

א הנה מ"ש הט"ז באו"ח הלכות תפילין סי' ל"ב ס"ק כ"ו שאם מניח פחות מפשיעור ט' אותיות, אחר פ' שמע ופחות מפשיעור קודם פרשה והיה א"ש.

נעשית פ' והא"ש סתומה וד"ה שְהַרְינח מְכָאן ומְכָאן מְצַטְרַף לְכַשְׁיֵעוּר. אישתימיתא מש"כ הטור ב"ד סי' תנ"ה בענין סתומה שאם גמר בסוף השיטה בפחות מפשיעור וניח שיטה שני חלוק וניתחיל בשיטה ג' דווקא ולא סגי במה שניתחיל בשיטה שניה אחר שניח רינח מעט מפדי פשיצטרף רינח זה עם הרניח שבסוף שיטה הראשונה ולמה לו להניח השיטה שניה חלק לגמרי אלא נדאי דאין מצטרפין וכו' הרמב"ם שכתב בענין סתומה שאם אין בסוף השיטה פדי שיעור ט' אותיות ותיבה ניח הפל פנוי וניח מעט רינח בשיטה שניה לאו למימרא שהמעט רינח מצטרף עם הרניח שבסוף שיטה הראשונה אלא דמיירי שהניח בסוף שיטה הראשונה פשיעור ט' אותיות רק שלא היה פשיעור גדול לכתוב גם תיבה אחר הרניח ולזה מועיל מעט רינח שבתחלת שניה שעושה אותה סתומה מאחר בהניח פשיעור ט' אותיות במקום אחד והוא שיעור פרשה להפריש וליתן רינח בין פ' לפ' אלא שא לא היה מעט רינח בתחילת שיטה שניה היתה פ' פתוחה וע"י המעט רינח שמשיר בתחלה ומתחיל באמצע שיטה נעשית פ' סתומה שע"כ סותמות כל הרניח שבסוף השיטה הראשונה סבירא לי' בפירוש הירושלמי פתוחה מְכָאן ומְכָאן סתומה כפשוטו דאם היא פתוחה מסופו וגם מראשו הרי היא נידונית כסתומה.

ומ"ש הרמב"ם ז"ל מעט רינח כו' כתב בן מסברא ומעט רינח נמי סגי ולא בעינן פשיעור פתוחה דווקא מְכָאן ומְכָאן דמאחר שהניח פשיעור במקום א' סגי אבל אם לא הניח פשיעור במקום א' רק שע"י צירוף ב' מקומות הנה הרניח לא מהני דעת הרמב"ם אלא לעשותו סתומה מאחר דכבר נקרא שם פרשה עליה אבל לא להשלים השיעור להיות נקרא פ' ע"כ.

והנה הט"ז נמשך אחר תשובת מהרמ"פ כמבואר בסיום דבריו ומהרמ"פ למד מהסמ"ק ה' מזוזה ובסמ"ג שם ביאר בפ' דברי הירושלמי פ' מְכָאן ומְכָאן התנומה בכה"ג שאין במקום אחד פשיעור וכתב דהירושלמי דווקא לענין מזוזה אתמר דווקא במזוזה היא סתומה וכה"ג להפירא בעלמא לפי שאין הפרשיות סמוכות בתורה והיא סתומה גמורה שאין בה שיעור פ' בסוף שיטה ולא בראש שיטה ע"כ.

ומשמע להדיא דר"ל דהוי סתומה גמורה כמו פ' ויחי שאין שם פ' פלל והכי נמי אין נקרא עליו שם פ' פלל מאחר שאין שם שיעור פ' לא בסוף שיטה הראשונה ולא בראש שיטה שאחריו וזהו ג"כ פנונת הרא"ש והטור סי' רפ"ח עב"ח וב"י שם דמבואר להדיא מדבריהם כו' וא"כ אין ללמוד משם לתפילין להיות נקרא בשם פ' סתומה וגם אין ללמוד משם להכשיר סתומה לגמרי שלא נקרא עליה שם פ' פלל מזה הטעם עצמו שבמזוזה לפי שאין סמוכות בתורה דהא במזוזה אמרינן בגמרא דעבדינהו פתוחות ש"ד מה"ט לפי שאין סמוכות בתורה ובתפילין קיימא לן דאם שינה פסול.

ובאמת על מהרמ"פ אין לתמוה כ"כ דבפתיחות נמי יש להכשיר בתפילין כמו במזוזה א"כ י"ל דה"ה והוא הטעם בסתומה לגמרי. אבל הט"ז עשה סמוכות לדברי הרמב"ם מהגמרא דיש לפסול בתפילין נמי כשהפ' והיה א"ש פ' (ויש לחזק ראיתו ולהוסיף בה דברים אלא שאין פאן מקום להאריך) ע"ש בס"ק כ"ה שכ"ה עיקר לדעתו ואין ללמוד

מתפילין למזוזה וכן הביא דעת מהרמ"א וא"כ לדידהו לא מהני סתומה לגמרי דמהני במזוזה להפירא בעלמא דלא גלפינו תפילין ממזוזה כלל דלא כמהרמ"פ ואיך הספימה דעתם לדעת מהרמ"פ בסתומה זו וצע"ג.

וממוצא דבר נשמע טוב טעם ודעת למ"ש הב"י בשם מהרי"א שמהנהג היותר מרנוח ושרוב הגליות נהגו פמותו והוא שנינים בסוף פ' שמע פחות מכשיעור וקודם פ' והנה א"ש יניח רינח כשיעור וכן הביא בש"ע ושם ביאר הטעם מפני שא"א לעשות סתימה לד"ה נהגו לעשות סתומה אליביה דהרמב"ם.

והנה גם להרמב"ם יש דרך אחרת להניח אחר פ' שמע כשיעור וקודם פ' והנה א"ש יניח מעט רינח דהא סתומה לרמב"ם כמ"ש בהדיא ולמה יסדו המנהג דווקא כצורה הראשונה (ועיין בש"ע של אדמו"ר נבג"מ) אבל לפי מ"ש בשם הסמ"ג והסמ"ק ושכ"ה דעת הרא"ש והטור וב"י וב"ח שמעט רינח תורתו בסתומה לגמרי (חסר תיבה) להניח רינח כשיעור אחר פ' שמע וקודם פ' והנה א"ש שלא נהגו בצורה מעט רינח משום דלהפוסקים הנ"ל מעט רינח כמאן דליתא דמי' וה"ז פאילו התחיל בראש שיטה ממש והיו פתוחה מסופו ולכך בחרו בדרך הראשונה להניח בסוף שמע פחות מכשיעור והשיעור יניח קודם פ' והנה א"ש שאף שהרינח שאחר פ' שמע אינו פלום וה"ז פאילו גמר פ' שמע בסוף שיטה ממש מ"מ במה שמתחיל והא"ש באמצע שיטה אחר שמיניח רינח כשיעור הני סתומה דפתוחה מראשה סתומה לדעת הרמב"ם לפי גרסתו בירושלמי וכן העידו האחרונים שכ"ה בגמ' הירושלמי שלפנינו וכן משמע להדיא בב"י וש"ע למנהג זה שאין מניחין רינח כלל בסוף שמע ואם מניחים הוא פחות מט' אותיות מכלל שהרינח שהוא פחות מכשיעור ה"ז פאילו אין מניחים כלל דפחות משיעור אין נקרא רינח כלל בסוף שיטה והוא הטעם בתחילת שיטה אלא שהרמב"ם סבירא ליה מסבירא דנפשיה מאחר שהניח כשיעור במקום א' בסוף שיטה הראשונה סגי במעט רינח שבתחילת שיטה שניה ובהא לא רצו להנהיג פמותו מאחר שעל סבירא זו חולקין הפוסקים הנ"ל והמה הרבים ובתראי טפי אבל אפתי קשה למה הוצרכו להניח אחר פ' שמע פחות מכשיעור דווקא ומהרי"א ביאר הטעם פי היכא דתהוי פ' והא"ש סתומה.

והרי אפי' אם הניח אחר פ' שמע כשיעור מ"מ אם התחיל פ' והא"ש באמצע שיטה אף שמיניח רינח כשיעור בתחילת שיטה הווי' סתומה לדעת הרמב"ם דנדאי מ"ש הרמב"ם יניח מעט רינח בתחילת שיטה שניה היינו דמעט רינח נמי סגי ולא למימרא דאם הניח רינח הרבה בתחילת שיטה שניה לא הווי' סתומה אלא פתוחה דא"נ נמצא דגם להרמב"ם יש פתוחה שמתחלת באמצע שיטה ונהרי הרמב"ם שפתו ברור מללו דאין פתוחה באמצע שיטה לעולם אלא בראש שיטה דמבואר מדבריו להדיא אפי' הניח רינח הרבה בסוף שיטה הראשונה ובתחלת שיטה שניה מ"מ כשמתחלת באמצע הני סתומה וכן מבואר להדיא מדברי הב"י והרא"ש בי"ד סי' ער"ה לדעת הרמב"ם והוא פשוט ומוכרח בירושלמי דאמר פתחהו מכאן ומכאן סתומה דמשמע אפי' פתחהו הרבה מכאן ומכאן.

והתוס' והרא"ש שמתמהו על פי' זה ופירשו פי' אחר בירושלמי היינו לפי גרסתו ברישא פתוחה מראשה פתוחה ופתוחה מסופה פתוחה. ואהא קשיא להו דאמאי פתוחה מכאן

ומכאן סתומה דלמה יגרע מפתוחה בראשה לבד אבל לגרסת הרמב"ם פתוחה מראשה סתומה אין מקום לקושיותם דמאחר שהפתוחה מראשה היא סתומה פיון שמתחיל לכתוב מאמצע שיטה וסותם מה שלפניו בשיטה זו ה"ה נמי שסותם את הריוח שבשיטה שלפניו בסופה ואף שהריוח הרבה מאוד אינו מועיל לקרותה בשם פתוחה ועוד שפמו שאינו מועיל מעט הריוח שבתחלת שיטה שהוא נוסף על הריוח שעשה בסוף השיטה כשיעור ובין שניהם יש הרבה יותר משיעור ואפ"י הכי הוי סתומה וה"ה והוא הטעם אם הניס ריוח הרבה וכמו שלמד הרמב"ם מהירושלמי דפתוחה מכאן ומכאן סתומה אם הניח מעט ריוח בתחלת השיטה שניה אעפ"י שהניח בסוף שיטה הראשונה כשיעור הנ"ל יש ללמוד דה"ה אם הניח ריוח הרבה בתחילת שיטה שניה דחד דינא וחד טעמא הוא.

ומה שי"ל בשוב המנהג הוא משום שהתו' והרא"ש שתמהו על פי' זה בירושלמי לא משום דפתוחה בראשה לחוד הוא דתמהו אלא אף משום פתוחה בסופה דס"ל מאחר שפתוחה מסופה פתוחה בהא דפתוחה מראשה לא גרעי ולא נפקת מתורת פתוחה מסופה וכ"ה להדיא בספר התרומה סי' ר"ב בהא דפליגי סדר הקדמוני עם מ"ס דמר ס"ל פתוחה מסופה דווקא ומ"ס מראשה דווקא והעושה פתוחה מראשה ומסופה יצא ידי שניהם מפלל דאף דמאן דס"ל פתוחה מסופה דווקא לא גרעי בהכי מה שעשה פתוחה גם בראשה וכ"מ להדיא שם וא"כ נהי דבפתוחה מראשה הנהיגו כדעת הרמב"ם מ"מ פתוחה מסופה דלדידהו כפתוחה שבראשה אינה מוציאה משום פתוחה מסופה חששו לדבריהם ולא רצו לסמוך על דעת הרמב"ם בלבד לעשות פתוחה בסופה וגם בראשה דתתמי לא עבדי לעבור ע"ד התו' והרא"ש ובחרו בצורה הראשונה להניח בסוף פ' שמע פחות משיעור דלא מיקרי פתוחה מסופה לכ"ע אלא פתוחה מראשה בלבד אלא דלדעת הרא"ש הוי מ"מ פתוחה ובהא לחוד סמכו על הרמב"ם כנ"ל.

מיהו בס' התרומה שם משמע דסברת ר"ת אינה מוכרחת כ"כ דאדרבה פתוחה מסופה ומראשה גרעי טפי מאילו היתה פתוחה במקום אחד מסופה או מראשה ולכן לא תעה על הירושלמי דאמר פתוחה מכאן ומכאן סתומה אפילו לגרסת התוס' דגרסי ברישא פתוחה מראשה פתוחה ומסופה פתוחה דלאו הא בהא תלייא.

אלא דמצד אחר קשיא ליה הירושלמי דרב אדרב דבגמרא דילן למסקנא אמרינו דרב קאי ארייח דווקא ולא אפתוחות דווקא ובירושלמי איתא דרב אמר הלכה בפתוחות ולא ניקח ליה למימר כמ"ש התוס' די"ל דירושלמי פליג וסבירא ליה כמ"ד דגמרא דיין משום דלמסקנא אמרינו דרב אזיל בתרמנהגא וה"נ ס"ל להירושלמי כמ"ש הפוסקים בירושלמי פ' הפועלים דמנהג מבטל הלכה והתוס' לא חששו לקושיא זו ומשום הכי אי לאו דתמה על הירושלמי מצד עצמו לא הי' מפרשים פי' אחר בירושלמי וכטעם דאפשר לומר דהירושלמי ס"ל דהא דרב בהאי אתמר: סליק ב להודיע לכל ב"י עזת עם הקודש גודל חומר עון איסור שבת דדשו בי' רבים פה קהלתנו ונעשה להם היתר שמחזיקין מחיה בשבת ועוברים על פמה איסורים איסור מדידה ומקח וממכר וחישוב סכום מנין ועוד פמה וכמה איסורים הגם שיש איזה התירים באם שאינו מזכיר לו שם מדה ואינו מודד לו מלא היינו דווקא כשנותן לו בלא מעות דאז הוי כשאלה משא"כ כשמוכר בעד מעות דהוי משא ומתן גמור ואפ"י ע"י גוי אסור אם לא באופן שיתבאר למטה כדאיתא

בְּהִדְיָא בַּגַּמ' סַפ"ג דְּבִיבְיָה ע"ש בְּרִישׁ"י וְהִנֵּה מִהֲרָאֵי הִנֵּה לְהַטִּיל גּוֹדָא רַבָּא ע"ז כְּמַבְנֵאָר
בַּפ"ד דְּקִידוּשֵׁין ע"ש אַבְל בְּנוּדָאֵי יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשׁ וְטְהוּר א"צ לְזַה חֲלִילָה וְאַפִּילוּ בְּכוּתֵי
אָמְרוּ לֹא שְׂבִיק הַתִּירָא וְאַכִּיל אִיסוּרָא ר"ל וּבָאֵם שְׂיִהִיָּה אִישׁ שׁוּגָה וּפְתִי אֲשֶׁר לֹא יֶאֱמִין
לְדַבְרִים הָאֵלֶּה וְנִקְל בְּעֵינָיו עֲוֹן אִיסוּר חֲלִיל לְשַׁבַּת הַשְּׁקוּל כַּע"ז ר"ל כְּמַבְנֵאָר בַּש"ע י"ד
ס' ב' אֲזִי חַיִּיב גְּמוּר לְכָל מִי שְׂיִוְדַע מְמַנּוּ וּמְמַעְשֵׂיו לְהַגִּיד קְלוּנּוּ בְּרַבִּים פְּדֵי לְבַעַר מַעְשָׂיו
הַרְעִים מִקְרַב יִשְׂרָאֵל וְאֵם יַחֲפָה עָלָיו וְלֹא יִגִּיד וְנִשְׂא עֲוֹנוֹ וּלְהַשׁוּמְעִים יְנוּעֵם וְתַבְּא
עֲלֵיהֶם בְּרַכּוֹת טוֹב.

וְכֵן יַעֲשֶׂה כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל שְׂמַחֲזִיק מַחֲזִיהַ יְבַקֵּשׁ לוֹ גּוֹי וַיֹּאמֶר לוֹ בּוֹזֵה"ל אִם הִיִּיתִי רוּצָה
לְשַׁפֵּר אוֹתָךְ שְׂתַמְכְּפוּר מִשְׁקָה שְׁלִי בְּשַׁבַּת הִיִּיתִי נוֹתֵן לָךְ עַד"מ מִן טַאֵפ שְׁכָר א' טַפֵּל וּמִן
טַאֵפ דְּבִשׁ א' קְטֻנָּה וּמִן טַאֵפ יי"ש ג' קְטֻנִּים עַד"מ.

עַכְשָׁיו אֵין אָנִי שׁוֹכֵר אוֹתָךְ רַק אָנִי מוֹכֵר לָךְ שְׂיִהִיָּה הַמִּשְׁקָה שְׁלָךְ וְאַתָּה תַתֵּן לִי בְּעַד כָּל
טַאֵפ הַמְעוֹת שְׂתַקְבֵּל בְּעַדוֹ פְּחוֹת א' טַפֵּל מִן טַאֵפ שְׁכָר וּפְחוֹת א' קְטֻנָּה מִן דְּבִשׁ וּפְחוֹת ג'
קְטֻנִּים מִן טַאֵפ יי"ש עַד"מ וַיִּשְׂרָאֵל יִקְנֶה לוֹ בָּלָב שְׁלָם הַמִּשְׁקָה שְׁלוֹ בְּעַד סוֹף מְעוֹת
שְׂיִפְסוֹק אִתּוֹ עֲמוֹ בְּעַד כָּל טַאֵפ וְרִשְׁאֵי הַיִּשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת יוֹצֵא וְנִכְנָס אִתּוֹ עֲמוֹ לְשַׁמְרוֹ
כְּשֶׁהוּלֵךְ לְהִבִּיא לְבֵית לְמַכְרוֹ רַק שְׁלֹא יְדַבֵּר וְשְׁלֹא יַחֲשׁוּב עֲמוֹ כְּמָה מְדוּת נָטַל בְּשַׁבַּת
רַק יַחֲשׁוּב עֲמוֹ אַחַר הַשַּׁבַּת.

גַּם מוֹכְרֵי הַעֲרִינ"ג וּמְלַח וְטַאֲבִי"ק יִנְהַגּוּ לְמַכְרוֹ בְּמַכִּירָה גְּמוּרָה ע"ד הַנְּ"ל: ג הַמְּנַהֵג
הַפְּשוּט שְׁלֹא לְדַקְדַּק כָּלֵל בְּהַעֲמַדַת הַקְּנִיָּם שְׁל צה"פ שְׂיִהִיו סְמוּכִים לַכְּנֹתֵל בְּפְחוֹת מַג"ט
וְלִית דְּחַשׁ לָהּ לַמ"ש הַבְּכוּר שׁוֹר (רִישׁ עֲרוּבִין) וְטַעֲמָם וְנִימוּקָם אִתָּם וְשָׁפַל הַמַּחְמִיר
בַּד"ס עָלָיו לְהִבִּיא רְאִיָּה כְּדַתְנֵן בַּפ"ד דְּיָדִים וְרִאֲיִיתוּ מְלַחֵי יֵשׁ לְדַחּוֹת דְּהִתָּם ה"ט מְשׁוּם
דְּלִפִּי אֵינוֹ נִידוֹן מְשׁוּם מַחֲזִיָּה אֵלֶּה בְּצִירוּף מַחֲזִיָּצוֹת גְּמוּרוֹת שְׁתִּים לְפְחוֹת אַבְל בְּלֹא
צִירוּף וּנְחִיָּצוֹת גְּמוּרוֹת לֹא מְהַנִּי כָּלֵל אֵלֶּה דְּכַעֲיֵן פְּסִי בִּירָאוֹת הַלְּכָף לֹא מְהַנִּי אֵלֶּה בְּסַמּוּד
לְמַחֲזִיָּה גְּמוּרָה וְלֹא בְּמִנְפֵּלַג מְמַנָּה שְׂאִינוֹ מַצְטַרֵף עִמָּה מִשְׂא"כ בַּצוּה"פ שֵׂא"צ לְצִירוּף
מַחֲזִיָּצוֹת כָּלֵל שְׁהַרִי נַעֲץ ד' קוֹנְדִסִין כו' וְע' ס' תר"ל: ד שְׂאֵלֶה בְּעִירוֹ הַמְּנַהֵג מְדֵי שְׁנָה
מִקְוֵדָם פְּסַח הוּלֵךְ אִישׁ אֶחָד הַמִּיְנוּחַד שְׁמוֹ ר' בְּנִימִין וּמִבֵּית לְבֵית וְקוֹנָה כָּל חֲמִץ מִכָּל
הָעִיר וְהִנֵּה מוֹכֵר לְגוֹי עַפ"י תַּקְנוֹת כְּבוֹד קְדוּשׁוֹ וּבְנוֹסַח הַנְּמִסֵּר לוֹ מִמַּע"ק כַּת"ר וּבַע"פ
הַלְּז הִנֵּה מַעֲשֶׂה שְׂפָמָה שִׁינְקָאֲרַע"ס מִי"ש וְשְׁכָר הִיוּ מַצְפִּים וּמִמְתִּינִים עַל ר"ב הַנְּ"ל
וּכְשֶׁרָאוּ שְׂהִזְמֵן קָצֵר הִלְכוּ אֲצֵלוֹ לְמַכְרוֹ חֲמִצָּם לַר"ב הַנְּ"ל וְהַשִּׁיב לָהֶם שְׂכָבֵר מְסַר
הַש"מ לְגוֹי הַקּוֹנָה וּבִיקְשׁוּ מִמֶּנּוּ שְׂיִלְךָ עִמָּם לְמַכְרוֹ חֲמִצָּם וְלֹא רָצָה לִילֵךְ רַק שְׂקֵנוֹ מִמֶּנּוּ
בַּקָּגָא"ס וְצָנָה לָהֶם שְׂיַחֲפְשׁוּ אֶת הַגּוֹי הַקּוֹנָה וְהִלְכוּ וְחִפְשׁוּ וְלֹא מְצָאוּ אֶת הַגּוֹי וְחִזְרוּ וּבָאוּ
אֲצֵלוֹ לְשִׂאוֹל כְּדַת מַה לַעֲשׂוֹת עִם חֲמִצָּם וְסַפֵּק אִם הִנֵּה אַחַר זְמַן אִיסוּרוֹ אוֹ עַדִּין לֹא
עָבַר זְמַן וְצִינָה לָהֶם שְׂיַחֲתָמוּ עַל ש"מ שַׁת"י אֲשֶׁר הוּא קִינָה אַבְל לְגוֹי לֹא נִמְכַר וַיֵּשׁ
מִהַשִּׁינְקָאֲרַע"ס שְׁלֹא חָתְמוּ כָּלֵל אֵף עַל ש"מ שַׁת"י רַק שְׂקֵנוֹ בַּקָּגָא"ס וַיֵּשׁ שְׁלֹא מְכָרוּ
כָּלֵל וּכְגוֹן דָּא צְרִיכִין לְאוֹדוּעֵי שְׂמַקְוֵדָם מְסָרוּ לְגוֹי שִׁינְקָאֲרַע"ס בְּכַדִּי שְׂיַמְכְּרוּ עַל
שִׁינ"ק בְּפְסַח.

גַּם זֹאת מוֹדִיעֵנּוּ שְׂאֲצִלְנוּ אִטְקוּפְשֵׁי"ק מִי"ש גּוֹי הַנְּאַמֵּן שְׁלוֹ הוּא יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂרָאֵל
הַנְּאַמֵּן הוּא מְכָר כָּל הַי"ש שְׂבַקָּאֲנְטָא"ר ג"כ לַר"ב הַנְּ"ל וַיֵּשׁ מִשִּׁינְקָאֲרַע"ס שְׂלִקְחוּ

י"ש על שיינ"ק אחר מכירת הנאמן ויש שלקחו מקודם והאטקופשטי"ק משכר הוא ישראל ומכר כל השכר שלו וכתב בשט"מ שמעכשיו הוא מוכר לו כל השכר ויש שלקחו שכר על שיינ"ק אחר מכירת אטקופשטי"ק הישראל הנ"ל, גלל כן גודל בקשתינו ממע"ל כת"ר אדמו"ר למדנו איה ומה להתנהג ועד שיגיענו ממע"ל תשובה על שאלתינו מצווים ועומדים מאתנו השיינקארע"ס לסגור החדרים שבהם הי"ש והשכר לבל ימכר בשיינ"ק ומצפים לתשובות פ"ק איה ומה להתנהג כאו"א בפרט.

וגם לרבות שאלה זאת על קמח שנפל עליו מים ונתחמץ. הגם שנשלח שליח מיוחד לק"ק יאנוויץ לאחיו הרב נ"י בחוה"פ לשאול השאלה הזאת והשיב לנו תשובה פאשר יראה מע"ל אף שאין מבנרר הפסק בבירור לכן אנחנו מצפים לתשו"פ"ק דברי אנחנו מנהיגי קהילתנו ליעל"ט: נאום יהושע פאלק בן יהודה ליב ונאום יוסף בן יהודה ליב וזה אשר השיב הלוקחים שכר שלקחו אחר מכירת האטקופשטי"ק כל השכר למו' בנימין וכן כל השיינקארע"ש היהודים שמכרו תחלה השכר למ' בנימין ואח"כ לקחוהו ומכרוהו לגוי למפור בפי רשות והרמנא ממו' בנימין ונזירו עכשיו כל השכר שבעין למ' בנימין ויאמרו לו הנה שלח לפניה פדין גזל חמץ ועבר עליו הפסח ומ' בנימין יחזור ויקנה כל השכר הנ"ל בדבר מועט מגוי שמכר לו כל החמץ שבעיר ואף גם זה השכר היה בכלל המכירה אלא שנגזל ממנו בזדון או בשגגה אף השכר שלקחו קודם שנמכר למ' בנימין בקגא"ס פדת אין בידי להתיר פעת מחמת חסרון ידיעה איה מסרוהו לגוי למפור בפסח פאשר כתב אליכם אחי נ"י וגם השכר שנמכר תחלה למ' בנימין אין להתיר אלא למוכרו לגוי על שיינ"ק ולא ישתה ממנו שום בר ישראל אמנם הי"ש כולו בין שלקחוהו השיינקארע"ש היהודים אחר שנמכר למ' בנימין פדת בין שלקחוהו מקודם לכן יש להתירו למכרו לגוי על שיינ"ק ולא על הור"ט פן ישתה ממנו איזה בר ישראל והטעם לכל הנ"ל גלאתי נשוא במכתב ופא"פ אדבר איה.

ושאלת הקמח היא סתומה מאוד איפוא היה ומתי נפלו עליו מים ואם היה ברשות ישראל בפסח בנודאי צריך להשליך לנהר כל מקום המלונחלח מהקמח. שניאור זלמן: ה וביאור הב"י בב' מקומות לא נפניתי פעת בדבר שאין נ"מ לדינא ועד האחרון אני בא ומודיע נאמנה לשום עיונו בתו"ש כמדונה לי שהאריה בזה ואודת תערוכת בצק חמץ בכצק מצה תליא בהא אם יש בקלה כמ"ש בי"ד סי' שכ"ד והוי פלח פלח ואינו חוזר וניעור או אין בקלה והוי פביש בביש דחוזר וניעור לפי מנהגינו שפרמ"א סי' תמ"ז ס"ד אף לפי מ"ש המ"ח סי' תס"ו (סק"ט) דאפי' פירור חוזר וניעור ור"ל אף שנאפה קודם הפסח דס"ל דהוי פביש לא ידעתי מקום לספיקו דמעכ"ת אף באמת אני אינני מורה כן לעניים משום שמחת יו"ט לאסור האפי' קודם פסח מחשש פירור דמפרך.

וטעמי ונמוקי לא עת האסף פה כי הדברים עתיקים וארופים וה' שנותיו יאריה כנפש או"נ ש"ב שניאור זלמן: ו גי"ה נאת כל אשר בה ראיתי וקריתי ובאתי בקצרה לאמר עם הספר אודת איסור ביטול מצה שנתפררה.

באמת כי גם שאינו איסור גמור וברור מדינא מ"מ המחמיר תע"ב ואינו מן המתמיהין לאמר כי היא חומרא בלא טעם אלא טעמא רבא איכא במלתא ליזהר מחשש איסור

דאורייטא לפ"ד סמ"ק ורי"ר הובאו ב"י סי' תס"א וכן פסק הפר"ח שם (ס"ב) בקמח שנקלה דחיישינו שמא לא בשול שפיר.

והנה עינינו רואות בהרבה מצות שיש עליהם מעט קמח אסר אפייה וזה בא מחמת שהיתה עיסה קשה ולא נילושה יפה יפה ומ"ש בט"ז (סוף) סי' תנ"ט דבדיעבד שרי היינו המצות לחודייהו אבל לשום במקרק מסתפק המ"א ססי' תס"ג אפי' בדיעבד ואף דמסיק להחמיר משום הפסקת המצה בין הקמח והאור והכא לא שייך ה"ט בקמח שע"ג המצה היינו לפ"ד רש"י והרמב"ם שם במ"א אבל לפ"ד הפר"ח שפסק בסמ"ק ורי"ר בקמח שע"ג המצה נמי איכא למיחש אפי' בדיעבד.

ואף שהפר"ח ס"ל לחלק בין קמח הרבה למעט שע"פ העוגה וחולק על הרשד"ם דלא ס"ל חילוק זה פשיטא דהחמיר כהרשד"ם תע"ב דהא גם המ"א לא ס"ל חילוק זה דלא נסתפק אלא בדיעבד אבל לכתחילה מודה דאסור אפילו בקמח מעט שבמצה ניתן במקרק לפ"ד סמ"ק ורי"ר.

ומ"ש המ"א ססי' תנ"ט ועוד דהא נקלה כו' הוא לפ"ד רש"י והרמב"ם ואף שבין להמ"א ובין להפר"ח יש להקל מ"מ פיון שהקולות הן מב' טעמים חלוקים אינו מצטרפין בדאורייטא כמ"ש הש"ך סי' רמ"ב וכ"ש בפסח ואף דהמ"א והפר"ח מייירי בקמח ממש שמעריבים בידיים מ"מ פיון שענינו רואות מצות הרבה שמצוי בהם קמח מעט נראה לעין אחר האפייה א"א להכחיש החוש ומה שלא הזכירו זה הפוסקים היינו משום שזה אינו מצוי כלל אלא בעיסה קשה שלא נילושה יפה ונדורות הראשונים היו שוהין הרבה בלישה וגלגול עד שהי' נילוש יפה עד שמקרוב זה עשרים שנה או יותר נתפשטה זהירות זו בישראל קדושים למהר מאד מאד בלישה ואין לשין יפה יפה ולכן נמצא קמח מעט במצות של עיסה קשה כנראה בחוש למדקדקים באמת והנה משהו קמח בעין שע"פ המצה למעלה שנתחמץ במקרק כשפפררים את המצה לתוף המקרק כנהוג בשבת יש בזה חשש איסור דאורייטא פי אין פאן תערובות כלל אבל במצה טחונה שעושים ממנה עגולים יש לדון בזה דין תערובות ותלוי באשלי רב רבי מחלוקת הפוסקים ביו"ד סי' ק"ד גבי תערובת יבש בלח ע"ש בפר"ח.

ומגודל טרדתי לא אוכל להאריך בזה ומ"מ אין למחות בהמון עם המקילים פיון שיש להם על מה שייסמוכו והעיקר ע"ד רש"י והרמב"ם אבל לפמ"ש האריז"ל להחמיר כל החמרות בפסח פשיטא שיש להחמיר כהרשד"ם שבפר"ח ומ"מ בי"ט האחרון המיקל משום שמחת י"ט לא הפסיד ובמי פירות פשיטא דאין להחמיר כלל כל הפסח והנה זה שלום מאדה"ש כנפש או"נ שניאור זלמן במוה' ברוך זלה"ה.

וחדש של ישראל לפ"ד המ"א (ססי' תפ"ט) אין חשש אלא שבתשובת פנסת יחזקאל (סי' מ"א) האריך להחמיר ע"פ דעת הב"ח ונהוג עלמא פנותיה אף לצורך זיתים של אכילת מצה ואפיקומן דמצה שמורה בשני הלילות יש להקל פי העיקר בזה כהמ"א דלא כתשובה הנ"ל ואין לי פנאי להאריך בזה שניאור זלמן הנ"ל: תשובת שאלה נדון ספינים מלוטשים ז ותוכן הענין בקצרה יען פי הנה רוב השוחטים בספינים שאינן מלוטשים המנומחים משחיזין הספין להיות חדה הרבה ואזי אינה חלקה כ"כ וטעמם ונמוקם עמם שאם תהא חלקה לא תהא חדה כ"כ (ויכמשמעות לשון הרמב"ם וש"ע סי' י"ס ס"ז)

וקרוב לידי דרסה אם לא יוליך ויביא הרבה מאד כמשמעות לשון הגמ' וש"ע שם אפי' כל היום פלוו כו' ואף שכל היום פלוו היא גנוזמא מ"מ משמע ודאי שצריך להוליך ולהביא הרבה מאד להנצל מחשש דרסה ואזי אפשר לבא לידי שהייה בבהמה כמ"ש רמ"א לכה בחרו המנומחים לעצמן דרף ישרה יותר להשחיזה ולהעמידה חדה ולא חלקה ואף שהיא קרובה להיות פסאסאה הרי אמרו בגמרא מאן יהיב לן מבשרי כו' ואף גם לפי משמעות לשון הרמב"ם שכל שאינה חלקה דמיא לסאסאה (דאת"ל דמשפחת לה שאינה חלקה ולא דמיא לסאסאה לא הל"ל ונהרי אינה חלקה מאחר דלא תליא בהכי אלא הל"ל בקצרה שהושחזה ונהרי מגעסה כמגע כו') ואנו אין בקיאים כו' כמ"ש רמ"א היינו לכתחלה לחומרא בעלמא וה"ט דחסרון בקיאות אינו פדאי לעשות ספק פגימה לאסור בדיעבד משום חזקת איסור דבהמה בחייה משום דהש"ע והרבה מהאחרונים פסקו כהרשב"א וסיעתו בדעת הרי"ף דאין פגימה פוסלת אלא פשאוגרת לתוכה שום דבר דוקא ואפי' פחוט השערה ולזאת רחוק הדבר מאד לחוש מחמת חסרון בקיאות לפגימה גדולה כזו ומש"ה אינה אלא חומרא בעלמא לכתחילה אמנם פשט לשון בה"ג ונהרי"ף לא ונשמע הכי כמ"ש בפרי תואר אלא כמשמעות לשון הרא"ש בדעת הרי"ף דכל פגימה שהוא מרגיש בצפון מקרי חגירת צפון וכמ"ש הרא"ה דחגירה היא מלשון ויחגרו ממסגרותם שהוא ל' דלוג ולא לשון חגורה כפי' הרשב"א וכ"ד רש"ל ביש"ש שהשמיט בהעתקתו לשון הרשב"א דעכ"פ בעינו שתהא אוגרת שום דבר ואפשר וקרוב לומר שכ"ד הט"ז שהעתיק לשון רש"ל כמ"ש בפרי מגדים ע"ש דס"ל כפי' הפ"ת בהרא"ש והרמב"ם ודמיא לסאסאה לפ"ד הפ"ת היינו שאינו מרגיש שום פגימה אפי' כל דהוא אלא שאינה חלקה מחמת חידודה ביותר וכמ"ש הרמב"ם וכן הרי"ף והרא"ש ספינא דחריפא דדמי' כו' ולא כמ"ש הרשב"א וסיעתו שהיא פגימה קטנה ביותר שאינה אוגרת שום דבר לתוכה והלכה לפ"ד הפ"ת ופ"מ בבה"ג ורי"ף ורמב"ם ורא"ש את"ל שאין אנו בקיאים בדמיא לסאסאה כמ"ש רמ"א יש לחוש לספק איסור דאורייתא מחמת חסרון בקיאות (ורמ"א קאי בשטת הב"י בש"ע) וצ"ל הספין חלקה לגמרי וזה דבר הקשה להיות חלקה וגם חדה להנצל מספק שהייה בבהמה אם לא בספין מלוטשת ואף שימצאו שוחטים אנפנים שיוכלו להשחיזו אף ספין שאינה מלוטשת להיות חד וחלקה אף לאו כ"ע גמירי אנפנות זו וגם פדי להשחיזו פן הספין נצרה שהות מרובה ואין כל העתים שוות להשוחט משא"כ במלוטשים קל הדבר להאנפנים בלי שהות מרובה כלל.

וממוצא דבר נשמע פי חלילה לנו להוציא דבה על מדינות המקילין בזה וסומכים על הפוסקים המקילין בשיעור פגימה וגם חלילה לכם להקפיד על מדינות המחמירין וחוששים לדעת פוסקים המחמירין בשיעור פגימה וכה"ג מצינו כמה דברים שפחלקו בהן הפוסקים ראשונים או אחרונים ובדורות שלפנינו נהגו אבות אבותינו פדעת המקילין ובדורות הללו רבו כמו רבו הנוהגים להחמיר כמו חדש ותפלת ערבית בזמנה וכה"ג טובא: ח ואודות איסור השוחטים שאסרו הקהל שחיטתן אין מקום לחוש אלא פשאסרו למגדר מלתא דאיסורא לעשות סייג לתורה כמ"ש הרא"ש בתשובה הובאה בפר"ח סי' א' (ס"ק ל"ח) אבל לא בשביל דבר שבמזון אבל איני יודע למה אין חשש מפני המחלוקת ח"ו: ט המכסה אני מאוהבי את אשר הודעתני נאמנה בישראל בכל סביבותינו אודות השוחטים שנתרבה מקרוב מצוק העתים ה' ירחם ומשיגים גבול

רִיעֵיהֶם אֲשֶׁר כִּי אִם גַּם שְׂאִין לְפָסוּל שְׁחִיטָתוֹן מִשׁוֹרֵת הַדִּין שֶׁהִחֲשׂוּ לְדַבֵּר א' אֵינּוּ חֲשׂוֹד כּו' וּמָה גַם מְאִסּוֹר קָל וְחֹמֶר אֲמַנָּם זֶהוּ כְּשִׁשׁוּחֵט לְעַצְמוֹ דְּוֹקָא אֲבָל הַמְּמֻנָּה לְשַׁחֲטוֹת לְאַחֲרֵים דְּמִדִּינָא דְּגַמְרָא צָרִיךְ לְהִרְאוֹת סְפִינּוּ לְחֻכְם דְּוֹקָא וּמְנַדִּין ע"ז וּלְפ"ד הֶרְמֵב"ם וּסְמ"ג וְסִיעֵתָם הַנִּדּוּי הוּא מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ פְּגִימָה וְלֹא מְשׁוּם כְּבוֹד הַחֻכְם דְּאִין מְנַדִּין אֲלֵא מִי שְׂמַבְזֵהוּ ח"ו וְלֹא מִי שְׂאִינּוּ מְכַבְּדוֹ אֲפִילוּ בְּקִימָה וְהַיְדוֹר שֶׁהוּא מֵה"ת כּמ"ש בַּהֲגַמ"י הוּבָאוּ ב"י וּט"ז ס'י שֶׁל"ד לְהִלְכָה וּכ"ש בְּלִהְרָאוֹת סְפִין דְּרַבְּנָן אֲלֵא דְּמְשׁוּם חֲשֵׁשׁ פְּגִימָה לְחוּד מְשׁוּם דְּהִרְבָּה יָשׁוּב הַדַּעַת וּי"ש צָרִיךְ לְבַדִּיקַת הַסְּפִין הַגִּי סְגִי לְהִרְאוֹת הַסְּפִין לְאִינְה תַלְמִיד בְּעֵלְמָא כָּל שְׂיֻדְעָה דַּת וְדִין בְּדִיקַת הַסְּפִין וְיִרָא ה' מְרַבִּים וְלֹא הִצְרִיכוּ לְהִרְאוֹת לְחֻכְם דְּוֹקָא רַק מְפָנִי כְּבוֹדוֹ שֶׁל חֻכְם כּו' וְעֵינֵין ת"ש דְּאַף לְהִרְאוֹת שֶׁ וְסִיעֵתוֹ לֹא מְהַנִּי מְחִילַת הַחֻכְם מְשׁוּם דְּמִקְשֵׁשׁ אִסּוֹר נָמִי נִגְעוּ בָּהּ כְּשִׁיטַת הֶרְמֵב"ם וְסִיעֵתוֹ אֲלֵא עֵיקַר הַהִיתָר הַנְּהוּג עֲכָשְׁוֹ שְׂאִין מְרָאִין הַסְּפִין הוּא כּמ"ש הֶרָא"ש וְהוּבָא בִּש"ע לְהִלְכָה כִּי הֵם זְהִירִים וְהִרְבָּה יָשׁוּב הַדַּעַת צָרִיךְ כּו' וּכ"כ הַב"י וְרַמ"א בְּד"מ סִימָן א' דְּלָא דִּי בְּחֻזְקַת כְּשִׁירוֹת דְּכָל יִשְׂרָאֵל אֲלֵא שְׂיֻדְעִים בּוֹ שֶׁהוּא אָדָם כְּשֶׁר ע"ש בְּד"מ וַא"כ אִיפּוֹא מְאֻחַר דְּתַלְמוּד עָרוּף הוּא דְּעָנִי הַמְּהַפֵּךְ בְּחֻרְרָה וּבָא אַחַר וּנְטָלוּ מִמֶּנּוּ מִקְרִי רִשְׁעָה הָרִי הַרְשָׁע אֵינּוּ אָדָם כְּשֶׁר וְאֵינּוּ יָרָא אֶת ה' וְדָאִי רַק שְׂבִדְבָר שְׂלֵא נְחָשֵׁד בּוֹ מוֹקְמִינֵן לִיה בְּחֻזְקַת כְּשִׁירוֹת דְּכָל יִשְׂרָאֵל אֲבָל לֹא מִיְקָרִי אָדָם כְּשֶׁר וּי"ש לְכָל מוֹדָה עַל הָאֲמַת כִּי הַרְשָׁע וְאָדָם כְּשֶׁר וּי"ש שְׁנֵי הַפְּכִים וְלִזְאוֹת לֹא טוֹבָה הַשְּׂמוּעָה אִם אֲמַת הַדְּבָר שְׂמוֹ אֵיזִיק מִמְּחַנְיָכֶם רוּצָה לְקַפֵּחַ פְּרֻנְסַת הַשׁו"ב מְמַחֵה מ' שְׂמוּאֵל וְהַדְּבָר מְנָטֵל חוּבָה עַל מַע"ל וְכָל אֲנָשִׁים הַשְּׂמוּעִים לְהַתְּאַמֵּן בְּכָל עֶזְוֹ לְהַסִּיר מְכָשׁוּל זֶה וְלְדַבֵּר ג"כ עַל לֵב מו' אֵיזִיק וְלְהִרְאוֹתוֹ מְכַתְּבִי זֶה וְלְפָרוֹס בְּשָׂמִי בְּשִׁלּוּם הָרַב הַמ"צ דְּמְחַנְיָכֶם וְעַמּוֹ הַסְּלִיחָה אֲשֶׁר לֹא יִחַדְתִּי הַדְּבָר לְכְבוֹדוֹ כִּי לֹא יִדְעָתִי אֲכַבְּהוּ וְלִבְקָשׁ מְכַבְּדוֹ ג"כ כְּזֹאת וְכֹזֹאת.

לְהַעֲמִיד עַל הָאֲמַת וְהַשְּׁלוּם וְה' שְׁלוּם יְשִׁים שְׁלוּם בְּשַׁעֲרֵיכֶם ד"ש וְטוֹבָתְכֶם מְלוֹנ"ת שְׂנִיאוֹר וְלָמֵן בַּא"א מ' בְּרוּף זִלְלָה"ה: י הִנֵּה לְפִי הַנְּשַׁמֵּעַ בְּעֵיקַר קְפִידַת הָרַב בְּגוֹזִירְתוֹ הִיתָה עַל קַבְּלַת רִשׁוֹת מְמַנּוּ דְּוֹקָא.

הִנֵּה בְּאֲמַת אֵין זֶה כְּדָאִי לְאַסּוֹר אִסּוֹר כִּי אֵין לְזֶה מְקוֹר בְּפּוֹסְקִים כָּלֵל וְאֲדַרְבָּא נְהַפְּוֹד הוּא מְבֻנָּר בְּט"ז (ס'י א' סק"ד) שְׂלֵא הַקְּפִיד אֲלֵא עַל הַשְּׁוֹחֲטִים שְׂאִינֵן חֻכְמִים בְּלֹא"ה דְּהֵינּוּ שְׂלֵא הִגִּיעוּ לְהוֹרָאָה וּמִדְּקָדוּק לְשׁוֹן רַמ"א שֶׁם חֻכְם וּמְנַחֵה בַּה' שְׁחִיטָה מְשַׁמֵּעַ דְּסָגִי בְּמֻמְחָה [וְחֻכְם] בַּה"ש לְחוּד דַּל"כ הַל"ל חֻכְם לְחוּד וּכ"מ בְּהַדְּיָא בְּד"מ שֶׁם וּכ"מ בְּהַדְּיָא בִּיש"ש וּבְש"ף ס"ק כ"ח רְגִילִים אִף בְּעֵלֵי הוֹרָאָה כּו' מְכָלֵל דְּגַם בְּאֵין בְּעֵלֵי הוֹרָאָה סְגִי לְגָדוּל בְּן י"ח שְׁנָה עַכ"פ וּכ"מ ג"כ בְּמַהֲרָאִי (ס' קע"ז) וְע"כ צ"ל שְׂלֵא נְתַפְשָׁטָה בִּימֵיהֶם תְּקֻנַּת רַגְמ"ה שְׂפָסוּף תְּשׁוּבַת מַהֲר"מ שֶׁהִבִּיא בַּת"ש אִם לֹא נִסְהוּ הָרַב כְּמוֹ שְׂיֵשׁ הָרַבָּה תְּקֻנּוֹת שֶׁם שְׂלֵא נְתַפְשָׁטוּ בְּמִדִּינוֹת אֱלוֹ כְּמוֹ הַמְּעַשֵּׁר וּכְיוּצָא בּוֹ ע"ש בְּסוּף ת' מַהֲר"מ וּבְלֹא"נ צ"ל כֵּן מְדַלָּא מְצָא הֶרְמֵב"א בְּד"מ סְמָךְ לְמַנְהִיגָנוּ לְיִטְוֹל קַבְּלָה כ"א ע"פ דְּרַף הֶרְמֵב"ם דְּוֹקָא וְלֹא הִבִּיא תְּקֻנַּת רַגְמ"ה וְכֵן כָּל הָאֲחֵרוֹנִים לֹא הִבִּיאוּהוּ.

וְהִנֵּה מְאַחַר שְׂמֵן הַדִּין אֵין עַל הָרַב לְגוֹזֵר הִנֵּה הַשְּׁוֹחֵט יְכוֹל לֹמַר אֲדַרְבָּה כְּדִין הַמְּנַדֵּה לְמִי שְׂאִינּוּ חֲטִיב נִדּוּי וְאִם לֹא אָמַר אֲדַרְבָּה אֵין בְּזוֹ קַבְּלָה עַל הָאִסּוֹר רַק קַבְּלָה לְשִׁמּוּעַ לוֹ לְמַנְעַ מְלִשְׁחֻט לְמַעַן הַשְּׁלוּם וְלֹא קַבְּלָה בְּאִסּוֹר כָּלֵל מְאַחַר שְׂלֵא עָנָה אוֹנֵן בְּפִי אוֹ

לשון אחר מפורש דוקא שמקבל ע"ע באיסור בפ"י וגם אם ה"ה מקבל בפ"י לאסור עליו דברים המותרים וגם אם ה"ה מקבל בפ"י ע"ד הרב מאחר שלא קבל טובה ממנו יכולים ג' הדיוטות להתיר בלי רשות ולהיות כ"ז פשוט בפוסקים ובש"ע לא ידעתי תחילה על מה נפל הספק ומחלוקת שם ונדמה לי כי העיקר הוא על ספינים הלטושים וזו מחלוקת ישינה וקשה לי להכניס ראשי בזה להכריע במקתב כ"א מפה לאונן שומעת השומע ישמע והסדל יחדל.

ולחיותי בדרך בלא ספרים לא יכולתי להאריך יותר בשגם עדיין איני יורד לסוף דעת החולקים מה זה ועל מה זה ואם יודיעוני עלי לשלוח תשובתם בצדק איה"ש בבואי לביתי לשלום כ"ד או"נ שניאור זלמן: וגם אם בנה יסודו על ס' תוי"ק יש לי להשיב תשובות הרבה אם יהי מן ההקרח.

וגם אם לא התירו ג' הדיוטות אין לאסור בהפך בדיעבד כמ"ש הפר"ח (שם סקל"ח) בשם הרא"ש דאינו אלא קנס ולא מדינא ולאחרים אין להחמיר וה"נ בנ"ד הבעלי בתים סמכו על השוחט וב' עדים המסייעין לו ואומרים קבל ע"ע החרם ולא האיסור בפירוש וגם גזירות הרב וב"ד ע"כ לא היתה לחלוטין עולמית רק עד שינסוהו אחר י"ט וכיון שאמר הרב בפה מלא ברבים שאינו רוצה ליתן קבלה בשום אופן בעולם על לטושים ממילא בטלה גזירתו מאחר שאין הפגיעה מהשוחט וגם אם לא בטלה אין לאסור בה"מ כמו בנ"ד כי הרב לא אמר חד"א כ"א השחיטה ולא פ"י בהדיא שיהיה בשר הנשחט חד"א פמבואר בס' שמ"ח (סי' ב' סכ"ב) וגם בעיקר הדין יש לדון על גזירת הב"ד ממ"ש הרמב"ם בהלכות ממרים באשר יפרש המוכ"ז נ"י פל הג"ל השבתי לשואלי עפ"י רשות ורצון הרב שצינה לשאול ואמר בפה מלא שרוצה לבטל דעתו מפני דעתי באשר הוגד אלי נאמנה.

נאום שניאור זלמן הג"ל: (שייך לי"ד ססי' ט"ו) יא הנה בתשו' הרשב"א וש"ע לא הזכירו רק גדיים קטנים והת"ש הוסיף מדיליה גם עגלים הרפים והגם דלכאורה יש לחלק ביניהם שבגדיים מחמת קטנותם אין הפרש כל כך נראה לעין בין בן פחות משבוע יום או יומים לבן יותר משבוע איזה ימים מועטים אבל בעגלי יש הפרש יותר ניכר לעין מבגדיי' פנראה בעליל (וגם הדעת מקרעת פן דמאחר שהגדי בן שנה או ב' קטן הרבה מעגל בן שנה או ב' לזאת גם הוספת הגידול דגדי בשבוע לפחות היא שיעור קטן הרבה בכמותה מכמות הוספת העגל).

אף הת"ש אזיל לשיטתיה דאע"פ שפנראה גדול הא אמרי' ריש מנחות דאיכא בן שנה דמיקחזי פבן שתיים. אמנם מלשון תשובת הרשב"א וכל מקום שאנו חוששין לו שאינו בן ח' מחמת קטנותו כו' משמע בהדיא דיש מקום שאין חוששין לו דהיינו כשאנו נראה קטן כ"כ.

ושוב מצאתי פן בס' פרי תואר שדקדק פן מלשון הרשב"א להקל בזה ולא להחמיר אלא היכא דניכר לעין שנולד מימים מועטים (אלא דמ"ש שהוא ס' דאורי' צע"ג): ומ"ש הת"ש מריש מנחות לק"מ דהתם יש לומר דמייירי בסוף שנתו דלא מינכר לבן יג"ח דמקרי איל בן ב' שנים (ומ"ש פל הזבחים סתם היינו כל מיני זבחים עולות ושקלים כו')

משא"כ במסקנא הן רוב מיני זבחים) אבל בין בן חדש א' לבן י"ג חדש הוא נגד החוש לומר דלא מינכר ומפל שפן בקרבנות יחיד שפשרים מיום ח' פדתנן ספ"ק דפ"ה.

וחילוק זה בין סוף שנה לתחלתה מוכרח הוא בפסוק דקדושין דנ"ה ע"ב ואשתכח בן שנה דלא תקשי מסוגיא דריש מנחות וסוגיא דזבחים דע"ה ע"ב דאיכא בן שנים דמיקחי בן שנה ונתוס' דזבחים שם תירצו הא דאייתא בקדושין שם ואשתכח בת שנים דלאו דוקא שנים כו' ולא תירצו ולא הקשו אהא דאשתכח בן שנה אלא ודאי כמ"ש לחלק בין תחלת שנה לסופה ולכן יש לומר בסוגיא דקדושין דמייירי דאשתכח למראית העין בן חדש א' או פחות בקרבנות היחיד וליכא לספוקי באיל בן י"ג חדש.

ובמתני' דזבחים דהפל יכולים להתערב אפ"ל פסח ואשם יכולים דייקא ומשכחת לה בסוף שנתו דפסח אבל בדאשתכח בת שנים איכא למיחש שמה היא בת שנה בסופה והקשו שפיר.

ולא תירצו דאשתכח בת שתי שנים בסופה משום דלא פסיקא להו מילתא כל פד דמנא ידע' שהיא בסוף ב' שנים דאפשר דמתרמי בן סוף שנה גדול בגידולו ודמי לבן סוף שנתים קטן בגידולו דלא דמי גידול שנה ראשונה לגידול שנה שנייה ומהפ"ש שפ"ן בן חדש א' או פחות לבן תחלת שנה שנייה דהיינו בן י"ב חדש גדול יותר למראית עין מהפ"ש שפ"ן בן סוף שנה א' לבן סוף שנה ב' בבהמה אחת עצמה.

ולזאת יכול להיות אפשר דמתרמי גדול בגידולו שהיא בסוף שנה א' דדמי לקטן בגידולו שהיא בסוף ב' משא"כ בן חדש או פחות לבן י"ג חדש כו': ובר מן דין יש לפרש הא דאיכא בן שנה דמיקחי בן שנים היא מיעוט' אלא דשכיחא והכא בדרבנן לא חיישי' למיעוטא אע"ג דשכיח נאפי' בספק שקול יש מקום להקל פאן משום ספק דרבנן לקולא אלא דהרשב"א שהחליט פאן לאיסור לשיטתיה אזיל דס"ל הלכה כר' יוסי להחמיר בספק דרבנן שיש לו חזקת איסור או טומאה כמ"ש בתשו' סי' ת"א והמ"א בשמו בפ"ו מה' עירובין מסוגיא דעירובין דל"ו ע"א ופירש"י שם משום חזקת ביתו וה"נ בנ"ד איכא חזקת איסור כמ"ש הר"א ש בתשו' הובאה ב"י אה"ע סי' קנ"ו דתרי ותרי דוקא מפקי לה מחזקה משום דהרא"ש נמי ס"ל כהרשב"א גבי ספק עירוב בספ"ב דשבת.

אבל לפ"ד רש"י והרמב"ם שם (והרמב"ם אזיל לשיטתו דס"ל דהלכה כת"ק דר' יוסי בפ"ב דמקנאות) וכ"פ הב"י בש"ע א"ח סי' תט"ו פרש"י ורמב"ם דלא מוקמי' אחזקה דביתו בתחומין דרבנן יש להקל בנ"ד אפ"ל בספק שקול פונו בתרי ותרי להרא"ש: ועוד דאפי' להרא"ש (דס"ל שהיא חזקת איסור) דחזק גדול הוא לחלק בין תרי ותרי לשאר ס' שקול בנ"ד דהא בדאיכא חזקה לקולא מוקמי' אחזקה בכל ספק שקול נאפי' מהחמירי בתרי ותרי פדאייתא בהדיא בסוגיא דעירובין דצ"ה סע"ב.

וא"כ ה"א דמקילינן בתרי ותרי כ"ש שיש להתיר בכל ספק שקול. וא"ל משום דהתם מייירי בדאורייתא מש"ה מחמירי בתרי ותרי.

דמ"מ איכא ק"ו להתיר גם בנ"ד בכל ס' שקול. דהא עכ"פ התם מחמירי בתרי ותרי מאיזה טעם שיהיה נאפי' מקילינן בספק שקול והכא דמקילי' בתרי ותרי כ"ש שיש להקל בשאר ספק שקול ועוד דהא גם גבי איסור שבויה דרבנן ס"ל להרא"ש פ"ב

דכתובות פהתו' שם (וא"ל משום דאיסור פהונה שאני דמעלה עשו ביוחסין להחמיר אפי' בס"ס ובצענו תרי רנפי בספ"ק וכמ"ש התוס' ביבמות דס"ח ע"א דקא ה"נ שרי באשת פהן אע"ג דנעשית זונה מביאה א' כמ"ש הטור סי"ו עיין שם בב"ש סקכ"א) והקא שהתיר הרא"ש בתרי ותרי והחמיר בתרי אמרי אשתבאי ושנים מכחישים אף דאיפא חזקת היתר.

והתם תניא בהדיא להתיר בשאר ס' שקול כגון ע"א אומר נטמאה וע"א אומר לא נטמאה. אע"ג דנדאי אשתבאי מכ"ש שיש להתיר בנ"ד בשאר ס' שקול.

והטעם שהקיל הרא"ש פאן יותר מבשבויה היינו משום דרוב נשים ולד מעליא ילדו והוא רוב מעליא דלא החמירו ביה רבנן אלא לחומרא בעלמא היכא דאפשר כגון באשת ישראל ולא באשת פהן.

משא"כ בשבויה שהחמירו באשת פהן להוציאה מבעלה. ומה"ט מכ"ש שיש להקיל בשאר ס' שקול.

וכ"מ בהדיא מלשונו בסוף התשו' דכל ספק שרי הקא (והיינו מה"ט דרוב נשים כו' דרובא עדיף ומפיק לה מחזקה דעשויה להשתנות עפ"י הרוב והא דכתב מתחלה דתרי נפקי לה מחזקה קושטא דמילתא נקט אפי' בלאו ה"ט דרובא שלא הזכירו עדיין ע"ש).

ומה"ט נמי יש לומר לכאורה דא"ש מה שהקיל הרא"ש בס' דרבנן בנ"ד אף גם לפמ"ש באו"ה פלל כ"ה לפי הגהת הש"ך סי' ק"י בכללי ס"ס דלא מקילין בס' דרבנן אלא בכה"ג דביצת נבילה כו' אבל לא היכא דאיפא חשש איסור דאורייתא אע"ג דמדאורייתא.

אזלי בתר רובא כו' אא"כ היא חומרא בעלמא כפשוטו שנתעלם מן העין כו' משום דה"נ נמי בנ"ד יש לומר דהיא חומרא בעלמא מאחר דשרינן באשת פהן: ומיהו זהו דוחק גדול לדמות איסור זה שחששו למיעוט דלא פלו חדשיו לבשר שנתעלם מן העין דהרבה אמוראים מתירים וגם האוסר הוא מטעם חומרא בעלמא (ולא משום דחיישינן למיעוטא דשכיחא) כמ"ש ש"ך שם אבל הקא רשב"ג דאוסר הוא מדינא ולא מחומרא בעלמא אלא משום דנפלים שכיחי ונדבר ההנה הוא כמ"ש התוס' בנדה ד' מ"ד ע"ב וכ"כ התו' ורא"ש ר"פ החולץ והא דמקילין באשת פהן היינו משום דבשעת הדחק כנה שלא להוציא אשה מבעלה סמכי אדרבנן דפליגי ארשב"ג ולא חיישי' אפי' למיעוטא דשכיחא כדאי' בפסוגיא דס' פהחולץ (דלמיעוטא דלא שכיחא אפי' ר"מ לא חייש כמו סתם ספרי דדייני כו') וראיית או"א מגבינות לק"מ להרא"ש משום דהתם ס' שהחליף גוי היא מילתא דקביעותא דשכיחא טובא להפקיד או לשלוח ע"י גוי ונאסרה בגזירת חכמים שנגזרה עליה במגזן תמפ"ג בחותם א' וגזרו אפי' בדיעבד כדי שלא יבאו להקל לכתחלה כי היא מילתא דשכיחא טובא.

משא"כ בפאירע לפעמים איזה ספק בדרבנן בדרף מקרה שלא מצינו שגזרו עליה חכמים בפ"י מוקמי' אדינא ספק דרבנן להקל וה"ה והוא הטעם בס' שקול או תרי ותרי אם עברו כבר שלשים יום באדם או ח' ימים בבנהמה שהספק הוא ג"כ דרף מקרה שקנה מנכרי ולא מישראל) שלא מצינו שגזרו עליו חכמים.

וחזקת איסור ליכא הכא משום דרובא עדיף ומפיק לה מחזקה. וזו היא ג"כ פנונת הרא"ש במ"ש ועוד דאזלי בתר רובא כו'.

לומר דרובא דעדיף גמי מפיק מחזקה. דאף דאנו חיישי למיעוטא לאסור מדרבנן לא אלים כל כף איסור זה דרבנן לשוניה חזקת איסור גמורה מדרבנן מאחר שאינו איסור ברור ומחלט שהרי התירוה לגמרי באשת פהו.

והרשב"א פליג בהא וס"ל דמכל מקום באותן מקומות שהחמירו בהן חכמים ואסרו אפי' בדיעבד הויא חזקת איסור גמורה כגון גבי בהמה וה"ה לאשת ישראל שהיתה בחזקת איסור לשוק מדרבנן (אבל אין לומר דהיינו טעמיה דרשב"א משום חזקת הולד בעודו במעי אמו דלא פלו עדיין חדשיו לדידן דחיישי למיעוטא ולא אזלינו בתר רובא מדרבנן.

דז"א דאף דחיישינו למיעוטא ואמרי סמוך מיעוטא לחזקה אפ"ה לא הוי אלא פלגא ופלגא פדאי רפט"ז דיבמות אפי' אליבא דר"מ): אכן לפ"ד הרב ב"י בש"ע דפסק באה"ע סי' קנ"ו כתשו' הרא"ש ובי"ד ססי' ט"ו כתשו' הרשב"א צריף לדחוק ולומר שהבין ברשב"א במ"ש מחמת קטנותו כו' (וכן לשון גדיים קטנים שבלשון השואל ובש"ע) כמ"ש הפרי תואר דהיינו שניכר לעין שנולד מימים מועטים בכה"ג דלא הוי ס' שקול אלא הספק הוא משום דאיכא בן ס' ימים דמחזי כפחות מכן ח') ע"ש אמנם למעשה יש להחמיר בס' שקול כמשמעות לשון האחרונים ופשט לשון הש"ע.

ומ"ש הש"ע באה"ע להקל כהרא"ש יש לומר משום דהתם יש עוד צד להקל אילו לא היו שום עדים כלל לא להקל ולא להחמיר כמבואר שם בתשו' הרא"ש הובאה ב"י משום קלא דבתר נשואין וכו'. אף דבתרי ותרי ל"מ ה"ט כמבואר שם מכל מקום פדאי הוא ה"ט לצירוף להקל כהרא"ש נגד דעת הרשב"א שהביא בי"ד להלכה להחמיר בכה"ג וגם יש לומר שבי"ד לא החמיר לחוש להרשב"א אלא לכתחלה ואפשר גמי שגם דיעבד שלא לאכול גדי זה הוא ענין קל מלאסור אשה לבעלה עד שתחלוץ.

פי אולי אין פח ב"ד יפה לכונן היבם לחלוץ (גם תיאסר לכהונה אם תתאלמן) וכ"ז בס' שקול דווקא ודומיא דתרי ותרי אבל לא להחמיר כ"כ כהת"ש: תשובה להרב הגאון דק"ק בריסק דליטא יצ"ו יב פתח דברי יעיר אור סליחתו על שלא חשתי והתמהמהתי עד פה להשיב מפני הכבוד כי ה' יודע ועד שדבריו חביבים ועריבים עלי רק בהיות פי הגיעני גי"ה בברדיטשוב בהיותי עומד על פרק הנסיעה לביתי והייתי טרוד מאד בעניני הפלל ה' רחם ובבואי לביתי על יו"ט העבר חפשותיו ולא מצאתיו פי שכחתי אותו בברדיטשוב מגודל הטרדא וכתבתי לשם להשיבו אלי וצפיתי לתשובתם פונה וכמה שבועות ימים ואין עונה ולזאת אני משיב לפ"ד הרשום בזכרונני: לענין שאילה דשאיילנא קדמיכון אודות אשר השבתי לשואלי דבר להספיק ולבא אחר הרב אשר כבר עשהו הלא הוא מחותני הגאון החסיד המנוח זצ"ל אב"ד דק"ק ברדיטשוב בהוראה להיתר בסרסא שעברה וניתקה מהר"אה ע"י מיעוץ ומשמוש וגלגול באצבעות הנהוג עכשיו בכל המדינות רק שנשארו עדיין דלדולים מהסרסא על הר"אה וכשהסיר הבודק הדלדול פמנהגנו לא יכול להסירו בקל ומשך בכח וחונק קצת וכשנפחו הר"אה הנה מבצבץ באותו מקום שמשך בכח קצת והורה להתיר פדיו נקב שנמצא היכא דממשמשא ידא דטבחא דתלינו בטבחא.

ובהיותי נשם נאספו אלי בעלי הוראות דשם והספמנו למיגדר מילתא ולרנוחא דמילתא להיות הוראה זו מסורה למורי הוראות דווקא ולא יורה הבודק לבדו פי פח ב"ד יפה לחקור היטיב אםמשך את הדלדול בכתח וחוץ כל פך שנוכל לתלות בו הנקב אם לאו.

אמנם לצאת לכל הדיעות ולחוש לחומרות השמלה חדשה דלכאורה משמעות לשונו להחמיר להסיר כל הסרכא מראשה לסופה אף גם הדלדולים ע"י מיעוץ ומשמוש בנחת דוקא ולא בכתח וחוץ גם לבדוק אח"כ בפושרין או ברוק בכל מקום הסרכא פולה מראשה לסופה והבדיקה מעפכת אפילו בדיעבד בכולה ולזאת אין לתלות במשמוש ידא דטבחא דעכ"פ אין פאן בדיקה ולא מיעוץ ומשמוש בנחת אי לזאת אמרתי להם פי די להם להחמיר בזה ולא להקל בסרכא שלא פסדון ממש המטרפת ונדינא דגמ' לכ"ע דהיינו כשב' קצוותיה הן בריאה וכדאיתא בגמרא דף מ"ח דאי האי אינא טריפה כו' או דאי האי מינא לגירסת הרמב"ן והרשב"א אכל בשאר שלא פסדון שנסרכא למקום שאין הנקב פוסל בו פגון לדון או לשון הלב וכה"ג דלהרבה מגדולי הראשונים מכשרין בבדיקה ש"ה ר"ת בספר הישר והרב רבינו זרחיה הלוי וכן דעת הרמב"ם מדינא דגמ' דסבירא ליה הלכה פרש נחוניא ולא פרכא ולשיטת רש"י לפי דעת הרשב"א גם רבא ס"ל הכי דסגי בבדיקה וליפא מאן דפליג בהא בגמרא והבדיקה היא אפ"ל בעוד הסרכא היא על הריאה פמבואר שם בר"ן בהדינא ודאי דבכהאי גוונא עכ"פ יש לסמוך על הפוסקים האחרונים שאנו נמשכים אחריהם בכל מקום ה"ה רמ"א ורש"ל וט"ז ופ"ד שלא הזכירו כלל להסיר שום דלדול הנשאר וכונו שהודה התבואות שור גופיה שכ"ד רש"ל וסיעתו (ומוכרח הוא ודאי דהא עפר או חול לא מהני כלל פי אם לנתק הסרכא באמצעיתה או בסמוך ליציאתה ותלייתה מבשר הריאה ואדרבה יש לומר לדעתם דווקא פשנתמעכה ונימוח פליחה בין האצבעות כמ"ש בתורת יקותיאל אלא דהת"ש ס"ל דזהו עדיף טפי פשמתקלפת מע"ג הריאה פולה מעט מעט ע"י גלגול אצבעות שמורידן למטה מטה ומגלגל עד שמתקלפת הסרכא פולה מע"ג הריאה וכמ"ש בגבול בנימין ולשון ניתוק שברמ"א והאחרונים מסייעא לי' להתבואות שור דלאו דוקא נימוחה פליחה ובניתק ונפסק' אין לחלק בין מקום יציאתה ותלייתה לשנתקלפ' מעל גבי הריאה בסופה ואדרבה זהו עדיף טפי לפי דעת הת"ש) אלא שפוסל מחומרות ספרי הבודקים ולא ספרי הפוסקים שאנו נמשכים אחריהם במדינות אלו משום שענין המיעוץ לא ס"ל לרשב"א וכמ"ש ש"ס"ק נ"ג (אלא דמ"ש דהא לא נזכר בפלבו מענין מיעוץ ומשמוש כו' צע"ג דבהד' פתב פן בפלבו והובא בבית יוסף ורשאי הבודק למשמש בסרכא הרבה וכו') אבל הרי הפוסקים האחרונים ראו דברי הרשב"א ואעפ"כ פתבו מה שפתבו ואי לזאת יש לנהוג בזה פהכרעת רמ"א בד"מ מדעת עצמו להחמיר בנסרכו האונות שלא פסדון וכן בנרדא ולהקל בשאר סירכות שיש בהן סברות רבות להקל בלא"ה.

אבל באמת טעמם ונימוקם עמם שהרי עיקר טרפות דסרכא במקום יציאתה מהריאה לחוד ונתלית ומסתרכת משם למקום אחר תליא מלתא מדמכשרין בגמרא בכסדון ואם באת לחוש כל הסרכא פולה המתקלפת מעל גבי הריאה שהן הדלדולים אמאי מכשרין בכסדון הא הוי מחתוף לגב אם מתקלפת מעל גבי אונה אחת ואם מתקלפת משתיהן הוי מגב לגב ועוד דהא אנו מכשרין סרכא מינה ובה, ואפ"ל בלא בדיקה כלל משום דאין סופה להתפרק שם ולנקב לשיטת התוס' וסיעתם דיש סרכא בלא נקב או משום

שְׁהִסְרָא סוּתְמַת הַנְּקָב מֵאֲחֵר דָּאִין סוּפָה לְהַתְּפָרֵק לְשִׁיטַת רִש"י דָּאִין סְרָכָא בְּלִי נְקָב כַּמ"ש הַת"ש גּוּפִיָּה וְאִם כּוֹן אַף גַּם בְּיוֹצְאָת וּנְתִלִית וּמִסְתְּרַכַת לְמָקוֹם אַחֵר וְעֵבְרָה מְמָקוֹם יִצְיָאָתָה ע"י מִיעוּף וְגִלְגוּל בְּאַצְבָּעוֹת וְאִף גַּם אִם נִתְקָה וְנִפְסְקָה בְּאַמְצָעֵיתָה דִּי לָנוּ לְהִסִיר הַדְּלָדוּל מְמָקוֹם יִצְיָאָתָה וּתְלִינָתָה לְבַד בְּכַדִּי לְבַדוֹן שֶׁם יָפָה בְּרוּק אֲבָל לָמָּה לָנוּ לְהִסִיר כָּל הַדְּלָדוּל כְּלוּל מִהֲרִיָּאָה עַד כְּלוּתוֹ כְּדִי לְבַדוֹן שֶׁם כַּנ"ש הַת"ש סוּף ס"ק נ"ז שְׁנֵהוּ עֵיקַר טַעְמוֹ לְהַחְמִיר כְּסִפְרֵי הַבּוּדְקִים וְלֹא לְהַקֵּל כְּהַפּוֹסְקִים הֵלֹא אִין שֶׁם רִיעוּתָא כְּלָל דְלִשְׁיטַת הַתּוֹסְפּוֹת לֹא חִינְשִׁינּוּ שְׁתַּנְּקָב שֶׁם וְלִשְׁיטַת רִש"י לִפ"ד הַת"ש אַף אִם יֵשׁ שֶׁם נְקָב הַסְרָכָא סוּתְמַתָּה מִשּׁוּם דָּאִין סוּפָה לְהַתְּפָרֵק שֶׁם בִּי ע"י מְשִׁיכַת הָאוּנוֹת שְׁנִמְשְׁכוֹת לְכָאן וּלְכָאן תַּתְּפָרֵק בְּמָקוֹם יִצְיָאָתָה וּתְלִינָתָה לְחוּדִיָּה וְעַכ"פ לֹא יוֹתֵר מְמָקוֹם שְׁנִיתְקָה וְעֵבְרָה ע"י מִיעוּף וְגִלְגוּל אֲצָבָעוֹת וְאַמְנָם דַּעַת הָאֲחֵרוֹנִים שְׁאִין צָרִיף לְהִסִיר כְּלָל הַדְּלָדוּל אִפִּי מְמָקוֹם יִצְיָאָתָה הַסְרָכָא וּתְלִינָתָה מִהֲרִיָּאָה (וְאִף אִם נִתְמַעְכָּה וְנִפְסְקָה שֶׁם בְּאַמְצָעֵיתָה וְכַמוֹ שֶׁפְּתַב הַתְּבוּאוֹת שׁוֹר גּוּפִיָּה לְדַעְתָּם) דְּכָל כַּה"ג הָוִי לִיָּה לְפָרֵשׁ וְדָאִי וְהָא דְלֹא חָשְׁשׁוּ שְׁהַדְּלָדוּל סוּתְמַת הַנְּקָב כַּמ"ש הַת"ש יֵשׁ לוֹמֵר דַּס"ל כַּמ"ש הַב"ח סט"ו דְּהַבְּדִיקָה הִיא שְׁאִם תְּבַצְבֵּץ הוּא סִי שְׁנִיתְקַת בְּחֻזְקָה וְכוּ' וְגַם יֵשׁ לוֹמֵר שְׁהַבְּדִיקָה הִיא כַּמ"ש הַתּוֹסְפּוֹת גְּבִי כְּסִדְרוֹן לְרֵאוֹת אוֹלֵי נְשָׂאֵר אֵינְזָה נְקָב כָּל דְּהוּא שְׁלֵא סְתָמָה הַסְרָכָא וְכַמ"ש בְּמִשְׁבָּצוֹת זָהָב סִי ל"ו ס"ק ז' וְהוּא חָשְׁשָׂא בְּעֵלְמָא וּלְכַתְּחִלָּה דְּוָקָא ע"ש וּבְסִי ל"ט ס"ק י"ב שַׁכ"ד הַט"ז לְהַדְיָא ** (וּבְאַמְתַּת דַּעַת הַתְּבוּאוֹת שׁוֹר שְׁהַבְּדִיקָה הִיא לְעַכְבֵּי אִפִּי בְּדִיעַבְדֵּי נִפְלָאָה מְמַנִּי דְּמַמָּה נְשָׂאֵר אִם בְּאֵת לְחוּשׁ לְדַעַת הָאוּמְרִים דְּהַמִּיעוּף אֵינּוּ סִי כְּלָל לְרִיר בְּעֵלְמָא אוֹ שְׁמָא מִיעוּף בְּכַח כְּמוֹ שֶׁפְּתַב הַתְּבוּאוֹת שׁוֹר בְּסִי ל"ו וְסְרָכָה גְּמוּרָה הִיא אִם כּוֹן מֵאִי מְהַנִּיָּא לָהּ הַבְּדִיקָה הָא אִין שׁוּם בְּדִיקָה לְסְרָכָא כְּדָאִי בְּגִמְרָא בְּהַדְיָא דְלִית לָהּ בְּדִיקוּתָא וְאִיף תּוֹכִיחַ הַבְּדִיקָה שְׁאֵינְזָה סְרָכָא אֲלֵא עַל כְּרַחֲמֵי צָרִיף לוֹמֵר דְּהַמִּיעוּף מוֹכִיחַ עֲלֵי דְּוָדָאִי דְּאֵינְזָה סְרָכָא גְּמוּרָה שְׁבַגְמָרָא אֲלֵא רִיר בְּעֵלְמָא וְהַב"ח כְּפִינְתוֹ ג"כ לְחוּמְרָא בְּעֵלוּאֵי שְׁאִם תְּבַצְבֵּץ בְּוָדָאִי נִיתְקַת בְּחֻזְקָה אֲבָל אִם לֹא תְּבַצְבֵּץ סְמַכְנִין אִמְיָעוּף שְׁהַעֲבִירָה דְּמוֹכִיחַ עֲלֵיהּ שְׁהִיא רִיר וְכִשְׁרָה מְדִינָא בְּלִי בְּדִיקָה כְּמוֹ שֶׁפְּתַב הַבֵּית חַדָּשׁ בַּס"ה בְּהַדְיָא:**) וּבְהָא אֲתִי שְׁפִיר טוֹבָא מַה שֶׁפְּתַב הַב"ח סִימֵן ל"ז לְהַחְמִיר אַף אִם נִמְצָא נְקָב בְּסוּמוּף לְסִירְכָא שְׁעֵבְרָה ע"י מִיעוּף דְּלֹא תְלִינּוּ בְּטַבְּח' דְּוָדָאִי בּוּעָה שְׁלֵא הִיתָה בְּחֻזְקַת טְרִיפָה וְכוּ' דְּלְכְאוּרָה הָרִי גַּם בְּסוּמוּף לְסִירְכָא לֹא הִיתָה בְּחֻזְקַת טְרִיפָה אֲלֵא וּמִשּׁוּם דְּמַחְמִירִין לְכַתְּחִלָּה לְבַדוֹן אַחֵר הַמִּיעוּף אוֹלֵי יֵשׁ אֵינְזָה נְקָב שְׁלֵא נִסְתָּם וְאִף דְּהִיא לְחוּמְרָא בְּעֵלְמָא לְכַתְּחִלָּה דְּוָקָא הִינּוּ בְּסִתָּם אֲבָל הִיכָא דְּנִמְצָא נְקָב בְּפִנְעֵל מְמַשׁ אֲלֵא שְׁבָאֵת לְתַלּוּתוֹ בְּמִשְׁמוּשׁ הַטַּבְּחָ לֹא תְלִינּוּ דְּרַגְלִים לְדַבְּרֵי שְׁהַסְרָכָא יִצְאָה מְנַקֵּב זֶה לְשִׁטַּת רִש"י אֲלֵא שְׁלֵא הַסְפִיק' לְסִתְמוֹ עֲדִינּוּ כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּמִשְׁבָּצוֹ' זָהָב סִימֵן ל"ו.

וְמַה שֶׁפְּתַב הַב"ח ס' ל"ט סט"ו דְּוָדָאִי כְּףֵי הוּא דְּתְלִינּוּ דְּהַנְּקָב הַגִּיעַ ע"י הַמִּשְׁמוּשׁ וּמִיעוּף בְּחֻזְק' אֲלֵא שְׁעֲדִינּוּ לֹא יִצְאָה מְסַפֵּק סְרָכָא וְכוּ' וּבְסוּמוּף לְסִירְכָא לֹא שְׁיִיף ה"ט יֵשׁ לוֹמֵר שְׁאִין דְּבָרֵי הַב"ח סוּתְרִים זֶה אֵת זֶה דְּבָסִי מִיִּירִי בְּסִירְכָא שְׁלֵא כְּסִדְרוֹן מְמַשׁ שְׁהִיא טְרִיפָה וְדָאִי מִדִּין הַתְּלִמוּד וְכַדְמִסִּיק הָתָם דָּאִין לְהוֹצִיאָה מְחֻזְקַת טְרִיפָה אֲלֵא בְּדִיעוּעַ וְכוּ' וּבְסִי ל"ט לֹא מִיִּירִי בְּכַה"ג דְּהָא כְּתַב שֶׁם תְּחַלָּה מוֹטָב שְׁיִהִיו שׁוֹגְגִין כּו' מְכָלֵל דָּאִין לְזֶה שׁוּם הִיתֵר בְּעוֹלָם כְּלָל וְכָלֵל אֲלֵא מִיִּירִי כְּשְׁאֵינְזָה בְּחֻזְקַת טְרִיפָה וְדָאִי מְדִינָא כְּגוֹן לְדוּפּוֹן וּלְשׁוֹמֵן וְכַהֲאֵי גְּוֹנָא וְאִף אַת"ל דְּמִיִּירִי בְּכְסִדְרוֹן מְמַשׁ דְּוָקָא (כַּמ"ש בְּסִי ל"ז אֲבָל

בכסדרן כו') מ"מ היינו דוקא כשמוצא הנקב במקום שחוששין בו דהיינו במקום הסירכא הצריכה מיעוה בנחת להוציאה מפל סירכא ולהיות עליה שם ריר בעלמא אבל לאחר שפבר עברה הסירכא וניתקה ע"י המיעוה וגלגול אצבעות רק שנשארו דלדולים ודאי דאין להחמיר כל פה אם משה בכת שאפשר לתלות בו הנקב ואף גם שלא הנה יכול להסירה משם בנחת מה בקה שנדבקה ונשרשה שם מאד לקרומי הרנאה עד שא"א להפרידה מהם אלא בנקב מאחר שאין צריה לכל להסירה ולבדוק תחמיה לפ"ד האחרונים ובפרט בנסרקה למקום שאין הנקב פוסל דרבים מהראשונים מכשירים בבדיקה פה פמות שהיא כנ"ל.

ויותר אין להאריה: אחר זמן מה כתב אדמ"ו עוד מענין זה בזה"ל יג הנה אחרי שובי נחמתי במ"ש דאף את"ל ולדחוק דהב"ח סי' ל"ט סט"ו מייירי בסירכא ש כסדרן וכהאי גוונא כו' כמ"ש בסי' ל"ז וכו'. דא"א לדחוק פן פלל בלשון הב"ח שם בסי' ל"ט סט"ו דלעיל דהא התם מייירי הב"ח במיעוה ומשמוש הנהוג ובכסדרן ממש אף גם להמחמירים לבדוק שם א"צ למעף ולא להעביר הסרכא פלל וכלל אלא לבדוק ברוק או פושרים פה בעוד הסרכא קנימת כמבואר בתוס' וכמו שהאריה בזה בתורת יקותיאל רסי' ל"ח וזו היא ג"כ פנונת הב"ח בסי' ל"ז דאף גם להמחמירים להצריה פושרין או רוק להסרכא כסדרן או סרכא תלויה אפ"ה אם מוצא נקב ואיפא למתלי בטבח תלינו משום דלא היתה בחזקת טריפה כסרכא שלא כסדרן דאינה פשרה אלא כשעברה ע"י מיעוה דוקא וכיון שנמצא נקב רגלים לדבר שהיתה סרכא גמורה הבאה מחמת נקב והמיעוה הנה בכת ודחוק קצת.

ובנמצא הנקב סמוך למקום הסרכא אמרי' שלא סתמה עדיין הסרכא את הנקב (כמ"ש בפ"מ סי' ל"ו) אבל בכסדרן ובתלויה א"צ להעביר פלל הסרכא ע"י מיעוה תחלה. ובסי' ל"ט סט"ו פנונתו ודאי בסתימת לשונו משום שפמה על מ"ש שם בתחלת הסעיה בפ"י דעת הר"ד יחזיק דהיתר המיעוה אינו בסרכא שהיא שלא כסדרן כל עיקר כמו הנרדא אלא בשאר מקומות שאינו כ"כ שלא כסדרן כו'.

ור"ל ודאי בסרוכה לדופן וכהאי גוונא כמו שכתב רמ"א בד"מ ולא בב' אונות שלא כסדרן ע"ש ובכהאי גוונא ודאי מייירי הב"ח בסוף דבריו ע"ש. אמנם כל זה הוא לפלפולא בעלמא בפירוש דברי הב"ח.

אבל להלכה למעשה ודאי דהסומה על תשובת שבות יעקב וחינוך ב"י ופ"מ דבתראי גינהו אין מזחיחין אותו והיינו אפילו בשלא כסדרן ממש בב' אונות או נרדא ואפילו במקום התפשטות הסרכא על הרנאה כמבואר שם מלשונם ומכל שפן בסרוכה לדופן וכהאי גוונא שיש להקל בפשיטות וק"ו פן בנו של ק"ו בלהלאה במקום הסרכא דאין מקום להחמיר פלל מדינא אפילו בב' אונות או נרדא כמ"ש בתשובתי הארנפה להרב המ"ץ דק"ק בארדיטשוב אלא לחומרא בעלמא החמירתי פן פשהייתי במחנכם ובתשובתי הקצרה להרב הגאון הנ"ל ודי בזה: יד אל האשל הגדול בענקים.

הוא ניהו מרנא ורבנא הרב הגאון מופת הדור מפורסם בכל קצוי ארץ ובוצינא קדישא דנהורא אספקלריא המאירה איש אלהי קדוש יאמר לו כבוד תפארתו מוה' שניאור זלמן

נ"י ויופיע פֿאָר השׁמש וַיְהִי־לָיו: נְדָרְשִׁיתִי לֹא שְׁאַלֹנִי אִם תּוֹרָה הִיא וְלִלְמַד אֲנִי צָרִיךְ
וּבִפְרָט שְׁרַאיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה.

שְׁבַע־מֵיִם פֿאָר הַחוּנָה לָהּ. הִנֵּה מִכְתָּבוֹ הַנוֹתֵנֶת אֲמַרִי שְׁפָר.

וּמָה גַם שְׁמִכְתָּבוֹ הַגִּיעַ לְגִלְיוֹתֵינוּ אֲשֶׁר נִכְתַּב לְכַבּוֹד הַרְבֵּה הַגָּאוֹן אב"ד מְבָרִיסק דְּלִיטָא.
עַד הַגִּיעַ מִכְתָּבוֹ לִיד הַנְּגִיד הַנוֹתִיק מוֹה' מִשֵּׁה מְאֻזֹּס מְקַהֲלָתְנוּ וְשָׂאל מֵאֵתִי לְעֵינַי בְּמִקְלִי
טָבָא דְרַבְנָן.

וְעֵינַיִתִי בַּהּ הִדַּק הֵיטֵב וּלְפִי דַעֲתִי הַקְּלוּשָׁה דְּבָרֵי אֲדוֹנֵי א"א לְהוֹלְמָם. וַיֵּשׁ לְהַשִּׁיב עַל
דְּבָרֵי קְדוּשׁוֹ לְפִי דַעֲתִי הַקְּלוּשָׁה הַיּוֹת עֵיקַר יְסוּדוֹ שְׁאוֹתוֹ הַמִּיעוּף שְׁהַטְבַּח קוֹלָף מֵהַתְחַלַּת
הַסִּינְרָא עַד מְקוֹם שְׁיָדוֹ מַגַּעַת וְאִם נִתְפָּרַק בְּאַמְצָע שׁוֹב אֵין צָרִיךְ לוֹ לְקַלּוֹף עַד סוּף
הַרְיָאָה.

וְאֲדוֹנֵי מְדַמָּה לִיהַּ שְׁהַסִּינְרָא כְּבָר עֲבָרָה ע"י מִיעוּף וּמְשֻׁמוֹשׁ וְלֹא נִשְׂאָר שָׁם רַק אֵינְהָ
דְּלִדּוּל. וְז"ל אֲדוֹנֵי בְּמִכְתָּבוֹ הַנ"ל בְּסִינְרָא שְׁעָבָרָה וְנִתְקָה מֵהַרְיָאָה ע"י מִיעוּף וּמְשֻׁמוֹשׁ
וְגִלְגוּל אֲצַבְעוֹת הַנְּהוּג עִכְשָׁיו בְּכָל הַמְדִינּוֹת רַק שְׁנִשְׂאָרוֹ עַד־יֵין דְּלִדּוּלֵי הַסִּינְרָא עַל
הַרְיָאָה.

עוֹד אֲדוֹנֵי מוֹסִיף אִפִּי אִם הַבּוֹדֵק הַסִּיר וּמְשֻׁף מְקוֹם שְׁפֶסֶק וּלְהִלָּן וּלְאַחַר כְּשֶׁנִּפְחָחוּ
הַרְיָאָה הִי' מְבַצְבָּצַת תְּלִינן כְּדִין נֶקֶב וְנִמְצָא לְאַחַר מְשֻׁמוֹשׁ יָדָא דְּטַבְחָא וְנִמְצִית דְּבָרֵי
אֲדוֹנֵי בְּאוֹתָן הַסִּינְרָא דְּמִדִּינָא דַּגְמ' כְּשֶׁר בְּבִדְיָקָה לְדַעַת קֶצֶת הַפּוֹסְקִים לְכֵן יֵשׁ לְהַקְל
כָּאֵן וְלִסְמוּף עַל אוֹתָן אֲחֵרוֹנִים שְׁלֹא הַזְּפִירוֹ כְּלָל לְהַסִּיר שׁוּם דְּלִדּוּל (**אֲפִשֶׁר נוֹכַח
לוֹמֵר שְׁלֹא הַזְּפִירוֹ הָאֲחֵרוֹנִים לְרֹוב פְּשִׁיטוֹת הַדְּבָר כִּי כְּבָר כְּתִב הַבֵּית יוֹסֵף בַּד"ה וּר'
יַעֲקֹב גָּאוֹן בְּסִי' ל"ט הֵם בְּשֵׁם הַרוֹקַח כו' וְאֵין מְקוֹמָן נִיכָר כְּלָל נִמְצָא מְפֹרָשׁ שְׁלֹא יְהִי
רוּשֵׁם סִינְרָא כְּלָל נִיכָר לְכֵן הָאֲחֵרוֹנִים לֹא הַזְּפִירוֹ רַק סֵתֵם עֲבָרָה ע"י מְשֻׁמוֹשׁ וְגִלְגוּל
אֲצַבְעוֹת וּבּוֹדָאֵי מְכַל וְכַל כְּמוֹ שְׁכָתֵב הַב"י:**) וְאֵנִי בְּעֵנָיִי לְפִי קֵט שְׁפִלֵי אֵין הַבְּדוֹן דִּידֵן
דוּמָה לְדְלִדּוּל וּבְרַאשׁוֹנָה בְּנִדּוֹן שְׂאֵלָה דִּידֵן אֲפִילוֹ אִם יִתְקַלֵּף הַסִּינְרָא מִתְחַלַּת תְּלִינֵי
הַסִּינְרָא עַד סוּף הַרְיָאָה צָרִיכִים אֲנוּ לְהַתְּבוּנָן קְלִיפָה זֹו מָה טַבְעָה כִּי בְּכָל דְּבָרֵי
רַאשׁוֹנִים וְאֲחֵרוֹנִים לֹא הַזְּפִירוֹ שֵׁם קְלִיפָה.

וְכַמ"ש הַפְּרִי מְגִדִים בְּסִי' ל"ט וְז"ל שְׁאוֹתָן הָאוֹחֲזִין בְּצַפְרָנִים וְקוֹלְפִין אֶת הַסִּינְרָא וְנִעַל
הַרְיָאָה הֵם מְאַכִּילִין טְרַפּוֹת לְיִשְׂרָאֵל. וְגַם הַבַּעַל תּוֹרַת יְקוּתִיאֵל הַפְּלִיג לְהַחְמִיר מְאוֹד
וְז"ל וְנִמּוֹחַ בְּמְשֻׁמוֹשׁוֹ מְשֻׁמַּע דְּנִמּוֹחַ לְגַמְרֵי כְּמוֹ לִיחָה בְּעֵלְמָא כו' וְכָתֵב וְהַשׁוּמַע יִשְׁמַע
וְיִחַדֵּל וְאֵל יִלְךָ בְּדֶרֶךְ אִתָּם עִם הַבּוֹהֲגִין לְהַסִּיר הַסִּינְרָא מֵעַל הַרְיָאָה וְאוֹמְרִים שְׁזָהוּ
הַמְעוּף וּמְשֻׁמוֹשׁ שְׁכָתֵבוּ הַפּוֹסְקִים כִּי הֵם מְאַכִּילִין טְרַפּוֹת לְיִשְׂרָאֵל וְרַאוי לְהַזְהִיר אִם
עַל כּוֹלָם כִּי הַמְקִילִים לֹא הַקְּלוּ אֵלָא אִם נִימּוֹחַ ע"י שְׁנִגְלָגַל בְּקַל בֵּין אֲצַבְעוֹת וְזֹה נִימּוֹחַ
כְּלִיחָה בְּעֵלְמָא כו' וְלְכֵן צָרִיךְ לְהַסִּיר כָּל הַסִּינְרָא שְׁלֹא יִשְׂאָר שׁוּם דְּלִדּוּל בְּרִיאָה וְכו'
וּפְשִׁטָא שְׁלֹא יְקַלּוֹף כְּמִנְהַג' הַרַע אֵלָא יְגִלְגַל בֵּין אֲצַבְעוֹת ע"כ דְּבָרָיו.

וְטַעֲמָם וְנִימּוּקָם עִמָּם כִּי עֵיקַר הַנְּסִיּוֹן לְדַעַת אִם הִנֵּה סִינְרָא גְמוּרָה אוֹ רִיר בְּעֵלְמָא לְשָׁנֵי
הַטַּעֲמִים אוֹ שְׁכָבֵר נִיכָב אוֹ שְׁסוּפּוֹ לְהַתְּפָרַק וְאִם הַבְּחִינָה יְהִי נַעֲשֶׂה רַק ע"י שְׁיִקְלוֹף אֶת

הריאה ואפ"ל אם הקרום לא נמוחה פליקה נמצא נשאר הכשירה עיקר על הבדיקה דהיינו לאחר שנתקלפה מנפחה.

א"כ קשה בתרתי חדא הא אנו אין אנו בקיאים בבדיקה כמ"ש הרמ"א דדלמא לא ינפח כל פה פמו שהיה בחייה. ועוד ל"ל למעף ולגלגל בין אצבעות וכמה אזהרות שיהא בנחת יחתוף בספין התחלת הסרסא ויקלוף ויבדוק ברוק ע"י נפיקה ולא יבצבץ ויהא פשר (וכן הוא בט"ז בסי' ל"ט) ותו אפילו בעגלים הרפים ג"כ יהא מועילבחינה זו קליפת הסרסא ובדיקה ברוק פי לפי הג"ל עיקר הנסיון שיקלוף בנחת ומה לי אם הקרום רף או חזק רק שיקלוף מעל הריאה ואח"כ יבדוק ברוק שלא יבצבץ.

אלא ודאי עיקר הנסיון פמו שכתבו הראשונים ואחרונים שלא יהא בהסרסא שום ממש ויעשה פליקה וריר בעלמא ולכן צריך שיהא בנחת ולכן בעגלים הרפים שבטבע מנתקת א"א לנו לברר בזה שנעשה פליקה דלאו סרסא דלעולם שהסרסא גמורה והאי דמתנתקת ונעשה פליקה משום דרף הוא וחקלשת הטבע בעגלים פנ"ל** (ולא זכיתי להבין דברי אדוני שכתב מל" רמ"א וניתק משמע דלאו דוקא נמוחה פליקה ולענ"ד נהפוך הוא דאל"כ מה יעשה בעגלים הרפים מ"ל ועוד יש כמה משמעות מלשון הש"ע דדוקא נמוחה פליקה וריר בעלמא:)** וא"כ לפי הג"ל שזכינו לברר שעיקר הנסיון של המעוף הוא דאם הני פליקה וריר בעלמא ולא הני שם סרסא עליו ואין פאן נקב לפרש"י ולפ"ל התו' אין סופה להתפרק ואין פאן שום ריעותא.

א"כ בפשיטות שצריך למעף כל הסרסא מראשה לסופה שלא יהא ניכר מקומו פלל דאל"כ אלא שישאר איזה רשימה קצת עדיין לא הוברר לנו בדיקתה דדילמא התם הוא בחזקת שאינה מנתקת כל היום וסרסא גמורה היא.

ומ"ש הת"ש בשם רש"ל אם מנתקה באמצע ועדיין נשאר מקצתה בריאה ג"כ פשר. זה כתב על אותן הסרסאות שבהגבהת אצבע הם גמורים.

והוא בחינה קלה מאוד וכן כתב הת"ש בס"ק נ"ג דרש"ל קאי על זה האופן וראייה מוכרחת שיש פוסקים שאוסרין מעוף ומתירין בהגבהת אצבע ש"מ דהגבהת אצבע מבורר לנו יותר דהני ריר בעלמא ממעוף וגלגול אצבעות.

לכן גבי הגבהת אצבע די לנו שניתקה באמצעיתה (עוד עיין בפ"מ שמתרץ ג"כ דברי רש"ל הג"ל דמייירי בהכנסת יד הטבת פבר מנתקת יע"ש). אבל ע"י מעוף ומשמוש בודאי צריך למעף ולבחון מכל וכל תדע (שאם) שלא יעשה פה איף יבדוק דילמא סתם אותו מקצת הנשאר את הנקב (וכן הוא בת"ש ודבריו נכונים) וילדעתי הוא מחמת דעת הפוסקים ולא דעת הבודקים שנה שכתב להסיר מכל וכל כמ"ש בשם הרוקח לעיל שלא יהא ניכר מקומו והכל מחמת הבדיקה ואפילו אם יאמר אדוני שהבדיקה אינו מעכב בדיעבד (שלא כדברי הת"ש ושאר אחרונים) עכ"פ מעוף כל הסרסא מעכב ונדאי פי מה לי פולה מה לי מקצתה עכ"פ צריך לבחון פדי שגדע אי סרסא גמורה אי ריר בעלמא: מעתה שזכינו לברר שהמעוף צ"ל שלא ישאר בה שום סרסא פלל ק"ו ב"ב של ק"ו בבחינה שיקלוף את הריאה עכ"פ צריך לקולפה פולה פדי שגדע אם היא סרסא גמורה אי לאו.

ומה גם שאדוני כתב אפילו בצבץ פשר לא הבנתי כלל היות עדיין לא נתרפאה מחלייתה דהיינו שמסופקים אנו גם אם היה סירכא גמורה. ועתה נתוסף עליה עוד ריעותא נקב מחדש.

ולו יהא דתלינו במשמוש ידא דטבחה עכ"ז לא נתחזקה עדיין ששמה ריר בעלמא ואפשר שהיה סירכא גמורה כי עדיין לא נתקלפה פולה ולא נתמעכה וצריה בדיקה מדינא דגמרא ועתה שמבצבץ באותו מקום שנתלש בכח גלל פן א"א לבדוק ולמיקם על בדיקת אותו מקצת שפבר נקלף שלא בצבץ שם שזהו החוש מעיד.

(דשמה הרוח אין לו פח לנשב שם עבור נקב הידוע שבצבץ שהוא גדול ובעבורו אין הרוח של הבדק הולך באותו מקצת כמו שהיה בחיי) וראייה מוכרחת דאפילו אם לא בצבץ בשום מקום אין אנו בקיאים בבדיקה מהאי טעמא דילמא לא מנפח פראוי ומכ"ש בגדון דידן שבצבץ במקום אחד החוש מעיד ע"ז שא"א לנפח פראוי וא"כ נשארה בספק סירכא גמורה הו אפילו במקום שנתקלפה פבר והו במקום שלא נתקלפה פשיטא.

ועיקר היתר שאדוני כתב ודימה גדון דידן לשם ריר בעלמא מחמת אותו מקצת שנתקלפה והבדיקה שלה אינו אלא לחומרא בעלמא ובדיעבד אינו מעכב ושללא פדברי הת"ש ושאר אחרונים אבל לפענ"ד הקלושה כמדתה לי שנהפוך הוא שעדיין לא יצא משם סירכא גמורה כלל ולבדוק לה א"א מחמת שבצבץ פנ"ל גם אין אנו בקיאים בבדיקה ובפרט בעיקר הנסיון של קליפה לא זכיתי להבין על בנריו ולפענ"ד אפי' נתקלפה פולה ובדקה ולא בצבצה ג"כ טרפה כי אם לא נתמעכה פליחה סירכא גמורה היא וכבר כתבתי לעיל בשם הפ"מ ותורת יקותיאל דדוקא הבחינה פליחה ולא בקליפה.

ועל הבדיקה א"א לנו לסמוך כי אין אנו בקיאים בבדיקה ועד שנתמעך בנסת ונתהנוה פליחה אז בדקינן לחומרא דאם יבצבץ טרפה וכמפורש בכל הפוסקים ראשונים ואחרונים דאם יבצבץ לאחר המיעוץ ואין חילוק בין סירכא לסירכא (ועיין בש"ף סימן ל"ט ס"ק מ"ו דבכל הסירכות נהוג למעך ולבדוק רק מחיתוץ לחיתוץ למטה מחצין מצד עיקרון): מה שכתב אדוני שטעמם נמוקם עמם על ענין הדלדול שלאחר המיעוץ שאין צריה להסירם מכל וכל.

לדעתי הקלושה יש להשיב. מה שכתב וז"ל ואם באת לחוש לכל הסירכא פולה המתקלפת וע"ג הריאה שהו הדלדולין אמאי מכשרי' בכסדרן הא הוי מחיתוץ לגב אם מתקלפת כו' ואם מתקלפת משתיהו הוי מגב לגב ע"כ דברי אדוני ולענ"ד בפשיטות דלשני הטעמים בכסדרן אין פאן ריעותא כלל ואין חל עליו שם סירכא כלל כי היינו רביתייהו וכל או"א לפי פירושו וכמ"ש התוס' בד"ה היינו רביתייהו דף מ"ז ואין להאריה בפירושיהם כי פבר האריכו הפוסקים.

ועיקר דלא הוי ריעותא כלל. וראייה מוכרחת דכשר בלא בדיקה.

ואיך שנייה להקשות דלמא מתקלפת הא אין חוששין לנקב כלל ולא לסופה להתפרק כי לא מיקרי סירכא כלל עוד יש ראייה לענ"ד לדברי אלה מסעיה ה' היכא דאם נסתפק אם היה מחיתוץ או מגב והנפיקה פעמים נראה שהוא בחיתוץ ופעמים נראה שהוא בגב פשר.

וכתב הטור הטעם דאזלינן בְּתַר רַב בְּהַמּוֹת וְכִינּוּן שְׁנֵסְתַּפֵּק אִיף הִיְתָה נְפוּחָה בְּחִיָּה אֲמַרִּינוּ נְשַׁחֲטָה הַתְּרָה ע"כ וא"כ מוכח דעיקר אצלנו הריעותא דאם יש אינה ריעותא או סירכא או שאר ריעותא אותה הבהמה אינה מהרוב וצריכה לברר אותה להוציאה מהריעותא ועיין בט"ז ס"ק א') אבל היכא דליכא ריעותא אמרי' נשחטה התרה ואזלינן בְּתַר רַב.

ונהו הטעם בכסדרן דליכא ריעותא ואזלינן בְּתַר רַב בְּהוֹנוֹת ואמרינן נשחטה התרה ופשוט הוא: עוד כתב אדוני ראיה ומדמה גידון דידן לסירכא מיניה וביה וכמו שם דאין סופה להתפרק או דאין בו נקב גם בגידון דידן או שלא תתפרק שם או שאין נקב במקום הדלדול שגשאר כף הוא תמצית דברי אדוני בשינוי לשון קצת והכל הולך למקום א' שאדוני מדמה גידון דידן או דלדולי סירכא של הת"ש למקום שאין מעיקרו שם סירכא עליו וכמ"ש הב"י גבי סירכא מיניה וביה והובא בש"ך ס"ק כ"ז ובט"ז ס"ק י"ד דנדאי אינו סירכא אלא הפשטת הליחה של הרואה ולא בא מחמת נקב אבל בכאן הוי סירכא גמורה וצריכים אנו לברר ולהוציאה אותה מחזקת סירכא גמורה ולהעמידה על שם ריר בעלמא.

וא"א לברר זאת אם לא שיתמעף בגחלת והוי פליחה והוי ליה שם ריר ואח"כ לבדוק ברוק אם יבצבץ טריפה ואם לאו פשר ובנדאי א"א לבדוק אלא שיתמעף בכל וכל שלא ישאר בו שום רישום דאל"כ א"א לבדוק הכל (כמ"ש לעיל בשם הפ"מ ותורת יקותיאל) גם מ"ש אדוני ובה"ח דלא סתרי אהדדי.

ואני בעניי לפי קט שפלי נוכל לומר דלא סתרי אהדדי דבסימן ל"ט כתב טעם על הבדיקה דהיינו די"ל דעדיין לא יצאנו מידי ספק סירכא והיינו כמו שביארנו בכאן דלא יצא מידי ספק סירכא דהיינו להיות עליו שם ריר בעלמא רק במיעוץ ובבדיקה לכן אם מבצבץ טרפה הגם דהנקב אפשר ע"י משמוש ידא דטבחא עכ"ז חיישינן דלמא ניתקה הסירכא בחזקה ולא יצא ע"י המיעוץ משם סירכא גמורה בלא בדיקה פי תרנונייהו מיעוץ והבדיקה מוציאה מן סירכא גמורה פן הוא בב"ח בסי' ל"ט סעיף ט"ו וכן הוא בת"ש פוננת הב"ח ולדעתו הוא מפורש בב"ח ולכן אף דהבדיקה היא חומרא כמ"ש הב"ח גופיה בסימן ל"ט סעיף ה' מ"מ אם בצבץ טרפה פי הא בהא תליא זהו חומרא של הבדיקה אם יבצבץ? הא טרפה פי עכשיו א"א לבדוק ונתקלקל הבדיקה ובמיעוץ לחודיה לא יצא משם ספק סירכא לכן טרפה וזהו ממש דבריו בסימן ל"ו אם נמצא נקב הן במקום סירכא או שלא במקום סירכא כתב שם ונ"ל אין להוציא מחזקת טריפה אלא בידוע שלא היה שם נקב ע"כ ולכאורה שלא במקום סירכא לא הים בחזקת טריפה אף היינו טעוניה דהא הבדיקה מקולקל שא"א לנפחה ולו יתא דאותו הנקב שלא במקום הסירכא נעשה ע"י משמוש ידא דטבחא אבל לנפחה פראוי כמו שהיתה בחי' א"א למיקם ולעמוד על בדיקתה כמ"ש לעיל א"כ גשאררה הסירכא רק ע"י מיעוץ לבד וא"א להתירה ע"י מיעוץ לבד בלא בדיקה דילמא מיעוץ בכת כסברת הב"ח וטריפה היא.

ולא נכיתי להבין דברי אדוני שכתב בתשובתו דמ"ש הב"ח בסי' ל"ט אלא שעדיין לא יצאנו כו' וכתב אדוני ובסמוך לסירכא לא שייך האי טעמא אבל כדפרישנא וכמ"ש

התבואות שזר סמוך לסירכא ובמקום סירכא שניהם שוין פי נשאר המיעוץ לבד בלא בדיקה הוא"א למיקם עלה ולכן אין להוציא מספק סירכא גמורה וטרפה.

וראיה דלא מכשיר הב"ח אלא בכסדרן או סירכא תלויה וכמו שפסיקין הב"ח במשמוש ידא דטבחא ואין פאן ריעותא. נמצא מפניך בדברי הב"ח דאפילו בדיעבד בלא בדיקה טריפה אפילו לאחר המיעוץ כולה הגם דסבר הב"ח מפניך דהבדיקה היא לחומרא וא"כ מוכח מכל הלין פוסקים דגם בדלדול היכא דא"א למיקם לבדוק ולברר דאין בו נקב עדיין בתזקת סירכא גמורה וטרפה מחמת מניעת הבדיקה הלא המה הב"ח והת"ש בשם מהר"ן שפירא ומהר"ם מלובלין ומהר"ש אידלש ושאר גאונים והפ"מ והתורת יקותיאל וכו' הוא קצת משמע בתגורת שמואל על לבוש אין לענ"ד הקלושה להקל נגד כל הנך פוסקים ומה גם שפבר פתבתי בשם הרוקח שלא יהא מקומו נזכר כלל ולכן לא הזכירו האחרונים היינו הרמ"א והט"ז לרוב פשיטות וכמ"ש לעיל וזהו בענין הדלדול אם כי בנדון דידן מעדיין לא נשלמה הסירכא וקל וחומר בן בנו של קל וחומר שבצבץ וגם לא נעשה פליחה אותה מקצת שנתקלפה לענ"ד אי אפשר בשום אופן להכשירה אפילו בסירכא שנסרקה לדופן דמדינא דגמרא פשר בבדיקה ואין חילוק בין סירכא לסירכא כי אנו אין בידינו לחלק היכא שכל הפוסקים הסתימו וכמו שהבאתי לעיל בשם הש"ך ומבקש אני מאת אדוני שיכתוב לכאן תשובה באר הטיב כדי שיובנו הדברים גם לאיש פמוני מקטני ונלושי שכל: וכדי שלא להוציא הנזיר חלק אכתוב לאדוני קושיא א' שנתקשתי בב"ק דף צ' ע"ב תנו רבנן שור תם שהמית והזק כו' וכי קדמוהו ודנהו דיני נפשות ליהדר ולידייגוהו כו'.

ואיתא בכריתות דף כ"ד ע"א. א"ר פרוספדאי א"ר יוחנן שור הנסקל שהזנו עדין כל המחזיק בו זכה בו ופירש"י דהוי הפקר משנגמר דינו ואיתא בב"ק י"ב ומ"א אם נגח ואח"כ הפקיר פטור והועד בבבב"ל כו' ואיתא בהרא"ש דף י"ג דאפילו חכמים לא פליגי על ר' יהודה דפטור מלשלם ואם פן מאי מקשה הגמרא ליהדר ולידייגוהו דיני ממונות דהא משנגמר דינו הוי הפקר ונגח ואח"כ הפקיר פטור ויש לי דרך לישוב באריכות גדול אך באתי לבקש מאת אדוני לחוות דעתו הצלולה בזה.

ואסיים ואומר שלום: הק' נפתלי הירש בא"א המפורסם החרף מו' ישראל הפנה מסאטנאב מ"ץ דק' בארדיטשוב וזאת אשר השיבו על זה ידיעה בתחלה לאודועי לכת"ר פמפנה עלינו מפי חז"ל רפ"ה דברכות שהנחשד בדבר צריף להודיעו פי מעולם לא עלה על דעתי ח"ו להתיר לקלוף הסירכא בידיים רק שעל ידי גלגול בין האצבעות אפילו בנחת ע"י זה היא מתקלפת מאליה מהריאה ומתנתקת מעט מעט מטה מטה עד פלונתה ואף גם להלאה ממקום יציאתה ובליתתה מהריאה וכמ"ש לקמן באריכות (וכל אריכות כת"ר בזה היא בחנם ואף למותר).

ומתחלה ההכרח לבאר היטב חילוקי דעות האחרונים. בענין המיעוץ ומשמוש הנה: הנה בספר תורת יקותיאל פתב דבועי דוקא להיות הסרכא גמוחה פליחה כו' ויפה פינון לפי משמעות לשון הפלבו דף פ"ז ע"א והובא בב"י וילשון מהרי"ו והובא בד"מ שכתבו לשון נמוח.

אף בד"מ מסיים אח"כ שתמונה הוא המנהג שנהגו עכשיו באילו המעוכים ומשמושים כי לא מצינו שום פוסק שמתיר למעשה ולמשמש בכה"ג שנהגו למשמש לפעמים זמן רב ואם ניתק מכשירים רק מנהג אבותינו תורה היא עכ"ל: והנה אם עיקר קפידתו היתה על זמן רב לחוד הרי בפלבו פתב בהדיא למשמש הרבה והובא ב"י ולא נתן שום שיעור לדבר רק שימשמש בנחת ע"ש.

ועוד דה"ל לסיים ואם נמות מכשירים פלשון מהרי"ו ולמה שינה הלשון מנמות לניתק. אלא ודאי שפוננת רמ"א היא משום שהמשמוש זמן רב עד שניתק לא מקרי משמוש בנחת כ"כ כמ"ש בפוסקים והינו משום דאי הסירכא היתה רפה ונמוחה פליחה מחמת רכותה ע"י המשמוש פמשמעות לשון הפלבו ומהרי"ו הנה די לה במשמוש קל זמן מועט.

אבל סרכות הקשות קצת ואינו נימוחים פליחה רק שנתקות באמצעותן או סמוך לריאה ע"י מיעוץ ומשמוש זמן רב אף שהוא בנחת ולא בכח מ"מ אינו בנחת כל פדכמו בנמוחה פליחה.

ואף גם אם היא בנחת כל כך מ"מ מאחר שאינו נימוח פליחה אלא שניתק ונפסק מחמת רוב המיעוץ זמן רב לא מצינו שום פוסק שמתיר וכמשמעות לשון מהרי"ו בד"מ שם שפרכות הקשים אין להן היתר רק שמנהג אבותינו תורה אף שלא הוזכר בפוסקים זו היא פוננת רמ"א באמת לכל מודה על האמת וזו היא גם כן פוננתו בהגהת הש"ע שלא הזכיר לשון נמות אלא המתנתקת ססי"ח ובהג"ה סי"ג ולא ניתק בכח ר"ל אלא ממילא ומאליה על ידי מיעוץ בנחת ולא בחזק וכח שנמצא מנתק בכח.

ולשון שיתמעף שברמ"א שם סי"ג הוא לשון ממנצע בין נמות פליחה לניתק בכח דמאחר שמתנתק ממילא ע"י גלגול אצבעות בנחת מקרי נתמעף בלשון רמ"א (ומ"ש בד"מ בסיום לשונו לשון נימוח גבי נרדא הוא דרף העברה בעלמא ושטפא דלישנא ומשום דקאי התם אדברי מהרי"ל שהזכיר ל' נמות ע"ש היטב.

וגם לדין דמכשרינן בניתק ממילא ודאי דאין אנו חולקים על מהרי"ו ח"ו אלא ס"ל דניתוק ממילא הוא בכלל נימוח שבמהרי"ו מש"ה לא נזהר שם רמ"א כל כך בלשונו וכן באות כ"ו שם כמו בהגהת הש"ע הקבוע להוראה): והנה מהרש"ל שהיה בימי רמ"א החזיק ג"כ המנהג שהזכיר רמ"א ועיקר יסודו ממה שכתב הרא"ש דסירכא אם ימעף אותה כל היום באצבעותיו היא הולכת ומתחזקת ביותר משמע להדיא שאם מתנתקת בקף פשרה עכ"ל ביש"ש סי' כ"ו.

והוכחתי זאת תוכיח ג"כ דאף שלא נמוחה פליחה אלא שניתקה ונפסקה פשרה. וכן משמע עוד מדמנעו רש"ל ורמ"א בד"מ למעף ע"י סמרטוט או עפר וקול שהם אינם ממחים פליחה מפלל דכהאי גוונא באצבעות שרי.

ומה שכתב הפ"מ וכן מה שכתב כת"ר בפ"י דברי רש"ל ז"א למענין היטב בלשון היש"ש שלמד כן מלשון הרא"ש ולזה נתפנין הת"ש ס"ק נ"ז שיש משמעות כו' אבל מה שכ' בס"ק נ"ג בשם רש"ל גבי הכנסת יד הטבח הוא בהדיא שם ביש"ש.

וגם מה שכתב כת"ר מלשון הרוקח הנה הרוקח אינו מפתירי המיעוץ ולא מירי פלל במיעוץ אף מנהגו ע"פ מה שכתב הרא"ש וכמ"ש רש"ל. ובר מן כל דין נמי לשון ניתוק

אינו מענין נימוח כולל לינדע לספר בלשון הקודש וכונו שכ' והחוט המשולש לא במהרה ינתק שהווא לשון נפסק ולא מיחוי פליקה וכן הנתיק שבמקרא ומשנה דמס' נגעים הוא שניתק ונעקר השער ולא נמקה פליקה וכן ומעוה ונתיק בפ' אמור תרי מילי נינהו והאריכות בזה אף למותר רק להוציא מלב כת"ר: אמנם כל הנ"ל הוא רק ליישר המנהג שנהגו עכשיו ואינו ענין כולל לענין שאילתנו שהווא ענין הסרת הדלדולים הנשארים אחר המעוה שקה פהקה (איה שקה ילפי המנהג הפשוט במחניכם בלי פוצה פה כי פה נשאלתי על הדלדולים לבדם) דהא אף את"ל שדעת רמ"א פדעת תורת יקותיאל דבעי להיות נימוחה פליקה מ"מ אחר שנימוחה באמצעייתה מודה התורת יקות' שהדלדול הנשאר א"צ לדקדק להסירו בנחת פדעת השמלה חדשה אלא באיזה אופן שיהיה מאחר שאינה סרקה רק שצריף לבדוק ע"ש היטב ומכל שפן וקל וחומר שא"צ להיות כל הדלדול נימוח פליקה כמ"ש כת"ר בשמו והווא פלאי.

(וגם מה שכתב כת"ר בשם הפ"מ שצריף להיות נימוח פליקה דוקא לא נמצא זה בפ"מ שלפנינו): והנה בתשובת שבות יעקב ח"א סס"א מ"ח פתוב גם פן בהדיא כמש"ל לפ"ד רמ"א (דניתק הוא לשון נפסק) שאם נפסקה הסירקה באמצעייתה ע"י מעוה בנחת אף שישאר דלדול בריאה אינה סירקה רק הפשט ליקח לפי משמעות הראשונים והאחרונים ואחר שנפסקה באמצעייתה יפרוק הדלדול בנחת מהריאה שלא יסתום הנקב דהיינו לקלוף בנחת שלא ינקוב הריאה או ע"י ספינא דחליש פומיה וכהאי גוונא עיין שם והיינו ג"כ כמו שכתב התיק"ו באיזה אופן שיהיה כו' (רק שהחמיר להיות נמוחה פליקה בלשון הפלפו והיינו משום שלא רצה לסמוך כולל ע"ד רש"ל וסיעתו וכמו שכתב שם בהדיא ואף שאיני פדאי להשיב כו' אף תורה היא כו' וזה אינו ענין לשאילתנו שפכר פשט המנהג במדינות אלו כרש"ל וסיעתו ולזאת איני יודע מה הרעש שהרעישו עלי דייקא ואדרבה אני החמירתי בשלא פסדרן ממש) וטעמם ונימוקם עמם מאחר שהסרת הדלדול אינה אלא שלא לסתום הנקב בלבד וכן כתב הפ"מ בשם הת"ש טעם זה לבדו שלא לסתום הנקב והווא בת"ש סס"ק נ"ז ומשמעות לשונו שם שזהו עיקר הטעם ומש"המתיר הפ"מ לקלוף הדלדול מגוף הריאה אחר המעוה פדעת השבות יעקב ותיק"ו דלא פמשמעות השמ"ס דלקמן (אף מ"ש הפ"מ בשם הפ"ת אינו מוכן דהפ"ת הנה ספדי וחולק לגמרי על רמ"א ורש"ל וכל האחרונים שלנו האשפנזים ע"ש בס"ק י"ט): אמנם בשמ"ח סל"ח הוסיף עוד טעם להסרת הדלדולים משום דכל שלא הלכה מפל וכל יראה מזה דלאו ריר הווא כ"א סירקה גמורה ומה"ט נמי משמעות לשונו הווא בסל"ו שהסרת הדלדולים צריף להיות ע"י מעוה בנחת דוקא ועל דקדוק משמעות לשון זה תמכו יסודותם המחמירים דמחניכם (כמו שרמזתי בתשובתי הראשונה לבריסק) כי הנה לפי טעם זה אם לאחר שניתקה ונתקלפה מאליה הסירקה פולה מהריאה על ידי המעוה וגלגול אצבעות בנחת נשאר עוד דלדול דק ואם יגלגלו בין אצבעותיו להסירו אזי יהיה מתקלף קרום דק ממילא מגוף הריאה התמימה ונקי' להלאה ממקום יציאת הסירקה ובלית' על הריאה ודבר ההונה ורגיל טובא הווא להיות נקלף ממילא ע"י גלגול זה קרום ארוך טפח ויותר מגוף הריאה התמימה ושלמה ונקי' מפל דלדול עד פלות הקרום הנה להתקלף מהריאה מאליו והווא קרום הנמשך מהסירקה וצריף בדיקת פושרין או רוק אפי' לעכב לפ"ד המחמירים דמחניכם הנתלים פדעת השמ"ח.

וְזוֹ הַיְתָה הַשְּׂאִילָה דְשְׂאִילָנָא קְדָמִיכוֹן דְּאִם בְּדִיקַת פּוֹשְׁרִין מְעַפְכָּת אִין תּוֹלִין בְּמִשְׁמוּשׁ יְדָא דְטַבְּחָא. אַמְנָם לִפ"ד הַשְּׁבוֹת יַעֲקֹב וְסִיעֲתוֹ דְלַעֲיִל דְהִטְעַם מִשׁוּם שְׂלֵא לְסַתְּמֵם הַנֶּקֶב אִין צְרִיף לְהַסִּיר הַדְּלִדּוּלִים רַק בְּמָקוֹם שְׂהַסְיָרְכָא יוֹצֵאת וּבּוֹלְטָת מְהַרְיָאָה שְׁהוֹן דְלִדּוּלִי קְרוּמִי הַסְיָרְכָא עֲצָמָה דְהִתָּם בְּמָקוֹם יְצִיאַת הַסְיָרְכָא וּבְלִיטָתָהּ מְהַרְיָאָה מְחֻזְקִינָן רִיעוּתָא וְחִיּוּשִׁי לְנֶקֶב וְלֹא בְּמָקוֹם הַשְּׁלָם וְנָקִי מְהַרְיָאָה שְׂלֵא הַיְתָה הַסְיָרְכָא מְתַפְשֶׁטֶת לְשֵׁם כָּל וְאָרְף אִם נִרְאָה לְעֵין הַקְרוּם דְקַמְתַּפְשֶׁט מְהַסְיָרְכָא עַל גּוּף הַרְיָאָה הַשְּׁלָם אִין זֹו רִיעוּתָא לְחוּשׁ לְנֶקֶב בְּשִׁבְלֵהּ מִשׁוּם דְתַלְיָנָן דְהַקְרוּם הוּא מְהַפְשֶׁטֶת הַלִּיחָה דְהַסְיָרְכָא כִּי רִיעוּתָא דְסְיָרְכָא לְחוּשׁ לְנֶקֶב בְּשִׁבְלֵהּ אִינְהָ אֵלָא בְּמָקוֹם יְצִיאַתָּהּ וּבְלִיטָתָהּ מְהַרְיָאָה לְחוּדִי דְוָקֵא וְתַדַּע מְדַכְתֵּב הַשְּׁבוֹת יַעֲקֹב לְהַסִּירָה מְהַרְיָאָה עַל יְדֵי סְפִינָא דְחַלִּישׁ פְּנֻמִּיהָ וְלְבָדּוּק בְּפוֹשְׁרִין בְּמָקוֹם הַחֲתוּף.

וְגַם בְּתִיק"ו וּפ"מ מִשְׁמַע כֵּן לְהַסִּיר הַדְּלִדּוּל הַנְּשָׂאָר מְהַסְיָרְכָא מְמָקוֹם יְצִיאַת הַסְיָרְכָא לְחוּד שְׂלֵא יִסְתָּם הַנֶּקֶב וְלֹא לְקַלְפוֹ מִגּוּף הַרְיָאָה הַשְּׁלָם וְנָקִי שְׂלֵא הַגִּיעָה הַסְיָרְכָא לְשֵׁם כְּדַלְקָמֵן (וְאָרְף גַּם בְּשִׁמְל"ח אִין הַדְּבָר מְוָכָרַח כ"כ כִּי יֵשׁ לוֹמַר ג"כ דְכּוֹנְנָתוֹ אִינְהָ אֵלָא עַל מְקוֹם יְצִיאַת הַסְיָרְכָא וּבְלִיטָתָהּ מְהַרְיָאָה בְּכָל הַמְקוֹם שְׂמַתַּפְשֶׁטֶת וּבּוֹלְטָת וְנִרְאִית לְהַסִּירָה מִשְׁם ע"י מִיעוּף בְּנַחַת אֲבָל אִין צְרִיף לְקַלּוֹף כְּלוּם מְמָקוֹם שְׂפִלְתָּהּ הַסְיָרְכָא וְאִינְהָ מְתַפְשֶׁטֶת לְשֵׁם אֵלָא שְׂנֵלְאִיתִי לְהַאֲרִיף): וְהִנֵּה פְּלִפּוֹל זֶה אִם דִּי בְּהַסְרַת הַדְּלִדּוּלִים בְּמָקוֹם יְצִיאַת וּבְלִיטָת הַסְיָרְכָא לְחוּדִיהָ הִנֵּה בְּקִיץ תְּקַל"ב בְּהִיוּתִי בְּבֵית אַדְמ"ו רַבִּי הַגְּדוֹל הַגָּאוֹן הַמְּפָנְרָס מוֹהַר"ר דּוֹב בְּעַר נ"ע בַּק"ק רֵאָוּנַע וְהַסְפִּימָה דַּעֲתוֹ הַק' דְּדִי בְּכַף וְרֵאָוּנַתוֹ הַיְתָה מְסַרְכָא כְּסֻדְרָן מְחִיתוּף לְחִיתוּף דְמִכְשָׁרִינָן בְּגַמְר' וְלֹא חִיּוּשִׁי אוּלַי וְנִתְפָּשֶׁט קְרוּם דְקַמְהַסְיָרְכָא גַם עַל גַּב הָאֻנָּא אִם יִקְלַפְנָה לְשֵׁם (שְׂהוּא דְבָר הַהוּנָה וְרַגִּיל כַּנ"ל שְׂהוּוֹ עֲנִין שְׂאִילְתִּינוּ) מְכָלֵל דְקְרוּם זֶה שְׂעַל הַרְיָאָה הַתְּמִימָה וְנִקְיָה לְהַלָּאָה מְמָקוֹם בְּלִיטָת הַסְיָרְכָא אִין שֵׁם סְרְכָא עָלְיוֹ אֵלָא הַפְשֶׁטֶת לִיחַת הַסְיָרְכָא הַנִּרְאִית וּבּוֹלְטָת מְחִיתוּף לְחִיתוּף שְׂהִיא כְּסֻדְרָן וְסוֹתְמַת מְנֶקֶב שְׂבַחִיתוּף לְפַרְש"י וְלְנֶקֶב אַחַר עַל הַגַּב לֹא חִיּוּשִׁינָן מִשׁוּם דְלֹא מְחֻזְקִינָן רִיעוּתָא מְמָקוֹם לְמָקוֹם (וְלִהְתּוֹס' לֹא חִיּוּשִׁינָן שְׂתַתְּפָרַק עַל הַגַּב).

וּמ"ש כַּת"ר דְּכְסֻדְרָן אִינְהָ רִיעוּתָא כָּלֵל מִדָּא צ' בְּדִיקָה אַפְתִּי תְקַשִּׁי לְהִיא שְׂפַרְמ"א ס"ד דְּמִצְרִיכִים בְּדִיקָה וְאִפִּילוֹ בְּדִיעֵבַד דְחִיּוּשִׁינָן שְׂמָא יֵשׁ אִינְהָ נֶקֶב שְׂלֵא נִסְתָּם כַּמ"ש בְּתוֹס' אֵלְמָא דְרִיעוּתָא גְמוּרָה הִיא וְגַם לְהַמְכָּשִׁירִים בְּלִי בְּדִיקָה מְקַרִי רִיעוּתָא לְעֲנִין תְּרַתִּי לְרִיעוּתָא בְּדָאִיכָא חֲלוֹן עַכ"פ כַּמ"ש הַט"ז וְנַה"כ סִימָן ל"ז וְעוֹד שְׂהַמְכָּשִׁירִים בְּלִי בְּדִיקָה הִינְנוּ בְּלִי בְּדִיקַת נֶקֶב ע"י גְּפִיחָה אֲבָל עַכ"פ צְרִיף לְבָדּוּק יָפָה אִם הִיא כְּסֻדְרָן בְּוִדָּאִי וְאִם הוּא סְפָק אִם הִיא כְּסֻדְרָן טְרַפָּה וּל"ד לְב' עֲדִים הַמְכָּחִישִׁים זֶה אֵת זֶה שְׂבַש"ע סִי"ו וְסִי"ז כְּמִבְּנֹאָר בְּמָקוֹר הַדִּין בְּתַשְׁב"ץ ח"ב סְסִי' קַפ"ט דְלֹא כַּט"ז שֵׁם שְׂאֲחָרִיו נִמְשָׁף כַּת"ר שְׂבִימִיו לֹא נִדְפַס עַדִּין הַתַּשְׁב"ץ.

וְהִנֵּה מְדַסְתָּם הַתַּשְׁב"ץ וְהַחֲלִיט לְאִסּוּר בְּסַפְקָא כְּסֻדְרָן בְּפִשְׁטוּת בְּלִי שׁוּם חוֹלֵק מְכָלֵל דַּס"ל דְלֹא תִלְיָא הָאֲבַפְלֹגְתָא דְרַש"י וְסִיעֲתוֹ עִם הַתּוֹסַפ' וְסִיעֲתָם אִם אִין סְרְכָא בְּלִי נֶקֶב אִי דִישׁ סְרְכָא בְּלִי נֶקֶב אֵלָא דַּעֲתִידָה לִנְקֵב שְׂהַבִּיא הַתַּשְׁב"ץ ק"א סִי"ז וְלֹא הַכְרִיעַ וְסִימָן שֵׁם דְלִב' הַטְעָמִים כִּינּוֹן שְׂמַחְמַת נֶקֶב נְאֻסְרָה אִסּוּרָה דְבַר תּוֹרָה וְכַךְהָ אִיוּם סִימָן בַּח"ב סִי' קַפ"ט הַנְּ"ל אֵלְמָא דַּס"ל דְלִב' הַשְּׁטוּ' אִין לְהַקֵּל בְּסַפְקָא כְּסֻדְרָן וְלֹא לְחַלֵּק

ביניהם כס"ד דהת"ש סי' כ"ט והתיק"ו סי' כ"ה לישב תשובת רשב"א שבש"ע ס"ה להכשיר בס' אם יצאה בחיתוף או מגב משום דהרשב"א קאי בשיתת התוס' דיש סירכא בלי נקב ומש"ה אין פאן ריעותא פמו לשטת רש"י אלא ס"ל להתשב"ץ דאף גם מה שסופה לינקב היא ריעותא גמורה ואסורה ד"ת פננו לפרש"י וסיעתו.

ומה שהתיר הרשב"א בספק אם מחיתוף כו' היינו משום דהיה נראה לעין שהיא יוצאה מחיתוף פשוט הרואה היטב אלא שבא לתחוש שזוהי בחייה לא היתה נפוחה כ"כ ולהכי לא מחזקינו ריעותא פיון שאין ריעותא לפנינו דמה שנראית יוצאה מגב פשאנה נפוחה כ"כ לא הוי ריעותא גמורה מאחר שנראית יוצאה מחיתוף פשוט היטב ואמרי' דבחייה היתה ג"כ נפוחה כ"כ וכעין זה ממש כ' התיק"ו במסקנא.

ולבר מן כל דין אף את"ל דספק פסדון פשיעה היינו בדיעבד ודאי כשא"א לבדוק ולברר הדבר אבל פשאפשו לברר הדבר ודאי לכ"ע צריף לבדוק ולברר כל מה דאפשר וא"כ בכל סרכא פסדון מחיתוף לחיתוף ה"ל להצריף להעבירה ולקלפה מהריאה אולי מתפשט קרום דק ממנה על הגב (כנהוג ומצוי שזהו גדון שאילתנו פנ"ל) וה"ל שלא פסדון.

אלא ודאי דהיא הפשטת ליחה בעלמא מהסרכא שבחיתוף פנ"ל: ** (ומ"ש כת"ר דכסדון אין שם סירכא עליה כלל הוא פלאי דהא גם המכשירים בלי בדיקה לשיתת רש"י ס"ל דיש נקב בפ"מ אלא שנסתם יפה משום דאין סירכא בלא נקב משא"כ סרכא שעברה על ידי מיעוף המועיל לדידן ה"ט משום דאמרינו ריר בעלמא הוא והפשטת ליחה ואינה סרכא הפוזפר' בגמ' ופוסקים ומש"ה לא חיישינו לנקב כלל כמ"ש רש"ל ורמ"א וכל האחרונים והגם אף שהת"ש סי' כ"ט גם פן פתב פן דכסדון היא ריר בעלמא לשיתת רש"י הרי חזר בו בסי' ל"ט בשמ"ח ובת"ש וכתב שם פמבואר בפרש"י והרא"ש ובדברי כל העומדים בשטתו דכל סרכא פסדון יש נקב בפ"מ אלא שהסרכא סומתו בצירוף האונה שאצלה וגם בסי' כ"ט לא כ"כ לקושטא דמילתא לפרש"י וסיעתו אלא שנדחק ליישב פסק הב"י בש"ע ס"ה בס' פסדון בשם הרשב"א אלקבא דדינא ובצירוף דעת התופ' ואף גם זאת הרי תלה ודימה זה לסרכא שעברה ע"י מיעוף ולא חילק ביניהם פדעת כת"ר יעו"ש אמנם באמת העיקר ביישוב פסק הש"ע הוא פנ"ל וא"צ לדון הת"ש: **) אי נמי י"ל דה"ט דלא איכפת לן כלל בקרום דק זה משום דלא גרע מסרכא מינה ובה מקום למקום דמכשירינו בלי בדיקה כלל משום דלהתוס' אין סופה להתפרק ולשיתת רש"י חשובה סתימה מעל' לנקב כמ"ש הת"ש לישב מנהגנו (דלא כמ"ש ב"י והש"ף שפבר השיג רש"ל על הב"י והסכימו עמו רוב האחרונים) וטעם זה מוכרח הוא לפ"ד השבות יעקב ופ"מ ותיק"ו דלעיל שהתירו להעביר הדלדול הנשאר מהסרכא על הריאה בכל אופן שהיה אפי' ע"י ספין או לקלף בנדים ולא ע"י מיעוף וגלגול בין אצבעות בנחת פדין סרכא (ומשמע שם בהדיא דמייני בדלדול הנשאר במקום התפשטות הסרכא ובליטתה על הריאה ולא בקרום דק הנקלף להלאה במקום הסרכא מגוף הריאה התמימה ונקייה שקרום דק הנקלף משם נראה לעין פאלו הוא מקרומי הריאה עצמה ולא סרכא כלל שענין זה לא הוזכר כלל בדבריהם ע"ש) וא"ל דס"ל דמאחר שע"י המיעוף בנחת ניתקה הסרכא באמצעיתא כדלעיל שוב אין שם סרכא כלל עליה ולא על

דלדול הנשאר ממנה אלא הן ריר בעלמא דאכתי תקשי לפ"ד התיק"ו (והוא דעת הכלבו ומהרי"ו פדלעיל) דבעי' שנימוח' פליחה דוקא שזיהו דוקא סי' לריר בעלמא והבדיקה היא לחומרא בעלמא א"כ בדלדול שלא נמוח ניוחיש לסרכא גמורה ולא מהניא לה בדיקה פדאימא בגמרא בהדיא דלית להו בדיקותא דלא כמ"ש כת"ר בפ"ש הגמרא אלא נדאי ה"ט דס"ל סרכא מינה ובה והבדיקה שם היא לחומרא בעלמא לכתחלה אולי יש שם איזה נקב שלא נסתם עדיין מאחר דסרכא שלא פסדון אינה בלא נקב ואף שעברה ע"י מיעוץ ואמרי' דריר בעלמא היא מ"מ מחמרינן לבדוק לכתחלה ע"י רוק או פושרים כמ"ש בפ"מ סי' ל"ז ודלא כמ"ש הת"ש שם בדעת הב"ח ואף הת"ש חזר בו בסי' ל"ט ס"ק ל"ד וכתב ומ"מ אומר אני כו' אני דייקא ולא הב"ש (ובאמת שהוא דוחק גדול בב"ח סי' ל"ט ס"ה לומר שחששו לטרחא אם הבדיקה מעפכתדיעבד וסיני' הארכתי בדבר פשוט הו' וגם לא ה"ל לכתוב על מהרו"ך ושרי ליה מריה ע"ש בב"ק) וכו' הבין השבו' יעקב ח"ב סי' ס' בדעת הט"ז כמ"ש הפ"מ דהבדיקה אינה מעפכת פלל בדיעבד אחר המיעוץ בנחת פדת ופסק פו הלכה למעשה.

(אף מה שהוסיף להקל במיעוץ בחזקת קצת כו' כבר חלק עליו בזה הגאון מהר"י בס' פרת'י) וכ"פ הלכה למעשה בתשו' חינוך ב"י סי' מ"ג והוכיח שם שכ"ד רמ"א מדכתב בסי' י"ג בהגה"ה ולכן כל מקום שיתמעף תולין להקל כו' בסתם ולא הזכיר שצריך לנפחה ולבדקה אח"כ ש"מ שאינו מעפכ ובס"א בהג"ה לא בא אלא להורות שפן נהגו לכתחלה ע"ש (וככה יש להוכיח קצת ג"כ שכ"ד הש"ף ממ"ש בסי' ל"ו סק"ה בשם הגאון אמו ז"ל פגון מראה כו' ולא הזכיר מיעוץ סירכא דשכיחא טובא טפי ממראה וממ"ש בסי' ל"ט ס"ק ה' אין ראיה להיפך דהתם ה"נ יש מהן פשרות בדיעבד כמ"ש בפ"מ שם) והת"ש יחידאה הוא בחומרא זו דלא כמ"ש כת"ר שכ"ד שאר אחרונים והגאונים מהרנ"ש ומהרמ"ל ומת"ש"א הורו פן לכתחלה דוקא להסיר הדלדולי' ולבדוק לחומרא בעלמא אף גם שלא זכרו מזה רש"ל ורמ"א פלום: ** (וגם מ"ש כת"ר שכ"ד הפ"מ והתיק"ו להחמיר בדיעבד הוא פלאי וגם מ"ש כת"ר בפ"ל לשון הב"ח סי' ל"ז דסמוך לנקב א"א לבדוק והבדיקה מעפכת היא פליאה נשגבה דא"כ מאי אינר' דלא תלינו דקאמר הב"ח הרי אפ"ל נעשה נקב לפנינו קודם הבדיקה בסמ"ך לסרכא טרפה משום דאי אפ"ש לבדוק עוד: **) ואף גם זאת דוקא במקום יציאת הסרכ' ובלית' על הריאה ולא להלאה ממקום הסרכ' וכמ"ש בת"ש גופיה שם ס"ק נ"ז בשם ס' בית לחם להסיר כל הסרכא דייקא וכ"כ בשמ"ח להסיר כל הסרכא ולא ישאר ממנה כו' ממנה דייקא ולא להלאה מהסרכא מגוף הריאה התמימה ונקייה שהקרום המתפרק ונקלף משם נראה לעין פקרומי הריאה עצמה ואין עליו שום סרכא פלל ואם פשמגיע לשם בולט שם איזה עוקץ ודלדול הרי יכול להסירו ע"י ספינא דחליש פומיה ולבדוק שם לבד וכמ"ש בתשו' שבות יעקב דלעיל ויותר אין להאריך: ואשר הקשה לשאול בסוגיא דס"פ החובל מסוגיא דספ"ק ומרפ"ו דכריתות לכאורה היא קושיא אלימא אף כבר יישבה הרמב"ם פי"א במה שסמכו ענין לו לדין זה (דאע"ג דס"ל דאינו משלם אלא מרידיא הרי גם רידיא עלייה דמרה היא פדאי' שם בגמרא) דין השנוי בפרייתא ספ"ד דלאחר שנגמר דינו אם הקדישו אינו מוקדש וכן בנתנה והוסיף מדילי' עוד (אף שאין דרכו בכו' פנדע אלא בכדי ליישב קושני' כת"ר) דאם הפקירו אינו מוקדש.

ולכאורה אינו מוכן וסותר ד"ע בהל' י"ג שם שפ"ל הקודם זכה שיהי הפקירוהו כו' והוא תלמוד ערוף רפ"ו דכריתות שהביא כת"ר. ולמאי נ"מ אינו מופקר אלא דהתם משום יאוש לחודיה נגעו בה (כמ"ש הרא"ש פ"י דב"ק) וס"ל לרמב"ם כמ"ש התוס' בב"ק ד' ס"ד סע"א דאע"ג דכל הקודם זכה לאחר יאוש כמו בהפקרו אעפ"כ אין דינו כמפקיר בפ"י ממש מדעתו ורצונו הטוב ויש חילוק ונ"מ אפי' לענין זכייה עצמה ומכ"ש הקא לענין שאינו יכול להפקירו מדעתו ורצונו לאחר שנגמר דינו כמו שאינו יכול להקדישו משום דלאו ברשותיה קאי כדפרש"י שם וכמו חמץ לאחר שיש אינו יכול לבטלו ולהפקירו ולהוציאו מרשותו שלא יעבור עליו בב"י וגם אם הפקירו אינו יוצא מרשותו ועובר עליו בב"י פאילו הוא שלו וכן בור בר"ה שהפקירו חייב על נזקיו פשלו כדאיתא בגמרא א"ר אלעזר שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאו הפתוב פאילו הן ברשותו כו' והה"נ בשור שהמית והזיק ונגמר דינו למיתה אינו יכול להוציאו מרשותו מדעתו ורצונו ע"י ששפקירו שלא נוכל לגמור דינו על הנזקין משום דכתיב והועד בבעליו והוא אינו בעליו מששפקירו והוציאו מרשותו אלא בע"כ הוא בעליו לענין שגומרים דינו בפניו על הנזקין ואף שפ"ל הקודם זכה זהו ענין הפקר ממילא על ידי יאוש שלא ברצונו אבל הוא אינו יכול להפקירו ולהוציאו מרשותו מדעתו ורצונו כמו שאינו יכול להקדישו ומאחר שהוא אינו יכול להוציאו מרשותו מדעתו ורצונו ע"י הפקר זה קרינו ביה והועד בבעליו וקצת יש להוכיח פן מדר' יהודה ס"ל דפטור גם ממיתה בנגח ואח"כ הפקיר משום דבעי והועד בבעליו בשעת גמר דין והרי חכף משנזקרו העדים וכינונו עדותם ונמנו הבית דין וגמרו ביניהם שלא בפני בעליו שהשור חייב מיתה אם נודע זה לבעליו ידיעה נאמנת בודאי אסחיה לדעתיה ונתניאש וכשהבית דין שולחים אח"כ לקרוא לבעליו לבית דין ואומרים לו ששורך חייב סקילה כדין התורה אליבא דר"י עכ"פ (ולפ"ד הרמב"ם אפילו לרבנן אם יש לו בעלים צריף לגמור בפניהם ומ"ש המ"מ שכ"ה בפרייטא צ"ע דבפרייטא מיירי בפני השור) למה יומת הרי כבר נתניאשו והוי הפקר ממילא ודווקא לומר שלא חייבה תורה סקילה אלא כשלא היתה ידיעה נאמנה בתחלה לבעליו איך שנזקרו העדים שהעידו בפניו דייקא וכוננו עדותם.

אלא ודאי דלא פטר ר"י אלא כשהפקירו בפ"י מדעתו ורצונו וה"ה לרבנן לענין נזיקין כמ"ש הרא"ש דשוין הן והא דחשיב ר' אלעזר ב' דברים בלבד היינו שעשאו הפתוב דייקא אבל נגח והזיק אינו מפורש בפתוב וכן לר' יהודה אם היתה ידיעה בתחלה לבעלים ג"כ אינו מפורש בפתוב.

ותדע דלא קא חשיב נמי ר"א ישראל שמצא ע"ז והגביהה וזכה בה שאינה ברשותו כמו המז בפסח ממש שאסורה בהנאה וצריף לבערה מי העולם כמו חמץ כדתנן שוחק וזורה לרוח כו' וכדאי' בפסחים דף כ"ח ואפ"ה היא פשלו לענין באין לה ביטול כדאי' בע"ז ד' מ"ב ע"א ובב"ח ל"ד סי' קמ"ו דלא כט"ז שם: טו מהודענא אודות התולעים שפריאה לא החלטתי לאסור לאחרים כ"א להחמיר לעצמו מפני שאיני סומך על שיקול הדעת להתירן מסוגיא דתמורה (דף ל"א ע"א) דפירשא בעלמא הוא ע"ש בתוספות דגם למסקנא קאי הכי (וע' בכורות ד"ז ע"ב וטוש"ע י"ד סי' פ"א דבפירשא בעלמא אין בו משום אבר מן החי) וע"כ צ"ל כמ"ש רש"י ור"ן ס"פ כ"ה (קט"ז ע"ב) דאע"ג דפירשא

בְּעֵלְמָא הוּא אֵינוּ כְּפָרֵשׁ מִמֶּשׁ אֶלָּא דְלָאו גּוּפָה הוּא וְה"נ רִימָה אֵינוּ כְּגוּף הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה וְלֹא דְמִי לְבִיצָה ע"ש בְּתַמּוּרָה וּבְכוּרוֹת (דָּף ו') דְּיוֹצֵא מִן הַטְּמֵא נִפְקָא לֵן מֵאֵת.

הַגְּמֵל וּא"כ אֵין לְאַסּוֹר כְּיוֹצֵאֵין לְבָנֵי נֵחַ הַיּוֹצֵא מֵאֲבָמ"ה אֶבֶל לְפִי הָרִי"ף ס"פ כ"ה דְּלֹא ס"ל כְּרִש"י שֵׁם לֹא א"ש תִּירוּץ זֶה וּא"כ אֶפְשָׁר דְּסוּגְיָא דְחֻלִּין ס"ל דְּלָאו פִּירְשָׁא הוּא אֶלָּא כְּגוּף הַבְּהֵמָה וְאֵילוּ חֲתָף בְּשָׂר חַי מְגוּפָה אַעפ"י שְׁמַת הַבְּשָׂר אַח"כ כְּגוּן רִימָה בְּחִתּוּכּוֹת הַקְּנָה (חֻלִּין לֵד) ע"ש דְּעוֹמֵד בְּאִסּוּרוֹ וְה"נ תּוֹלְעִים שְׁבַכְבָּד ס"פ אֵלוּ טְרִיפוֹת אֵין אִיסוּרֵן מִשׁוּם אֲבָמ"ה בְּחִיּוֹת עֲצָמֵן שְׁהָרִי אֲבָמ"ה אֵינוּ נוֹהֵג אֶלָּא בְּבֵהֵמָה וְעוֹף וְתוֹלְעִים שְׁלֵא הִי מוֹתֵר לְאַכְלֵן חַיִּין אֵי לֹאוּ מִשׁוּם בַּל תִּשְׁקִצּוּ אֶלָּא אִיסוּרֵן מִשׁוּם שְׁנִפְרָשׁוּ וְהוֹבְדָלוּ מְגוּף הַבְּהֵמָה בְּמָה שְׁהוּן חַיִּין לְעֲצָמֵן וְאֵין שְׁחִיטָתוֹן מִתִּירָתוֹן מִשָּׂא"כ אִם לֹא הִי לְהֵן חַיּוֹת לְעֲצָמֵן הִיוּ נִתְרִין בְּשְׁחִיטָתָהּ כִּיּוֹן שְׁלֵא הִיוּ נִבְדָּלִים מִמֶּנָּה אֶבֶל חַיּוֹתוֹן גּוֹרֵם לְהִיּוֹת כְּאֵלוּ מִנְחֵי בְּדִיקוּלָא וּכְרִימָה (בְּדָף ל"ד) ע"ש וְאֵף שְׁמַתִּים אַח כ מֵאֵי מְהַנִּי כִּיּוֹן שְׁכָבֵר נִבְדָּלוּ וּמִנְחֵי בְּדִיקוּלָא בְּשַׁעַת שְׁחִיטָהּ וְגַם אִם הִיוּ מִתִּים בְּשַׁעַת שְׁחִיטָהּ לֹא מְהַנִּי אַחֵר שְׁכָבֵר הוֹבְדָלוּ פַּעַם א' בְּמָה שְׁהִיוּ חַיִּים שְׁעָה א' דְּדְמִי לְחוּתָף מִן הַטְּחוּל וּמִן הַפְּלִיּוֹת שְׁהֵם ג"כ מִתִּים כְּבָר בְּשַׁעַת שְׁחִיטָהּ וְלֹא יִדְעָתִי מְקוֹם לְחֻלְק לִב"נ בֵּין תּוֹלְעִים חַיִּים לְמִתִּים מֵאַחֵר שֵׁאֲמ"ה אֵינוּ נוֹהֵג בְּתוֹלְעִים כָּלֵל (ע' סְנֵהֲדָרִין נ"ט ע"א) לְמִשְׁרֵי שְׁרָצִים כּו' וְאִם יֵשׁ לְהַתִּירֵן מִתִּים יֵשׁ לְהַתִּירֵן ג"כ חַיִּים וְהַכִּי מְסַתְּבָרָא מְסוּגְיָא דְתַמּוּרָה וּמִמ"ש הַתּו' ס"פ א"ט ע"ש וּמִיָּהוּ וְדָאֵי לֵר"א דְמִטְמֵא רִימָה כֵּאֲבָמ"ה פְּשִׁיטָא דְאַסּוּרִין לִב"נ אֵף בְּמִיתָתוֹן דְּאַנָּן לֹא קִי"ל כְּדַחוּיָא דְמִדְחֵי הַתָּם מִשׁוּם דְּמַחֲסִים אֶקְרִי רִימָה דְהָא קִי"ל בְּיַצַּת טְרִיפָה אִסּוּרָה וְאַפְרוּחַ ה"ט דְּאֵימַת כּו' וְאֵין לְחֻלְק בֵּין אֲבָמ"ה לְבְּשָׂר מ"ה לִב"נ כְּמִבְּנָאָר בְּגִמְרָא (ד' ל"ד ע"א) וְכֵן פִּסְק הַרְמְב"ם בְּהַלְכוֹת מְלָכִים: טז גִּידוּן פָּרָה שְׂיוֹצֵא מִמֶּנָּה זוּלָא"ק נִגְדַּת הַפֶּרֶס וְהַעוֹר שְׁלֵם מְהוֹדְעָנָא כִּי הַשׁוֹמֵעַ שְׁמַע וְטַעַה שְׂאֵין הַחֲשָׁשׁ כָּלֵל מִשׁוּם נְקִיבַת ב"מ מֵאַחֵר שְׁעוֹר (שְׁלֵם) אֶלָּא שְׂמָא (נְקִרַע) בְּשָׂר הַחֲנוּפָה שְׂעוֹר טַפַּח אַעפ"כ בְּסַפֵּק יֵשׁ לְהַתִּיר הַחֲלָב כִּמ"ש בְּבֵית לְחֵם יְהוּדָא (ס' מ"ח סק"ז) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב אֵף עַל מ"ש בְּשֵׁם הַב"ח לְהַקֵּל לְגִמְרֵי אֵין לְסַמְוֵף ע"ז לְמַעֲשֵׂה אִמְנָם כְּגוּף הַדִּין דְּבְשָׂר הַחֲנוּפָה יֵשׁ לְהַאֲרִיף הַרְבֵּה לְבָאָר מְקוֹמוֹן הַיֵּטֵב כִּי לְכַאוּרָה יוֹצֵא דוֹפֵן הַיְכִי מִשְׁפַּחַת לֵה וְגַם עוֹבְדָא בְּרַאב"ש פ' הַפּוֹעֲלִים וְאִיה"ש פֵּא"פ אַדְבָּר: יז בְּשָׂר שְׁלֵא הִנָּה מְנוֹקֵר מֵאִדִּי הַדָּם וְשִׁהָה ג' יָמִים בְּלֹא מְלִיחָה וְקוֹדֵם פְּלוֹת הַג' יָמִים שְׁפָכוּ עָלָיו מִיָּם בְּהַעֲבָרָה בְּעֵלְמָא וְהִי הַפ"מ זֹו שְׂאֵלָה נְשִׂאֵלָה מְהַרְבַּח הַמְּנוּחַ ר' בְּנִימִין ז"ל שֵׁהִי מ"ץ בְּלִיבְאוּוֹיִץ מִן אֲדָמוֹר הַגָּאוֹן ז"ל וְהַשִּׁיב תְּחִלָּה בְּעַל פֶּה שְׂאֵין הַפֶּסֶד בְּזָה לְבַשְׁלוֹ אַחֵר שְׂיִצְלָהוּ מְעַט כְּחִצֵּי צְלִיָּתוֹ אֵף אַח"כ פְּשִׁנְתוֹנֵדַע לְהַרְבַּח הַשׁוֹאֵל הַנָּ"ל שְׂיֵשׁ הַפ"מ בְּדָבָר שְׁהַבְּשָׂר עוֹלָה עֲרָף עַל שְׁבָעִים רוּב"ל וְהַבְּשָׂר הִנָּה שְׁמֵן מְאוּד וְיִתְקַלְקַל בְּצִלְיָא וְאֵז הִי זְמַן הַעֲיָנוּי שְׁלֵהֵם חֲזוֹר הַשׁוֹאֵלוֹכ' לְאֲדָמוֹר ז"ל נ"ע עוֹד בְּזָה וְז"ל וְהִנָּה הַט"ז אוֹסֵר בְּהַעֲבָרָה בְּעֵלְמָא אִם לֹא הִי מְנוֹקֵר אֵף הַמ"ב בִּיאָר בְּתִשׁוּ דְמְהַנִּי אִפִּי לֹא הִי מְנוֹקֵר וְהַגִּש"ד בִּש' הַגָּאוֹנִים מִתִּיר לְשְׁרוּתָהּ בְּפוֹשְׁרִין וְלְמוֹלָחָה אִפִּי אַחֵר ג' יָמִים עַכ"ל הַשׁוֹאֵל הַרְבַּ ר' בְּנִימִין הַנָּ"ל וְזֶה אֲשֶׁר הַשִּׁיב לוֹ רַבִּינוּ הַגָּאוֹן ז"ל בְּמַכִּי"ק: בְּמַנְחַת יַעֲקֹב (כָּלֵל ד' סק"ד) סֵתֵר דְּעַת הַמ"ב בְּמִהְרֵי"ל וְאַעפ"כ מִחֲמַת הַהַפֶּסֶד מְרוּבָה יֵשׁ לְהַתִּיר לְבַשְׁלָא ע"י שְׂרִי"י בְּפוֹשְׁרִין כְּשַׁעַת וְשִׁתִּים קוֹדֵם הַמְּלִיחָה וְגַם לְנִקֵּר חוּטֵי הַדָּם הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב קוֹדֵם

המליטה ואחרי השריי' בפושרין ונקא לרפכם תחלה ולהסירם אח"כ קודם המליטה:
שניאור ולמן.

ע"כ: יח מ"ש בש"ף י"ד סימן ק"ט ס"ק י"ב (דכשלא נודע התעורבות יבש ביבש אינו
בטל מדאורייתא ואפי' בינשלים בב' קדרות קודם שנודע התעורבות אסור) צ"ע מסימן
ק"י ס"ו דדבר שאינו בטל מחמת חשיבותו שנתערב ופי' אהד מהם אחר שנודע
התעורבות אסור.

(משמע הא קודם שנודע התעורבות מותר) ע"ש פרא"ש וטור וב"י ופ"ד ס"ק ל"ג (דכ"כ
בהקדמא) ל"ד ל"ה. וצריף לומר דהכא מיירי שנתערב חד בתלת ובישול ב' בקדירה זו וב'
בקדירה זו וע"פ מש"ש בש"ף סקל"ד דאם פירשו מחציתן בבת אחת אסורים) ועכ"ז
הוא דוחק גדול דמשמעות הפוסקים שם דלא איצטרף לו טעמא דכל דפריש כו' אלא
בדברים החשובים אבל שאינו חשובים בטלים ברנבא בלאה"ט ולא איכפת לן מה שלא
נודעה התעורבות עד לאחר שפי' מקצתן דהידיעה שמותר אינה אלא בדרבנן כמ"ש
המ"י סוף פלל ד"ט וגם בפר"ח סי' צ"ט בהכי מיירי ע"ש היטב) אלא שמהרא"ש
ומהר"ם (שהביא המ"י שם) לק"מ על הש"ף דאינהו מיירי בקדירה א' דאיכא רנבא אף
אחר הידיעה וגם מ"ש המ"י שם דגם עכשיו מתבטל פדיו יבש ביבש אף שזה בקדירה
בפ"ע כו' ז"א לפמ"ש הט"ז ופר"ח ססי' קי"א דאין מצטרפין ב' קדירות אלא בדאיכא
רנבא בכל קדירה בפ"ע וזהו דעת הב"ח והפרישה והש"ף ושאך אחרונים בסימן ק"י
לפי פירושה בדברי הטור ע"ש בש"ף ס"ק י"ז וכ"ט (דהיכא שהאסור עומד בפ"ע
בקבוע אלא שאינו נודע מקום קביעות האסור כגון שנמצא ריאה טריפה ולא נודע מאיזו
חנות דמדינא אסורים כל החתיכות שבמקולים אפינו אינו חהר"ל) והפר"ח שחלק שם
על כל האחרונים והקיל אפילו בט' חניות ובססי' קי"א פתב להחמיר אפילו בב' קדרות
דבריו צע"ג: ובעיקרא דדינא היא מחלוקת התוספות והרמב"ן שהביא הר"ן בפרק ו'
דגיטין בהיה דנזיר שהביא הפרי חדש סי' ק' סע"ק י"ג ועל זה בנה יסודו שם וכיון
שהאחרונים באה"ע סימן ל"ה חששו לדעת הרמב"ן ואף הר"ן לא נחלק עליו אלא
מטעמא אחרנא ע"ש היטב אין להקל כלל כנגד כל האחרונים.

ואף הרשב"א במ"ה גבי ב' קדרות דס"ל דמצטרפים אפי' בדליכא רנבא י"ל דס"ל
פרמב"ן פי הביא דבריו בחידושו פ"ו דגיטין ולא נחלק עליו ושאני קדרות שחתיכות
האסור שוות ודומה ממש פשל היתר ואין הפרש כלל ביניהם הלקף מצטרפות לבטלה
אף שהן בב' מקומות משא"כ בנשים שאינן דומות זו לזו פדתניא בפי הרואה ובפ"ד
דסנהדרין אלא שאין האסור ניכר לא מהני תעורבות כלל דכל תעורבו' לא מקרי קבוע
ע' פר"ח סי' ק"י וה"ה במיני בשר חלוקים שבמקולים גפרדים או אפילו במקולין א'
ונמצא ריאה אחת מהן טריפה ולא מקרי תעורבות אף שאין האסור ניכר.

דהאי לחודי' קאי כו' והא דפליג הרשב"א ע"ד הטור סימן ק"י לפ"ד האחרונים שם היינו
במינים שונים רק שהם מפוזרים במקולין הרבה ואזיל הרשב"א פשיטתו שבמ"ה גבי
קדרות ודו"ק: ולפ"ז מ"ש הש"ף סימן ק"ט סק ח וגבי מין בשא"מ ביבש שנתערב היכי
משפחת לה) ונ"ל דמשפחת לה נמי כגון שיש פאן ב' או ג' מינים נודע שא' מהם אסור
וא"י איזה מה כו' צע"ג די"ל שאף הרשב"א נודעה בזה דלא מקרי תעורבות כלל אף

שָׂאִין הָאִסּוּר נִיכָר כּמ"ש וּכ"ה בּב"י סָס"י ק"י ב' תְּשׁוּבוֹת הַמִּינוּחֵסוֹת לְהַרְמַב"ן בְּהַדְיָא
ע"ש בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה וְנוֹדַע שֶׁהִיא מְהַרְשֵׁב"א דְּלֹא כּפּר"ח סִימָן ק"י שֶׁשָּׁגַג בְּזָה וּכ"ש
לפ"ד הַש"ךְ שֶׁהִסְפִּים לְדַעַת הַטּוֹר סִימָן ק"י לפ"ד הָאֲחֵרוֹנִים לְאַסּוֹר אֶפְּלִיּוּ בּוֹנִין א'
בְּמִקּוּלֵינ הַרְבֵּה וְכֵן בְּסָס"י קי"א דַּעַתוֹ לְהַחְמִיר בְּשֵׁל תּוֹרָה בּב' קַדְרוֹת דְּלֹא פְּרָשׁב"א דָּאָף
שָׂאִין הָאִסּוּר נִיכָר פִּינּוּן שָׂאִין כָּל הַהִתְרַם וְהָאִסּוּר מְעַרְבֵי יַחַד לֹא מְקַרֵי תַעֲרוּבוֹת וְלֹא
בְּטִיל כ"ש פְּשִׁיחוֹ מְוַבְּדֵלִין בְּמַמְשָׁן וּבְמַרְאִיתוֹ אֲפִי שֶׁהוּ מְוַנְחִים זֶה אֶצֶל זֶה הֵאִי לְחֻדִּיהָ קָאִי
וְהֵאִי לְחֻד' קָאִי וּבְאַמַּת הַש"ךְ הַמְצִיא דִּין זֶה מְדַעַתוֹ וְלֹא נִמְצָא פְּזָה בְּרֵאשׁוֹנִים וּלפ"ז
י"ל שֶׁגַם יָבֵש בְּלַח אֵינוֹ מְתַבְּטֵל לְעוֹלָם אֲפִי אִם אֵין הָאִסּוּר נִיכָר כָּלֵל אֶפְּלִיּוּ ע"י מְשֻׁמוֹשׁ
יָדִים וּכּמ"ש בּמ"כ ס' הַתַּעֲרוּבָת ח"ב פ"ג בְּתִירוֹץ הַב' וְדָלָא כּמ"י שֶׁחֲלַק עָלָיו וְהִסְפִּים
למ"ש הַט"ז וּפּר"ח סִימָן ק"ד בְּתִירוֹץ הָא' שּׁבּמ"כ שֶׁם דְּהָאִסּוּר נִיכָר ע"י מְשֻׁמוֹשׁ יָדִים
ע' פּר"ח וּממ"ש הַש"ע סִימָן ק' ס"ג מְבּוֹאֵר דְּדוֹקָא וְנִשּׁוּם בְּרִיָּה אִסּוּר וּלְהַט"ז וּפּר"ח
י"ל דְּמִיָּרִי שָׂאִין הָאִסּוּר נִיכָר כָּלֵל אֶפְּלִיּוּ ע"י מְשֻׁמוֹשׁ יָדִים וּמִיָּהוּ הֵהִיא מְתַשׁוּבוֹת
הַרְשֵׁב"א הִיא וְי"ל בְּאַמַּת דְּהַרְשֵׁב"א דְּמִיקַל בְּקַדְרוֹת מִיקַל נְמִי בּכּה"ג וּכ"מ בְּהַדְיָא שֶׁם
סִימָן ער"ב כּמ"ש הַש"ךְ מְמַשׁ וּכ"ה ג"כ סָס"י ק"א דְּבִפְשֵׁפֶשׁ שּׁבּפ"ח דְּתֵרוּמוֹת חִיָּשִׁינּוּ
שֶׁמָּא עוֹמֵד בּפ"ע וְתַשׁוּבָה לְרַמְב"ן אֵינָה לְשׁוֹן רִשְׁב"א ע"ש וּלְשִׁטְתָּיהָ אֲזִיל כּמ"ש גְּבִי
הוֹנָאָה דְּלֹא בְּעִינּוּ תַעֲרוּבוֹת מְמַשׁ אֶלָּא כָּל שָׂאִין אֲתָה יְכוֹל לְבַרֵר הָאִסּוּר מִתּוֹךְ הַהִתְרַם
אע"פ שֶׁזֶּה עוֹמֵד בּפ"ע וְזֶה עוֹמֵד בּפ"ע כּו' עב"י סִימָן קט"ו אֶבֶל לְהַרְמַב"ם שֶׁם לְפִי מָה
שֶׁהִבִּין הַרְשֵׁב"א בְּדַעַתוֹ שֶׁהִמְקוּם אֵינוֹ נִיכָר לְעִין בְּחֻמְאָה מְדַמִּינִי עֲלֶיהָ מִתְרוּמָה וְאִפ"ה
ס"ל לְהַרְמַב"ם דְּלֹא בְּטִיל הֵינּוּ כּמ"ש וּע' בּב"י ב'ש' הַרְשֵׁב"א שֶׁהִבִּיא מִהֵהִיא דּב' קוֹפּוֹת
וּלְשִׁטְתָּיהָ אֲזִיל שֶׁחֲלַק בּמ"ה עַל הַרְא"ה דּלפמ"ש הַרְא"ה אֵין רְאִיָּה כָּלֵל מְשֶׁם וְדִינוֹ
שֶׁל הַרְמַב"ם אֲמַת וּבְרוּר לַפ"ד הַרְא"ה וְכִינּוּן שֶׁהֵאֲחֵרוֹנִים בְּסָס"י קי"א הִסְפִּימוּ לְהַחְמִיר
כְּהַרְא"ה אֵין לְהַקְלֵל קוֹלָא שֶׁהִמְצִיא הַש"ךְ מְדַעַתוֹ בְּסִימָן ק"ט סק"פ וְלֹא בְּיָבֵשׁ בְּלַח,
וְצָרִיךְ עִיּוּן: יֵט שְׁאֵלָה בְּאִשָּׁה שֵׁיִשׁ לָהּ וְסֵת כְּדָרָךְ כָּל הַנְּשִׁים וּכְשֶׁהִיא בּוֹדֶקֶת עֲצָמָה
מוֹצֵאת מְמַשׁ בְּכָל יוֹם עַל הַעֵד קַרְטִין קִטְנִים אֲדוֹנָיִם וּפְעָמִים מְוַבְּלָעִים בְּבִגְדֵי גַם נִמְצָאִים
הַקַּרְטִין הַנ"ל בְּשַׁעַת וְסִתָּה עִם דָּם גְּדוּתָהּ וְנִכְרִים לְבַד וְאֵין לָהּ שׁוּם צַעַר וּכְאֵב וְלֹא חוּלִי
וְלֹא מְרַגְשֵׁת שׁוּם דְּבָר וְהַקַּרְטִין הַנ"ל נִמְצָאִים עַל הַעֵד עַל הַצְּדָדִין וְלֹא בְּרֵאשׁוֹ וְהִנֵּה זֶה
זְמַן רַב יוֹתֵר מִחֻצֵי שְׁנָה שְׁלֹא תוֹכֵל הָאִשָּׁה הַנ"ל לְטַהֵר מִזֶּה וְהִנֵּה זֶה שְׁמוֹנֶה שְׁנָה שֶׁהִנֵּה
לְאִשָּׁה הַנ"ל וְהִתְהַ מוֹצֵאת דָּם בְּהַשְׁתַּנָּה אֲפִי כְּהִיּוֹם לֹא הַרְגִּישָׁה שׁוּם כְּאֵב וְסַנְנָה מִי
רְגְלִים כְּפָה פְּעָמִים וְהִנֵּה לְפְעָמִים נִמְצָא אַחַר הַסִּינּוֹן עַל הַבִּגְדֵי הַקַּרְטִין הַנ"ל וּכְשֶׁמִּתְיָבֵשׁ
הַבִּגְדֵי הַנ"ל לֹא נִיכָר אֲדַמִּימוֹת וְזֶה יָמִים לֹא כְּפִיר שֶׁהִתְחִילָה לְהַרְגִּישׁ קֶצֶת כְּאֵב בְּשַׁעַת
הַטְּלַת מִי רְגְלִים וּפְעַם אַחַת מְצָאָה קֶצֶת אֲוֹדָם אַחַר הַטְּלַת מִי רְגְלִים שְׁלֹא בְּשַׁעַת וְסִתָּה
וְאִח"כ פְּשִׁיחֵי וְסֵת קְבוּעַ שְׁלֵה רְאֵתָה כְּדָרְכָה לְרֵאוֹת תְּמִיד.

וְאַנְחֵנוּ לֹא גִדַע הַדִּין לֹא מִן הַפּוֹסְקִים וְלֹא מִן הַקַּבְלָה אִישׁ מִפִּי אִישׁ. וְאֵל מִי מְקוֹדוּשִׁים
נִפְנָה וּמִר כָּל רֵז לֹא אֲנִיִּס לִיָּה יוֹרְנוּ הַדִּין וְגַם הַנְּהַגַת הָאִשָּׁה הָאִיָּה תְּהִיָּה: תְּשׁוּבָה רֵאשִׁית
דְּבָר לְקַפּוֹל הַעֵד עִם הַקַּרְטִין שֶׁעָלָיו וְלִקְשׁוֹר מְלַמְעֵלָה וְלִשְׁרוֹתוֹ בְּמַעַט פּוֹשְׁרִין מַעַל"ע
וְאִח"כ לְהַתִּירוֹ וּלְפָתְחוֹ לְרֵאוֹת אִם לֹא נִימּוּחוֹ הַקַּרְטִין טְהוֹרָה בְּכָל עַנְיָן וּלְבָדוֹק כֵּן ג"כ
וְאִזִּי יֵשׁ לְטַהֵרָה לְעוֹלָם בְּלִי בְּדִיקָה זו.

ואם ימוחו הקרטין וינהפכו לדם. אזי תקח לה מטלית נקייה ותשפיש אותה על שפתי פותלי בית הרחם מבחוץ דהיינו על השערות וסמוך להם לצד פנים ואם תמצא קרטין אדומים על המטלית אשר הן מהפנים הנולדים שם וגם מבקעים שבעור לפעמים אזי יש לתלות גם קרטין אלו שמוצאה על העד שבודקת בה לבעלה לומר שהן ג"כ דם הפנים ולכן מוצאה אותן על צדדי העד ומה שמוצאה אותן עם דם וסתה הוא לפי שדם הנסת מדי עברו על שפתי פותלי בית הרחם הוליד עונו הקרטין האלו הנמצאים שם וכן המי רגלים שסנינה ואם לא נמצאו קרטין אדומים על המטלית הנקייה ששפשה בה אזי אין תקנה אלא שתכין לה קנה דק ארוך ולעשות סדק בראשו ולהכניס בתוכו צמר גפן וגם יהיה פרוף הצמר גפן על ראש הקנה וסביבו עד שיהיה שם פענכי האבר בינוני בראשו שהיא העטרה ולכרוף מטלית על צמר גפן ולקשרה מלמטה בחוט סביב הקנה ואח"כ כשהיא צריכה להטיל מימי רגליה תרחץ היא או אשה אחרת אותה בחלל פותלי בית הרחם היטב עד שלא תמצא שום קרט אדום על העד שתבדוק בו אחר הרחיצה ואח"כ תכניס אשה אחרת את הקנה הדק עם המוך שבראשה לתוך רחמה ותדחוק אותו לפנים בידה כמו שאפשר ובעוד הקנה דחוק ברחמה עם המוך שבראשו אזי תטיל היא מי רגליה על הארץ מעומד או מושפכת על המטה אם קשה להאשה האחרת לשוים ולאחוז את הקנה בידה דחוקתו רחמה כלפי מעלה כל משה זמן שהיא משתנת ואח"כ תיקף ומיד תחזור ותבדוק עצמה היא או ע"י האשה האחרת בעד הבדוק ונקי ואם נמצאו עליו קרטין אדומים בנדאי הן מתמצית מי רגלים ולא מהמקור מאחר שלא נמצא פלום על המטלית שעל המוך שבראש הקנה שהיה סמוך למקור בעת הטלת מי רגליה וגם אח"כ מעט עד שתחיל לבדוק עצמה בעד הבדוק ונקי כנ"ל וכשתעשה כן ג"כ אזי יש לטהר קרטין אלו לעולם אף לכתחלה יש להזהירה שלא להרבות בבדיקות כ"כ מדי יום רק כשפרגשת קצת בעצמה או סמוך לנסת או לפני תשמיש ולא אח"כ כמ"ש בהג"מ: כ נשאל הרב שי' אם יש לנהוג איסור חדש ביי"ש והשיב דבר פשוט בקצרה כי יש להתירו מטעם תערובות ואף דהנה דבר שיש לו מתירין להשהותו עד אחר העומר ז"א דהא מטעם חמץ א"א להשהותו כ"א עד הפסח והבן: כא אחרי העיון ודרישה היטיב בכל עניני אורענדי והשייכים אליו והמסתעפים ממנה ואחר שמיעת כל אמתלאות וטענות של כל הצדדים השייכים לאורענדי דק"ל ליאדי' אלה הדברים אשר יצא מאתנו החת"מ בהסקמת הצדדים ע"פ פשר בכל תוקף ועוז הקומפראמיס עפ"י תיקון ונימוסי הקסריות.

וזה יצא ראשונה. שזכות וענין האורענדי.

מהשר יר"ה שניף לכל האפציסטווע ואין יחיד או יחידים רבים ונקבדים רשאים לשפוך מהשר הנ"ל לעצמם או אפי' לצורך האפציסטווע כ"א שיתנו להם פללות האפציסטווע ובעלי מחיות רשות והורמנא בפתוב וחתום דוקא פי לכלל האפציסטווע יש להם דין קדימה להחזיק האורענדי פדת מנימוסי הקסריות.

וטבע ומנהג שרים יר"ה לדרוש טובת הכלל פולם ולא טובת יחידים בלבד. שנית שאין האפציסטווע מחזיקי האורענדי רשאים לעשות שום התחדשות בעולם בעניני גתינות האורענדי כגון לעשות איזהו גתינה חדשה ונדברים שלא היתה מהם גתינה חדשה בשנים שעברו ואפי' אם השר יר"ה יתן להם רשות והורמנא בפיו לעשות איזהו גתינה חדשה

או להחכיר איזה דבר ליחידים אעפ"כ מאחר שזכות האורענדי שייך לכל האפציסטון
פולה הרי גם יחידים יכולים לעפב עפ"י דת ודין גם אם יצא איזה פונקט או פונקטין
אשר עפ"י דת ודין אין היחיד יכול לעפב.

אעפ"כ על פי השור דבר נגמר בכי טוב שלא לחדש דבר מעתה וענינים השייכים לשנה
זו יבואר במכתב בפ"ע וקעובר על א' מהנ"ל או על א' מהדברים השייכים לשנה זו
המבוארים במכתב בפ"ע.

ורבצה בו כו' מלבד אשר נלכד כו' ואנחנו וכל ישראל נקיים ולהיות לאות ולמשמרת
באתי עה"ח יום ה' כ"ד ניסן תקנ"ה לפ"ק: גאון שניאור זלמן בא"א מוה' ברוך זלה"ה:
כב על דבר בת מהור"ר הקלל מטשאסניק שנשאת לבנו של מהור"ר יצחק מע"ה
דפאלעצק בן חנוך וקידושין פשהיה הנער פחות מי"ב שנים גמורות ונתניחד עמה בסוף
שנת י"ג והודה לפני ח"מ שלא בא עליה וטרם פלות שנת הי"ג שלו חזרה לבית אביה
נלפע"ד פשוט להתירה לשוק בלי גט לכ"ע ואין פאן שום מיחוש.

אפי' לפ"ד הב"ס דס"ל להחמיר מדרבנן בנתקדשה לו בשנת הי"ג. חדא דהודה דלא
בעיל והיא גם היא אומרת כן.

ואפילו אם נתניחד עמה בפני עדים נלפע"ד דמהימן לומר דלא בעיל דלא אמרינו הן הן
עידי יחוד כו' ולא מהימן אלא בגדול שהגיע לפרקו דלא מוקי אנפשיה כו' אבל לא בקטן
שלא הגיע לפרקו ואעפ"כ מידי ספיקא לא נפקא וספיקא דרבנן לקולא.

ועוד פשוט לפענ"ד דאפילו אם בא עליה אז לא שייך לומר אדם יודע שאין קדושי קטן
פלוס וגומר ובעל לשם קידושין אלא כשבעל לאחר שהגדיל שזהו דבר הידוע ומפורסם
לכל שהקטן לא בר מצות הוא מן התורה ואף גם בזאת חלוק ר' ישמעאל וס"ל שאין
אדם יודע וכו' אלא דהלכה כת"ק בפ' המדיר אבל קודם שהגדיל מודה ת"ק לר' ישמעאל
שאין הפל יודעים.

דעת הב"ח שבשנת הי"ג תקינו ליה רבנן גישואין ולא קודם לכן. ועוד דמש"ה אמר
דבעל לשם קידושין משום דאין עושה בעילתו בעילת זנות ובסמוך לפרקו לא הניא
בעילת זנות.

ובר מן כל דין הנה דעת פל האחרונים דלא כהב"ח אלא כמ"ש ביהדיא במרדכי רפ"ו
דיבמות דא"צ גט פלל אפילו בסמוך לפרקו וכו' שהאריף בזה בתשו' שבס"ס תורת
יקותיאל וסיים שם שהספימו בהיתר זה פמה בתי דינים שבישראל מחכמי הדור
המפורסמים: פתח דברי יאירו אור סליחתו על שנתאחרתי להשיב מפני הפכוד פי לח
הייתי מןפנה מפל.

מרבוי עניני הקהל וצרכי הרבים מעיירות הסמוכות ושמעטא בעיני צילותא בפרט
במלתא חדא דלא נהיגא כ"כ ואף אעפ"כ להלכה למעשה אין לחוש משום שינוי מנהג
ח"ו להיותו דבר שאינו מצוי כ"כ לינשא יתומה בקטנותה ולמאוס בו מיד ובדבר שאינו
מצוי אין בו מנהג כמ"ש הרמב"ם פי"א מה' שחיטה הי"ג והובא להלכה בש"ף לח"מ
סימן של"ב וכ"פ רמ"א שם אפילו כשנעשה ממש וכ"ש בשב ואל תעשה דלא ראינו
אינה ראיה אלא במלתא דשכיחא טובא דוקא כמ"ש הש"ף בח"מ ססי' ל"ז וזו היא דעת

רמ"א ססי קנ"ה (וכ"ד הט"ז שם) ונמוקו עונו שלא חשש לדעת מהר"י מינין שהקמיר בזה הגם שעשה לו סמיכות מהסוגיא רפ"ו דנדה ומדקדוק לשון התוס' דספ"ה שם כי באמת הם דברי תימה ונגד פסק הלכה הערוכה שם בגמרא ספ"ה דמייירי אפילו בנישואי לא חיישינו לסימן העליון מחמת חימוד ונגד כל הפוסקים ראשונים ואחרונים והאריכות בזה אך למותר.

ואף גם אם למדוה למאן הא חנו מלמדים את הקטנה שתמאן מכלל דהוי מיאון מעליא: ברם כגון דא צריך לאודועי שלא לסמוך על משמעות הב"ש סימן קנ"ה ס"ק כ"ט לכאורה בשם המרדכי והג"מ דנשים נאמנות שאינ' בת י"ב שנה כשלא בעיל דהת' איירי דבשעת קידושין היתה קטנה בנודאי רק שבשעת מיאון נסתפק לנו שמא היא עכשוו בת י"ב שנה (וכ"ה הגי' בהדיא בתשו' מהר"ם שבהג"מ ס"ס נשים ובתשובת מהר"ם בפרך קטן על יתומה קטנה שנתקדשה וכו') אבל אם הספק הוא גם על שעת הקידושין אין עדות הנשים מועלת וצריכה עדות ב' אנשים פשרים וכוננו דלא סמכינן אעדות נשים כשבעיל כי מה לי קידושי ביאה ומה לי קידושי פסוף תרנייהו דאורייתא נינהו והא דסמכי' אעדות נשים לענין חליצה שהיא בת י"ב שנה שאני התם דהשערות מוכיחות: והנה מפשט לשון תשוב' מהר"ם שבמרדכי והג"מ משמע דמייירי שלא הביאה עדיין ב' גרות אלא משום שפבר פשט המנהג בימיו עפ"י סה"ת וסיעתו שלא למאן אחר י"ב שנה אף דלא בעיל ולא הביאה ב' שערות משום חשש גומות כו' מש"ה אצטריכא ליה עדות הנשים שאינה בת י"ב שנה.

ובבעיל דהוא ס' דאורייתא לא סמכי' עליהו ואין להתיר משום ס"ס לפי שחשש גומות הוא ספק דחסרון ידיעה ולא מהני אפילו בדרבנן כמ"ש הב"ש בססי' וכ"ש בספק דאורייתא ואפי' בדרבנן בשלא בעיל לא מקילינן בלי עדות הנשים משום ס"ס מאחר דספק גומות הוא חסרון ידיעה וספק שנים ל"ד לספק נשרו שבגמרא מטעם שפכת הב"ש ס"ק כ"ב) א"נ משום דב' הספקות הם משם א' כמ"ש הב"ש ס"ק כ"ב לפ"ד הרשב"א ואף דכתב שם הב"ש דהרשב"א מייירי כשבעיל דוקא היינו משום דהב"ש קאי אדברי הש"ע וההג"ה דמייירי הפל בנתקדשה קטנה בנודאי (כדפתח הש"ע בסי"ב עד מתי הבת ממאנת כו') והספק הוא שמא נתגדלה בשעת מיאון וגם מ"ש בשם תשובת רש"ד להקל מייירי בכה"ג דוקא ע"ש) דהוא ס' דרבנן אי לא בעי והו אמת דהב"ש לא פינון יפה בכוננת הרשב"א ולא ענין בגוף התשו' דמייירי בהדיא בנתקדשה לבד והספק הוא דאורייתא שאם היא בת י"ב שנה ונשרו השערות ה"ז מקודשת דבר תורה כו' (וגם לא פינון יפה בכוננת המ"מ דלא נזכר כלל שנתקדשה בקטנותה שהו קידושין דרבנן אלא מייירי בכה"ג דאיכא ס' דאורייתא כגון שנתקדשה אז בשעת הספק) אלא דלדינא ליכא נ"מ ועה פינון הב"ש לדינא כי אין חילוק בין קידושי ביאה לקידושי פסוף והב"ש דקאי ע"ד הש"ע וויירי כשנתקדשה קטנה ונדאית יש להחמיר עכ"פ כשבעיל בספק אם הגיעה לכלל שנים אף שאין שם שערות לעינינו ומשום שזנא נשרו אף גם לפ"ד הפוסקים דלא חיישינן בגומות ולא להקל משום ס"ס והלכך גם בנ"ד אין להקל משום ס"ס וצריכה ב' עדות פשרים ולא על שעת חופה וקידושין בלבד אלא אף גם על שעת מיאון שלא היתה בת י"ב שנה ויום א' כי היא אינה נאמנת לומר שלא נבעלה מאחר שנתניחה עמו והו עידי יחוד וכו' אמנם אם אפשר לברר שהנזכר לא היה בן י"ג שנה ויום א' מבית

חמותו אזי יש להקל לגמרי בכל ענין דמדניא א"צ כלל לא מיאון ולא גט כמו שהאר"י
בזה הגאון בעל תורת יקותיאל בתשו' שבסוף ספרו ויזה אין להאר"י: כג מ"ש הח"מ
סימן ל"ז ס"ק כ"א ב' מהרי"ק בדין יתומה שנתגדלה אם גדלה קידושיה מדאורייתא
ולא ראיתי חולק כו' היא פליאה נשגבה ונגד סוגית הגמרא ספ"ה דנדה וכל הפוסקים
וטוש"ע סימן קנ"ה דבלא בעיל אחר שנעשית י"ב בנה הנה ס' דרבנן ולא תישינון ששא
נשרו.

והעיקר מה שנתלבט בזה מהרי"ק הוא מלשון הרי"ף פ' ב"ש ובקמיו לא נדפס עדיין ספר
המאור שכתב שם הר"ן על הרי"ף שדבריו מעורבבים וכן השיגו הראב"ד והודה להם
הרמב"ן בס' הזכות והרשב"א בחידושי ופירשו פנונת הרי"ף ג"כ על מדרבנן ולאפוקי
מהמתירין לגמרי ע"ש (וישוב לשונות הרמב"ם מבואר בכ"מ הל' אישות פ"ד) ומה
שדיקמה זה מהרי"ק לנתרצה האב ל"ד להדדי אפילו כעוכלא לדנא דל"מ בנתאפלו דה"ט
דמקודשת באומר התקדשי לי לאחר ל' יום ול"ד למלנה משום דבתורת קידושין יתבינהו
ניהלה כדאיתא בגמרא ואין האשה מתקדשת אלא לרצונה ודעתה וקטנה אינה בת
קידושין לעצמה אלא אפילו לא נתאפלו דדמו ולפקדון הרי גם בפקדון צ"ל התקדשי לי
בפקדון שבדידה ואמרה הו ואף אי חשיבא ישיבתה אצלו אחר י"ב שנה פאלו אמרה הו
מ"מ הרי אז לא אמר לה שום קידושין ולא שום מעשה קידושין כשלא בעיל ואמרה
הראשונה שאמר לה כשהיתה קטנה אינה פלום מאחר שאינה בת קידושין ואף אם הנה
מפרש לה הרי את מקודשת לי לאחר שתגדלי לא אשכחן קידושין לקטנה בשום ענין
מאחר דעכשיו בשעת קבלת הקידושין אינה בת קידושין לעצמה משא"כ כשאינה קנייה
ה"ז בת קידושין אילו הנה אביה מתרצה שתקבל היא הקידושין עכשיו ונדה כידו לזכות
לו הפסד לפ"ד הרשב"א פ"ק ד' י"ט שהפסד לאביה או שהיא נעשית שליח לאביה
וכאילו הגיע הפסד נידו אף שהיא שקלה לפ"ד הרא"ש שם והלכה גם כשאין אביה כאן
בשעת הקידושין או אמר לה הרי את מקודשת לי לכשיתרצה אביה ה"ז כאומר לגדולה
התקדשי לי לאחר שלשים יום משום דהא ה"נ הוי כאומר לה הרי פסד זה לאביה
לכשיתרצה לפ"ד הרשב"א או הרי את שליח אביה לקבל הפסד וכאלו נתתי לידו
לכשיתרצה ויש לה יד או שליחות לקבל קידושין באופן זה ומש"ה אף אם נתאפלו ס"ל
להרמ"ה דדמי להתקדשי לי לאחר שלשים יום ונתאפלו דמקודשת משום דבתורת
קידושין יתבינהו ניהלה והחולקים ס"ל דלא שייך יד ושליחות לדבר שאינו בעולה
בשעת חלות הקידושין שהוא שעת רצוי האב.

והו אמת פי בתשו' מהרי"ל ססי' פ"ב חשש לדעת ראב"ן"ה לחוש לקידושין דאורייתא
אם לא נתאפלו הקידושין כשבגרה אחר שנתקדשה בקטנותה ואביה במ"ה (אף גם לפ"ד
ר"י החולק על השאלות וס"ל דלא תקינו רבנן קידושין לקטנה שהלה אביה למ"ה
והלכה אף שנתגדלה אם לא נבעלה אין כאן קידושין כלל אפילו מדרבנן אא"כ לא
נתאפלו וכדעת ראב"ן"ה ועוד דאי מדרבנן ומשום גזרה אטו בעיל משנתגדלה א"כ
בנתאפלו נמי איכא למיגזר כמו ביתומה מה"ט) ע"ש היטב אמנם בתשו' מהרי"ו תלמידו
סי' קי"ב פליג בהא וס"ל דאף שבגרה אין לחוש כלל לקידושין דאורייתא אלא משום
גזרה דרבנן (ואף שנהגו לקדש בטבעת כמ"ש מהרי"ל) ע"ש וטעמו ונמקו עמו שלא
חשש לדעת ראב"ן"ה משום דיחידאה הוא בקמה שהוסיף מדיליה לדמות קידושי יתומה

שְׁגָדְלָהּ לְנִתְרָצָה הָאֵב שְׁאֶסְרוּ רִשְׁבָּ"ם וּר"א וְחִתְּנוּ רָאֲבָ"ן דַּל"ד כָּלֵל לְהִדְדִי מִטַּעַם דְּאֶמְרוּ וּלְרָאֲבָנִי"ה צ"ל דְּסוּגִיָּא דַס"פ יוֹצֵא דוֹפָן דְּלֹא תִיָּשִׁינּוּ שְׁמָא נִשְׂרוּ מִשׁוּם דְּהוּי ס' דְּרַבְּנָן מִיָּרִי בְּנִתְרָאֲפְלוּ דוּנְקָא וְהוּא נִגְדַּ סְתִימַת כָּל הַפּוֹסְקִים דְּכָל כַּה"ג הוּי לְהוּ לְפָרֵשׁ וְדָאִי וְלֹא לִיתָן מְכָשׁוּל לִיכְפָּשׁל בַּס' אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא ח"ו בְּלֹא נִתְאֲפְלוּ וְאֶפְשָׁר דְּרָאֲבָנִי"ה ס"ל דְּדוּנְקָא בְּיוֹשְׁבַת אֲצִלוּ מִשְׁקַבְלָהּ (כְּסוּגִיָּא דַפ' ב"ש וּבַר"פ יוֹצֵא דוֹפָן מִיָּרִי שְׁאִינְהָ אֲצִלוּ) דְּהוּיָא כְּאֶמְרָה הֵן בְּפִקְדוֹן וְגַם מְהָרִי ל מִיָּרִי בַכַּה"ג ע"ש וְעִי"ל בְּדַעַת וְכַוְנַת מְהָרִי"ל שְׁלֹא חֲשַׁשׁ לְדַעַת רָאֲבָנִי"ה לְבַדּוֹ אֲלֵא לְדַעַת רִשְׁבָּ"ם וּר"א וְרָאֲבָ"ן גַּבִּי רְצוּי הָאֵב כְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹנוֹ סוּף תַּשׁוּ' הַנְּ"ל כְּדַפְּי' רַבּוּתֵינוּ לְשׁוֹן רַבִּים וְטַעַמוֹ וְנִימוּקוֹ עִמּוֹ דַס"ל דַּה"ט דְּחִלִּין הַקִּידוּשִׁין בְּשַׁעַת רִצְוִי הָאֵב אִף דָּאֵז לֹא א ל הַבַּעַל כְּלוּם וְגַבִּי פִקְדוֹן בַּעִי' דְּאֶמְרָה לְהַתְקַדְּשִׁי כו' מִשׁוּם דְּבִשְׁעָה שְׁמַסֵּר הַקִּידוּשִׁין לְבַתּוֹ ה"ל כְּאִילוּ אֶמְרָה לְהַתְקַדְּשִׁי אֲבִיךָ שְׁהָרִי אֲדָם יוֹדַע שְׁאִין בְּיָדָהּ לְקַדְּשׁ עֲצָמָה כַּמ"ש הַרִשְׁבָּ"א בְּקִידוּשִׁיו ע"ש וּמֵאֲחַר דִּישׁ תּוֹרַת קִידוּשִׁין עַל אֲמִירָתוֹ לְהַ וְנִתְיַנְתּוֹ לִידָהּ הַלְכָּהּ גַּם כְּשִׁבְגָּרָה וְיִצְאָה מִרְשׁוֹת הָאֵב וְנִתְרָצִית הִיא מְהִי לְשׁוֹן הַקִּידוּשִׁין שְׁאֶמְרָה לְהַ בְּקַטְנוּתָהּ כִּי מַה לִּי רְצוֹן אֲבִיָּהּ וּמַה לִּי רְצוֹנָהּ דְּאִף גַּם אִם אֶמְרָה לְהַ בְּפִירוּשׁ לְכַשְׁיִרְצָה אֲבִיךָ אֶפְשָׁר דַּה"ל כְּאוֹמֵר לְשִׁלּוּחוֹ לְהַ וְקַדְּשׁ לִיאִשָּׁה פְּלוֹנִית בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְהִלְךְ וּמִצְאָה בְּמָקוֹם אַחַר וְקִידְשָׁה שָׁם דָּאִי לֹא קִפִּידָא הִיא אֲלֵא מְרָאָה בְּמָקוֹם הוּא הוּיָא מְקוֹדְשֵׁת (ע' קִידוּשִׁין נ' וְגִיטִין ס"ה) וְלֹא חֲשִׁיב שִׁינּוּי וְה"נ הֵכָא בַנ"ד דְּמַה לִּי מְרָאָה מְקוֹם שְׁהָאִשָּׁה שָׁם וְתוֹכֵל לְהַתְקַדְּשׁ לוֹ וּמַה לִּי מְרָאָה זְמַן שְׁתוֹכֵל לְהַתְקַדְּשׁ לוֹ וְהוּא זְמַן שְׁתִּרְצָה אֲבִיָּהּ וְלֹא קִפִּידָא הִיא כָּלֵל אֲלֵא ה"נ אִם תוֹכֵל לְהַתְקַדְּשׁ בְּרְצוֹנָהּ אֶפְשָׁר לֹא מְרָה דְּלֹא אִיכְפַת לִיהַ וְלֹא קִפִּיד כָּלֵל בְּזַה וּמַכ"ש כְּשִׁלֹּא א"ל בַּפִּי' לְכַשְׁיִרְצָה אֲבִיךָ אֲלֵא דַה"ל כְּאִילוּ אֶמְרָה לְהַ מִשׁוּם דְּאֶמְדִּינּוּ לְדַעַתִּיהַ שְׁנִתְכַוְּוֹן לְכַהּ לְפִי שְׁיִודַע שְׁאִין בְּיָדָהּ לְקַדְּשׁ עֲצָמָה פְּשִׁיטָא דְּלֹא אִיכְפַת לִיהַ כָּלֵל בֵּין רְצוֹן אֲבִיָּהּ לְרְצוֹנָהּ כְּשִׁיִּעִיל אֲלֵא דְּבִיתוּמָה לֹא מְהִי ה"ט מִשׁוּם דְּאִין מַעֲשָׂה קַטְנָה כְּלוּם לְעֲצָמָה וְנִתְיַנְתּוֹ לִידָהּ וְגַם אֲמִירָתוֹ לְהַ לֹא כְּלוּם הֵן וְאִין בְּהֵן מִמֶּשׁ אֲלֵא כְּשִׁישׁ לְהַ אֵב וְלְכַשְׁיִתְרָצָה לִיתָן לְהַ זְכוּתוֹ לְהַתְקַדְּשׁ לְזַה וְהִלְכָּהּ כְּשִׁבְגָּרָה לֹא גִרַע זְכוּת הַתּוֹרָה שְׁזַכְתָּ לְהַ לְהַתְקַדְּשׁ לְמִי שְׁתִּרְצָה מְזַכּוֹת שְׁנָתָן לְהַ אֲבִיָּהּ וּמִיָּהּ יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם טוֹבָא דְּבִשְׁלֵמָא כְּשִׁנְתְּרָצָה אֲבִיָּהּ לְבַסוּף אִיגְלָאִי מְלִתָּא לְמַפְרַע דְּנִתְיַנְתּוֹ וְאֲמִירָתוֹ הִיוּ בְּתוֹרַת קִידוּשִׁין מִשׁוּם יָד לְרִשְׁבָּ"א וּמִשׁוּם שְׁלִיחוֹת לְהֵרָא"ש אֲבָל כְּשִׁאִין רְצוּי אֵב לְבַסוּף כְּגוֹן בִּיתוּמָה אִיגְלָאִי.

(ע"כ נמצא דברי קדשו בזה): כד בנדון אלמנה מינקת שניסת תוף כ"ד חדש אם לכופו ע"י נידוי שיוציאנה בגט כמשמעות האחרונים באה"ע סימן י"ג וכמ"ש רש"ל בפ"י ביש"ש רפ"ד דיבמות. ונדרשתי מכת"ר לחוות דעי מרחוק.

והנה לדעתי קשה הדבר מאד ליכנס לבית הספק גט מעושה שלא כדין א"ו שהוא פסול דאורייתא. כי הנה ד"ת ענינים במקום א' ועשירים במקום אחר, ובב"י סימן קנ"ד הביא דעת המרדכי דשמטא חמירא מנגידא לפ"ד ר"ח דפסק כהירוש' דאין פופין בשוטים אלא במקום שאמרו חכמים בפ"י שכופין להוציא ולא במקום שאמרו יוציא בסתם וכ"פ שם רמ"א בהג"ה להלכה למעשה ובנ"ד איתמר בגמ' יוציא בסתם, וא"ל דנ"ד דמי לנושא נשים בעבירה דהא פירוש' איתמר בהדיא אומר שמואל אין מעשין אלא לפסולות כגון אלמנה לכ"ג וכו' כ"ה הגי' במרדכי ר"פ המדיר וכן פי' המפרש בירושלמי פ"ט דיבמות

וּפְרִיָהּ בִירוּשָׁלַיִם וְהָאִיכָא שְׁנִיּוֹת וּמִשְׁנֵי כְּגוֹן אָמַר שְׁמוּאֵל פִּי הָרִ"ן ספ"ז כְּלוּ' לָאו דְּוָקָא אֵלּוּ בְּלִבְד אֵלָּא כָּל שְׁבִיאַתָּן בְּאִסּוּר כְּגוֹן אֵלּוּ כו' וְהִינְנוּ לְרַבּוֹת אִפִּי פְּסוּלוֹת דְּרַבְּנָן כְּמוֹ שְׁנִיּוֹת אֲבָל מ"מ פְּסוּלוֹת דְּוָקָא מְדַקְאָמַר כְּגוֹן כו' וְכ"ה בְּהִדְיָא בְּתִשּׁוּ' הָרָא"ש הוּבָא ב"י ס' י"ג לְעַנְנֵי תוֹף ג"ח הָרָאשׁוֹנִים וְאֶדְרַבָּה מְסִיק דְּאִפִּי לְדַעַת ר"י דְּכָל כְּפִינִי בְּשׁוּטִים יֵשׁ לְחַלֵּק דְּשִׁאנֵי הָכָא דָּאִין גֵּט זֶה אֵלָּא לְזִמְנָן וְה"ה וְהוּא הִטְעַם תוֹף כ"ד חֲדָשׁ דְּמִינְקַת אֵלָּא דְּהָרָא"ש ס"ל דְּשִׁינְתָּא ל"ד לְכַפִּי בְּשׁוּטִים שְׁהִיא הַפָּאָה בְּלִי קַצְבָּה עַד שְׁיֵאמַר רוּצָה אָנִי וּל"ד לְגִידָא שְׁהוּא מַפְתַּת מְרָדוֹת וְהֵן י"ג מַפּוֹת לַפ"ד רַש"י וּלְפ"ד הָרַשְׁבָּ"א לֹא יוֹתֵר מְאָרְבָּעִים כַּמ"ש הַתְּשַׁב"ץ ח"ב ס' נ"א וְגַם הִיא עַל בְּגָדָיו כַּמ"ש בְּתִשּׁוּ' וְשׁוּטִין הֵן עַל בְּשָׂרוֹ אֲבָל.

אָנוּ אִין לָנוּ אֵלָּא הַכְּרַעַת רַמ"א לְחוּשׁ לְדַעַת הַמְּרָדְכִי לְהַחְמִיר אִפִּי בְּכַפִּיָּה ע"י גִּידוּי וְכַפִּשְׁט ל' הִירוּשָׁלַיִם שְׁלֵא הֵן זָכַר שֵׁם שׁוּטִים אֵלָּא אִין מְעַשִּׂין סְתָם וּמִשְׁמַע שֵׁם שְׁאִין כּוֹפִין כָּלֵל רַק שְׁאוּמְרִים לוֹ שְׁהִדִין שְׁחֵיב לְהוֹצִיא וְאִם לֹא תוֹצִיא מִן תּוֹרָה לְקִרְוֹתָהּ עַבְרִינִין כַּמ"ש הַטּוּש"ע ס' קנ"ד לַפ"ד ר"ח וְהָא דְּאִמְרִי בִּיבְמוֹת ד' ל"ז דְּמִשְׁמַתִּי לִי צ"ל לַפ"ד הַמְּרָדְכִי כַּמ"ש הַמ"מ לַפ"ד הַרְמַב"ם דְּאִינוּ אֵלָּא מְשׁוּם שְׁעָבַר עַל גְּזֵרַת חֻכְמִים וְלֹא כְּדִי לְהַכְרִיחוֹ לִיתָן גֵּט וְכ"פ הַב"י לְהַלְכָה: וְאִי לְזֹאת זֹאת הַעֲצָה הַיְעוּצָה לַפַּע"ד לְהַשְׁבִּיעַ הַמִּינְקַת שְׁבוּעָה חֲמוּרָה שְׁלֵא תַחְזוֹר בָּהּ וְלִסְמֵן' ע"ד הַגְּמ"ר שְׁפַרְמ"א וְגַם אִם אֲפֹשֶׁר לְהַכְרִיחוֹ לְעַקוֹר דִּירְתוֹ מִמְּקוֹם דִּירְתוֹ אֲשֶׁתּוּ מְהֵלָּה פְּמָה יוֹנִים וְלְהַשְׁבִּיעוֹ ש"ח שְׁלֵא יָבֵא לְמִקוֹם דִּירְתוֹ עַד כָּלוֹת כ"ד חֲדָשׁ וְלִסְמוּךְ ע"ד הָאוּמְרִים דְּעִרוּקִין מִסְתַּנִּייה אִפִּי בַכּה"ג אִךְ שְׁלֵא לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ גֵט וְלְהַתִּיר לוֹ לְדוֹר בְּמִקוּמָה דְּשׁוּנָא הִיא כְּפִיָּה בְּמַעֲשֵׂה מַמָּשׁ וְלֹא הִתִּירוּ אֵלָּא בְּדַבְּרִים בְּעֵלְמָא לַפ"ד ר"ח כַּמ"ש הַמְּרָדְכִי הוּבָא ב"י סִימֵן קנ"ד.

וְעוֹד זֹאת לֹא אוֹכַל לְהַתְּאַפֵּק הַגַּם כִּי מִי אֲנִכִי וְכו' אִךְ תוֹרָה הִיא וְכו' אֲשֶׁר לַפ"ד הַטּוּר וְסִיעֵתוֹ הַמְּתִירִים לְכוּפּוֹ לְגֵרֵשׁ ע"י גִּידוּי ג"ח אוֹ תוֹף כ"ד חֲדָשׁ צַע"ג דְּהָא גֵט מְעוּשָׂה פְּסוּל מְדִאוּרֵייתָא כַּמ"ש ב"י סִימֵן קנ"ד וְאִין פַּח בְּיַד חֻכְמִים אֵלָּא לְעַקוֹר ד"ת בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה וְע"כ צ"ל דְּמִשְׁוּם הַפְּקַעַת קִידוּשִׁי נִגְעוּ בָּהּ דְּכָל דְּמִקְדָּשׁ אֲדַעֲתָא דְּרַבְּנָן כו' וְהָרִי לֹא אִמְרִי הָכִי אֵלָּא הִכִּי דְּאִתְּמַר בַּגְמ' בְּהִדְיָא כַּמ"ש בְּתִשּׁוּ' רַשְׁבָּ"א סִימֵן אֵלָּף קפ"ה, וּל"ד לְשְׁנִיּוֹת דְּרַבְּנָן דְּתַנּוּ בְּהִדְיָא בַּפ"ט דִּיבְמוֹת שְׁכוּפִין דְּשִׁאנֵי הֵתָם דְּמֵאֲחַר שְׁיֵשׁ פַּח בְּיַד חֻכְמִים לְאַסְרָה עָלָיו וְלִבְטֹל עוֹנְתָהּ מְחֻנְיָבָהוּא מְדִאוּרֵייתָא לְגֵרֵשׁ כְּשֶׁמְבַקֶּשֶׁת גֵּט מֵאֲסַר שְׁאִינוּ יְכוּלִים לְקַיֵּים עוֹנְתָהּ מִשָּׂא"כ בַּנ"ד שְׁהִיא רוּצָה לְהַמְתִּין עַד כָּלוֹת כ"ד חֲדָשׁ.

וְצ"ל שְׁלֵמְדוֹ כֵּן הַטּוּר וְסִיעֵתוֹ מְדִאוּרֵייתָא בַּגְמ' ד' ל"ז מְשַׁמְתִּינֵן לִי וְס"ל כַּפְרֵש"י דְּהִינְנוּ עַד שְׁיִגְרֵשׁ אֲבָל לַפִּי הַרְמַב"ם לֹא מוֹכַח מִיָּדִי וְלֹא אֲשַׁכְּחֵן הָכָא בַּגְמָרָא דְּאִפְקַעִינָהּ לְקִידוּשִׁי וְהַלְכָּה אִין לְכוּפּוֹ בְּגִידוּי אִךְ אֵת"ל דְּגִידוּי אִינוּ פְּשׁוּטִים שְׁלֵא פְּדַעַת הַמְּרָדְכִי דְּלַעֲלֵל וְאִפִּי לְדַעַת ר"י דְּלַעֲלֵל: ה' יִשְׁפּוֹת שְׁלוֹם לְאוּ"נ רַבָּנִים מֵאֵה"ג בַּד"צ דַּק"ק וּויטעפּסק שְׁיִהֵי' ה' אֵתָם אֵת הַבְּרָכָה וְשְׁלוֹם וְחַיִּים עַד הָעוֹלָם וְכֹאשׁ"ל שׁוֹי"ר: פַּח פְּתַח דְּבָרֵי יְעִיר אוֹר סְלִיחוֹתָם עַל אִיחוּר תְּשׁוּבָתִי כִּי ה' יוֹדַע כִּי לֹא הִשְׁלַכְתִּי דְּבָרֵיהֶם אַחֲרֵי גִיּוּי.

וְלִי מַה יִּקְרוּ דְּבָרֵיהֶם וְיָפָה דְּקַדְקוּ וְדָקוּ רַבְּנָן בְּמִלְתָּא דַּמ"ש הַרְמַב"ם (פ"ט מַה' עֲדוֹת ה"ט) וְדַעַתוֹ מְשׁוּבָשֶׁת תְּמִיד כו' הִיא תְּמִיד הוּא בְּדוּקָא כַּמ"ש ב"י בַּח"מ ס' ל"ה שְׁדַרְכוּ

בְּכַף כּו' וּדְלֵא כּתב"ש (בי"ד סי' א' סקמ"ו) שְׁנֵדְחַק בּל' הֶרְמַב"ם מָאד דְּלֵא כּב"י וְהִנֵּה בְּאַמַּת רְאִיּוֹת הַתּב"ש נְכוּנָה וְהַג"מ בּב"ב הֵהוּא דְאָכִיל תַּמְרָא כּו' וְגַם מֵהַתּוֹס' בְּחִגְיָה ע"ש.

אִךְ בְּאַמַּת בְּדַעַת הֶרְמַב"ם י"ל כּמ"ש בְּתִשׁוּבַת מַהֲרִי"ט חֲלַק אַע"ה"ע סי' י"ו עַל סוּף דְּבַרִי הֶרְמַב"ם שְׁבַנְק"וּר סי' ל"ה לְעַנְיָן עֲדוּת הַפְּתִיּים בְּיֹתֵר כּו' דְּלֵא אָמַר פֶּן הֶרְמַב"ם אֵלֵא לְעַנְיָן עֲדוּת שְׁצַרְיָה לְהַעֲיֵד עַל מַה שְׁעֵבֵר פְּכָר וַיֵּשׁ לְחֹוֹשׁ שְׁמָא נְדָמָה לוֹ כּו' יַעו"ש וּא"כ י"ל דֵּה"ה בְּרִישָׁא שְׁדַעְתּוֹ מְשׁוֹנְבֶשֶׁת בְּדָבָר מִן הַדְּבָרִים וּמְדַבֵּר וְשׁוֹאֵל פְּעַנְיָן בְּשָׂאָר דְּבָרִים נְמִי לֹא חָשִׁיב שׁוֹטָה אֵלֵא לְעַנְיָן עֲדוּת בְּלִבְד מְשׁוּם דַּיֵּשׁ לְחֹוֹשׁ שְׁמָא נְדָמָה לוֹ כּו' אָבֵל אִינוּ שׁוֹטָה גְּמוּר שְׁדַבְּרוּ בּוֹ חֲכָמִים בּכ"מ שְׁפִטוּר מְפָל הַמְצֹוֹת מְאַחַר שְׁמְדַבֵּר וְשׁוֹאֵל פְּעַנְיָן בְּשָׂאָר דְּבָרִים וְהַשׁוֹטָה שְׁדַבְּרוּ בּוֹ חֲכָמִים א"א שְׁיִהְיֶה חֲכָם בְּשֵׁא"ד כּמ"ש בַּת"ש שְׁם (ס"ק נ"א) בְּשֵׁם הַתּוֹס' דְּחִגְיָה וַיַּעו"ש בְּתוֹס' שְׁמִנְכָרַח פֶּן בַּגְמ' שְׁם אֵלֵא שֶׁהַת"ש שְׁם נְדַחַק מָאד בּמ"ש הֶרְמַב"ם אַע"פ שְׁבִשְׁא"ד מְדַבֵּר בְּשׁוֹאֵל פְּעַנְיָן דְּדַרְךָ מְקַרָּה הוּא כּוֹי וּז"א בְּמִשְׁמַע ל' הֶרְמַב"ם פְּלָל אֵלֵא י"ל דְּמִיָּרִי דְּוָקָא לְעַנְיָן עֲדוּת כּמ"ש מַהֲרִי"ט בְּסִיפָא וּכ"מ בְּטוּר שְׁלֵא הִבִּיא דְּבַרִי הֶרְמַב"ם אֵלֵא בַּה' עֲדוּת אָבֵל בִּי"ד סי' א' הִבִּיא סִימְנִים שְׁבַגְמ' דְּחִגְיָה וְלֹא הִבִּיא דְּבַרִי הֶרְמַב"ם פְּלָל.

וְגַם הֶרְמַב"ם פ"ב מֵהַלְכוֹת אִישׁוֹת כְּשִׁפְיָרֵשׁ פֶּל הַשְּׁמוֹת פִּי שְׁם חָרַשׁ כּו' וְלֹא פִי שְׁם שׁוֹטָה מְפָלָל דַּס"ל שׁוֹטָה פְּמִשְׁמַעוֹ דְּשׁוֹטָה בְּכָל הַדְּבָרִים וְלֹא שְׁדַעְתּוֹ מְשׁוֹנְבֶשֶׁת בְּדָבָר מֵהַדְּבָרִים וּמְדַבֵּר וְשׁוֹאֵל פְּעַנְיָן בְּשֵׁא"ד וְלֹא אֲשַׁתְּמִיט הֶרְמַב"ם לְפָרֵשׁ פֶּן רַק בַּה' עֲדוּת בְּלִבְד וְהִנֵּה אִף שְׁחִלְיָה חִלְיָה לְנוּ לְזוּז מְדַבְּרֵי הַב"י.

(אֵה"ע סְסִי קכ"א) אִפִּי זִיז פֶּל שְׁהוּא לְהַלְכָה וּלְמַעֲשֵׂה מ"מ הִבּוּ דְּלֵא לוֹסִיף עַל מ"ש הַב"י בַּח"מ סי' ל"ה דְּוָקָא שְׁדַרְכוּ בְּכַף וּכּמ"ש מַעַכְתָּה וּדְלֵא כַּת"ש. וְעוֹד נִלְפַע"ד בּנ"ד שְׁגַם אִם הִנֵּה דְרַפָּה בְּכַף תְּמִיד לְהִיּוֹת מְטוֹרְפַת בְּדָבָר מֵהַדְּבָרִים אוֹ מִפִּי בְּדָבָרִים הַרְבֵּה רַק שְׁבַעֲנִינֵי הַגֵּט הִיא מְדַבֵּרַת פְּעַנְיָן וְגַם יֵשׁ בַּה' דַּעַת לְשְׁמוּר עֲצָמָה מְזוּנוֹת וּכְמִבְּוֹרָא בְּדַבְּרֵי מַעַכְתָּה אִין לְחֹוֹשׁ פְּלָל מַה שְׁהִיא שׁוֹטָה וּמְטוֹרְפַת בְּכַמָּה שְׂאָר עַנְיָנִים.

לוֹמַר שְׁמָא עִי"ז לֹא תִשְׁמוּר עֲצָמָה אוֹ גִיטָה [כִּינּוּן] דְּחִזִּינּוּ שְׁיֵשׁ בַּה' דַּעַת וַיְכוּלָה לְשְׁמוּר עֲצָמָה וְגִיטָה אִם תְּרַצָּה וְסָגִי בְּהַכִּי פְּדֵאִיתָא בְּהַדְּיָא בַּגְמ' דִּיבְמוֹת דְּקו"ג ע"ב אַמְתַּנְי' נְשִׁתְּטִית כּו' ד"ת שׁוֹטָה מְתַגְרָשֶׁת כּו' ה"ד אֵלִימָא דִּיּוֹדַעַת לְשְׁמוּר גִּיטָה וַיּוֹדַעַת לְשְׁמוּר עֲצָמָה כּו' אֵלִמָא דְּאִף דִּיּוֹדַעַת לְשְׁמוּר עֲצָמָה וְגִיטָה מְקַרִי שׁוֹטָה גְּמוּרָה דְּוָמְיָא דְּנִשְׁתְּטָה שְׁהִיא שׁוֹטָה שְׁדַבְּרוּ חֲכָמִים בּכ"מ שְׁפִטוּר מְפָל הַמְצֹוֹת וְהִינּוּ בְּסִימְנֵי דַּפ"ק דְּחִגְיָה וְלֹא חִיָּשִׁינּוּ שְׁמָא לֹא תִשְׁמוּר אֶת עֲצָמָה וּכ"ש בְּשׁוֹטָה שְׁהוֹסִיף הֶרְמַב"ם שְׁדַעְתּוֹ מְשׁוֹנְבֶשֶׁת וּמְדַבֵּר וְשׁוֹאֵל פְּעַנְיָן וְהִנֵּה גַם אִם מַעַכְתָּה [אִינּוּם] רוֹצִים לְסַמְּוֹךְ עַל דַּעַתָּם בְּבִדְקוּתָם אוֹתָהּ שְׁמְדַבֵּרַת וְשׁוֹאֵלֶת פְּעַנְיָן בְּעַנְיָנֵי הַגֵּט וּמְסַפְקָא לְמַעַכְתָּר אוֹלֵי בַּעַת הַהִיא הִנֵּה חִלּוּמָה וְאוֹלֵי לַעֲתִים הִיא שׁוֹטָה גְּמוּרָה שְׁאִינָה יוֹדַעַת לְשְׁמוּר עֲצָמָה אוֹ אֲפִשֵׁר אִפִּי גִיטָה אַפ"ה נִלְפַע"ד שְׁאִין לְהַחְמִיר בְּזֵה מְסַפְקָא פִי הוּא סְפִיקָא דְּרַבְּנָן לַכ"ע וּכְדֵאִי הוּא הַט"ז (סְסִי קו"ט) לְסַמְּוֹךְ עָלָיו בְּכַה"ג עַכ"פ פִי הַט"ז הַתִּיר לְגַמְרֵי בְּעֲתִים חִלּוּמָה בְּזַמְּנֵי הִנֵּה וְכַתֵּב דְּבִירוֹשְׁלָמִי מִיָּרִי בְּזַמְּנֵיהֶם דְּוָקָא כּו' וַע"ש וְאִף שְׁבַנְק"וּר אֵלֵא כַּכ"מ בּנ"ד

עכ"פ אין להחמיר מספק ויתן לה גט בעת חלומותה לפי ראות עיני ב"ד שיודעת אז לשמור עצמה וגיטהפי אין לדין אלא מה שענינו רואות.

ולא ניתנה למלאכי השרת. רק שישליש תחלה הסף ק' רובל כמזונבר ביניהם ותו לא מידי רק חו"ש מאדה"ש כנפש ונחפץ או"נ ד"ש שניאור ולמן בר' ברוך זצלה"ה: ה' ישפות שלום וחיים לא"נ הרבנים המאוה"ג בד"ע דק' פאליצק יצו ה' אתם את הברכה והחיים עד העולם ולכל המסתופפים בצל ההכמה חיים נס"ו: כו אחד"ש כמשפט לאוהבי שמו באתי בתפלה קצרה לעורר רוח נדבתם להתאמץ במצוה רבה אודות הגט מומר שניתן מק' דענאבורג לפני בד"צ דשם ובאתה האשה לק' בארדיטשוב ואין מכיר שם ח"י הב"ד ה"ל ושלח אלי הגאון אב"ד דק"ק ה"ל לקיים חתימתן ע"י הח"מ.

והנני שולח ההעתק למעכ"ת לשלוח לשם שיבואו על הח"מ וישלחו למעכ"ת. ומעכ"ת קיימו חתימותיהן וישלחו אלי כי אני איני מכיר ח"י הב"ד ה"ל רק ח"י מעכ"ת ותחשב לצדקה וחסד ואמת ד' א"נ ד"ש שניאור ולמן: גם זאת מצאנו תשובת שאלה כזו הנה זה לשון תשובת הרא"ש.

על אשה שנישאת לבעל בצרפת ומעולם לא נודע ולא נשמע שהיה לבעלה אח כו' אח"כ אמר אחי האשה שראה את אחיו בארץ אשכנז והאשה אינה מאמינתו כי רחוק הוא שלא היה הבעל מודיע לה או שלא היה ידוע בארץ מגורותיהם הדבר הזה.

תשובה הא מלתא דפשיטא כיון שהאשה הזאת עומדת בחזקת שאין אחים לבעלה אינה נאסרת במאמר אחיה כו' עכ"ל. והנה אם נפרש המעשה שהיה בענין שבא הבעל מארץ אשכנז לדור בצרפת ולא נודע כאן שיש לו אח.

ואפ"ה התיר הרא"ש משום דאשה זו בחזקת שאין אחים לבעלה עומדת וה"ט כמ"ש השואל כי רחוק הוא כו'. קשה מה זה חזקה וכי אין אדם עשוי שלא לגלות מסתריו לאשתו ואפשר בכינון הכחיד תחת לשונו כדי שתתמצה לו.

ואפילו לר' דאמר נאמן להתיר אפי' היכא דמחזק באחין היינו כשאומר בפירוש אין לי אחים אבל לא כשלא אמר יש לי אחין וחילוק זה מציינו בגמ' גבי מרי בר אסק דאיתי לי אחות כו' וכן מה שאינו ידוע בארץ מגורותיהם אינה ראיה אם הדרה רחוקה ואין השוואות מצויות או בשעת חירום שא"א להם לידע כ"א עפ"י הבעל עצמו והוא הסתיר הדבר מהם וכעין שמצינו באבותינו אמרי לי אחי הוא ואם היה באמת הדבר תלוי בראות עיני השואל דלפי אומדנא שלו היה הדבר רחוק כו' כל כה"ג ה"ל להרא"ש לפרש ומכ"ש להטוש"ע לא ה"ל להעתיקו בסתם לא הי' מחזק באחין כו'.

וגם א"כ מאי ראיה ונניתי הרא"ש לנדון זה מהגמ' דלא מחזק באחין כו' דבגמ' משמע ודאי דמייירי מסתמא כשהבעל היה דר בעיר מולדתו ומפירין משפחתו ובית אביו ובכגון זה אמרו דאפי' לא מחזק באחין כמי שהחזק שאין לו אחים דמי משא"כ מי שבא מארץ מרחק ולא נודע משפחתו ובית אביו הלזה יקרא לא מחזק באחין משום שאין אנו יודעים אדרבה אמרי' מסתמא יש לו אחים כדדך כל העולם ודוגמא מ"ש שלשה אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ אלא אנו הוא דלא ידענו אבל באתרי' ידעי.

ופשוט הוא דהא דקאמר בגמ' לא הוה חזק בראייה היינו במקום שהוה חזקו אנשי משפחתו ובית אביו והיינו כל שלא הוה חזק מקום אחר ומדינה אחרת לעיר מולדתו וארץ משפחתו ובית אביו אבל אם הוה אביו ואמו במדה"י והוה עוב את אביו ואמו ובא לכאן לא מהני מה שלא הוה חזק כאן בראייה.

וכ"מ להדיא בתשובת מהרמ"ג שבמהרי"ט ע"ש במ"ש ואין לחוש שמה נולד לו אח מאחר שיצא משם כו' ונהו אפי' לדעת המתירין החולקים על מהרי"ט והא דחק ר"פ האשה בתרא היתה לה חמות אינה חוששת מיירי בידוע שלא היתה אחין לבעלה כשהיתה חמותה בכאן וכמו שהעתיק הטור בדין זה אשה שאין לה בן ולא אחים לבעלה וחסמי וחמותה כו' ולא ומשום דאינה חוששת היא בחזקת שאין נו אחים ולא עוד אלא דמשמע ודאי שבידוע הי' שאין אחים לבעלה ומש"ה שינה את לשונו שבכל הסימן פתב לא הוה חזק בראייה וכאן כ' בסתמא לא אחין לבעלה לומר דנדאי וברור לנו שלא הי' אחים לבעלה ויש לה חזקת היתר חזקה ברורה ולכן אינה חוששת וכ"ה ברמב"ם להדיא דהטעם משום דנעמידנה על חזקתה וכדאמרין בגמ' סיפא חזקה לשוק ורובא לשוק ופרש"י שהרי בלא יבם היתה תחילה פשיצתה כו': מיהו בזה יש מקום עיון דהא בגמ' לא אצטריף למימר הכי אלא לר"מ דחייש למיעוטה אבל לרבנן דקי"ל פנותייהו ברובא לשוק לחוד הנה משפטיה אפי' בלא חזקה דלא דמי לרישא דהתם איפא חזקה לייבום וסמוך מיעוטה לחזקה וה"ל פלגא ופלגא מה שאין בן היכא דליכא חזקה לייבום אף על גב דליכא נמי חזקה לשוק אזלי' בתר רובא לרבנן דקי"ל פנותייהו.

איברא שהתו' כ' שם דלת"ק דר' יהושע דאמר יצתה מליאה חוששת (וקי"ל פנותייה) אע"ג דליכא חזקה לייבום לא אזלי' בתר רובא כל היכא דליכא חזקה לשוק אבל באמת היינו לשיטתם דמוקמי' מתני' כר"מ אבל להפוסקים דפסקו כסתמא דמתני' ולא קי"ל כר"מ ע"כ הטעם משום סמוך מיעוטה לחזקה ויצתה מליאה איפא נמי חזקה לייבום כמ"ש הנ"י דשמה תפיל הוי פנוי שמה מת דלא חיישי' ואוקמ' אחזקה, אבל היכא דליכא חזקה לייבום אזלי' בתר רובא אפי' היכא דליכא חזקה לשוק וא"כ תקשי להרמב"ם וטור (דפסקו כסתמא דמתני') שלא כתבו אלא הטעם דחזקה ולא זכרו כלל הטעם דאזלי' בתר רובא ולכאורה עשו את הטפל עיקר ואת העיקר אפי' טפל לא עשו.

ואדרבה הרמב"ם פתב על זה וה"ה לאשה שמת בעלה והיה לו בן במדינה אחרת כו' אין חוששים שמה מת הבן אלא העמד אותה על חזקתה אע"ג דלא שייך התם ה"ט דרובא לשוק משמע דה"נ משום חזקה לחוד נגעו בה.

ומה שי"ל בזה דהנה צריף להבין בגמ' דקאמר דהכא איפא רובא לשוק משום דכל היולדות מחצה זכרים ומחצה נקבות ומיעוט מפילות וסמוך מיעוטה דמפילות למחצה דנקבות וה"ל זכרים מיעוטה דאין הפי' דמחציתן של נשים אינן יולדות אלא נקבות דזה אין סברא כלל דמאי פסקא דהוי מחצה ע"מ ממש אלא היולדות יולדות מן הסתם זכרים ונקבות וא"כ במאי מגרע פח המחצה נקבות למנהי זכרים מיעוטה מאחר שפבר אפשר שילדה החונות גם שניהם זכר ונקבה דאטו מחצה דנקבות סותר לגמרי מקצה דזכרים וכי בשביל שילדה נקבה תו ליכא למיחש לשמה ילדה נמי זכר הוה אמת שיש לומר דמתני' לא מיירי אלא בכגון שאין לחוש אלא לנולד א' וכמ"ש לקונן אבל זה נראה

להרמב"ם (והטור) לדון אלא עיקר הטעם ונשום חזקה ומה שאמרו רבא לשוק אינו אלא שלא לומר שהרוב הוא נגד החזקה דהא רוב נשים מתעברות כו' ורבא עדיף אפי' לרבנן דר"מ ומכ"ש לר"מ דחגיגה למיעוטא על זה אמרו דרבא נמי לשוק פלומר שהרוב אינו מגרע פת החזקה והוי חזקה גמורה אפי' לר"מ דחגיגה למיעוטא ורבא לשוק היינו לומר דהנה מיעוטא לייבום ומשום דהוי פועל ס"ס וכ"מ בנ"י.

וכעין שכתבו התופ' כה"ג לענין חזקה לייבום דרישא דהיינו לאפוקי דלא הוי חזקה לשוק וה"נ להרמב"ם והטור לענין רבא לשוק דסיפא, ומש"ה הפסיק הרמב"ם בין בבא זו דהיה לה חמות כו' ובין בבא דיצתה מליאה כו' בדין אשה שהיה לבעלה בן כו' ללמוד משם דמשום חזקה לחוד משתריא ולא קאמר בגמ' רבא לשוק אלא כדי שלא תאמר רבא לייבום כו' פנ"ל: העולה מזה דהא דתנן הי' לה חמות אינה חוששת היינו משום חזקה ונדוקא בידוע שלא היה אחים לבעלה קודם לכן אבל היכא שבא מארץ אחרת ולא נודע שיש לו שם אחין אין לה חזקת היתר וחוששת בנודאי ומשום רבא לשוק לחוד לא משתרי.

אפי' אי נימא דהסוגיא כפשוטה דלא כמ"ש לדעת הרמב"ם והטור ע"כ מייירי בכגון שאין לחוש אלא לולד א' וקאי ארישא וה"ק דאם הלך בעלה וצרתה כו' דחוששת עד שתדע כו' מפני הספק שנולד לה בשעת מיתר בעלה אבל בהיה לה חמות במד"ה ובעלה מת בכאן (וכ"ה בטור להדיא עיי' ב"י) ונולד לו הספק עתה לינה חוששת שמה ילדה החמות עתה נשעה אחת קודם מיתה עד שתדע כו' להב אשמועי' במתני' דאינה חוששת משום דרבא לשוק והוי רוב גמור דמחצה דנקבות סותר לגמ' ועומד נגד מחצה זכרים ומיעוטא מפילות וה"ל זכרים מיעוטא דבענין אחר ליכא רבא לשון פלל וכ"מ בגמ' דקאמר סיפא איכא חזקה לרבא לשוק ומשמע דנודאי איכא חזקה לרבא ולו קאמר פגון דאיכא חזקה לשוק אע"כ דאל"כ רבא לשוק נמי לא הוי וחוששת אפי' לרבנן דר"מ ולפ"ז קשה על הרא"ש בתשובה הנ"ל דכתב על נדון שלו שאשה זו בחזקת שאין אחים לבעלה עומדת והיינו מטעם דלא הוה חזקת באחין וכמשמעות ראיתו מהגמ' וכן הטור העתיק דברי האיש לא הוה חזקת באחין כו' ובהי' לה חמות כו' ודאי מטעם חזקה ברורה הוא דאינה חוששת וכמ"ש הרמב"ם וכמשמעות הטור עצמו וכמ"ש לעיל דהכי משמע בגמ' להדיא: והנה לכאורה יש לומר דהרא"ש סמך על מה שהיה דר בצרפת זמן רב ולא נודע ולא משמע מעולם דארץ הזמן שהיה עונה ולא הודע לה או לא' משאר ארץ מגוריו משוי לי' חזקה וסברא זו פתב מהרי"ק בתשובה שורש פ"ז על אודות האשה שנתקדשה לאיש א' ודר עמה בחזקת ארוסתו י"ב שנים כו' דהא פשיטא פגון שיצא הקול זמן ארוך כ"כ בלי הפסק כו' וכן הוה חזקה כו' מיייתי התם הא דמלקין על החזקות וס"ל דלא בעינן מעשה המוכיח לחזקה לענין מלקות אלא מפנין שאנו מחזיקים אותו כף והיינו מחמת שעמד הקול זמן ארוך עיין שם שנסתייע ופרש"י הרי דס"ל מה שעמד זמן ארוך הוי חזקה אע"ג דהקול בלבד לא הוי חזקה מפל מקום עמידתו זמן ארוך משוי ליה כהחזקה וה"נ בנדון דהרא"ש מפנין שהיה דר בצרפת זמן ארוך ולא נודע מאחיו הרי הוא כהחזקה בלא אחין (ואע"ג דלא ראינו אינו ראיה מ"מ יש לדמות דבר זה למה שכתב מהרי"ק סקע"ב ובש"ף בח"מ סי' ל"ז דבמנהג וכה"ג הוי לא ראינו ראיה דה"נ דבר ההנהגה ורגיל הוא דרף סיפורי דברים בין איש לחברו להגיד מולדתו ומשפחתו וכיין שהי' דר שם זמן

רב ולא הגיד מעולם הני ראיה) (ומפל שפן אם נאמר דהגיד להם דרף סיפור את כל בית אביו וארץ מולדתו רק את אחיו לא הגיד דנה מהני אפי' לדעת הש"ג שבהיא הש"ף שם ע"ש ודו"ק): ולכאורה יש להביא ראיה לדברי מהרי"ק מדברי הרמב"ם פ"א מהא"ב ה"כ מי שהחזיק בשאר בשר כו' שזו אחותו כו' ונחזקה זו הוא ודאי לאו על ידי מעשה המוכיח כמו פרוכים אחריה דבגמ' דקדושין (ד"פ ע"א) דבאחותו ל"ש זה אלא היינו ע"י חזקת ארץ הזמן וכמו שכתב הרמב"ם בהכ"א גבי איש ואשתו אלא דהתם בשלשים יום סגי ומשום דנדאי ראו קרוב בשר וכעין שונצינו ביצחק אבינו ויהי פי ארכו לו שם הימים כו' משא"כ באח ואחותו צריף זמן ארוך ואפשר שיצא להרמב"ם פן מדקתני גבי תינוק ותנוקת הגדילתו ונה שמביא הרמב"ם מיז ומעשה כו' והגדילתו וסבירא ליה דהא דקתני והגדילתו לאו לעונשי' לחוד מתני' דה"נ בלא הגדילתו הנה מצי לאשמועי' דעל כל פנים אמו מייענשא אלא אשמועי' הגדילתו דארץ הזמן ונשוי לה חזקה וה"ה לאח ואחותו ארץ הזמן משוי לי' חזקה אלא דא"כ אמאי מצרכי בגמ' פרוכים אחר' בהגדילתו לחוד סגי ומדברי מהרי"ק עצמו ומבואר דלענן נסקלין ונשרפין אין ארץ הזמן חזקה ועוד דסוף דברי הרמב"ם לא משמע הכי שהרי סיים ראיה נדון זה מה שדנה תורה במקלל כו' והתם אין החזקה בשביל ארץ הזמן אלא בשביל שהחזיק פה מנעוריו בין השכני' ושכנות בחזקה גמורה שהחזיקו בו שהוא אביו אע"פ שאין יודעים בראיה ברורה מ"מ על הסתם יודעין ומחזיקין וא"כ מ"ש הרמב"ם ברישא שזו אחותו כו' מני מיירי בכה"ג דוקא ולא בשביל ארץ הזמן והא דקתני והגדילתו לעונשין לחוד מתני' ולפ"ז אין לנו ראיה להחזיק בשביל ארץ הזמן וגם מהרי"ק צירף לסברתו עוד אומדנות המוכיחות ע"ש.

ועוד נמת דבריה לשיעורין וכל כה"ג ה"ל להרא"ש לפרש להשיב הא מלתא דפשיטא פינן שאשה זו בחזקת כו' מאחר שע"ז אנו דנין לנה היא בחזקת והל"ל ולפרש בהדיא דחזקה טובה היא זו אבל האמת יורה דרכו דהרא"ש איירי שהבעל הנה דר בצרפת מעולם שהיתה ארץ מגורותיו ומגורי אביו ושם החזקו משפחת בית אביו אלא שאחי האשה אומר שראה את אחיו באשכנז והינו שע"י איזה סיבה רחוקה ונפלאה נתגלגל הדבר שיצא אחיו לשם מנעוריו ונאבד זכרו בכאן ובשביל מאמר אחי האשה פקפק השואל לולי שרחוק הנה שלא הנה הבעל מודיע לה כו' אבל על חזקת אחין לא נסתפק כלל ועל קנטב זה סובב הולך כל דברי הרא"ש פינן שאשה זו בחזקת שאין אחין לבעלה עומדת כו' ותדע שהרי הרא"ש הקשה לדבריו מהא דא"ב ב"ב פ' י"ג הא אמרי' דאיכא סהדי במד"ה כו' ותירץ דהתם שאני שיצא הקול שיש עדים בדבר וצריף להמתין על העדים משא"כ מה שאמר אחי האשה אינו קול ואינו ר"ל פי אחי האשה לא הוציא קול או שהוא קלא דלא אמתחוק בב"ד דא"כ ל"ל אריכות הדברים דהתם שאני שיצא הקול שיש עדים וצריף להמתין על העדים הל"ל בקיצור התם יצא הקול הכא לא יצא הקול אע"כ הוק התם יש קול דאיכא עדים אבל מה שאמר אחי האשה אינו אומר שיש עדים באשכנז אלא הוא לבדו ראהו שם ואי איתא שהנדון שלו הנה שהבעל בא מארץ אשכנז וא"כ כבודאי באשכנז מפירין אותו ואת אחיו ויש עדים שהם אחים ה"ז קול שיש עדים דהא מלתא דפשיטא שאף קול ברור על העדאת עדים גמורים לומר שיבואו ויעידו מחמה שפבר נודע להם אלא קול דאיכא עדים היינו הקול כמה שידוע לעדים ואם יחקרו על

זאת נדאי יעידו והכי נמי אם יחקרו בארץ אשפנו נדאי יעידו מאחר שפירין אותו ואת אחיו א"ו כמו שכתב שהבעל היה דר בצרפת מעולם ובארץ אשפנו אין מפירין אותו כלל ובצרפת אין מפירים את אחיו כלל ואם פן הוי קול בלא עדים ולכן העתיקו הטוש"ע סתמא לא הוה חזק באחין כו' דסתמו כפירש שהוה בארץ מולדתו ויודעים משפחתו ובית אביו אלא שבא א' מארץ רחוקה ואמר אני אחיו שנתגלגל ל במדינה אחרת ולא הוה חזק לפנינו ולא נודע לנו שנתגלגל איזה אה מעמו ואפי' ע"א לא מהימן בכה"ג משא"כ כפיש חשש מדינה אחרת לפנינו לעיר מולדתו ובית אביו ביאר הטוש"ע אח"ז דין דהיה לה חמות כו' ודוקא כשהחזק דלית ליה אחין בחזקה ברורה וידועה הוא דאינה חוששת אבל בלא"ה חוששת.

ומעתה יראה הרואה שכל הדינים אלו מפורשים בטוש"ע באר היטב ולא נתחדש דבר מעתה אלא לחקור עד כמה נק' מד"ה ואיזה גבול לדבר וזהו באמת הפל לפי מה שעיינו רואות ולא יקשה המעיין נמת דבריה לשיעורין אא"כ יאמר עליו דכל פי האי מלתא ה"ל להפוסקים לפרושי אבל כשזכינו לדיו ונמצא הפל כתוב מפירש מעתה מתוכם ללמוד כל חכם לעצמו לשער בעיניו כל שיעורי חכמים כו' הוא שתפסו לפעמים ענין הפולל בשני דברים שזה אסור וזה מותר והם רחוקים זה מזה מן הקצה אל הקצה אעפ"כ כל חכם מבין מדעתו פרטי הדברים להיות מן הקצה הגבול ביניהם: ענין היתר עגונה שהשיב בארנפה להרב הקדוש דברדיטשוב ז"ל פח ענותו תרפני לצרפני להיות נמנה לדבר מצוה רבה התרת עגונה אשר שקדו חכמים בתקנתו והקילו הרבה קולות משום עיגונא ואפי' בגופה של עדות ותחלתה כמו נ"ד לפ"ד הרא"ש בתשו' (וגם בפסקיו ודלא כר"נ ור"ש שבמרדכי והג"מ שנתלו בסוגיא דר"פ יש בכור שלא להקל כלל משום עיגונא בתחלת עדות וכמ"ש לקמן באריכות בראיות עצומות וגם לסתור ראיות ר"נ ור"ש אשר בגלגלן נטו הרבה תשובות גדולי האחרונים מדעת הרא"ש הנ"ל פדלק': והן אמת כי הסי' דצפון עבה אשר דעת כת"ר דעת תורה דעת נוטה שלא ללמוד מתשו' מהרמ"פ לסמוך על סי' זה לבדו להתיר משום דהיא מילתא דשכיחא קצת במדינות אלו הנה דבריו הנ"ל א"צ חיזוק ממני בשגם שגם בתשו' מהרמ"פ שלפנינו לא הוזכר בפ"י צפון עבה רק שהיו הצפונים מקולקלים והתיר מהר"י מולין כו' ומי יודע איזה קולקול היה שם וכמארז"ל אין למדיו הלכה מפי מעשה וכן בתשו' פנים מאירות וקנסת חזקאל לא סמכו על סי' זה לבדו.

אמנם בצירוף סי' דצמצום המקום כעונבא דנ"ד שהועד שהיתה הצפון העבה באצבע הגדולה הימנית התירו בתשו' הנ"ל (אף שהיו במדינות אלו וסמוך לזמננו דומיא דנקב בצד אות פלוגית) (וכדעת הרד"ך גבי שומא כו' ואף שבנ"ד הועד שהיתה שחורה אין לחוש בזה משום שהמראה עשויה להשתנות כמ"ש לקמן) והגם שיש לחלק קצת דל"ד לאות פלוגית דמקרי צמצום המקום לגבי נקב דעלמא (שב'לשון הגמ' שם) דהיינו כל הקלף שהגט נכתב עליו שיכול לה ות בו נקב או אפי' לגבי כל האותיות שבגט משא"כ צפון עבה באצבע אחת לגבי עשר אצבעות לבד אעפ"כ יש להתיר בפשיטות בצירוף עוד סימנים שבגופו פדלקמן: והן אמת כי מה שדחה כת"ר הראיות של אכן העוזר בנגידון צירוף ב' סימנים להיות סי' מובהק מי יבוא אחרי המלך ובפרט ראיה העיקרית שעליה סמך אה"ע בסיום תשובתו ובגמר דבריו אדם נתפס שבנה עיקר סודו על מ"ש בב"י

בי"ד סי' ס"ג בשם סה"ת בהגניח בְּשֵׁר בְּשׁוּק בֵּין גוֹיִם וּמִצָּא בְּמִקוֹם שֶׁהֵגִיחַ דְּשָׂרֵי ע"י סי' כו' אֲשֶׁר סָתַר כַּת"ר בְּטוֹב טַעַם מְשׁוּם דְּהֵתָם לִיכָּא אִיסוּרָא דְּאוּרִינְתָא כו'.

הנה נדאי כ"ה משמעות לשון סה"ת להדיא דמדמי לה נדון שולח ביד גוי דבעי או סימן כרפה בר בר חנה דמסתף אתלת קרנתא או חותם בתוך חותם כו' וחב"ח הוא מדרבנן נדאי משום חשש איחלופי וה"נ במצא במקום שהגניח בשוק של גוי חיישי לאיחלופי שהחליפו גוי מדעת ולא משום דלמא שילו נאבד וניטל ובשך זה שנמצא נאבד ונפל פאן מאיש אחר פדחיישי במציאה יעו"ש בסימני סה"ת ססי' מ"ז ומש"ה א"ש אף גם לפ"ד התוס' ורשב"א וסיעתם גבי משאל"ס דס"ל דאת"ל סי' דרבנן בעינן סי"מ דוקא (דלא כמ"ש הפרישה לדעת הטור) אע"ג דמשאל"ס דרבנן וטעמם ונימוקם עמם דאת"ל סי' דרבנן אמרי' דסימנא לאו מילתא היא פלל וכלל לסמוך להתיר שום איסור אפי' דרבנן אלא גבי אבדה דוקא תקינו רבנן הכי משום הפקר ב"ד כדפרש"י.

וא"ש לפ"ז הא דפריה ביבמות (ד' ק"כ) ממצאו קשור כו' להוכיח דסי' דאוריין ומאי קושיא דלמא התי' בשלא הוחזקו ב' יוסף בן שמעון בעיר שנכתב בה הגט דליכא אלא איסורא דרבנן לפ"ד התוס' ספ"ק דב"מ וא"ל דסוגיא דהכא אזלא אליבא דרבה דס"ל דבלא הוחזקו ל"ח פלל אלא בששהוחזקו דוקא דהא הכא מייירי אביי ומשני לא קשיא כו' ואביי ס"ל כמ"ד אע"ג דלא הוחזקו כמ"ש התוס' רפט"ו דיבמות וקרא"ש פ"ק דגיטין.

א"ו דאפי' בדרבנן לא מהני סי' אלא דוקא באבדה משום הפקר ב"ד אלא דשאני התי' דאיכא חזקת איסור מש"ה אחמור רבנו. אבל במצא בשך פשר דליכא חזקת איסור ואדרבה פינן דמדאורייתא אמרי' פאן נמצא כו' ה"ל כמו חזקת היתר וכן בשולח ביד גוי אלא דחיישי לאיחלופי מדעת טוב ברע וכיון דאיכא סימנא לא טרח ומזיין ומשה"נ אקילו רבנן ולא אצרכו אפי' סי' גמור המועיל באבדה שהרי התירו בחב"ח אפי' אינו עתיד לראות חותמו דליכא סימנא פלל אלא משום דלא טרח ומזיין וכן אפי' בחותם א' דשרי לפ"ד ר"ת הנה אף שעתיד לראות חותמו אינו סימן בינוני המועיל באבדה פגון מגופת חבית כמ"ש הטי"ד סי' קכ"ט לפ"ד ר"ת וכדפרש"י בע"ז ד' ל"א דגבי אבדה לא הנה סי' פלל אלא ברושם משונה משל אחרים כמ"ש התוס' בב"מ דכ"ג ע"ב ובטח"מ ורמ"א סי' רס"ב.

וכן חיתוף אתלת קרנתא יכול גוי ג"כ לחתף כף אלא דלא טרח הלכך אין ללמוד מכאן פלל לשאר איסורי דרבנן. ואף לפמ"ש הפרישה בדעת הטור אפשר דהיינו דוקא במשאל"ס שהוא איסור לכתחלה בלבד אין ללמוד משם לשאר איסורי דרבנן שאסרו אף בדיעבד כתי' שוירי לרב הונא ור' זירא וכן סתם יינם וכה"ג: ומ"ש באהע"ז להוכיח דבדרבנן סמכי' אפי' את"ל סי' דרבנן מדין מצא חבית של יין כו' בא ישראל ונתן בה סימן כו' לק"מ משום דהא פשיטא דהא דנקט בגמ' נתן בה סי' דוקא הוא רק משום דאיכא הכא דררא דממונא ואתא לאשמעינן דלא מהימן אפילו להתייר בשתייה עד שיתן בה סי' דוקא משום דחשדי' ליה דמשקר פדי שיתזרנה לו כמו דמתירים בכל מציאה דעלמא אבל משום דררא דאיסורא בלחודי' פשיטא דא"צ סי' וסגי באומר שלי היא ומפני נפלה שהרי על עצמו נאמן באיסור ומתארחים אצל כל אדם.

ואפ"י אין לו ביה טביעת עין גמורה יש להתיירה לו היכא דאפשר למיתלי שגפלה במקום שגממא דהא ובפסחים דף י' ע"א) גבי על ודקדק ואשכח קי"ל כרבי ואמרי' כפר האבד הוא כפר שגממא (ואפ"י מצא בנזוית אחרת לפי מ"ש התוס' שם ריש ע"ב) אלא די"ל דהתם דוקא בבית וכה"ג אבל לא בשוק או אפי' ברכתא דנהרא בי"ד סי' קכ"ט מ"מ היכא דאיכא למתלי שגפלה במקום שגממא תלינו בסתם יינם דרבנו ואמרינו פאן נמצא כו' אלא דאיכא למיחש לאיחלופי במתכונן ולהא ודאי מהני סי' בעלמא לכ"ע משום דלא טרח ומזיני פדלעיל: וגם מש באה"ע בראיתו הראשונה צ"ע גבי גט דנקב בעלמא הוי סי' דאורייתא א"כ בב' נקבים ליהוי סי"מ משום צירוף סימנים ולא אשכחן הכי בגמרא ופוסקים אלא בצד אות פלונית דוקא: וגם מ"ש בראיתו השלישית מסימני אונים ונזב וקול לק"מ דהתם מספקא ליה לר' יהודה אי חוששים לזרע האב ושמואל פסק הלכה כחנניה דחוששים וכ"ה בסתם משנה וה"נ ס"ל לרבא כמ"ש התוס' ורא"ש שם אלא דאנו חיישינו לחומרא כר' אבא וגם קי"ל כרב אשי דמספקא ליה דלמא סימן דאורייתא.

ומאחר דאיכא פל הני צדדים להקל אין לנו להחמיר יותר מדר' אבא אף אמנם אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר מיהא איכא דצירוף סימנים טובא מילתא היא כמו סי"מ מהא דל"ח בגמ' (פ"ג דגיטין דכ"ז ע"ב) דלמא אתרמי שמאכשמא ועדים כעדים וא"ל דדוקא משום צירוף ד' שמות שמו ושמה וב' עדים דזה אינו דהא אפי' בהחזק ב' יב"ש בעיר א' ושמות גשותיהם שוין נמי לא חיישינו בכה"ג דאמרי מעולם לא חתמנו כו' כמבואר בהד"א ברמב"ם (פ"ג מה"ג) וכ"ה בהד"א ברי"ף ורא"ש (שם וע"ש ברא"ש דל"ג יב"ש זה כפרש"י): וגם יש להביא קצת ראיה לדבר לצירוף סימני' (ואפשר ג"כ שהיא ראיה גמורה) מברייתא דיבמות (ד קכ"ב ע"א) ושוב מעשה כו' לפ"ד הרמב"ם וש"ע דמנן האנשים נושאי גמלים בצירוף שם מקום היציאה וההליכה מועילים להתיר ולפ"ד הרא"ם ברמב"ם סגי במקום ההליכה או היציאה לחוד (דשקולין הן לע"ד האחרוני' בתשובותיהם רא"ם וריב"ל ורח"ש) וכ"מ מפשט לשון הברייתא שלא הוזכר שם מקום היציאה כלל אלא דמש"ה בעינן הכא סימנים טובא משום דמקום היציאה בלא פשוט שבתוספתא ומקום ההליכה לא חשבינו סימני' כלל פשהשירות מצויות במקום זה למקום זה.

והם סימני' גרועי' פארוך וגויז ** (וכן הגמלים במקומות שהגמלים מצויים): ** ול"ד כלל וכלל לסי' מקום דגבי אבדה דהתם מייירי במקום מיוחד פרטי ומסויים (ע"ש ברש"י בב"מ דכ"ג ע"ב ד"ה איכא דאמרי) ולא שאבד בעיר פלונית וגם מקום הליכתם בדרך ל"ד כלל למקום דאבדה ומציאה דהתם אומר שאבד חפץ כזה באותו מקום שגממא אבל הכא מנא ידעינו שמתו ונאבדו פאן בדרך זה האנשים שהלכו פאן דלמא אזול לעלמא ** (ותדע במכ"ש מכריכות בר"ה דלא הוי סי' משום דמינשתפי ברגלים): ** והני שגממאו פאן מתים אחרני' נינהו ומכ"ש לפמ"ש התו' בב"מ דכ"ב סע"ב שאינו חשוד לשקר כו' וכ"נ בהד"א בגמ' שם דכ"ג ע"ב דאמרינו ליה פי היכי דלדידך אתרמי האי מקום כו' ולא משום דמשקר.

ואין לחוש אלא שמא שלו נטל בידי אדם וזה הנמצא הוא של אחר שאבד ג"כ פאן וכו' האי ל"ח אבל הכא שמא הידועים לנו שהלכו פאן הלכו פזרפם לזרפם והני אחרני

בינהו. ומ"ש מהרי"ו בתשובה סי' ע"ט בדעת הרא"ש בתשובה צע"ג דלו יהי דחשיב כסי' מקום ממש הא קיי"ל סימן דרבנן ובעינן סי"מ ומקום לא הוי סי"מ לכ"ע.

ותדע שלא הזכיר הטור חידוש דין זה ואפי' ברמזים השמיט ברייתא זו לגמרי מפל' דס"ל שאין פאן עוד חידוש דין פל' בברייתא אלא הא לחוד דגוי מסל"ת נאמן. משום דסבירא ליה דעובדא דאנטוכא דומיא דכרפום ביתר שלא היו השיירות מצויות לפי שהיתה במצור כדפרש"י וכמ"ש הרמב"ן במלחמות שמתו במלחמה ואין השיירות מצויות בשעת חירום ומלחמה פדאיתא בפ' חז"ה ונסתלקה תמיהת האחרונים מעל הרא"ש בתשובה זו ** (אבל מ"ש מהרח"ש משום דהגן' היא קולר של שני בני אדם נמי סי' מנין).

ונה אינו פמבואר שם בהדיא בתשו' הרא"ש דקולר נקט לרבנותא משמע דכ"ש לאיש יחידי) ** ובר מן דין הנה בלשון הרמב"ם וש"ע ליפא למימר פל' משום שיודע לנו שהלכו באותו מקום שנמצאו בו מתים בדרך דכל כה"ג הנה לפרושי פגון שאין בין מקומות היציאה וההליכה אלא דרך אחת בלבד שפונדאי הלכו באותו מקום שנמצאו המתים בדרך.

והלכך אין פאן סימן גמור המועיל באבדה אלא סי' המנין לבדו ואפ"ה מהני הקא אפי' לדין דקיי"ל סי' דרבנן משום צירוף עוד ב' סימנים גרועים לפ"ד רא"ם ברמב"ם ופשוט לשון הברייתא דסגי במקום ההליכה לבד בלא מקום היציאה ונהרי סי' אהד גמור בינוני המועיל באבדה עדיף טפי מבי סימנים גרועים ואפי' מג' מאחר שאין מחזירים אבדה על ידן וע"י סימן אי גמור בינוני מחזירים וא"כ מכ"ש דמצטרף טפי עוד סי' א' גמור בינוני גבי עדות אשה להקוי סימן מובהק.

ואפשר שזהו ג"כ דעת הרמב"ן ורשפ"א לפמ"ש המ"מ פ"ו מה' שאלה בשמם וכ"כ הנ"י פט"ו דיבמות דגבי שומשמי ה"ט משום דמנין לא הוי סי"מ וגבי ש"ב מרגניתא דצייירי' בסדינא בפ' הכותב צ"ל לפ"ז דהוי סי"מ משום צירוף סי' מנין עם הא דצייירי' בסדינא דחשיב נמי סי' גמור משום דלאו אורחא כ"כ פשושמי בחביתא, וא"ש דלק"מ מ"ש עליהם הר"ן פ' הכותב והתוס' שם על פרש"י אבל דוחק לומר דמייירי התם דה"ל סי"מ אחר במרגניתא מה שלא הוזכר בגמרא וכמו בכסא דכספא דא"כ למה להגמ' להזכיר דהווי ש"ב וצייירי בסדינא): ונהנה אף גם עיקרא דדינא דסי"מ דאיתמר בגמרא בדוכתי טובא דנקב יש בו בצד אות פלונית ע"כ משום צירוף סימנים נגעו בו ומדנקטו נקב דנקא שהוא סי' גמור המועיל אי סי' דאורייתא כדאי' בגמ' ולא נקטו סי' גרוע באות פלונית פגון שאות פ' היא בראש שטה פ' או בסופה דהוא סי' דארוף וגויץ בגט.

(או שאות פ' היא משוכה לרחבה פדרך הסופרים ומנהגים בכדמ"ו דהוא סי' דארוף באות עצמה ומ"ש בהג"מ הל' ס"ת למנוע מזה היינו בסת"ם דנקא, וזהו פירוש הירושלמי לפע"ד פגון דמר תרין תלת שורין פי' שאמר לשון ונוסח ב' וג' שטות כמו שהן פתובות בגט ממש דהיינו תיבה זו בראש השיטה ותיבה זו בסופה וכן בשטה ב' וג' ואפילו הכי אינו פלום משום דהוא סי' דארוף וגויץ.

(פי) המפרש דחוק דאיך אפשר לכתוב הגט בב' שיטין מאחר שאין למדין משטה אחרונה): אף הנה בתשו' מהרי"ו סימן ע"ט מבואר הטעם דלא ונלאו לבו להתיר ע"י צירוף סימנים משום דבמתני' סתמא קתני אע"פ שיש סימנים כו' פלומר דאע"ג דנמצא בספר א' קדמון דצירוף סי' בגופו ובכליו הוי סי"מ כמ"ש מהרי"ו שם ובסי' ק"נ אפ"ה לא מלאו לבו לסמוך ע"ז למעשה משום דבמתני' סתמא קתני כו' (אא"כ יש עוד צד להקל כמש"ש וסוף התשו') וכן בתשובת מהריב"ל כ"כ בתחלה בשם ר"י פרוניא להקל בזה ע"פ פירש"י וא"ז בפי' המשנה דפ"ג דגיטין מצאו בתפיסה ומפירו לגט וכ"כ בחי' רמב"ן ורשב"א ור"ן בשם רש"י ונלא חוקו עליו אלא מטעמא אחרניא (וכה"ג ממש כ' התו' ביבמות ד' קט"ו ע"ב סד"ה וקאמרו כו' בשם ר"י) וכ"ד הרמב"ם שם כפרש"י ולבסוף מסיק מהריב"ל דאין לסמוך ע"ז להקל ואפ"ל בצירוף ב' סימנים בגופו ואע"ג דמצד שיקול הדעת יש להקל אפ"ה לישנא דמתני' אע"פ שיש סימנים כו' וזהו עיקר טעם המחמירין בזה משום לישנא דמתניתין ונלא מוקמי' לה בגמרא באריה וגוץ אלא ללישנא דסי' דאורייתא מכלל דלישנא דסי' דרבנן א"צ לאוקמי בהכי.

ומשה"נ א"א לומר כמ"ש אהע"ו דסימני' כ' רבים קאי אסי' א' בגופו וסי' א' בכליו ומשום דחיישי' לשאלה דהא לא אתמר בגמ' הך סברא דחיישינן לשאלה אלא ללישנא דסי' דאורייתא מכלל דאי סימנים דרבנן אין הרכח ממתני' לומר כה' אלא שהאחרונים כ"כ מצד הסברא בעלמא ונלא מהרכח ממתני': אכן באמת לק"מ ואדרבא נהפוך הוא לגי' ש'לפנינו בסוגיא דב"מ (דכ"ז ע"ב) והכא בסימנים עשויי' להשתנות לאחר מיתה קמייפ'גי כו' ואבע"א דכ"ע שומא אינה עשויה להשתנות משום דבנדאי איכא סימנים טובא העשויים להשתנות לאחר מיתה כדאר"ע בבבב"תא פ"ט דב"ב (ד' קנ"ד ע"א) וכמ"ש התו' שם דאפשר שנעשו גומות בבקשרו לאחר מותו והיינו גומות קטנות הנעשות ממילא שלא ע"י מפה משא"כ רושם וצלקת שע"י מפה ניקר נדאי שהיא מחיים ונלא לאחר מיתה ואפ"ה הוא רושם קטן כמ"ש בתשו' מהרמ"פ סי' ל"ו.

אבל רושם שינוי מראה לחוד ע"י הפאה לאו מונכר כ"כ ויוכל להיות ג"כ שנשתנה ונעשה מראה זה לאחר מיתה כמ"ש בתשו' חוט השני וכן יש עוד סימנים שמשתנים לאחר מיתה כמו סתימת העין כמ"ש בט"ז ** (ותמיהתו בזה על תה"ד לק"מ כי פוננת התה"ד במ"ש עין אחת עונרת וסתומה היינו שהיתה העין נקורה לגמרי כמו ואת עיני צדקיהו עינור וכדלקמן): ** וכן פל כה"ג וגם לגי' הטור דל"ג בסוגיא דב"מ דכ"ע שומא אינה עשויה להשתנות אלא פדאיתא בסוגיא דיבמות דכ"ע סימן דרבנן והכא כו' כמ"ש מהרח"ש וס"ל דה"ט דת"ק משום דעשוי להשתנות.

מ"מ נדאי דלאו שומא לחודה נוקא עשויה להשתנות ונלא שום סי' אחר בעולם דהא בהדיא קא' ר"ע בבבב"תא דב"ב הנז' דאיכא סימ' העשוי' להשתנות וה"נ קאמר סתמא דגמ' בסוגיא דב"מ בלישנא דסי' דאורייתא דסימנים סתם עשויים להשתנות לת"ק ומהכי תיתי לומר דלישנא דסי' דרבנן פליג בהא ואדרבא כו' (כמ"ש האחרונים גבי חיישי' לשאלה).

אלא לגי' הטור נקט ת"ק שומא לרבנותא לאפוקי מדרב"י וכ"ה בהדיא ברמב"ם ואפ"ל שומא כו' אבל שאר סימנים העשויי' להשתנות לא אצטריה למימר דפשיטא דלא הו

אפילו סימן בינוני פדאמריון הכי בהדיא ללישנא דסי' דאורייתא ובשומא דוקא סבירא ליה להטור דהוי סימן בינוני ולא סימן מובהק כמ"ש מהרא"ש וכמ"ש לקונן (אבל לפי דעת המ"ב בטור צריף עינין גדול).

והלכה מעתהאין הכרח פלל מלשון המשנה דצירוף סי' לא הוי סי"מ דאפי' את"ל דהוי סי"מ אפ"ה א"ש לי המשנה אע"פ שיש סימנים ל' רבים משום די"ל דמייני בסימנים סתם העשויים להשתנות לאחר מיתה דפשיטא דלא מהני מה שהם רבים מאחר שאפשר שישתנו להיות פן לאחר מיתה ולא חשיבא ודאי אפי' כסי' א' גמור שאינו עשוי להשתנות כדמשמע בהדיא מלשון הגמרא בשינויא בתרא ללישנא דסי' דאורייתא ומשה"נ לא מהני צירוף הסימנים שפכליו פדלקמן.

ואין זה דוחק לאוקמי מתני' בסי' העשוי' להשתנות דוקא דהא ללישנא דסי' דאורייתא מוקמי' לה בסימני ארוך וגו'. והיינו לשינויא קמא דבמצויה בכו גילו קמיפלגי אבל לשינויא בתרא דבעשוי להשתנות קמיפלגי ודאי דלא איצטריך לן לאוקומי בארוך וגו' דוקא (אלא אי בעינן לאוקומי מתני' ככ"ע אף גם כראב"מ) וה"נ ללישנא דסי' דרבנן מיתוקמא שפיר מתני' בסימנים העשויים להשתנות וכדאי' בהדיא בירושלמי אמתני' דה"ט דאין מעידין על הסימנים אע"ג דסי' דאורייתא משום שדרכם להשתנות והיינו לשינויא בתרא ללישנא דסי' דאורייתא בגמרא דילן ** (וקושית המפרש שם מסימניו וכליו לק"מ להירושלמי פדאיתא בגמרא דילן דחיישינן לשאלה:**) והה"נ ללישנא דסי' דרבנן אבל סימנים שאינם עשויים להשתנות פנו צלקת בתה"ד ובתשו' מהרמ"פ וצפון עבה וכל כה"ג י"ל דצירוף ב' סימנים מהם הוי סי"מ ואדרכה דמוכח נמי הכי השתא להן שינויא דת"ק וראב"מ קמפלגי בשומא סי"מ פדלקמן והטעם כמ"ש במ"ב דדבר זר ומפולג הוא שימצא חיבור סימנים כזה באיש אחר כו' (אף אף באמת אינו דבר זר ומפולג לגמרי אלא דלא שכיח כ"כ פדלקמן) ומיהו היינו דוקא בב' סימנים שונים פגון צלקת ושומא אי אינה עשויה להשתנות וכל כה"ג אבל ב' שומות וב' צלקתות וכל כה"ג אינו דבר מפולג כ"כ ולא חשיבי כב' סימנים שונים אלא כסי' א ב"פ ומש"ה לא מהני ב' נקבים בגט ומשה"נ לא איצטריך לן להאי לישנא לאוקמי מתני' דאע"פ שיש סימנים בכליו בחיורי וסומקי דוקא אלא דמשפחת לה נמי בסתם סימני בגדים שאין מדות ארפם ורחבם דשתייהו הן סי' מדה ולא חשיבי כב' סימנים שונים למהוי סי"מ כדמשמע בהדיא בסוגיא דב"מ (דכ"ח ע"א) גבי מדת ארכו ורחבו ומדת משקלותיו ונתן למדת משקלותיו אע"ג דמשקל לא הוי סי"מ כמ"ש הרא"ש פ"ה דב"מ וכדמשמע מפשט לשון הגמ' (דכ"ג ע"ב) דדמי למדה ומנן ומ"ש התוס' שם לחלק בין משקל דבגד דעדיף כו' היינו דומיא דמדה עדיפא שבתחלת דבריהם שם דאינה סי"מ אלא כמו מדת ארפה דעדיפה ממדת רחבה ונתן למדת ארפה אע"ג דאינה סי"מ.

ובר מן דין נמי ל"ד פלל סימני דארוך ורוחב הפגד לסימני הגוף דסי' שפגופו הוא אינה שינוי בגופו ובשרו שלא פדרך תולדות סתם בני אדם בין שהשינוי הוא בתולדה פינו שומא (מדמצויה בב"ג) וכה"ג בין שישתנה אח"כ ע"י איזו סבה כמו צלקת וכה"ג אבל מדות ארוך ורוחב הפגד אינן נקראות שינוי דיש אורג או תופר במדה זו ויש במדה זו

קרוב הדבר נדאי ומילתא דשכיחא היא שיוכלו לימצא בעולם עוד בגדים ארוגים או תפורים במדות אורף ורוחב פמדות בגד זה ממש.

ואפ"ה הוי סי' בינוני להחזיר אבדה משום דכיון שזה כיון המדה בצמצום מסתמא ש'לו הוא בדליכא למיחש דלמא בהדי דנקיט חזי' כדאי' התם בגמ' ואע"ג דשכיח בעולם נדאי עוד בגדים במדות אורף ורוחב פזה ממש דהא מדמינן בגמ' סי' דמדה לסימן דמינן ומשקל וגבי מינו ומשקל אמרי' הכי בהדיא בגמ' שם דדוקא מניינא דשוין ומתקלא דשוין לא הוי סימן אבל אם אין פולן שוין אע"ג דהיא מילתא דשכיחא נדאי דזמינן אתרמי משקל חתיכת בשור של טבח זה כמשקל שקל חתיכה של זה וכן במנין דגים שבמחרוזות של צייד זה כמנין דצייד אחר ומכ"ש בשל אנשים רבים הקונים מציייד א' וטבח א' והה"נ בסי' דמדה כדאיתא בהדיא ברפט"ו דיבמות גבי שומשמי אימא חושבנא בעלמא אתרמי ואפ"ה הוי סי' כה"ג גבי מציאה (כמ"ש התוספות בב"מ דכ"ג ע"ב ד"ה חביות וטח"מ סי' רס"ב והה"נ בעדות אשה כה"ג אי סי' דאורייתא כמ"ש הר"א ש"כא"מ דארוף וגוץ היינו דוקא שלא צמצמו מדת ארכו אבל אם צמצמו הוי סי' אע"ג דנדאי איכא טובא בעולם ארופים כמוהו בצמצום) אלא גבי פקדון דוקא לא הוי סי' משום דבעי' סי"מ דוקא במ"ש הנ"י שם ביבמות והרא"ש בפ"ה דב"מ גבי סי' משקל והמ"מ פ"ו מה' שאלה בשם הרמב"ן כשב"א ע"ש שכתב לפי שאין מינן סי"מ לגמרי מקלל דהוי סי' גמור המועיל להחזיר אבדה דמקרינמי סי"מ בלשון הגמ' דב"מ (דכ"ח וכו' ע"ב) כמ"ש התוס' שם וה"ט כמ"ש הר"א ש"פ"ה דב"מ דבמציאה הקילו להחזיר אפ"ה בסי' פל דהו (ור"ל הקילו אף דמספקא לן אי סי' דאורייתא או דרבינן כדאמר רב אשי גבי נקב כו' וגם סי' מינן הוא בכלל הספק כדמוכח בסוגיא דב"מ (דכ"ח ע"א) מצא תקריף של שטרות כו' וכדאי' בגמ' ספ"ג וא"כ ה"ה וכו' ש' למשקל כדאי' בגמ' ומדמשקל הוי סי' מינן נמי כו'.

מ"מ פרטי הסימנים משקל ומדה לא פתיבי באורי' אלא שפירשום חכמים דומיא דשמלה דסתמא יש בה סי' כדפרש' י (שם) והטעם י"ל כמ"ש התוס' גבי סי' מקום (דכ"ב סע"ב) דאין רגילות שב' בני אדם אבדו חפץ זה פזה ובמקום א וה"נ י"ל גבי סימן מדה ומנין דארף דשכיחא בעולם מינן ומדה זו מ"מ הרוב אין מאבדין ואין רגילות כ"כ שב' בני אדם אבדו חפץ זה פזה במנין שוה או במדה שוה: וזו היא נדאי כפונת התו' ברפט"ו דיבמות דהא מדה ומנין הנה סי' במציאה מיירי בענין שאין דרף בני אדם להצניע כו' ור"ל משום דסתם סימן מינן באבדה וכן מדה דומיא דשומש' שהיא ג"כ סימן מינן המדות מיירי מסימנא בדרף הנחה דוקא שהניח והצניע שם לפי שעה ושכח דבדרף גפילה לא הוי מינן סי' פלל משום דאינאש כמ"ש התו' והרא"ש בפא"מ והיינו דווקא כשהניח במקום שאינו משתמר שאין דרף בני אדם להצניע שם רק שזה הצניע לפי שעה ושכח דבמקום המשתמר אין זו אבדה פלל שדרף בני אדם להצניע שם כגון קרדום בצד גדר כו' וכיון שאין דרף בני אדם להצניע שם ל"ח דלמא אתרמי שהצניע שם עוד איש אחר חפץ זה במנין מדות אלו ממש ושכח ג"כ דהוא מלתא דלא שכיחא כ"כ ** (דא"ל שפונת התו' דמציאה מיירי דוקא במנין משונה דהא בגמ' אתמר בהדיא דוקא במניינא דשוין לא הוי סימן: **) ומ"ש התוס' אבל הכא דרף ב"א להצניע במדה זו ר"ל גם במדה זו ומש"ה לא הוי מינן סימן פלל גבי פקדון (כמ"ש התוס' פ' הכותב) ואזלי לשיטתם דלעיל בשינוי בתרא בשם ר"י בעובדא דב' ת"ח דלא קאמרי סי"מ אלא סי"ב

ואפ"ה קאמר קבא גבוי שומשמי דל"ד לב' ת"ח מפלל דבשומשמי לא הוי סימן פלל
ורמב"ן ורשב"א ורא"ש אזלי לשיטתם דגבוי ב ת"ח קאמרי סי"מ פדלקמן ומש"ה אמר
רבא דל ד לב' ת"ח דבפקדון בעינו נמי סי"מ וסימן מדה ומנן דשומשמי לא הוי סי"מ
אבל סי"ב מיהא הנה.

והיינו משום דאין רגילות כ"כ שב' בני אדם שהם המפקיד והנפקד הצניעו חפץ זה פנה
במנן ומדה שנה. דמה"ט הוי סימן גבוי אבדה.

משום דאע"ג דגבוי אבדה יש להסתפק בכל עוברי דרכי דעלמא ובעולם שכיח טובא
מנן פנה ומדה פזו מ"מ הרי רוב אין מאבדין והמאבד היא ממיעוטא, ויחידאה הוא כמו
המפקיד. (ובהא א"ש דלק"מ בסוגיא דיבמות וב"מ מ"ש בתשובת האחרונים דאי פריף
אשינויא דחיישינן לשאלה מבריינתא דמצאו קשור כו' דלמא שאני התם דהיא שאלה:
מחיד הוא יב"ש השני לחודיה כו'.

משום דעדות אשה דמיא לאבדה ופקדון ביהא פדלקמן הסמוך והא דמחלק אבוי בספ"י
דב"ב בין נפילה דרבי לנפילה דחד היינו משום שאילו מן האחר נפל היה צועק ומבקש
כדפרשב"ם שם בשם ר"ח וזהו עיקר הטעם כמ"ש לקמן מיהו בלאה"נ לק"מ מ"ש
האחרונים דהא בתחלת הסוגיא ביבמות נמי תקשי מאי פריף ממצאו קשור כו' שאני
התם דמי לנפילה דחד (כמ"ש הרשב"א שם) א"ו דעיקר הקושיא משום דבעיגונא
אקילו רבנן טובא כמו באיסור דרבנן וה"נ גבי גט אף דהיא נפילה דחד איסורא דרבנן
מיהא הוי בלא סימן דמצאו קשור כו' משום דמדרבנן לא ילפינן איסורא מממונא דספ"י
דב"ב וכמ"ש לקמן באריכות והה"נ לענין שאלה דייחיד) והתוס' ס"ל דהמאבד לא שכיח
כ"כ כמפקיד ומש"ה ל"ד פקדון לאבדה ואיף שיהיה הפי' בתוס' עכ"פ זהו ברור לכ"ע
דבאבדה הוי מדה ומנן סימן בינוני אע"ג דשכיח טובא פנה בעולם ולא הוי ראויים למהוי
חשיבי סי' בינוני מצד עצמן אפ"ה חשיבי סימן מחמת אבדה שנאבדו פה לפי שאין
רגילות שב' בני אדם יאבדו חפץ זה פנה במנן או מדה שנה והה"נ במשקל במתקלא
דלא שוין והה"נ בעדות אשה גבוי סימני פליו דידעי' בבעלה של זו שנאבד עם פליו שהיה
בהם סימן מדה זו באורף ורוחב ל"ח דאתרמי עוד איש אחר לבוש בכלם במדה זו ממש
ונאבד מן העולם ומת דערנות אשה שנאבד בעלה דמיא לאבדה ומציאה כדמשמע בהדיא
בסוגיא דיבמות וב"מ דלא ממעטים סימן פלים אלא חינורי שא דווקא כמובאבדה ומציאה
והלכך משה"נ לא מהני צירוף סימן מדות אורף ורוחב הבגד ואפי' עם סימן משקלותיו
למהוי סי"מ משום דשכיחי בעולם עוד בגדים פאלו שוין במדת אורף ורוחב מתחלת
עשייתם וממילא אתרמי דשוין גם במשקל לפעמים ואין פאן שום שינוי פלל ולא חשיבי
סימן פלל מחמת עצמן אלא מחמת אבדה פדלעיל (משא"כ בצלקת וצפון עבה וכה"ג
שהם שינויים בגוף וגם לא שכיחי טובא כ"כ וחשיבי סימנים מצד עצמן אף גם שלא
מחמת אבדה מש"ה מהני בהו צירוף ב' סימנים למהוי סי"מ) ומש"ה קתני במתני' מעידין
על סימנים שפכליו לשון רבים וסימנים שפגופו מייגרי בעשויים להשתנות פדלעיל בש'
הירושלמי וגי' שלפנינו בסוגיא דב"מ דסימן סתם הם העשויים להשתנות.

והשתא א"ש טובא דלק"מ הדייקים דסתרי אהדדי בהא דא"ר אשי בסוגיא דספ"ק דב"מ ופ"ג דגיטין פגון דאמר נקב יש בצד אות פלוני כו' אות דוקא ולא אפי' תיבה פלונית כמ"ש העיטור הובא בב"י והיינו פגון שהנקב מלמעלה ע"ג התיבה ולא בין תיבה לתיבה דהא היינו ממש בצד אות פלונית שבסוף התיבה או תחלתה ונהדר אמר רב אשי או מסדר הש"ס אליבא דרב אשי אבל נקב בעלמא לא כו' משמע דוקא נקב בעלמא סתם בלי קביעות שום מקום פלל אבל אם קובע איזה מקום פרטי ומסוים לנקב פגון ע"ג אמצע שטה פ' או ע"ג תחלתה או ע"ג סופה אף שאינו מצמצם שום אות או אפי' תיבה מיוחדת הוי סי"מ פדעת הרמ"ך הובא בש"מ פא"מ ומכ"ש ע"ג תיבה פ' אכן ה"ט דרב אשי משום דנקני מילתא פסיקתא ובפלוגתא לא קמירי וצמצום אות פ' היא מילתא דפסיקא ומילתא דפשיטא דהוי סימן לכ"ע משום שהוא דבר מופלג ולא שכיח פלל שיימצא פן בגט אפר וכדאמר סתמא דתלמודא בפירושי דברייתא פ"ג דגיטין (דכ"ז סע"ב) ויש בו סימנים מעידים כו' וכן בסוף סוגיא דב"מ (דכ"ח ע"א) ונקב בעלמא בלי שום קביעות מקום לא הוי סי"מ לכ"ע אבל נקב במקום פלוני מסוים ומיוחד אף שאינו מצמצם המקום כ"כ בצמצום אות פ' ודאי דהוי סי"מ להאי לישנא דבשומא סי' מובהק קמפלגי לא מיבעיא לראב"מ דהא דס"ל דשומא סי"מ הוא לאו היינו משום דס"ל דשומא היא מילתא דלא שכיחא פלל וכלל שזהו נגד החוש שאנו רואין דשכיחא טובא בכל דור ודור בכל המדינות והארצות ובפרט דשומא סתמא קתני משמע אפי' אין בה שיעור ופחותה מכאיסר דלא חשיבא מומא פלל מפלל דלא מיקרי דבר שאינו שונה בזרעו של אהרן פתלתול קטן של בשר כדפרש"י בבכורות דף מ' ע"ב) וה"ט משום דשומא שכיח טפי מתלתול (והרמב"ם שכתב בפ"ג מה"ג ואפי' שומא כו' י"ל דלישטתני אגיל דס"ל דשומא אפי' כאיסר ויש בה שיעור לא פסלה אלא בעור הפנים לבד והיינו משום דמיגנניא ותלתול מיגנניא בכל הגוף פחותה מכאיסר ואין בה שיעור לא מיגנניא אפי' בעור הפנים ומש"ה לא פסל"א ע"ג דלא שכיחא) הן אמת דלאו הא בהא תליא לגמרי דהא ת"ק סתמא קאמר אין מעידין משמע אפי' בכאיסר ויש בה שיעור דאינו שונה בזרעו של אהרן ואפ"ה לא הוי סי"מ דפשט הלשון משמע ודאי משום דשכיחא ונ"ר איפכא ודאי ליכא למימר דקטנה שאין בה שיעור תהא מילתא דלא שכיחא פלל והא דחשיבה סי"ב את"ל סי' דאורייתא היינו מחמת אבדה דומיא דמנן ומתקלא דלא שוין פדלעיל ולמ"ד שומא מצוי בב"ג הוי פמנניא ומתקלא דשוין וכמו הוהזקו ב' יב"ש.

אלא ה"ט דראב"מ משום דמעידים שומא היתה באבר פ' כדפרש"י וגם מוכרח הוא בדקדוק לשון הברייתא אין מעידים על השומא דר"ל להעיד שמת פ' בעלה של זו מפני שמצאו איש אמת ובו שומא באותו מקום שראו בבעלה של זו דומיא דאין מעידים אלא על פ"פ כו' דהיינו שהפירושו בחייו ודומיא דאין מעידים על המגנייד ועל הגוסס דר"ל להעיד שראוהו מת דלמא לא יעידו האמת שראוהו מגנייד וגוסס והל"ל אין מתירין כו' וה"נ הל"ל אין מתירין על השומא ולא אין מעידין אלא ודאי דר"ל אין מעידין שמת פ' ע"י השומא שמצאו באיש א' מת באותו מקום שראוהו ב' בעלה של זו דמסתמא ודאי זוכרין המקום שראו בו השומא בבעלה של זו ולפי ראות עיניהם בשומא שבאיש הנמצא מת נדמה להם שהיא באותו מקום ממש דאל"כ ודאי הוא איש אחר ואיך יעידו אלא דיכול להיות שלא יוכלו להעיד בבירור גמור על צמצום המקום בצמצום אות פ' ממש

אֵלָא וּמְקוּם מְסוּנִים סְתָם וְאַפִּי הָיִי סִי"מ לְרַאב"מ מְשׁוּם דְּאִמְרֵי דְּמִסְתַּמָּא הוּא בְּאוּתוּ
מְקוּם מְשׁוּם בְּצַמְצוּם דְּהָא סְתַמָּא קְאָמַר רַאב"מ דְּמַדְמַעֲדִין מְשַׁמַּע בְּכָל גְּוֹנָא וְה"ט מְשׁוּם
צִירוּף סִימְנִי דְּהָא סִי' מְקוּם הָיִי סִי"ב גְּבִי אֲבָדָה וּמְצִיאָה אַף שְׁאִינוּ נוֹתֵן סִי' מְקוּם
בְּצַמְצוּם גְּמוּר כְּמוֹ צַמְצוּם אוֹת פ' דְּלֵא אֲשַׁכְּחֵן תַּנָּא אוֹ אַמּוּרָא אוֹ פּוֹסֵק דְּלִימָא הִכִּי גְּבִי
מְצִיאָה אֵלָא מְקוּם מְסוּנִים סְתָם וּכ"כ בְּהֶדְיָא בַּט"ז פְּאֵן בַּאֵה"ע סִי"ז וְתַלְיִנוּ דְּמִסְתַּמָּא
הוּא אוֹתוּ מְקוּם מְשׁוּם וְכֵן בְּנִקְבַּ שְׁבַגְט בְּמְקוּם מְסוּנִים אֵלָא אִפִּי לַת"ק י"ל דְּמַש"ה לֵא
מְהִי צִירוּף סִימְנִים בְּשׁוּמָא מְשׁוּם דְּעֵשׂוּי' לְהַשְׁתַּנּוֹת כַּמ"ש הַטּוֹר וְאַף גַּם לִגִּי שְׁלַפְנִינוּ
בְּסוּגִיא דַּב"מ דְּאִינְה עֵשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת י"ל דַּה"ט דַּת"ק מְשׁוּם דְּלֵא מְהִי צִירוּף סִימְנִים
אֵלָא בְּסִימְנִים שְׁהוּ ע"י סִיבָה מִבְּחוּץ דְּאִתְרַמִּי הִכִּי פְּגוֹן נִקְבַּ בְּגַט דְּלֵא שְׁכִיחָא מִלְּתַּא
דְּאִתְרַמִּי בְּגַט אַחַר ג"כ סִיבָה זֹו דְּנִקְבַּ וּבְאוּתוּ מְקוּם עֲצָמוּ דְּאִתְרַמִּי בְּגַט זֹה וְאֵם הַנִּקְבַּ
הוּא בְּנִייר מִתְחַלֵּת עֵשׂוּיָתוּ הָרִי מַה שְׁנִכְתַּב שָׁם אֲמַצַּע שְׁטָה פ' אוֹ תַחֲלָתָה אוֹ סוּפָה תַּחַת
נִקְבַּ זֹה הוּא סִיבָה מִבְּחוּץ דְּאִתְרַמִּי מִלְּתַּא הִכִּי וְלֵא שְׁכִיחַ מִלְּתַּא דְּאִתְרַמִּי הִכִּי בְּגַט אַחַר
ג"כ בְּאוּתוּ מְקוּם עֲצָמוּ מִשָּׂא"כ בְּשׁוּמָא שְׁהוּא דְּבַר טְבַעֵי הַמְּצוּי וּשְׁכִיחַ טוּבָא בְּתוּלְדוֹת
בְּנִי אָדָם בְּטַבַּע יִצִּירְתֵּם לְהוֹלֵד עִם שׁוּמָא בְּעוֹר בְּשָׂרָם אִיזָה מְקוּם פְּרִטִי בְּגוּף אִיפָא
לְמִימַר וְדַאי שְׁפָמוּ שְׁזָה נוֹלֵד בְּטַבַּע יִצִּירְתוּ שְׁגַרְמָה לוֹ שׁוּמָא בְּמְקוּם פ' דְּנוֹקָא כְּףָּ נוֹלֵד
ג"כ אַחַר בְּטַבַּע יִצִּירְתוּ לְהִיּוֹת בּוֹ ג"כ שׁוּנָא בְּאוּתוּ מְקוּם עֲצָמוּ כִּי טַבַּע זֹה הוּא מִלְּתַּא
דְּשְׁכִיחָא בְּתוּלְדוֹת בְּנִי אָדָם וְטַבַּעִם בִּיצִירְתֵּם בְּכָל הַמְּקוּמוֹת שְׁבַגְטוּ כַּמ"ש מִהַרְח"ש
וְתַדַּע דְּהָא ת"ק קְפָסִיק וְתַנִּי סְתַמָּא אִין מְעִידִים עַל הַשׁוּמָא מְשַׁמַּע אִין מְעִידִין לְעוֹלָם
אֵע"ג דִּיכּוֹל לְהִיּוֹת לְפַעְמִים שְׁזוֹכְרִין הֵיטֵב מְקוּם הַשׁוּמָא שְׁהִיָּתָה בְּבַעֲלָה שָׁל זֹו בְּצַמְצוּם
גְּמוּר בְּצַמְצוּם אוֹת פ' וְרוֹאִין עֵתָה שְׁהוּא בְּאוּתוּ מְקוּם מְשׁוּם פְּגוֹן בְּסוּף הַמְּצַח עַל עֵיקַר
הַחוּטֵם וְהַתְּחַלְתוּ מְשׁוּם אוֹ בְּרַאשׁ מְשׁוּם וְכָל כַּה"ג וְאַפִּי"ה אִין מְעִידִין וְעַכְצ"ל דְּלֵא דְּמִי
לְגַט שְׁיֵשׁ בּוֹ נִקְבַּ בְּצַד אוֹת פ' מַה"ט דְּאִמְרֵן דְּשׁוּמָא שְׁכִיחָא בְּכָל הַמְּקוּמוֹ' שְׁבַגְטוּ כַּמ"ש
מִהַרְח"ש דְּלֵא כַּרְד"ךְ וְהַלְפָּה י"ל לַפ"ז דְּבַגְט וְנוֹדָה ת"ק לְרַאב"מ דְּסָגִי בְּמְקוּם מְסוּנִי'
סְתָם כְּאֲמַצַּע שְׁטָה פ' כּו' וְתַלְיִנֵּן דְּמִסְתַּמָּא הוּא בְּצַד אוֹת פ' כְּמוֹ בְּשָׂמָא לְרַאב"מ וּמִיָּהוּ
הִיָּינוּ דְּנוֹקָא לְלִישְׁנָא בְּתַרָּא דְּרַבָּא דְּבִשׁוּנָא סִי"מ קְמִיפְלָגִי אֲבָל לְאַבְיִי דְּמוֹקִי פְּלוֹגְתִּיָּהוּ
בְּסִי' דְּאוֹרִיָּתָא אוֹ דְּרַבְּנֵן וּמוֹקִי מִתְּנִי' דְּאִין מְעִידִין כּו' כַּת"ק וּבְרִיָּתָא דְּמַצָּאוּ קְשׁוֹר כּו'
כְּרַאב"מ עַכְצ"ל כַּס"ד דְּמַקְשָׁה דְּצִירוּף סִי' בִּינוּנִים לֵא הֵנָּה סִי"מ אֵלָא דְּוִמָּא דְּנִקְבַּ בְּצַד
אוֹת פ' דְּנוֹקָא שְׁהוּא דְּבַר מוֹפְלָג וְכו' וּמַש"ה נִקְט רַב אֲשִׁי הִכִּי מְשׁוּם דַּכַּה"ג הָיִי סִי"מ
לְאַבְיִי וּבְסִיפָא נִקְט סִי' בְּעֵלְמָא דַּבְּכַה"ג לֵא הָיִי סִי"מ אִפִּי לְרַבָּא דְּלִישְׁנָא בְּתַרָּא דַּבְּכַה"ג
מְשׁוּם אֲשַׁכְּחֵן בְּלִשׁוֹן הַגְּמָרָא בְּסוּגִיא פ"ג דְּגִיטִין בְּפִי הַבְּרִיָּתָא וְיֵשׁ בּוֹ סִימְנִים מְעִידִים
דְּרִישָׁא הִיָּינוּ בְּנִקְבַּ בְּצַד אוֹת פ' וְאִין מְעִידִין דְּסִיפָא בְּאַרְוֵן וְגוֹץ וְלֵא מוֹקְמִי בְּסִימְנִים
בִּינוּנִים מְשׁוּם דְּמִיָּירִי בְּמִלְּתַּא דְּפָסִיקָא לַכ"ע וְלֵא בְּפִלוּגְתָּא וּסְפִיקָא דְּסִי' דְּאוֹרִיָּתָא אוֹ
דְּרַבְּנֵן וְכַה"ג צ"ל בְּסוּגִיא דַּב"מ (דַּכ"ח ע"א) דְּנִקְט אוֹת פְּלוּגִית וְאַרְוֵן וְגוֹץ: וְהָא דְּהַצְרִיף
הָרִי"ף סִי"מ דְּנִקְבַּ בְּצַד אוֹת פ' דְּנוֹקָא וְאַפִּילוּ בְּלֵא הַנּוֹחֲזִקוּ אֵע"ג דְּבְּסוּף יְבָמוֹת הִבִּיא
לְהַלְכָה לִישְׁנָא בְּתַרָּא דְּרַבָּא דְּבִשׁוּמָא סִי"מ קְמִיפְלָגִי י"ל דְּלִגְבִי גַט חֲשֵׁשׁ לְחוּמָרָא כְּאַבְיִי
דְּגַט ל"ד לְמִיתָה דְּבַעֲגוּנָה הַקְּלוּ וּבְגַט אֲפֹשֶׁר לִיתֵן גַּט אַחַר כַּמ"ש הָרַא"ש ה"ט גּוֹפְיָה
לְהָרִי"ף שָׁם בְּלֵא"ה לְעַנְיָן פְּלוּגְתָּא דְּאַבְיִי וְרַבָּא בְּרַפְט"ו דִּיבְּמוֹת דְּהָרִי"ף חֲשֵׁשׁ לְחוּמָרָא
גְּבִי גַט דְּלֵא כְּרַבָּא וְאַחֲרֵיו נְמָשְׁכוּ הַטּוּש"ע סִי' קַל"ב ס"ד (וְגַם י"ל דְּרִי"ף לְשׁוֹן הַגַּמ')

נקט ואות פ' לאו דוקא אלא לאפוקי נקב בעלמא אבל כל מקום מסויים כאמצע שטה פ' או ע"ג תחלתה וסופה דינו פאות פלונית וכדעת הרמ"ך דלעיל): והא"ש טובא במסקנא דסוגיא דיבמות ללישנא דכ"ע סי' דרבנן.

דלא משני מידי בגמרא לברייתא דמצאו קשור כו'. ומ"ש התוס' דמייירי שמצאו בעצמו הוא דחוק גדול מאד דא"כ מאי פריה בטר הכי ללישנא דסי' דאורי' וחי' לישנא מברייתא זו דמצאו קשור בכיס אימא נמי דמייירי שמצאו בעצמו כמו ללישנא דסי' דרבנן דתו ליכא למיחש לשאלה משום דנאמן במיגו כו' וכמ"ש מהרש"א בסוגיא דב"מ וגם לתירוץ הב' שבתו ספות ע"כ צ"ל שידוע לנו או להעדים שהניח הגט בכיס דאל"כ מאי מהניא העדאת עדים שהכיס שלו אין ידוע לנו כלל שהניח הגט בכיס אלא על פיו והוא אינו נאמן בכת מיגו אפי' ע"י סימן אלא בעדים דוקא אושי"מ וכצ"ל בתוס' וידוע שהניחו שם (דאל"כ תיבות וידוע שם אין להן פי' כלל דאיזו ידיעה נצרכה לנו אחרי העדאת עדים) וא"כ תו ליכא למיחש לשאלה (וכן לתירוץ הג' שבתוס' ליכא למיחש) לשאלה כיון דמה שאומר הבעל או שלוחו שהגט קשור בכיס אמרי' שזהו סי"מ משום דלא שכיח כלל לקשור גט בכיס א"כ מעתה אין לחוש כלל שזנא יב"ש אחר קשר גט בכיס ובנדאי גט זה הקשור בכיס הוא של יב"ש זה אלא ודאי דמייירי שהשליח נותן איזה סימן בכיס כו' כדפרש"י לס"ד דמקשה בתחלת הסוגיא וגם עתה במסקנא כן הוא.

א"א דה"ט דהשתא במסקנא לק"מ מברייתא דמצאו קשור בכיס כו' משום דבאמת גם המקשה דפריה מברייתא אמתי' למימרא דסי' לאו דאורייתא ורמינהו מצאו קשור כו' היתה עיקר גושפיתו מדנקט במתני' סימנים לשון רבים דאלמא דלא חשיב סי"מ דאורייתא מחמת צירוף ב' סימנים בינונים דכל חד לחודיה שכיח קצת עכ"פ אלא דומיא דנקב בצד אות פ' דוקא דהיא מילתא דלא שכיח כלל שיימצא פן בגט אחר ומש"ה דוקא קשיא ליה מברייתא דמצאו קשור בכיס אמתי' דמוכח מינה דסי' לאו דאורי' ואפי' טובא לא הו' סי"מ דאורי' אבל למסקנא דמתני' לא מוכיח מידי פדלעיל ואדרבה דללישנא דכ"ע סי' דרבנן ובשומא סי"מ קמיקפלי ש מעינן בהדיא דלראב"מ מהני צירוף סי' בינונים למהני סי"מ דאורייתא ות"ק ל"פ אלא בשומא לחודה דוקא פדלעיל הילכף ממילא לק"מ מברייתא דמצאו קשור כו' משום דהתם ודאי איכא שני סימנים לכל הפחות דהיינו הסי' שבכיס וארנקי כו' כדפרש"י וסי' דשמו ושמה דאף דחיישינן לב' יב"ש בלא מצאו קשור בכיס היינו מדרבנן ולא מדאורייתא כמ"ש התוס' ספ"ק דב"מ ונמצא דסימן דשמו ושמה עדיף מדאורייתא משאר סימנים שאינן סי"מ דלא הו' דאורייתא להאי לישנא ואפ"ה בצירוף ב' מהם הו' סי"מ ולא גזרו רבנן מידי בסי"מ ואף בא"א דאורייתא לראב"מ ואף גם לת"ק וה"ט משום דסי"מ עדיף טפי מסי' דב' יב"ש דשכיח קצת אע"ג דלא הוחזקו ומ"ה גזרו רבנן דומיא דמשאל"ס כמ"ש התוס' שם ובפ' החולץ וברא"ש שם וכמ"ש לקמן באריכות ואפילו לרבה דמוקי מתני' דלא יחזיר בלא מצאו קשור כו' בהוחזקו ב' יב"ש בעיר א' אפ"ה לא הו' מדאורייתא כמ"ש לקמן מהתוס' ורשב"א פ"ג דגיטין ול"ד לשומא מצויה בכן גילו דחיישינן מדאורייתא משום דשאני גט מאחר דידע' בודאי דיב"ש זה או שלוחו אבד גט ונפל ממנו לארץ דלא חשדינן לי דמשקר לגמרי והוא שואל ומבקש גט בפנינו ויב"ש הב' אין שואל ומבקש לפנינו (פדפי' רשב"ם בשם ר"ח בפ"י דב"ב) מש"ה אמרי' מדאורי' דגט זה הנמצא בארץ הוא מה שנפל לארץ

מיב"ש זה או משלוחו משא"כ בעדות אשה שנאבד דעלה חי ונה הנמצא הוא מת וכמ"ש לקמן באריכות והא דלא חשיבי שמו ושמה ב' סימנים וגם עוד שמות העדים החתומים בגט משום דצירוף ב' סימנים היינו פשפל א' לבדו הוא סי' המועיל אבל הכא אילו הי' נמצא כתוב בגט שם אשה אחרת לא היה שם הבעל הפתוב בו שום סי' כלל שהרי נדאי הוא גט אחר וכן אם היו חתומים עדים אחרים הלכך צירוף כל השמות אינן אלא סי' א' שגט זה הוא של זה הבעל המגרש לאשה זו ע"פ ב' עדים פדת בגט זה (אא"כ שאמרו העדים מעולם לא חתמנו כו' משא"כ פשלא אמרו פן) וגם שם עירן לא חשיב עוד סי' ב' להצטרף לשמו ולשמה למנהיגי סי' א' אם נכתב בעיר שהבעל והאשה דרין בה משום דשמו ושמה אינן שום סי' והוכחה כלל שזהו בעלה של זו שמגרשה בגט זה אלא ע"י הזכרת שם עירן בגט דהא בלי הזכרת שם עירן הני יש בעולם פלוו פמה אנשים ששמותיהם ושמות נשותיהם שונים דמה"ט מיפסיל לר"מ פשלא הזכיר שם עירן משום דלא מוכח מתוכו כמ"ש התוס' ורשב"א וסייעתו מיפסיל מה"ט אפי' לדידן דקיי"ל כר"א כמ"ש בתשו' סי' אל"ף רי"ג ששם ושם עירם מודיעי אותם כו' ואם נכתב הגט בעיר אחרת שלא במקום דירת הבעל והאשה אזי באמת יש עוד סי' ב' דמקום פתיבת הגט וסי' שפכיס הוא סי' ג' אבל מאחר דבריי קתני סתמא מצאו קשור בכיס כו' משמע אפילו נכתב במקום דירתם סגי בב' סימני למנהיגי סי"מ פדעת ס' קדמון ומהרי"ב לפ"ד הא"ז ופרש"י פנ"ל וכמו שומא לראב"מ ע"פ פרש"י באבר פ' פנ"ל.

ולתוס' שהקשה להם במסקנא מבריי' דמצאו קשור לא ס"ל דשומא באבר א' דוקא כפרש"י משום צירוף סימנים אלא ה"ט דראב"מ דס"ל דשומא היא מילתא דלא שכיחא כלל או אפי' שכיחא קצת ס"ל דהוי סי"מ ולא משום צירוף סימנים כלל ולא קיי"ל הכי אלא כת"ק דסי"מ לא הוי אלא במילתא דלא שכיחא כלל דומיא דנקב בצד אות פ' דוקא ודיוקא דרישא עיקר בדבר אשי.

ומשה"נ הנצרכו התוספות נדחק גבי ב' ת"ח דמייירי דקאמרי סי"מ. אבל לשיטת רש"י והא"ז א"ש בפשיטות דכיון וקאמרי סימנים סתם לשון רבים ממילא הוו סי"מ.

וזו היא גם כן דעת הא"ז גבי גבשושית שעל החוטם דפשיטא ליה דהוי סי"מ משום דדמי לשומא באבר פ' לראב"מ ול"פ ת"ק אלא בשומא לחודה משום דשכיחא טובא ואחריו נמשכו התה"ד ומהרמ"פ להתיר גם בצלקת במקום מסויים מכ"ש מגבשושית שהיא בתולדה פשומא אלא דלא שכיחי כ"כ ומכ"ש צלקת שהיא ע"י סבה בחוץ דאתרמי הכי דל"ח דאתרמי באותו מקום דאתרמי בזה פדלעיל ומש"ה כ' בתה"ד דהוי סי"מ טפי מגבשושית פדלקמן: כל זה הוא אף לגר שלפנינו בסוגיא דב"מ דכ"ע שומא אינה עשוני' להשתנות ומכ"ש לפמ"ש הטור דה"ט דשומא אינה סי"מ לת"ק דראב"מ משום דעשוניה להשתנות א"כ פשיטא צלקת וכה"ג דאינה עשוני' להשתנות די"ל בפשיטות דהוי סי"מ לכ"ע אף דשכיחא קצת לא גרעא משומא דג"כ שכיחא קצת עכ"פ בנדאי ואפ"ה הוי סי"מ לכ"ע אי לאו דעשוניה להשתנות לת"ק וקרוב לשמוע שזו היא דעת הא"ז שבתה"ד שהתיר בגבשושית שעל החוטם בפשיטות בלי שום ראי' כלל ולאו גבשושית ממש אלא פעין גבשושית כמ"ש בפסקי מהרא"י סי' רכ"ד בשמו (אע"ג דשכיחא קצת וכמ"ש

לקמן) וע"כ משום דהיא מילתא דפשיטא לי' משומא אליבא דראב"מ ות"ק ל"פ אלא משום דעשוני' להשתנות.

וכמבואר פן בקדיא מל זון הא"ז שבתשו' הרא"ם סי' ל"ו שאינו סי' משתנה כו' וא"ל לפ"ד הטור דס"ל דמשום דשומא עשוני' להשתנות אינה סי"מ אבל סי"ב מיהא הנה אף לת"ק א"כ אמאי קתני סתמא אין מעידי' דמשמע לעולם הא משפחת לה דזוכרין היטב מקום השומא שהיתה בבעלה של זו בצמצום גמור בצמצום אור פ' דהוי סי"מ לכ"ע די' לפ"ד הטור הא דהוי מיהא סי' בינוני היינו לאו מצד השומא עצמה מאחר דעשוני' להשתנות אלא מחמת סי' מקום לחודי' (בצמצום או אפי' שלא בצמצום גמור פלות פ') משום שהעדים שבאים להעיד השומא שמצאו באיש א' מת לומר שזהו פלוני בעלה של זו בנדאי ראו שומא בפלוני בחייו באותו מקום שמצאו באיש זה המת לפי דמיונם ולפי ראוי עיניהם בצמצום גמור או שלא בצמצום גמור כדלעיל וזה דלשינוי' בתרא ללישנא דסי' דאורייתא אמרי דמשום דעשוני' להשתנות לא הוי סי' כלל אפי' בינוני אע"ג דאיכא סי' מקום.

לק"מ משום דהא באמת בסי' מקום גבי מציאה איכא פלוגתא בגמ' שם דכמה אמוראי ס"ל דמקום לא הוי סי' כלל משום דכי היכי דלדידהו אתרמי האי מקום כו' וה"נ י"ל פן ממש. ואף דהתם ס"ל לרבא והכי קיי"ל דמקום הוי סי' יש לחלק הרבה בין מקום דקרקע עולם דגבי מציאה למקום דגוף האדם ובפרט גבי שומא דשכיחא בתולדות בני אדם בטבע יצירתם בכל המקומות שבגוף כדלעיל.

ובר מן דין י"ל דה"ט דמקום הוי סי' במציאה אע"ג די"ל פי היכי דלדידהו אתרמי כו' משום דלא חשדינו לי' דמשקר לגמרי ובנדאי נאבד לו במקום זה כמ"ש התוס' וגם ל"ל לשקר לומר שנאבד לו במקום זה ונאבד לו במקום זה פולי האי לא חזינשי' דלמא שלו נטל משם וזה הנמצא הוא משל אחר שנאבד ג"כ במקום זה משא"כ ה"כא גבי שומא דלא שייך ה"ט י"ל דמקום לא הוי סי' כלל להאי שינוי' בתרא ללישנא דסי' דאורייתא (וכדס"ל לכמה אמוראים) וללישנא דסי' דרבנן ס"ל דה"ט דמקום הוי סי' במציאה משום דלא חזינשי' כלל פי היכי דלדידהו אתרמי האי מקום כו' למ"ד מקום הוי סי' (בב"מ דכ"ג ע"ב) ואף גם זאת נוקא לאיכא דאמרי אמר רב מרי כו' הילכך הה"נ גבי שומא ל"ח להכי: והנה בזה יש מקום לתרץ ולתישב היטב הקושיא העצום שפסוגיא זו ללישנא דסי' דאורייתא ופליגי בשומא אי עשוני' להשתנות) דלכאורה אינו מובן כלל למה יגרע הסימן ממעלתו משום דעשוני' ומצוי להשתנות לחוש בשביל זה שומא איש אחר הוא אף שרואי' עתה מראית השומא כמראה שהיתה בבעלה שכזו ממש דאדרבה יש לנו לומר שלא נשתנה מראיתה מאחר שהשומא היא סי' גמור מדאורייתא מצד עצמה או מצד מקומה כדפרש"י באבר פ' הלא אינו דבר שבחובה שמוכרח מראיתה להשתנות אלא שהוא דבר המצוי ורגיל אבל מצוי ג"כ שלא נשתנה מראיתה וקושיא זו חזקה ביתר עז לפמ"ש הר"ן בתשובה סי' ל"ג מסוגיא דב"ב פ"ט דסי' העשוני' להשתנות אינו מטיל שום ספק בדבר פשיטא עדות המספיק שבעלה של זו מת אלא תולין השינוי משום שעשוני' להשתנות כו' ולפ"ז אדרבה אף גם אם עתה רואים בשומא זו שבאיש

הנמצא מת איזה שינוי מראה מראה שבשומא שראו בבעלה של זו ה"ל למתלי השינוי משום שעשויה להשתנות לאחר מיתה ולהתירה.

דקא ה"נ יש עדות המספיק להתירה לולי הספק השינוי מראה היא השומא מצד עצמה או מקומה ומכ"ש וק"ו פשאין רואים עתה שום שינוי מראה שאין לחוש כלל וכלל: הן אמת דלקאורה י"ל לפי מה שכתב בערוך ערוך שומא מתרגום ירושלמי שאת דקרא גבי נגעים דהיא שומא.

והנה היא מד' מראות נגעים דאינן רק שינוי במראה העור לבד שנהפך ללבן ולא דבר גבוה כמו צמח מן הצמחים העולים בגוף כמ"ש הרמב"ם ספ"א מהט"נ אלא דבהרת עמוקה הרבה במראה הסמה מן הצל ושאת אינה עמוקה כ"כ ומש"ה נקראת שאת לשון גובה כדפרש"י ורמב"ן בחומש ולפ"ז שאת שתרגומה שומא אינה יבלת שהיא תלתול בשך פדאי בבכורות (דף מ' ע"ב) וכן משמע לכאורה בסוף עירובין פהן שעלתה בו יבלת כו' והנה שומא היא בתולדה מדמצויה בבו גילו והלפך מאחר שאינה רק שינוי מראה לחוד אין פאן שום סי' כלל פשמשתנים לאחר מיתה ומיהו לאו דוקא שאת דקרא שהיא מד' מראות נגעים דא"כ ל"ל למתני דשומא פסל' בכהנים משום מום ת"ל משום טומאת נגעים.

אלא צ"ל דכל מראה שהוא למטה מד' מראות הידועים מכ"ש דמיקרו נמי שאת לשון גובה. שאין המראה עמוק במראה הסמה מן הצל ומכ"ש מראה שחור וכה"ג שפראה העור הוא עמוק לגבי מראה השחור במראה סמה לצל וכולן בכלל שומא שבלשון חכמים.

אמנם רש"י פי' הלע"ז דשומא ויבלת לע"ז א' וורוא"ה בלע"ז. וכן בלשון הרמב"ם בפ"ח מהל' ביאת המקדש א"א כלל לומר פן דהא חשיב שם נגעים טהורים מום בפ"ע ושומא מום בפ"ע וגם חלוקים בדיניהם דשומא דוקא פאיסר או שיש בה שיער אלא דמ"מ לא ס"ל דהיא יבלת משך דיבלת שבגמרא דפסלה בכהנים אף שאין בה עצם הם הדלדולי שברמב"ם שם ובכה"ג מירי בסוף עירובין פהן שעלתה בו יבלת.

ושומא אף שהוא מעין יבלת דקרא שהוא תוספת בשך הבולט מ"מ מאחר שאינה מדולדלת למטה לא מגניא כ"כ. ולא פסלה אלא בכאיסר אם אין בה שיער ובעור הפנים לבד לפ"ד הרמב"ם (וממ"ש הערוך בפ"י שומא שבגמרא פתרגום ירושלמי גבי שאת דנגעים אין ראיה כ"כ).

דאפשר דהערוך ס"ל גבי נגעים פדעת הרמב"ם ספ"א מהט"נ. דבהרת לחודה אינה כמו צמח כו'.

אבל לא שאת): אמנם לפמ"ש לק"מ משום די"ל דבאמת דאין השומא סי' גמור דאורייתא ללישנא דסי' דאורייתא אלא מחמת מראיתה לבד. לפי שאין מראה כל השומו' שוות יש שחור' ויש לבנה כדפרש"י ובנדאי יש עוד פמה מיני גונוני הרבה.

אבל מחמת מקומה לא הוי סי' כלל פדלעיל. ועצמותה ומהותה דשומא י"ל פיון דהוא דבר שבתולדה ומלתא דשכיחא טובא בכל המקומות והזמנים לא הוי סימן כלל מדאורייתא.

ול"ד למנינא ומתקלא דלא שוין דארף דמנין ומשקל פנה שכיח בעולם ומצוי טובא הוי ס' גמור מחמת אבדה והה"נ בעדות אשה פדלעיל. דהתם צמצום המנין והמשקל היא מילתא דאתרמיא הכי ע"פ מקרה (ואינו דבר טבעי דהיא מילתא דקביעותא ולא מקרה) מש"ה ל"ח דלמא אתרמי נמי מקרה זה דמנין ומשקל פנה בצמצום לאיש אחר שגאבד ממנו ג"כ במנין ומשקל פנה בצמצום ממש אבל שומא שהיא דבר טבעי המצוי בתולדות בני אדם אף אי לא שכיחא טפי ממנינא ומתקלא דלא שוין אפ"ה לא הוי סימן מדאורייתא מאחר דעכ"פ הוא דבר המצוי לרוב.

בתולדות בני אדם בכל הדורות והארצות בטבע יצירתם. ה"ל כמילתא דקביעותא פאילו הוהחזק כמה שומות בעולם.

וכמו למ"ד שומא מצויה בב"ג דארף את"ל שיש כמה בני גילו כמ"ש בתשובת הריב"ש מ"מ הם מיעוטא דמיעוטא ודאי בעולם. ואפ"ה חיישינן להו משום דהיא מילתא דקביעותא וכאילו הוהחזקו פונה שומות בעולם.

וכמו בהחזקו ב' יב"ש דחיישינן לכ"ע. וה"נ י"ל אף למ"ד דאינה מצויה בב"ג דאפ"ה לא הוי ס' דאורייתא מצד מהותה ועצמותה דשומא.

משום שהוא דבר טבעי המצוי לרוב בתולדה בכל הדורות והארצות וה"ל כמילתא דקביעותא וכאילו הוהחזקו כמה שומות בעולם אלא דהוי ס' דאורייתא מצד מראיתה לבד לפי שיש כמה וכמה מיני גוונים ומראות שונות בשומות.

ולמ"ד מצויה בב"ג היינו באותו מראה ממש והשתאא"ש טובא דלמ"ד דהמראה עשויה להשתנות אין פאן שום ס' כלל דהא אפשר שזהו איש אחר שהיתה בו שומא במראה וגוון אחר ולאחר מיתה נשתנה להיות כמראה זה שהיה בבעלה של זר ומקום השומא לא הוי ס' להאי שינויא פדלעיל וללישנא דסימן דרבנן ס"ל דמקום השומא הנה ס' בינוני אף דהמראה עשויה להשתנות לת"ק לפ"ד הטור ולראב"מ אינו עשוי להשתנות מש"ה הוי ס' המראה בצירוף סימן המקום ס'מ לראב"מ.

ואף גם שלא בצמצום ממש פאות פ'. וגם ת"ק הנה מודה ליה אי לאו דעשויה להשתנות (ובמתני' דאין מעידים דמירי נמי בעשויים להשתנות הא דלא מצטרף עכ"פ סימן המקום שבגוף לס' שבכליו למנהי ס'מ היינו משום דלא שייך ס' מקום שבגוף אלא בשומא דהיא עצמה לא נתהוית בגוף לאחר מיתה ומאחר שבנדאי היתה מחיים באותו מקום שנמצאת כן באיש הנמצא מת כמו שהיתה במקום זה מחיים בבעלה של זו מש"ה הוי ס' דזהו בעלה של זו משא"כ בשאר סימנים העשויים להשתנות מתחלתן לאחר מיתה.

דומיא דגומות קטנות שבתו' פ"ט דבבא בתרא וכן כתמים וכל שינוי מראה בגוף שלא מחמת נכה לא שייך סימן מקום בכה"ג מאחר דאיכא למתלי שנתהווי לאחר מיתה ואיש אחר הוא ופשוט הוא וכמו גבי אבדה דמקום לחודיה לא הוי סימן עד שיכנין החפץ ויאמר חפץ פלוני נאבד לי במקום פ' דנקא וכמ"ש התו' פא"מ דאין רגילות בד' בני אדם אבדו חפץ זה כזה ובמקום א'): וממוצא דבר נשמע לנ"ד דיש מקום להתיר גם ע"י ס' המראה שחור שע"ג רגליו במקום מסוים.

ולא לחוש למ"ש בתשו' חוט השני סי' צ"ו דהמראה עשוי להשתנות פדאיתא בגמרא גבי שומא כו' דשאני הכא דניקר ודאי ע"י העלין דעמבאיווי וטיכע"ר שקהיתא איזו מפה עכ"פ ברגליו שם והמפה מצד עצמה היא סי' בינוני (ול"ד לשומא דשכיחא טובא בתולדה) ומש"ה הוי סי"מ בצירוף סי' המקום ובנדאי דבכה"ג התיר שם (בתשוב' הנ"ל הגאון מוהר"ר נפתלי פ"ץ) שקהיה ניקר דהבקות פחולות שע"ג רגליו הוי מחמת מפה (והיו במקום מסויים וכדעת הט"ז) ונסתלקה מעליו תלונת בעל חוט השני ומה שחשש כת"ר ברוב ענותנותו אולי לא התיר הט"ז והנמשכים אחריו אלא פשהעדים הפירו אותו בחייו בזה הסי' כו' הנה הט"ז פתב בהדיא לפרש.

בזה גם דעת מהרא"י בתה"ד ששהתיר בכה"ג ובתה"ד מבואר בהדיא דגוי לא הנה מסל"ת אלא שמצא איזה יהודי עם סי' זה מת ולא הפירו בחייו מעולם וכ"ה בא"ז שחביא שם מהרא"י ולמד פן מדבריו להתיר בנדון שלו"ג"כ (וכ"מ בהדיא בתשובת הב"ח ושאר אחרונים שלא לחלק בהכי) והנה דעת כת"ר באמת טעמו ונימוקו עמו לכמ"ש הט"ז דבעינו צמצום גמור פאות פ' ממש אמנם באמת אם היתה זאת דעת הא"ז ותה"ד איך לא הזכירו בלשונם שום רמז מזה דדמי לנקב בצד אות כו' ומכ"ש דלכאורה באמת ל"ד כלל לצד אות ממש שחרי הא"ז לא צנה לחקור מהגוי אם היתה הגבשושית באמצע החוטם ממש או סמוך לראשו או סמוך לגובה החוטם אצל המצח בכדי לידע אם היא בצמצום גמור במקום שהיתה בהנאכד.

וכן מהרא"י לא חקר אם ראה הגוי הפצע יוצא מאמצע העין ממש או מצד זה של העין או מצד זה באורך העין דומיא דצמצום אות ממש במקום שהיה בהנאכד (ואת"ל דכל אורך החוטם או העין לגבי כל שטח הגוף מראשו עד רגליו מכל צדדים דמי לאות אחת לגבי כל האותיות שבגט א"כ ה"ה בנ"ד יש להתיר פן בין ע"י הצלקת שפחת השחי בין ע"י הפכות שע"ג הרגלים) וגדולה מזו יש להפליא שלא חקר מהרא"י אם הגוי ראה הפצע יוצא מעין ימנית או שמאלית וכן עד סמוך לפה מימין החוט' או משמאלו דא"ל דמשום שיוצא מעין עונת וסתומה הוי סי"מ ביותר אף גם בלי צמצום גמור פאות פ' משום שהוא דבר חידוש מאוד כמ"ש הט"ז גבי נקב מפולש בשן ומש"ה אף שגם דעונת וסתומה דעין גופה לא נודעה מהגוי המסל"ת אם היא ימנית או שמאלית אפ"ה הוי סי"מ פמו בנקב מפולש בשן דא"צ לסי' מקום דימין או דשמאל כמ"ש הט"ז דזה אינו דאם לא הוי הפצע סי"מ אלא משום שיוצא מעין העונת וסתומה דנקא א"כ ה"ל סי"מ א' ואמאי נקט מהרא"י סימנים מובהקים לשון רבים דמשמע דכל חד לחודיה הוי סי' מובהק וכמ"ש הט"ז וא"ל דב' הסימנים המובהקים הם הפצע והצלקת כמ"ש הט"ז דזה אינו במשמע המשך לשון התה"ד כלל אלא דהפצע הוא שנופצע הבשר מחמת מפה ויצא דם כדפרש"י בחומש וכשחיתה המפה ונתרפאה נקראת צלקת פדאי' בספ"ז דנדה ובפ"ט דנגעיםומש"ה פתב בתה"ד יצא פצע וצלקת ל' יחיד ולא יצאו.

ומשום צמצום מקומו מהעין עד הפה הוי סי"מ. וסי"מ הראשון הוא שהיתה העין עונת וסתומה דהיינו שהיתה נקורה לגמרי מל' ואת עיני צדקיהו עור וכסתם לשון עונת דקרא בפ' מומין וכדאיתא בבכורות (ד' מ"ד) עור דליתנהו כלל כו' ועי"ז נסתמה שנקנס הריס

שע"ג העין לתוך חורה והוי סי"מ בנדאי דלא גרע ניקור העין מפצע וצלקת שבבשור ול"ד לשאר סומים דשכיחי טובא ואף את"ל דניקור העין שכיח קצת פצלקת עכ"פ.

אפ"ה יליף לה שפיר מגבשושית שעל החוטם שבא"ז. משום דגם גבשושית אינו דבר מןפלאג וזר לגמרי ומלתא דלא שכיחא כלל וכלל פדעת המ"ב וכדמשמע קצת לכאורה מלשון רמ"א בהג"ה שהוסיף תיבת גדולה אלא כמ"ש מהרא"י בפסקיו בשם הא"ז שהיה חוטמו כעין גבשושית כו' (ולא גבשושית גדולה ממש) והוא ממוין המיוחדים בכהנים כמ"ש הרמב"ם פ"ק מה' ביאת המקדש (דפסולי משום שאינו שנה בזרעו של אהרן כדאי בגמרא).

ומבואר שם ברמב"ם דה"ה לצרבת המכה. והיא פצרבת השחין כמבואר ברמב"ם פ"ח מהט"ז דהינו שהעלו קרום לבד דמקרי שינוי בעור ומכ"ש המורדין אלא אתא לאפוקי נתפאו לגמרי ונעשה צלקת דלא הוי מום מאחר שנתרפאה המכה וכדאי תא בגמרא ספ"ז דכתובות וברמב"ם ה' אישות והלפך אין להוכיח כלל מפאן דשכיח טובא וכדעת המ"ב וע"ש שדבריו צע"ג דאי שכיח טובא אמאי הוי סי' בינוני לפי דעתו).

ומבואר שם במהרא"י דחרום הוי סי"מ טפי משום דלא שכיח כלל וחוטמו כעין גבשושית י"ל דשכיח קצת כעונרת וצלקת ואפ"ה הוי סי"מ משום דלא שכיחי כ"כ כמו שומא לת"ק (וגם אינם עשויים להשתנות לאח"מ כשומא) ומודה בהו"ת"ק לראב"ם דס"ל דהנה סי"מ משום צירוף סי' המראה עם סימן המקום שראו בו השומא בחייו כדפרש"י באבר פ' ומש"ה פשיטא ליה להא"ז (העומד תמיד בשטת רש"י פנודע) דחוטמו כעין גבשושית הוי סי' מובהק אף לת"ק (וכ"כ הרשב"א בחידושו דת"ק ל"פ אראב"ע אלא בסומא דוקא דומיא דשומא באבר פ' לראב"ם ומש"ה לא צוה הא"ז לחקור אם ראה הגוי בראש החוטם או בעיקרו כו' משום דלא בעינן הכא צמצום גמור כאות פ' אפי' כתיב' פ' משום דהא ראב"ם סתמא קאמר דמעידין על השומא אף גם אם אין יכולים להעיד בבירור גמור שזוכרים היטב מקום השומא שראו בחייו בצמצום גמור פאות ותיבה כדלעיל.

אלא סגי הכא בסיום ויחוד מקום מסוים סתם דומיא דסימן מקום גבי אבדה דאמרין מסתמא נאבד באותו מקום שנמצא ממש בצמצום. וה"נ אמרי' הכי ומש"ה למד מכאן מהרא"י לעונרת דעין נקורה וצלקת שממנה עד הפה דאף שלא חקרו מהגוי איזו עין ימנית או שמאלית הרי אין באנרף מקום שמן התחלת העין שמצד החוטם מימין להתחלת העין שמצד החוטם משמאלו ואפילו מן אמצע עין זו לאמצע עין זו יותר מפדי כל אנרף החוטם כולו דחשיב כולו מקום א' מסויים לפ"ד הא"ז ואף דמקצה הב' של העין הימנית לקצה הב' דעין שמאלית יש יותר מפדי אנרף החוטם הרי העין נקורה כולה ומתחיל הניקור מהקצה הסמוך לחוטם) וכן בפצע וצלקת שעד הפה אין באנרף הפה הסתום יותר מפדי אנרף החוטם כולו שניהם הם בכלל אבר פ' שבפרש"י ובנדאי שפך הבין מהרמ"פ בדעת התה"ד ומש"ה כתב בפשיטות סי' ל"ו דרושם ממנה בירכו סתם אף בלי צמצום מקום גמור הוי סי"מ וכן מעט רושם כמו צלקת בפניו משמע מסתימת לשונו דהוי סימן מובהק מדכתב שהם סימנים מובהקים לשון רבים בסתם וה"ל לפרש שהם רק הרושם שפירכו וראש החוטם שהיה גם ונקור מעט בלבדם ולא ליתן מכשול בסתימ' לשונו ודלא כמ"ש בתשו' הגאונים בתראי לחלק בין רושם גדול לקטן אמנם מ"ש המ"ב

בכּוֹנֵנֶת וְדַעַת מֵהֵרָא"י בַּתֵּה"ד מִשׁוּם סִי' הַמְדָּה דְאֵנְרָה הַפְּצָע וְצִלְקַת מְהַעֲיֵן עַד הַפָּה דְהוּי סִי"מ שְׁגָגָה הִיא וְאֲשֶׁתְּמִיטָתֶיהָ (וְגַם לַהֲט"ז) מ"ש הַתּוֹס' בַּב"מ (דכ"ז סע"ב ד"ה וְאֵנָּא כו') וּמ"ש הָרָא"ש שֵׁם דְּהָא דְאֵין מְעִידִין הֵינּוּ כְּשֵׁלָא צְמָצְמוּ מִדַּת אֲרָכּוּ כו' ר"ל דְּכִשְׁצָמְצָמוּ הוּ' סִי' בֵּינוּנֵי וּמְעִידִין אַת"ל סִימְנִים דְּאוּרֵינְתָא וְלֹא דְמוּ לְאֵרְוָה וְגוּי יַעוּ"ש: וְהִנֵּה עֵיקַר יְסוּדוֹ שֶׁל הַמ"ב לְהַחְמִיר דְּלֹא הוּי סִי"מ אֱלָא דְבָר מְוֹפְלָג כו' לְאִפּוּקֵי צִלְקַת הוּא מִתְּשׁוּ' הָר"ן שֶׁבַב"י וְלוֹ יְהִיָּה פְּדָבְרֵי דְהָר"ן לֹא ס"ל כַּמְהֵרָא"י לַפ"ד מֵהֵרָא"י פ"ג לְנוּ בְּנֵי אֲשֶׁפְנֹז לְסִמּוּן עַל מֵהֵרָא"י שְׁלֵמָד פֶּן מֵהֵרָא"י שְׁהִי גְדוּלֵי הָאֲשֶׁפְנֹזִים וְלֹא לְפּוֹשׁ לְדַעַת הָר"ן הַחֹלֵק כַּמ"ש הָרִיב"ש בְּתִשׁוּ' הוּבָאָה בַּד"מ רַס"י זֶה דְּהַצְרָפְתִּים וְהָאֲשֶׁפְנֹזִים מְקִילִים הֲרִבָּה בְּעֵדוּת אִשָּׁה כו' וְלֹא כֵן הַמְחַבְּרִים שְׁלֵנוּ כו' וְנוֹדַע שְׁהָר"ן הִיָּה רַבּוֹ וְאֵתוּ עִמּוֹ כו' וּבָהָא א"ש טוּבָא מ"ש רַמ"א סַט"ו בַּהֲג"ה וְלִק"מ מ"ש עָלָיו בַּב"ש שֵׁם לְמָה פָּסַק רַמ"א כַּמְהֵרָא"י בַּתֵּה"ד נִגְדַת תְּשׁוּבַת הָר"ן אֶמְנָם בְּאַמַּת אֵין מִתְּשׁוּבַת הָר"ן שׁוּם רְאִיָּה פְּלִל וְאֲדַרְבֵּה נִהְפֹּן הוּא לְפִי גִי' שְׁלֵפְנֵינוּ בְּתִשׁוּ' הָר"ן וְסִי' מְוֹבָהק בְּזֵרוּעוֹ וְהָא דְלֹא הִתִּיר שֵׁם הָר"ן ה"ט מִשׁוּם דְּאֲשֶׁתֵּי בִּיבְשָׁה אַחַר שְׁהוֹעֵלָה מֵהִיָּם וּבַכַּה"ג לֹא מֵהִיָּ סִי"מ לַפ"ד הָרִשְׁבָּ"א שֶׁבַב"י פִּט"ו וְכ"כ הָר"ן בְּתִשׁוּ' סִי' ל"ג דְּהִיא דַּב' תַּח דְּרַפְט"ו מִיְיָרִי בַּסִּי"מ וְאַפ"ה בְּעֵינֵן דְּחִזְוִיהוּ לְאַלְתֵּר דְּנֹקָא וּבְחִל' הָרִשְׁבָּ"א פִּט"ז הָאֵרִיָּה לְבָאָר דַּע"כ ל"פ ת"ק אַרְאָב"מ אֱלָא בְּשׁוּמָא אֶבֶל בַּסִּי"מ ש"ד פְּהֵהוּא עֲוֹבָדָא דַּב' ת"ח וְאַפ"ה בַּעֲלֵי דְלֹא אֲשֶׁתֵּי וְגַם בִּיבְשָׁה בְּעֵינֵן תּוּךְ ג"י דְּנֹקָא יַעוּ"ש בְּרִשְׁבָּ"א.

וְכ"כ בְּתִשׁוּ' הָרִיב"ש סִימֵן שַׁע"ט (דְּלֹא כַּב"ש ס"ק קמ"ג דְּדָרְךָ רַבּוּתָא קְאָמַר כו') וְכ"כ בַּתּוֹס' שֵׁם רַפְט"ו לְחַד שְׁיִנּוּיָא אֱלָא דְאֵנָּן קִי"ל כְּאִדְךָ שְׁיִנּוּיָא שְׁבַתוֹ שֵׁם לְפָסַק הַב"י וְרַמ"א בַּש"ע אוֹ כַּמ"ש הַמְרַדְכֵי שֵׁם דַּה"ג בַּגַּמ' שֵׁם א"נ דְּקְאָמְרֵי סִימְנִים כו' וְדַעַת הַב"י צַע"ג: וְגַם מ"ש הַמ"ב רְאִיָּה לְדָבְרֵי מְדַקְדּוּק ל' הָרָא"ש בְּתִשׁוּ' שׁוּם שְׁיִנּוּיָא בַּא' מְאִיבְרֵי כו' פְּגוֹן חֲרוּם וְגַבְשׁוּשִׁית כו' לְאִפּוּקֵי רִנְשֵׁם בְּעֵלְמָא כו' אֲדַרְבֵּה נִהְפֹּן הוּא שְׁהִי בַּתְּחִלַּת הַתְּשׁוּבָה כְּתַב סְתָם שְׁהִי סִימְנִים מְוֹבָהקִים בְּרִאשׁוֹ אֱלָא דְלֹא מֵהִיָּ מִשׁוּם שְׁהִמַּת מִשְׁתַּנָּה אַחַר ג' יָמִים וְאַח"כ כְּתַב שְׁאֵם הִיָּה חֶסֶר א' מְאִיבְרֵי אוֹ יִתִּיר בְּיָדוֹ אוֹ בְּרַגְלָיו אוֹ שׁוּם שְׁיִנּוּיָא בַּא' מְאִיבְרֵי הוּי סִי"מ אִפִּי' לְאַחַר ט"ו יוֹם וְהֵינּוּ מִשׁוּם דְּסִימֵן כְּזֶה אֵינּוּ עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת לְעוֹלָם (וּמ"ש בַּתְּחִלַּת דְּבָרֵי סְתָם מִיְהוּ אִם הִיָּ סִי"מ כו' מִשׁוּם דְּקָאֵי אֲדִסְלִיק מִנִּיהַ גְּוִי שְׁאָמַר סִימְנִים כו' שְׁאוּתָם הַסִּימְנִים רְאָה הַגּוֹי בְּחֵיטָה) וּבַתְּחִלַּת הַתְּשׁוּבָה מִיְיָרִי בְּסְתָם סִימְנִים הַעֲשׂוּיּוֹת לְהַשְׁתַּנּוֹת לְאַחַר ג' יָמִים וְאַפ"ה מְקַרֵי סִי"מ לְסִמּוּן עָלָיו קוֹדֵם ג' יָמִים אַע"ג דְּרַבֵּן וְכ"ה בְּהַדְּאָא בְּטוֹר לַפ"ד ר"ת דְּגוּפוֹ שְׁלָם אוֹ ע"י סִי"מ כו' (לְגִי' שְׁלֵנוּ וְכ"ה גִי' הַב"י וְהַב"ח בְּטוֹר) וְאַפ"ה כְּתַב אַח"כ דְּנֹקָא תּוּךְ ג' יָמִים (וְכַמ"ש מֵהֵרָא"ש הַטַּעַם דַּס"ל דְּגַם חֲרוּם וְכַה"ג יְכוּל לְהִיּוֹת לְאַחַר ג' יָמִים שְׁנַתְּפַח הַבְּשָׂר סְבִיב כו') וְלִדְיָן שְׁאָנּוּ נְמִשְׁכִּים אַחַר פָּסַק הַב"י וְרַמ"א כְּמַרְדְּכֵי וְאִדְךָ שְׁיִנּוּיָא שְׁבַתוֹסְפוֹת (כַּמ"ש בַּב"ש) סְמִכִּינָן אֶסְתָּם כָּל סִי"מ אִפִּי' לְאַחַר ג' יָמִים בַּמְכ"ש מְדִין גְּטַבַּע וְאֲשֶׁתֵּי לְאַחַר שְׁהוֹעֵלָה מִן הַיָּמִים דִּישׁ לְחַוֵּשׁ וְלְהַחְמִיר בּוֹ יוֹתֵר מִלְּאַחַר ג' יָמִים בְּמַת בִּיבְשָׁה כַּמ"ש הָרִיב"ש סִי' שַׁע"ח לַפ"ד ר"ת וַע"ז סְמָה ג"כ מֵהֵרָא"י בַּתֵּה"ד לְהַתִּיר ע"פ סִימְנִים מְוֹבָהקִים דְּצִלְקַת וְעוֹנֵת אִפִּי' לְאַחַר חֲצֵי שְׁנָה וְלִמָּד פֶּן גַּם מֵהֵרָא"י: וְגַם מ"ש הַמ"ב דְּאֵי צִלְקַת הוּי סִי"מ מְאִי אִיכָּא בֵּין לִישְׁנָא דְּסִימְנִים דְּאוּרֵינְתָא לְלִישְׁנָא דְּסִימְנִים דְּרַבֵּן כו'

שוותא דמרון לא ידענא הא בהדי' אמרי' בתחלת הסוגיא דב"מ נ"מ לאהדורי גט אשה דוקא ולא לעדות אשה.

אכן אף גם לפמ"ש לעיל דצלקת לא הוי סי"מ אלא בצירוף סי' מקום בצמצום או שלא בצמצום כו' הא דאמרינן נ"מ לאהדורי גט אשה ולא לעדות אשה היינו משום דנקט מילתא דפסיקא דמהדרינן לעולם בכל סימן דמהדרינן אבדה שהוא סימן בינוני אבל בעדות אשה לאו מילתא פסיקתא היא דאף את"ל סי' דאורייתא איפא טובא סי' בינוניים דאין מעידין למסקנא כמו בסימנים העשויים להשתנות ושומא מצויה בן גילו כו'.

ועי"ל באופן אחר ואין פאן מקום להאריה: והכל הולך אחר החיתום שהטעם פניקרא דרושם וצלקת לא הוי סימן מובהק לפי דעת המשאית בנימין הוא כמו שחתם וסיים בתשובתו משום דאמרינן בר"פ יש בכור דבתחלה לא אקילו רבנן והוא מהמרדכי והגמ"י בשם ר"נ ור"ש: אמנם הר"ש פ"ג דגיטין ובתשובות פל"ג נ"ה גבי תרי יצחק פליג עלליהו בהדיא וס"ל דאף בתחלת עדות אקילו רבנן משום עגונה דהא עובדא דתרי יצחק היא תחלת עדות להפירו יפה שזהו בעלה של זו וכ"כ בפסקי מהרא"י ס"י קס"א בהדיא.

וכ"כ מהריב"ל בתשובה דהרא"ש פליג עלליהו אלא שנטה מדבריו משום דלית נגר דליפרקיניהו להנהו ראיות שהביאו ר"נ ור"ש מהבבלי והירושלמי ובפרט מסוגיא דר"פ יש בכור כו'. וכן הרבה מהאחרונים נטו מדברי הרא"ש ק ונמשכו אחרי הר"נ ור"ש מה"ט: ולכן ההכרח להרחיב בזה הדבור להיותו נוגע לנ"ד כמ"ש המ"ב ולהסיר תלונתם מעל הרא"ש דלק"מ מהבבלי והירוש' פדלקמן ואדרבה נהפוך הוא דהרא"ש טעמו ונימוקו עמו וליתנגר דליפרקיניהו לטעמיה דהא בסוגיא דר"פ יש בכור לא מפלגינן בין תחלתה לסופה אלא לשינויא ולישנא קמא אבל לא לשינוי' ולישנא בתרא.

והנה מלבד דברבנן אולי' בתר המיקל בתרי לישני' ושינויי' שבגמ' כמ"ש התו' ורא"ש פ"ק דע"ז (והתם בסוגיא דר"פ יש בכור אפילו לשינויא קמא היא חומרא בעלמא דרבנן דאחמירו בתחלת עדות פדאיתא התם בהדיא).

ור"נ ור"ש שבמרדכי והג"מ אפשר דס"ל פריב"א שם דהעיקר פלשון ראשון או אפשר שפמכו עיקר אהנהו ראיות שהביאו מהבבלי והירושלמי וכ"מ מלשונם שם אבל א"ל שפנונתם להחמיר בכה"ג דאקילו בסופה אף שאין להתיר מן התורה כמו מסל"ת וכה"ג דזה אינו כמבואר מראיותיהם ממשאל"ס דרבנן וכן מגוי ד וכה"ג.

ע"ש במרדכי ס"י צ"א בשם ספר החכמה: אף גם זאת הנה מודעת זאת מ"ש הרי ה' ורא"ש בפ"ו דשבועות בפ"י סוגיא דעלמא אלא פאיד' שברפ"ד דסנהדרין דהיינו פגון סתמא דתלמודא פריה ממילתיה כו' והובאו להלכה בח"מ סי' כ"ה ע"ש בש"ף הרי סתמא דתלמודא ה"א בסוגיא דיבמות ובסוגיא דב"מ דפריה ממתניתן דאין מעידים אהה לישנא דסי' דאורייתא ומוכיח המקשה ממתני' דסי' דרבנן ודאי דלא ס"ל דאחמירו רבנן בתחלת עדות לשינויא קמא דר"פ יש בכור.

דהא ה"נ תחלת עדות היא ומאי פריה דלמא לעולם סי' דאורייתא אלא דרבנן אחמירו כמו דאחמירו דאין מעידין בט"ע אלא עם החוטם דווקא אע"ג דמדאורייתא לא בעי'

חוטם ללִישָׁנָא וְשִׁינוּיָא קמָא דר"פ יש בְּכוֹר אֶלָּא דְרַבְנָן אַחְמִירוּ מְשׁוּם חוּמְרָא דר"א וְאִמָּא דה"נ אַחְמִירוּ בְּסִי שְׁבָגוּפוּ.

דְּהָא ט"ע עֲדִיף מְסִימָנָא כְּדָאי בְּחֻלִּין דְּצ"ו ע"א. א"ו דְּסוּגְיָא דְהֵכָא לָא ס"ל פֶּל ק אֶלָּא ס"ל דְּתַחֲלַת עֲדוּת פְּסוּפָה דְאַקִּילוּ מְשׁוּם עֲגוּנָא וְלֹא הִחְמִירוּ כְּלָל וְכָלֵל: וּא"ל דְּעֵינְקָר הִקְוִשָׁיָא הִיא אַמָּאי לָא אַחְמִירוּ רַבְנָן נְמִי גַבִּי גֵט בְּמַצָּאוֹ קְשׁוּר כו'.

קְדָא דְבְּסוּגְיָא דב"מ לָא הִזְכִּיר הַמְקַשָּׁה כְּלָל בְּרִייתָא זו דְּמַצָּאוֹ קְשׁוּר וּפְרִיָּה מִמְתְּנִי לְחוּדָה וְעוּד דְּאַפִּי בְּסוּגְיָא דִּיבְמוֹת מֵאי פְּרִיָּה. דְּהָא י ל וְדָאי דְּמִיתָה דְּעֲדוּת אִשָּׁה ל"ד כְּלָל לְגַט דְּמַש"ה לָא אַחְמִירוּ רַבְנָן גַּבִּי גֵט שְׁיֵשׁ בּוֹ סִי דְּמַצָּאוֹ קְשׁוּר כו' מְשׁוּם דְּלָא מִיבְעִיָּא אִם לָא הִוְחָזְקוּ ב יב"ש וְתָרֵי שְׁוִירֵי דְאַף בְּלִי שׁוּם סִי ל"ח אֶלָּא מְדַרְבְּנָן כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת ספ"ק דב"מ.

אֶלָּא אִפִּי פְּשְׁהוּחָזְקוּ י"ל דְּמַש"ה לָא אַחְמִירוּ רַבְנָן גַּבִּי גֵט שְׁיֵשׁ בּוֹ סִימָן הַמוֹעִיל מְדָאוּרִייתָא כְּמוֹ דְאַחְמִירוּ בְּעֲדוּת אִשָּׁה כְּשֵׁישׁ סִימָנִים בְּגוּפוֹ כו' מְשׁוּם דְּכִינּוּן שְׁזָה הָאִישׁ שׁוֹאֵל גֵּט וְיִוֹדְעִים שְׁאָבֵד גֵּט בְּנוּדָאי וְאִין אָנוּ מְכִירִים אַחַר אִין לָנוּ לְחוּשׁ שְׁמָא מְאַחַר נְפֵל כַּמ"ש הַתּוֹסֵף ספ"ק דב"מ דִּי"ח סד"ה נֶפֶק דְּק וְאַשְׁכַּח כו' וְהִי נוּ מְשׁוּם דְּלָא חֲשָׁדִינָן לִיה דְּמַשְׁקָר לְגַמְרֵי כַּמ"ש הַתּוֹסֵף שָׁם ד"ה מְעוּלָם כו' וּמְהַנִּי ה"ט שְׁלֵא לְחוּשׁ אִפִּי לִיב"ש מְעִיר אַחֲרֵת רְחוּקָה וְאֵע"ג דְּהַשְׁוִיָּרוֹת מְצוּיֹת מְהֵתָם לְהֵכָא וּמַכ"ש דְּמְהַנִּי ה"ט שְׁלֵא הִי לָנוּ לְהַחְמִיר אִפִּי בְּדִלְכָּא סִי כְּלָל בְּכִיס כו' לְחוּשׁ לִיב"ש ב' שְׁבַעִיר זו מְאַחַר שְׁאִינוּ שׁוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ גֵּט כְּלָל וְכַדְפִּירֵשׁב"ם בְּשֵׁם ר"ח בְּפָרְק י' דְּבָבָא בְּתָרָא גַבִּי לְנִפְיָה דְּחַד בְּב' יב"ש הַדְרִין בְּעִיר אַחַד שְׁאִילוּ מִן הָאֲחַר נְפֵל הִנֵּה צוּעַק וּמְבַקֵּשׁ וּמַש"ה ל"ח לָה אֶפִּילוּ לְאַבְיֵי דְּחֵיִישׁ לְנִפְיָה וְכ"ה בְּהֵדְיָא בְּחִי הַרְשָׁבָא פ"ג דְּגִיטִין דְּמַדְמִי לָה לְנִפְיָה דְּחַד דְּספ"י דב"ב וְאֵף דְּהֵתָם הָא נְקִיט שְׁטָרָא בִּידְיָה הָרִי אִין תְּפִיסָתוֹ מוֹעֲלַת לוֹ לְהִיּוֹת לוֹ דִּין מוֹחֲזַק מְמוֹן מְשֵׁ דְהָא לְנִפְיָה דְּרַבִּים חֵיִישִׁין לְאַבְיֵי אֶלָּא הֵעִיָּקָר הוּא מְשׁוּם שְׁאִין הָאֲחַר צוּעַק וּמְבַקֵּשׁ וְא"כ פְּשִׁיטָא דְּהָא דִּינְדְעִי שְׁזָה אָבֵד גֵּט בְּנוּדָאי וְאַתְמוּל הִנֵּה נְקִיט בִּידְיָה גֵט דִּיב"ש וְהִיּוֹם הוּא שׁוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ גִּיטוֹ וִיב"ש הַשְּׁנִי אִינוּ מְבַקֵּשׁ כְּלָל מְהַנִּי הָאִי טַעְמָא וְדָאי לְמִימַר שְׁמַמְנוּ נְפֵל גֵּט זָה הַנְּמַצָּא וְכָאִילוּ גַם הִיּוֹם נְקִיטִי בִּידְיָה מְאַחַר שְׁאִין כָּאִן דִּין תְּפִיסָה וּמִ חֲזַק כְּלָל וְכָלֵל.

אֶלָּא דָּאִין לָנוּ לְלַמּוּד אִיסוּרָא מְמוּנָא אֶלָּא אִיסוּרָא דְּלֹא הִוְחָזְקוּ מְמוּנָא דְּהוּחָזְקוּ אֶבֶל לָא אִי וְר' דְּהוּחָזְקוּ מְמוּנָא דְּהוּחָזְקוּ כַּמ"ש הַתּוֹסֵף רַפְט"ו דִּיבְמוֹת וְהִיּוֹנוּ מְדַרְבְּנָן כַּמ"ש הַתּוֹסֵף בַּפ"ק דב"מ (ד"כ ע"ב) דְּהָא בְּאִיסוּרֵין אֲזִלְיָנוּ בְּתַר רַבָּא מְדָאוּרִיָּי וּבְמְמוֹן אִין הוֹלְכִין כו'.

(מִיהוּ בַּמ"ש הַתּוֹסֵף רַפְט"ו דִּיבְמוֹת לְכָאוּרָה אַף גַּם מְדָאוּרִייתָא אִין לְלַמּוּד הֵתָם מְמוּנָא מְשׁוּם דְּהָא רַבָּא ל"ח לְנִפְיָה וְלֹא לְמִסִּרָה וְהִי לְהָא דְּנְקִיט שְׁטָרָא מוֹחֲזַק מְשֵׁ וְל"ד לְתָרֵי יִצְחָק וְהַלְפָּה י"ל דְּבְּדָאיכָא עוּד סִי בְּכִים כו' הַמוֹעִיל מְדָאוּרִייתָא לָא אַחְמִירוּ רַבְנָן. מַשָּׂא"כ בְּמִיתָה דְּעֲדוּת אִשָּׁה דְּלוּגִי הִסִּי שְׁבָגוּפוֹ וְכָלְיוּ וְדָאי דל"ד כְּלָל אֶפִּילוּ לְנִפְיָה דְּחַד גַּבִּי גֵט דב"ש בְּעִיר א' דְּהֵתָם יְדְעִינָן שִׁיב"ש א' אוּ שְׁלוּחוֹ אָבֵד גֵּט בְּנוּדָאי

ונפלממנו לארץ מש"ה אמרי דגט זה דיב"ש הנמצא בארץ הוא ש'לו מסתמא מאחר דיב"ש הב' שבעיר אינו שואל ומבקש פ'לל שום גט.

משא"כ בעדות אשה שבעלה של זו נאבד מחיים וזה הנמצא הוא מת או הרוג ואין שום הוכחה שזהו בעלה רק הסימנים לבדם י"ל דאחמירו רבנן אף דסי' דאוריין' משום חומרא דא"א כמו דאחמירו מה"ט בפרצוף פנים בלא חוטים דמהני נמי מדאוריין' לל"ק דר"פ יש בכור והא דמדמי הרא"ש פלוגתא דאב"י ורבא גבי תרי יצחק לפלוגתא דרבה ור' זירא בגט הנמצא ולא מפליג ביניהו דשאני גט מאחר שבוודאי נאבד גט משליח זה כו' (כמ"ש התו' סד"ה נפק דק הנזכר לעיל) היינו משום דרבה דניק הכי מתני' דכל מעשה ב"ד יחזיר ובמתני' לא הוזכר שליח אלא קתני סתמא יחזיר משמע אפי' אם האשה מבקשת הגט ואומרת שממנה נפל ובאשה נדאי דאיכא למימר שמשקרת לגמרי ולא נמסר שום גט לידה פ'לל כמבואר מתחלת לשון התוס' שם (בד"ה נפק דק הנ"ל) ולפ"ד התוס' בשנינויא בתרא (סד"ה הנזכר) צריף לדחוק דמתני' מייירי להחזיר לשליח (או אפ'שור אפי' לאשה אם היתה שואלת ומבקשת הגט זמן מה קודם שנמצא גט זה אלא דהרא"ש ס"ל שגם זה דחוק בלשון המשנה משום דסתמא דמתני' משמע דיחזיר בכל ענין דומיא דאגרת שום כו') והרא"ש דמדמי פלוגתא דאב"י ורבא לפלוגתא דרבה ור' זירא ע"כ לא ס"ל פה' שנינויא וכ"ד התוס' רפט"ו דיבמות ובפ"ג דגיטין פהרא"ש וכשנינויא קמא שבתוס' הנ"ל והא דאמרינו בגמ' דלרב אשי מספקא לי' אי סימנים דאוריין' אבל אי הנה פשיטא ליה הנה מהדרינו בנקב בעלמא אע"ג דרב אשי מייירי אפי' בהחזקו כמ"ש הרי"ף ורמב"ם והרשב"א והרא"ש שם היינו משום דרב אשי לא מייירי באשה אלא בשליח כדפרש"י מדקאמר פגון דקאמר נקב כו' ולא דקאמרה ומכ"ש לגי' דקאמרי עדים דבנדאי חתמו לה אלא דחיישי' שמא חתמו גם לאחר ומאחר שאין האחר צועק ומבקש ה"ל כגפילה דחד לפר"ח כמ"ש הרשב"א וכמ"ש התוס' בשנינויא בתרא.

והא דחיישי' לגמלא פרחא בההוא גיטא דאשתכח בסורא משום דהוחזקו תרי ענין בר חייא י"ל דמייירי התם דומיא דההוא גיטא דאשתכח בנהרדעא דפרש"י שם שהאשה תובעתו כו' דאיכא חששא דאיסורא דאורייתא שמא משקרת לגמרי ומכ"ש לפמ"ש בחי' רמב"ן והרשב"א שם והריטב"א פ"ק דמפואת דעיקר טעמיה דרבא התם אינו אלא משום דלמא מילי מסר לבד וקפיצה וגמלא פרחא לסניפים בעלמא נקט) ובהא א"ש טובא פ'שט הסוגיא בב"מ (דכ"ח ע"א) דהוא אומר סימני הגט כו' דמתזירי' לה בנקב בצד אות פ' אפי' את"ל סי' דאוריית' והיינו משום דבאשה מחמיר טפי ולא פ'שטינו ממציאה לאהדורי גט אשה ע"י סי' את"ל סי' דאורייתא אלא לשליח או לבעל דלא משקרי לגמרי ונדמי לגפילה דחד אלא דחיישינו מדרבנן בלי שום סי' משא"כ באשה דאיכא חששא דאורייתא אפ'שור דאחמירו רבנן אף גם בסימן אם אינו סי"מ והרא"ש ל"פ שם על הרי"ף אלא מטעמא אחרניא דהאשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת חזקה כו' והיינו בפניו דוקא אבל שלא בפניו כו': וכל זה הוא לרווחא דמילתא אף לרבה דמוקים מתני' דגיטין והוא שהוחזקו ועלה מתני' ברייתא דהתם איזהו שלא לאלתר כו' מצאו קשור בכיס כו' אבל לאב"י (דמשני' הכא דבסוגיא דיבמות לא קשיא) דס"ל פ'רב הווא ורבי זירא דאף שלא הוחזקו חיישינו בשכיחי שיירות ומיתוקמא מתני' דגיטין וברייתא פ'שט' דקתני סתמא

ולא בַּשְׁהוֹחֲזִקוּ וְנִקְא וּבַפְּרִט בְּבְרִייתָא דְקִתְנִי בְּהַ בְּרִישָׁא אַחֲרִים אוֹמְרִים כּו' וּסְתָם אַחֲרִים ר"מ.

ולר"מ נדאי דלא שייך כלל דין זה בשְׁהוֹחֲזִקוּ דְהָא לר"מ בְּעֵינֵן מוּכַח מִתּוֹכוֹ וּבְשְׁהוֹחֲזִקוּ צְרִיף לְכַתּוּב ס'י בְּגִט וּלְרַבְּהַ צְרִיף לְדַחֲזִק דְהֵנִי אַחֲרִים לְאו ר"מ נִינְהוּ וּלְאַבְי א"צ לְדַחֲזִק בְּכָה אֶלָּא סְתָם אַחֲרִים ר"מ וְלֹא הוֹחֲזִקוּ וְלִיפָּא אֶלָּא אִיסוּרָא דְרַבְּנָן כּמ"ש הַתּוֹס' מִש"ה לֹא הִתְמִירוּ פְּשִׁישׁ ס'י דְקִשׁוּר בְּפִיס דְמַהֲנִי מְדַאוּרִייתָא וּא"ל שְׁלֹא כ"כ הַתּוֹס' אֶלָּא בּב' שְׁוִירִי וְנִקְא דְהָא בְּגַמ' מְדַמִּי לְהוּ לְהִדְדִי פְּדַאמְרֵן דַּאֲלֵת"ה קִשְׁיָא דְרַבְּהַ אֲדַרְבְּהַ וּמ"ש בּש"מ בּש' תּוֹס' שַׁאנ"ץ לֹא ס"ל הֵכִי לְהַתּוֹס' שְׁלֵנּוּ פְּמַבְּנֹאָר מִמ"ש הַתּוֹ שְׁל דְאַבְי דְרַפְט"ו דִּיבְמוֹת מוּקִי לְמַתְנִי דְמַעְשָׂה ב"ד יַחְזִיר פְּרַב הוּנָא וּר' זִירָא וְלֹא כּמ"ש בּש"מ שְׁם בּש' תּוֹס' שַׁאנ"ץ יַעו"ש וְגַם א"ל שְׁלֹא כ"כ הַתּוֹס' אֶלָּא לְרַב עַמְרָם דְקִאָמַר לִי לְרַבְּהַ הִיכִי פְּשִׁיט מֶר אִיסוּרָא מְמַמוּנָא אֶבְל בְּמַמוּנָא מוֹדָה לִיה דְלֹא חִיִּישִׁי לְב' יב"ש דְכָל מַעְשָׂה ב"ד דְמַתְנִי הֵינּוּ דַּאֲשַׁתְּכַח בּב"ד וְהַחֲזַקְתָּ דַּאִיסוּרָא מְבַמְּמוּנָא הִיא חוּמְרָא מְדַרְבְּנָן כְּמוֹ שְׁהוּכִיחוּ הַתּוֹס' מְהַאֲדַאֲרִין הוֹלְכִין בְּמַמוֹן אַחַר הָרֹב וּבַאִיסוּרָא אֲזַלִּי אֶבְל לְרַב הוּנָא וּר' זִירָא וְאַבְי דְמוּקְמִי מַתְנִיתִין דַּאֲשַׁתְּכַח חוּץ לְב"ד הִלְכָהּ מַאֲחַר דַּאֲף גַם בְּמַמוּנָא חִיִּישִׁי י"ל דְחִיִּישִׁינֵן מְדַאוּרִייתָא וּכ"מ לְכַאוּרָה הִדְיָא מְלִשׁוֹן הַתּוֹס' רַפ"ג דְגִיטִין דְכ"ד ע"ב יְפָסְלוּ כָּל הַגִּיטִין כּו' וּכ"כ הַתּוֹס' בּב"מ שְׁם נְאִי הִיא חוּמְרָא בְּעַלְמָא דְרַבְּנָן כְּמוֹ מַשְׁאֵל"ס אַמְאִי יְפָסְלוּ וּכ"ש אִם הַחֲזַקְתָּ הִיא מְשׁוּם לְעוֹ בְּעַלְמָא א"ו שְׁהִיא חִשְׁשָׁא גְמוּרָה מְדַאוּרִייתָא לְפ"ד הַתּוֹס' לְרַב הוּנָא דְזֵה אִינוּ דְלִשׁוֹן הַתּוֹס' סַפ"ק דְב"מ דְמְדַאוּרִייתָא לֹא חִיִּישִׁינֵן לְהַ כּו' לְכָה פְּרִיף שְׁפִיר כּו' מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְזֵהוּ דְכָר הַפְּשׁוּט לְכ"ע דְמְדַאוּרִייתָא ל"ח לְהַ וְגַם רַב הוּנָא מוֹדָה בְּזֵה לְכָה פְּרִיף שְׁפִיר רַב עַמְרָם לְרַבְּהַ הִיכִי פְּשִׁיט מֶר כּו' (וְעוֹד דַּאֲת"ל שְׁזוֹ הִיא סְבַרְת רַב עַמְרָם לְחוּד דְמְדַאוּרִייתָא ל"ח אֶלָּא מְשׁוּם לְעוֹ בְּעַלְמָא לֹא פְּרִיף שְׁפִיר לְרַבְּהַ דְס"ל בְּדַרְב הוּנָא דְחִיִּישִׁינֵן מְדַאוּרִייתָא כְּמוֹ שְׁהוּא הֶאֱמַת וְלֹא מְשׁוּם לְעוֹ בְּעַלְמָא וּפְשִׁיט שְׁפִיר מְמַתְנִי דְלֹא חִיִּישִׁינֵן מְדַאוּרִייתָא אֶלָּא דְהָא דְפְשׁוּט לְהַתּוֹס' דְמְדַאוּרִייתָא ל"ח לְרַב הוּנָא וּר' זִירָא הִטְעַם הוּא כּמ"ש הַתּוֹס' דִּי ח ע"ב סד"ה גַּפְק דַּק אֲלִיבָא דְאַבְי פִּינּוּן שְׁזֵה הָאִישׁ שׁוֹאֵל גִּט וְיַדְעִי שְׁאֲבַד גִּט כּו' דְהִיא סְבָרָא פְּשׁוּטָה לְאַבְי בּפ"י דְב"ב דְלַגְפִּילָה דְחַד לֹא חִיִּישִׁינֵן וּכְפַר"ח שְׁם וּכ"ע מוֹדוּ בְּהָא פְּדַלְעִיל אֶלָּא דְלַאבְי מְהֵנִי הָאִי טַעְמָא לְהַ שְׁיִנוּיָא דְל"ח כָּלֵל אֲפִי מְדַרְבְּנָן וּלְסוּגְיָא דְשְׁמַע יָן אֲלִיבָא דְרַב הוּנָא וּר' זִירָא דְמוּקְמִי מַתְנִיתִין חוּץ לְב"ד וְנִקְא (וּכ"ה גַם לְאַבְי לְשִׁינוּיָא קַמָּא שְׁבַתּוֹס') שְׁם לֹא מְהֵנִי ה"ט אֶלָּא דְלֹא חִיִּישִׁינֵן מְדַאוּרִייתָא אֶבְל מְדַרְבְּנָן חִיִּישִׁינֵן אִי שְׁכִיחִי שְׁיִירוֹת מִש"ה אֲצִטְרִיף לָן לְאוּקְמִי מַתְנִיתִין חוּץ לְב"ד וְנִקְא אֲף ה"ט פִּינּוּן שְׁזֵה הָאִישׁ שׁוֹאֵל גִּט כּו' לֹא שְׁיִיף אֶלָּא בְּנֶאֱבַד וְנִמְצָא אֶבְל בְּשַׁעַת פְּתִיבַת הַגִּט עַכ"פ לֹא מְיַקְרִי מוּכִיחַ מִתּוֹכוֹ וְשְׁפִיר מְקִשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת הַנְּ"ל יְפָסְלוּ כָּל הַגִּיטִין כּו'): וְאַף גַם זֹאת תִּימָה רַבְּתִי לְלִישְׁנָא קַמָּא דְר"פ יֵשׁ בְּכוּר דְתַחֲלַת עֵדוּת לֹא דְמִי לְסוּפָה.

א"כ מאי פְּרִיף וּמוּכִיחַ בְּסוּגְיָא דְב"מ (וְגַם בְּסוּגְיָא דְהֶכָּא) מְמַתְנִי דַּאִין מְעִידִין דְסִימְנִים לְאו דַּאוּרִייתָא גְבִי אַבְדָּה וּמְצִיָּאָה וְהָא לֹא מְדַמְיָנֵן אִיסוּרָא לְמַמוּנָא פְּדַאִי בְּהִדְיָא סַפ"ק דְב"מ וּכ"כ רַש"י וְתוֹס' רַפְט"ו דִּיבְמוֹת.

ולא ס"ל פשינוניא בתרא שבתוס' ספ"ק דב"מ דמשום לעז דגט לחוד לא מדמי איסורא לממונא אלא פשינוניא קמא דרבנן התימירו באיסור א"א פדאשפחן במשאל"ס (ונקטו משאל"ס לראיה בעלמא משום דאשפחן התם הכי בהדיא אבל באמת י"ל דהתם דוקא בדיעבד לא תצא משום דהוי מיעוטא דלא שכיחא אבל הכא אפשר דהיה מיעוטא דשכיחא וכדלקמן): וגדולה מזו י"ל גבי סי' דאבדה דאפשר אפילו מדאורייתא אין לנו ללמוד איסורא מממונא דעד פאן לא כתבו התוס' ספ"ק דב"מ דמדרבנן הוא דלא מדמינן משום חומרא דא"א אלא משום דאשפחן דבמזון אין הולכין אחר הרוב להוציא מיד הפוחזק אלא דהמע"ה דאיתא רפ"ה דב"ק בהדיא אע"ג דבאיסורא אזלינן בטר רנפא אפילו נגד חזקת איסור אלמא חזינו חזקת ממון אלימא טובא ועדיפא מחזקת איסור א"כ במצא שט"ח מקנינים במעשה בית דין דקתני במתניתין יחזיר למלנה להוציא ממון מיד הלנה הפוחזק ול"ח דלמא נפיל מיב"ש אחר כ"ש שאין לחוש פן באיסורין אם לא משום חומרא דא"א (לכתחלה או אפי' בדיעבד את"ל דהיא מיעוטא דשכיחא ונקב בנפש לא שכיח או משום דלא אפשר) אבל באבדה אין פאן חזקת ממון פלל.

לא למוצאה לפי שאינה שלו ולא לבעליה לפי שאינו מוחזקים בה וכ"ה להדיא בריטב"א פ' הכותב. ותדע מדמהדרי' אבדה לת"ח בטב"ע משום דמהימן ואילו להוציא ממון פלל גדול אמרו בדין המע"ה.

ולא חילקו בין ת"ח לע"ה. והא דמהני סי' גבי פקדון היינו דוקא בדאיכא עדים דאפקיד גבי' דליכא חזקת מרא קמא או דלא אמיד.

ואף גם זאת בסי"מ דוקא לפ"ד רוב הפוסקים אבל לא בט"ע לת"ח לכ"ע. ואפילו מן הירשאים שאין טוענים ברי.

אלא ודאי דבאבדה ליכא חזקת מרא פלל ואין ללמוד ממנה ודאי לעדות אשה להקל באיסור א"א לא מבעי' לפ"ד ה"ר"ן וסייעתו בתרי ותרי דאשם תלוי לאו דוקא אלא דבחטאת קאי משום חזקת איסור וכ"ש בדליכא עדים פלל דמוקמי טפי אחזקה ואפי' מדרבנן פדאיתא בעירובין דל ה סע"ב דתרי מרעי לחזקה וכדפרש"י שם.

אלא אפי' לפ"ד התו' דאשם תלוי דוקא אעפ"כ אין ללמוד להתיר באיסור אשם תלוי ממזון הקל פדתנן בהדיא במתני' פט"ו דיבמות ד' קט"ז סע"ב שםמזון הוא קל לגבי ערוה התמורה דהיא עדות אשה שמת בעלה: ובר מן דין נמי ודאי לא כתבו התו' מדרבנן הוא דמחמרינן באיסור א"א טפי מבממונא אלא בדבר ששנו חכמים במשנה ולא פתיבא פלל באורייתא וגם לא קבלה והלמ"מ רק היא סברת הלב ושיקול הדעת דחכמי המשנה והתלמוד כאשר נמסרה להם תורה שבע"פ להבין ולהורות בה לפי שיקול דעתם דעת תורה ודעת נוטה להקל ולהחמיר בשל תורה לזכות ולחייב כו' ולזאת אם שיקול דעתם נוטה לסבא אחת וסבריה חכמים לדון בה אינה דבר שפמזון וסבא זו עצמה שייכא ג"כ לענין איסור והיתר קשה הדבר לחלק ביניהם חילוק גמור אם לא מצד חומרא בעלמא באיסורים שהם חמורים ודאי ממזון הקל אבל לא לומר שיש איסור גמור דאורייתא נגד סבא זו עצמה דסבריה בדבר שפמזון כמו סבא זו דל"ח לב' יב"ש פשלא הוחזקו שהיא סברת הלב ושיקול הדעת וכן פל כה"ג.

אָבֵל בְּדָבָר הַפְּתוּב בַּתּוֹרָה כְּמוֹ סִי דְאֲבָדָה אִי סִי דְאוֹרְיִיתָא דִּילְפִינּוּ מִדְּכֵתִיב וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְלָתוֹ שֶׁהוּא קָרָא יְתִירָה אֲלָא לְלַמֵּדָהּ מַה שְּׁמֵלָה כּוּ' פְּדַתְנּוּ אַף הַשְּׁמֵלָה בְּכֻלָּל הַיְתָה כּוּ' הֵרִי הַתּוֹרָה נִדְרָשָׁת בִּיג"מ שְׁנַמְסְרוּ לַמְרַע"ה דְּנִקְא וְלַלְמוּד דְּבָר מְדָבָר שֶׁהוּא בְּנִין אָב שְׁבִי"ג מִדּוֹת שְׁנַמְסְרוּ לַמְרַע"ה לֹא נִמְסַר אֲלָא לְלַמֵּד אִיסוּר מְאִיסוּר וְלֹא מְמוֹן מְאִיסוּר כְּדַאִי בַפ"ד דְּכְתוּבוֹת (דמ"ו ע"ב) ע"ש בְּתוֹ וּמְסַתְמָא דַּה"ה אִיסוּר מְמוֹן וְאַפְשָׁר דַּכ"ש הוּא דְּמְמוֹן קַל.

וְהָא דְּמַחְזִירֵי גֵט שְׁאָבֵד בְּסִי דְּמַצָּאוּ קָשׁוּר בְּכִיס כּוּ' וְכֵן אִפִּי בְּנִקְבַּב בְּעֵלְמָא אַת"ל סִי דְּאוֹרְיִיתָא הִינּוּ מְשׁוּם דְּהָתָם לִיכָא אִיסוּרָא דְּאוֹרְיִיתָא אֲלָא מְדַרְבְּנָן מְשׁוּם חוּמְרָא דַּא"א וְלֹא אַחְמִירוּ כ"כ בְּדַאִיכָא עוֹד סִי שֶׁהוּא דְּבָר הַמוֹעִיל מִן הַתּוֹרָה בְּדָבָר שְׁבַמְמוֹן עַכ"פ וְגַבֵּי פְּרִידוֹת נְמִי לִיכָא אִיסוּר בְּרוּר דְּאוֹרְיִיתָא דְּהָא אִיכָא הָתָם ס"ס שְׁמָא שְׁתִּיהֵן אַמוֹתִיהֵן מִין אַחַד מִמֶּשׁ וַא"ת ב' מִינֵיהֵן דְּלִמָּא חוֹשְׁשִׁין לְזַרְעָה דְּהָא ר' יְהוּדָה גּוֹפֵן מְסַפְקָא לִי (וּמַכ"ש דְּחֻכְמִים וּסְתָם מְשַׁנְּהָה הֵכִי ס"ל כַּמ"ש הַתּוֹ וְהָרָא"ש שָׁם) אֲלָא דַּר' אָבָא לֹא סְמַךְ עַ"ז לְמַעֲשֶׂה וְהֵיךְ חוֹשֵׁשׁ לְהַחְמִיר בְּשַׁל תּוֹרָה לְצַאת מִיַּדִּי כָּל סַפְקָא וְסַפְקָא סְפִיקָא מְשׁוּם דְּאַפְשָׁר לְבָרַר ע"י דְּרִישָׁה וְחֻקִּירָה אִם אַמוֹתִיהֵן מִין א' וְה"ל כְּפִתְרוֹן דִּיעֵה מַש"ה סְמַךְ אִיסוּרִים אַת"ל סִי דְּאוֹרְיִיתָא אֲבָל אִי סִי דְּרַבְּנָן מְשׁוּם הַפְּקָר ב"ד לֹא סְמַכְיָנּוּ עַלְיֵיהּ אִפִּי בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן כְּדַלְעִיל: אֲלָא וַדַּאי דְּהֵכִי פְּרִיף מְשׁוּם דְּאַשְׁכַּחַן דְּבַעֲדוֹת אִשָּׁה אֲקִילוּ רַבְּנָן מְשׁוּם עֵיגוּנָא לְעוֹלָם בְּלִי שׁוּם הַפְּרָשׁ בֵּין תַּחֲלַת עֲדוֹת לְסוּפָה וּבְסוּפָה אֲשַׁכַּחַן בְּהַדְּיָא דְּאִקִּילוּ אֲפִילוּ בַכַּה"ג דְּלֹא מְהַנִּי מִדְּאוֹרְיִיתָא פְּגוֹן פְּסוּלֵי עֲדוֹת דְּאוֹרְיִיתָא וְאַפִּי גוֹי בַמַּסְל"ת וַאֲע"ג דְּאִין מַסְל"ת כְּשֶׁר בְּשׁוּם עֲדוֹת דְּאוֹרְיִיתָא אֲלָא בְּדַרְבְּנָן דְּנִקְא כְּדַאִי תַּא בַפ"י דַּב"ק רַק בְּעֲדוֹת אִשָּׁה לְבַד אֲקִילוּ רַבְּנָן כְּמוֹ בְּדַרְבְּנָן מִמֶּשׁ מְשׁוּם עֵיגוּנָא.

וְאַף גַּם לַפְּמ"ש הַתּוֹס' רַפ"י דִּיבְמוֹת הַטַּעַם מְשׁוּם שְׁדוּמָה הַדְּבָר הַגּוֹן לְהֶאֱמִין וְלֹא חֲשִׁיב עוֹקֵר דְּבָר מַד"ת מֵאַחַר שְׁיֵשׁ קֶצֶת טַעַם כּוּ' וּר"ל קֶצֶת טַעַם דְּאִילוּ הֵיךְ טַעַם גְּמוּר הָנִי שְׁרִי מְדַאוֹרְיִיתָא וַא"צ לְתַקְנַת חֻכְמִים מְשׁוּם עֵיגוּנָא דְּנִקְא וְלִקְוֹנָן דַּפ"ט סַע"ב פִּי הַתּוֹ דִּישׁ כַּח בֵּינֵי חֻכְמִים לְעַקּוֹר ד"ת בְּדָבָר הַדּוּמָה כּוּ' מ"מ אַת"ל סִי דְּאוֹרְיִיתָא א לָהּ דְּבָר הַדּוּמָה וְהַגּוֹן יוֹתֵר מִזֶּה שֶׁהַתּוֹרָה סְמַכָּה עָלָיו לְהַשִּׁיב אֲבָדָה לְבַעֲלֵיהּ ע"י סִי וְאַף שְׁבַמְמוֹן קַל הֵרִי אִין מַסְל"ת כְּשֶׁר בְּשׁוּם דְּבָר שְׁבַמְמוֹן כ"א בְּקִנְיָן דְּרַבְּנָן כְּמוֹ נֹחֵל שָׁל דְּבוּרִים כּוּ' כְּדַאִי בַב"ק שָׁם וְאַפ"ה כְּשֶׁר לְעֲדוֹת אִשָּׁה מַה"ט שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹ אוּ מְשׁוּם הַפְּקַעַת קִידוּשִׁין כַּדְּפַרְש"י בַּכ"ב דְּשַׁבָּת וְהַרְשָׁב"ץ בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א וּמְהַר"ם בַּתְּשׁוּ' דַּהַג"מ סִי ט'.

וְהָא דְּבִסְפִיקָא דְּפְלוּגְתָא אֲזַלִּי לְחוּמְרָא כְּמוֹ בְּשַׁל תּוֹרָה מִמֶּשׁ וְלֹא אֲזַלִּין לְקוּלָא כְּבַדְרַבְּנָן כַּמ"ש מְהַר"ם שָׁם בַּתְּשׁוּ' סִי י' בַּתְּרִי לִישְׁנֵי דְּבַגְמָרָא דְּהַלָּף אַחַר הַמַּחְמִיר בְּשַׁל תּוֹרָה. שְׁאֵנִי הָתָם כִּינּוּ דְּלַחַד לִישְׁנָא בַגְמ' ס"ל בְּהַדְּיָא דַּכַּה"ג לֹא אֲקִילוּ רַבְּנָן מְשׁוּם עֵיגוּנָא אֲלָא הַעֲמִידוּ עַל ד"ת אַף דְּאִינְדָּה לִישְׁנָא פְּלִיג ה"ל סְפִיקָא דְּאוֹרְיִיתָא וְלְחוּמְרָא וְכֵן בְּפְלוּגְתָא דְּגְאוּנִים הַפּוֹסְקִים כַּמ"ש רַמ"א בַּש"ע: א וּמ"ש הָרָא"ש לְהַקְל בְּחַשְׁשָׁא דְּתַרִּי יְצַחַק מְהָא דְּאִקִּילוּ רַבְּנָן בְּגוֹי מַסְל"ת וּמְשִׁיִּאִין ע"פ בַּת קוּל אַע"ג דְּבַתְּרִי יְצַחַק אִיכָא פְּלוּגְתָא דְּאִמוּרָאִי שְׁאֵנִי הָתָם דְּהָא בְּפְלוּגְתָא דְּאִבֵּי וְרַבָּא גַבֵּי חַשְׁשָׁא דְּתַרִּי יְצַחַק מִקְלָתָא דְּפְשִׁיטָא הִיא דְּהַלְכָה כְּרַבָּא לְגַבֵּי אִבֵּי אֲלָא מְשׁוּם דְּדַמְיָא פְּלוּגְתָא זֹו לְפְלוּגְתָא דְּרַבָּה וּר'

זינא במוצא גט ונתם פסק הרי"ף להחמיר פרב הונא ור' זינא לכה הוצרה הרא"ש לומר שאין לנו להחמיר במיתה פבגט פאבני משום דאשכחן דבעיגונא אקילו רבנן קולות הרבה כמסל"ת וכת קול אע"ג דלא מהני מדאוריין ודאי והלכה י"ל דאף רב הונא ור' זינא מודולרביא גבי מיתה משום עגונא דל"ח לתרי יצחק כ"ג אף את"ל דהיא חששא מדאוריין כמש"ל מהתו' רכ"ג דגיטין ובב"מ דהא גבי גוי מסל"ת איפא נמי חששא דאורייתא ודאי וכן גבי בת קול יש לחוש לפסולי עדות דאורייתא ודאי ובפרט לצרה כדאיתא בגמ' שהביא הרא"ש שם בתשובה וכה ממצאו פתוב בפטר דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם אלא דרבנן אקילו משום עיגונא מאחר שיש קצת טעם כו' וה"נ יש קצת טעם עכ"פ מאחר דלא הוחזקו דהא לרבה חשוב טעם פעיקר להתיר אפי' בגט והלכה י"ל דאף לר' זינא ורב הונא חשיב קצת טעם עכ"פ להתיר במיתה משום עגונא.

ותדע עוד דהא אפי' בגט בשעת הספנה פותבין ונותנין אע"פ שאין מפירין פדתניא בפרייתא שהביא שם הרא"ש בתשוב' ובמיתה דמא לעולם לשעת הספנה וכן ראוי לכל מורה לחזור אחר כל צדדים כו' זהו בפיאור דעת הרא"ש בתשוב' ובפסקיו אל נכון וסרו מעלי תלוונות מהריב"ל מכל וכל: והנה בגמ' איפא תרי טעמי להא דאקילו רבנן משום עיגונא חדא משום דאשה דייקא ומינסבא מתוה חומר שהחמרת כו' ואידך משום דמילתא דעבידא לגלויי כו' והרא"ש לא הזכיר פאן פלל כ"א ה"ט דאשה דייקא לחוד משום דגבי תרי יצחק לא שייך פלל כ"א ה"ט לחוד וכן בכל תאלת עדות כמו פדחת בלא חוטם דאיפא למיחש שטועים בדמי וגם ולא שייך פלל ה"ט דמילתא דעבידא לגלויי לא משקרי דהא לא משקרי במזיד אלא שטועים ומכ"ש בסי' שבגופו ובנדאי ה"ט דל"ק דר"פ יש בכור דלא אקילו משום עגונא אלא בסופה דנקא ולא בתחלתה משום דבסופה שייך ה"ט דמילתא דעבידא לגלויי ולא בתחלתה.

והלכה מאחר דאנן קיי"ל פלישנא בתרא ולא שאני לן בין סופה לתחלתה מפלל דלא איכפת לן ולא איצטריו לן פלל ה"ט דעבידי לגלויי אלא סגי לן בה"ט לחוד דאשה דייקא. והאיבעיות שבגמ' גבי ע"א בקטטה ובמלחמה וביבמה הן איפא אי מהני ה"ט לחוד דעבידי לגלויי כו' או אם הוא עיקר הטעם כמ"ש התוס' דצ"ג ע"ב.

אבל ה"ט דאשה דייקא לחוד ודאי דמהני לל"ב דר"פ יש בכור דלא מפלגי בין תחלת עדות לסופה וכ"מ מפשט וילשון המשנה דמשיאין ע"פ בת קול דאף שהלך לו תכה ומיד ולא נודע מקומו איו דלא מירתת בעבידא לגלויי (לה"ט דעבידא לגלויי לא משקרו צריך לדחוק דמירי ששהה מעט בראש החר ולא הלך לו מיד והלכו ולא מצאו היינו לאחר זמן מה.

ובהא א"ש השמטת הרמב"ם למשנה שו בחיבורו משום דאזיל לשיטתיה דס"ל דעיקר הטעם משום מילתא דעבידא לגלויי כו' כמ"ש בסוף הלכות גירושין שאין העד יכול להשמט כו' והנה ההכרח לו לבאר ולחלק בין ששה בראש החר ללא ששה ונודע דרכו שלא לכתוב מה שאינו מפורש ומבואר ולכן השמיט לגמרי שלא ליתן מכשול בלשונו להתיר בלא ששה.

וכ"ה בהדיא ברמב"ם רפ"ז מהלכות נחלות סי"מ בגופו כו' שלא החמירו בדברים אלו אלא מפני איסור פרת כו' דהיינו כל"ק דר"פ יש בכי דבעדות אשה אחמירו רבנן ולא

אקילו משום עגונא אלא בסופה דהיינו משום דעבידא לגלויי כמ"ש בסוף הלכו' גירושין ו"ד לנבב בצד אות פלונית ואפי' בהחזקו משום דדמי לנפילה דחד כדלעיל.

ומ"ש בפ"ג מהל גזילה הסימני' מובהקים סומכים עליהם כו' בכל מקום דין תורה. דין תורה דייקא אבל רבנן אחמירו באיסור פרת לבד ולא פוקי פלאי בהמה גבי פרידות.

אבל מ"ש בב"י וכ"מ שהרמב"ם סמך על מ"ש גבי והשליכו מצודה אחריו כו' צע"ג איך אפשר ללמוד ממשאל"ס דרבנן אף לבאר היטב דעת הרמב"ם בזה וגם מ"ש ואפי' שומא. אין פאן מקום להאריף): וממוצא דבר נשמע דאין לפקפק כלל בנ"ד שהעד שמצא ההרוג לא אמר שהפירו מעולם לבעלה של זו דלא שייך כלל ה"ט שבגמרא דעבידא לגלויי אלא באומר שמת בעלה של זו דעבידא לגלויי פשיבא לבית (וכן בע"א שהעיד על רחשם שמתת השחי בבעלה של זו) וכ"מ בהדא מהא"ז בתה"ד סי' רל"ט שהגז' לא אמרו כלל שמצאו בעלה של זו רק שמצאו יהודי בסימנים אלו הרוג וקברוהו דלא עבידא לגלויי ואפ"ה התיר הא"ז בפשיטות וכ"ה בהרבה תשו' האחרונים (ומזה ג"כ ראיה דלא קי"ל פלישנא קמא דר"פ יש בכור) כ"מ בהדא בגמרא רפ"טו דלאו עלייהו סמכינן אלא אסימני' לפי גי' המרדכי א"נ דקאמר סימני' ולא אמרי' דאסקינהו קמן רק הסי' לבד (ומהטור שכתב גבי ע"א במים והפרתיו כו' אין ראיה שהרי גבי ב' עדים וביבשה כ' ג"כ לשון זה): ואולם הראיות שהביאו ר"נ ור"ש שבמרדכי והג"מ מהירושלמי והבבלי.

הנה ראיתם מהירוש' היא פליאה נשגבה דהא גמרא דילן פליג בהדא אירושלמי דנפל לכבשן מעידים ואין מזכירים מעשה ניסים. והחיה אוכלת בו שבמשנה מוקמינן בגמרא דילן דדוקא במקום שאין נפשו יוצאה דלא פירושלמי שנתרחמו עליו כו' (ולפי' הנ"י קאי נמי אמגוניד) ודאמרי' בגמרא דילן דלדידך אתרחיש ניסא אינו נס ממש שהוא שינוי הטבע ככבשן האש אלא דמקרי נס בלשון בני אדם וגם בלשון חכמים כעל הניסים דפורים וכלשון הש"ע א"ח ססי' רי"ט ואף גם זאת דוקא משום דלדידה נמי אתרחיש ודאמרי' דאיפא דעביד סמתרי כו' נמי לק"מ דהתם מיירי במקום שאינו עושה טרפה דהיא מילתא דשכיחא טובא להתרפא ע"י תחבונות כדפרש"י ור"ל דלאו סמתרי ממש שהוא עשב המחבר אפי' ב' חתיכות בשר שחוט פדאי' בפ' הספינה (ד' ע"ד) משום דהא ה"א מיירי במקום שאין עושה טרפה דוקא כדפרשב"ם בהדא בפ' הספינה דה"ג בפא"ט דאי בדרי לה סמתרי חי' והיינו בכוליא וכה"ג דוקא שאין עושין טרפה אבל במקום שעושה טרפה לא מהני בידור סמתרי.

דטרפה אין לה תקנה פדאי' בהדא ברפ"ד דחולין והיינו בידי אדם אפי' ע"י בידור סממנים כמ"ש הרא"ש ורשב"א שם גבי בהמה שנתחכו רגליה וה"ט משום דסמתרי לא מהני להבריא הפכה שתחזי' משום זיקא דענייל במפה כדפרש"י בב"מ דק"ז ע"ב ומש"ה אף דסמתרי מהני לחבר החתיכות יחד מ"מ אינה חיה עי"ז ותדע מדמעידים בשחט בו רוב שנים וה"ה במחו לה ברומחא במקום שעושה טרפה ענייל התם זיקא ואינ' חיה דאל"כ לא היתה טרפה מאחר שיש לה תקנה בידי אדם וה"ה לאדם כה"ג דאין חילוק בטרפות בין אדם לבהמה כמ"ש התוס' (אכן לפ"ז צ"ל דר"ש בן אלעזר דקאמר בפרייתא דמגוניד יכול ליפנות ולחיו' אפי' במקום שעושה טרפה כמ"ש התו'.

ס"ל (כמ"ד) דְּטַרְפֵּי חַיָּה אֲמַנְם לַפ"ד רַמְבַּ"ן וְרַשְׁבַּ"א שֶׁפָּתְבוּ שָׁם גַּבֵּי סַפִּין מְלֻבְּנֵת דְּטַרְפוֹת דְּבִהֶמָּה אֵין פְּגָגְדֵן בְּאָדָם לְבַד מִן הָאֲרַבְּנָה וְלִמְעַלָּה כּו' א"ש דְּבַרֵּי ר"ש בֶּן אֶלְעָזָר דְּבַרְיָי אִפִּי לְמ"ד דְּטַרְפָּה אֵינָה חַיָּה וּמִשּׁוֹ דְּאָדָם שְׁאֵנִי וּלפ"ז י"ל דְּסַמְתָּרֵי דַרְפֻט"ו מֵיַרְי אִפִּי בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה טְרָפָה בְּבִהֶמָּה אֲבָל בְּאָדָם יֵשׁ תַּקְנָה ע"י סַמְתָּרֵי אוֹ תַחְבֻּנְשַׁת כַּדְפָּרֵשׁ"י וְהָא דְאָמַר שְׁמוּאֵל דְּמַמְקוֹם שֶׁהֲנַפְּשׁ יוֹצֵאת בּוֹ מְעִידֵי הֵינּוּ פְּשֵׁהֲנַפְּשׁ יוֹצֵאת בְּאֲכִילַת הַחַיָּה אֶת הָאֲבָר פְּלוֹ אוֹ רִבּוֹ כַּמ"ש הַרְמַב"ם בְּנִטְיִלְתּוֹ בְּנִטְיִלְתּוֹ דְּוָקָא וְלֹא בְּנֻקְבַּ בְּעֵלְמָ' דִּיכּוֹל לַחַיּוֹת יב"ח דְּאֵז דְּוָקָא מְהַנִּי סַמְתָּרֵי אוֹ שְׁאָר תַּחְבֻּנְשַׁת בְּאָדָם לַחַיּוֹת יוֹתֵר אֲבָל בְּנִטְיִלַת פְּלוֹ אוֹ רִבּוֹ הֲנַפְּשׁ יוֹצֵאת מִיַּד אוֹ בְּזִמְן קָרוֹב פְּנּוּ בְּשַׁחַט רֹבֵב שְׁנַיִם וְלֹא מְהַנִּי אִפִּי סַמְתָּרֵי מִשּׁוֹ זִיקָא שְׁנֻכְנַס בַּמַּפָּה פְּדָא'י בַב"מ שָׁם וּכ"ש שְׁאָר תַּחְבֻּנְשַׁת אִפִּי בְּאָדָם וְה"ט נְמִי דְּמַעֲיָדִין בְּמַגְוִיָּד לַת"ק דְּבַרְיָי דְּמֵיַרְי נְמִי בַכּה"ג שֶׁהֲנַפְּשׁ יוֹצֵאת בְּזִמְן קָרוֹב דְּשׁוֹנֵי' גִּיסְטָרָא פְּעוֹבְדָא דֶּהֱוָא טִייעָא וְדוּמְיָא דְּמַגְוִיָּד דְּמַתְנִי' דְּאֵהֲלוֹת דְּמֵיַתִּי הֵתָם וְהָא"ש נְמִי דֶּה"ט דְּהַרְמַב"ם וְהַטּוֹר שְׁלֵא הַתִּירוֹ בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה טְרָפָה מִשּׁוֹם דְּחֻשְׁשׁוֹ לְסַגְיָא דַרְפֻט"ו וְאִיפָּא דְעֵבִיד סַמְתָּרֵי כּו' וְה"ה תַּחְבֻּנְשַׁת אַחֲרַת כַּדְפָּרֵשׁ"י וְה"ט מִשּׁוֹם דְּאָדָם שְׁאֵנִי דְאִיפָּא מִיַּעוּטָא דְּמַהַנִּי לֶהוּ סַמְתָּרֵי וְכַה"ג וְכַלְשׁוֹן הַגַּמ' וְאִיפָּא דְעֵבִיד כּו' וְהוּא מִיַּעוּט דְּשָׂכִיחַ וְחֵיִישִׁי לֶהּ מְדַרְבְּנָן וְלֹא אֲקִילוֹ מִשּׁוֹם עֵיגוּנָא אֲלֵא מִשּׁוֹם דְּאִשָּׁה דְּיִיקָא וְהָא בְּמַלְחָמָה פִּינוּ דְּחַנְי' דְּמַחֵי לִיָּה בְּרֻמְחָא תּוֹ לֹא דְיִיקָא טְפִי וְאֲמָרָה בְּדַמֵּי וְסַבְרָה שְׁמַת פְּדָא'י הֵתָם בְּגַמְר' מ"ט דְּמַלְחָמָה כּו' אֲבָל מְדַאֲוֵרֵיקָא לֹא חֵיִישִׁינָן לְמִיַּעוּטָא וּמַש"ה הַהוּרָג אֶת הַטְּרָפָה פְּטוֹר וְכֵן צ"ל פֶּן בַּע"כ לַפ"ד רַמְבַּ"ן וְרַשְׁבַּ"א דְלַעֲלִיל): וְגַם רְאֵיִת ר"ן וְר"ש מֶהֱוָא גַבְרָא חַרוֹכָא לַק"מ לְהָרָא"ש.

דס"ל כַּדְפָּרֵשׁ"י דְּפַסְתָּא דִּידָא דְשִׁדְיָא הֵיא מֵאִישׁ אַחַר הַבָּא לְהַצִּיל וּמַמ"נ א' עֶרְק וְאֶזֶל לְעַלְמָא וְדַלְמָא הוּא בַּעֲלָה וּכ"כ הַרִי"ו בַש' הַרְמ"ה וְעוֹד דְּהָא הֵתָם טַעְמִיָּה דַר' חֵיָּיָא בַר אֲבִין דְּמַדְמֵי לֶהּ לְעֵישָׁנּוּ עֲלִינוּ אֶת הַבַּיִת כּו' דְּקַאֲמָרָה בְּדַמֵּי וְלֹא דְיִיקָא וּכ"ה בְּרַשְׁבַּ"א שָׁם בְּהַדְיָא: וְגַם רְאֵיִתָם מַמְשַׁאל"ס לַק"מ מַה"ט דְּהָא לֹא אֲקִילוֹ מִשּׁוֹם עֵיגוּנָא אֲלֵא מִשּׁוֹם דְּאִשָּׁה דְּיִיקָא וּמִיַּנְסְבִי וּמִיָּם פְּמַלְחָמָה דְּמִי דְאֲמָרָה בְּדַמֵּי וְלֹא דְיִיקָא פְּדָא'י בַגַּמ' בְּפַסְקֵי מַהֲרָא"י וְסִי' קַל"ט דְּמַה"ט דְּוָקָא אַחְמִירוֹ בַּמְשַׁאל"ס אַע"ג דְּמִיַּעוּט נְמַלְטִים לֹא שְׂכִיחַ כַּמ"ש הָרָא"ש וְהַמְרָדְכִירְפֻט"ו בַש' ר"ת דְּמַש"ה לֹא מְפָקִינוּ בְּדִיעְבַד אֲכֵן בַּפ' הַחוּלְצֵן פְּתַב הָרָא"ש אִיפָּא דְמַש"ה אֲסָרוּ לְכַתְחֻלָּה מִשּׁוֹם דְּהַנִּי מִיַּעוּטָא דְשָׂכִיחָא וְהוּא מִהַתּוֹס' שָׁם בַש' ר"י וְא"כ אַדְרַבָּה מְכָאן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ אִיפָּא מַמ"ש ר"נ וְר"ש הַנְּז"ל דְאָרְף שְׁהוּא מִיַּעוּטָא דְשָׂכִיחַ שְׁרִי בְּדִיעְבַד וְהָא דְלֹא הִקְיָלוּ לְכַתְחֻלָּה מִשּׁוֹם עֵיגוּנָא ה"ט מִשּׁוֹם דְּלֹא דְיִיקָא כַּמ"ש מַהֲרָא"י (וְהָא דְבְּמַלְחָמָה אַחְמִירוֹ אָרְף דִּיעְבַד מְקוֹם דְּלֹא דְיִיקָא ש"ה בְּמִים שְׁאֵין לְהֵם סוּף דְּהַטְבִּיעָה הֵיא וְדָאִית ע"פ עַד א' אוֹ אֲפִילוֹ עַל פִּיָּה בְּתַר דְאֲקִילוֹ רַבְּנָן לְהַאֲמִינָה מִשּׁוֹם עֵיגוּנָא מִשּׁוֹם דְּבַטְבִּיע' שִׁיָּד לּוֹמַר דְאֲמָרָה בְּדַמֵּי שְׁנַטְבַּע אַע"פ שְׁלֵא נָפַל כָּלָל מִן הַסְפִּינָה אֲלֵא בְּנָפַל לֵיָם אֲמָרָה בְּדַמֵּי דְמַסְתְּמָא שׁוֹב לֹא עָלָה וְהַלְפָּד אֶזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא דְאֵין נְמַלְטִי בְּדִיעְבַד מַשַׁא"כ בְּמַלְחָמָה וְאִפִּי' לַפְמ"ש לְעֵיל לַפ"ד רַמְבַּ"ן וְרַשְׁבַּ"א דְמַחוּ לִיָּה בְּגִירָא בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה טְרָפָה בְּבִהֶמָּה מ"מ אֵינוּ דְבַר בְּרוּר בְּוֹדָא דְרַאֲתָה בְּעֵינֵיהּ מְמַשׁ דְּמַחוּ לִיָּה בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה טְרָפָה וְדָאִי אֲלֵא דְרָדָא אַת"ל קַאמ' רַבָּא הַת' דְאָרְף אַת"ל דְּחַנְי' דְמַחוּ לִיָּה בְּגִירָא בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה טְרָפָה אַכְתִּי אִיכ' לְסַפּוֹקֵי נְמִי דְאִיפָּא דְעֵבִיד סַמְתָּרֵי אֲבָל בְּאַמְתָּ יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק עַדִּינוּ ג"כ דְלֹא חֵזִיָּא מְמַשׁ דְּמַחוּ לִיָּה

במקום שעושה טרפה ודאי ותדע שהרי הרמב"ם לא העתיק דק טעמא קמא לחוד ס"ד
בכל הני דאיטול כו' והיינו משום דס"ל דרבא קאמר רק בדרף את"ל לחוד ולרונחא
דמילתא לאשמועי' דאיכא נמי עוד ספק דסמטרי דהוא מיעוטא דשכיח חיישי' לי' נמי
מאח' דאמרה בדרמי דסברה שוות ואף דהרמב"ם ס"ל דעיקר הטעם משום מילתא
דעבידא לגלויי אפ"ה לא סמכינן על ה"ט לחוד היכא דאמרה בדרמי ולא דייקא כמ"ש
המ"מ) ותדע עוד דהא בסוגיא דיבמות וב"מ מבואר להדיא דאי סימני' דאוריין' מדמינן
סימני' בגופו ובכליו בעדות אשה לסימנים דאבדה ממש ולא ממעט אלא סי' דארוף וגוין
בגופו ובכליו משום דחיישי' לשאלה א"נ בחינורי וסומקי דוקא אבל סי' דמדת אורף
ורחב בצמצום בכה"ג דהוי סי' דאורייתא באבדה הה"נ בעדות אשה את"ל סי' דאוריין'
וכ"כ הרא"ש בהדני' בפ' דב"מ אפי' גבי סי' דאורף גופו וכ"ש גבי פליו ואע"ג דשכיחא
מילתא ודאי דאתרמו עוד מקצת טליתו' בעולם שהן ארנכו' ממש פטלית זו בצמצום וכן
עוד קצת אנשים מצומצמים בארפם כזה ממש אפ"ה הוי סימן פדמוכח בגמרא בהדיא
דדוקא ממניינא ומתקלא דשיון לא הוי סי' כו' וכמ"ש הרא"ש בפ"ה דב"מ דבמציאה
הקילו בסי' פל' דהו והה"נ בעדו' אשה פדלעיל ומ"ש ממשאל"ס דאחמירו רבנן לכתחלה
ואפני' בדיעבד לא התירו אלא משום דהוא מיעוטא דלא שכיח לפר"ת ואף לפר"י עכ"פ
לכתחלה אסרו משום דמיעוט דנמלטי' שכיח וה"נ שכיח בעולם דאתרמי אורף טלית
פטלית ואיש פאיש וכמו מדות דשומשמי' ואפשר נמי דשכיח טפי ממיעוט דנמלטים
דנדאי פונת ר"י לומר דשכיח טובא שזהו נגד החוש שאינו מצוי כ"כ אלא דשכיח קצת
ומכ"ש דנדאי שכיח טפי מסמטרי ממש (למקום שעושה טרפה לפ"ד ר"נ ור"ש) דלא
שכיח פלל אלא ודאי דמשום דאשה דייקא אקילו משום.

עיוגונא פמו במציאה אפי' בסי' פל' דהוא כמ"ש הרא"ש אבל במשאל"ס דמי למלקמה
ולא דייקא ומכ"ש גבי סמטרי דמייירי במלקמה ממש מש"ה חיישי' אפי' למיעוטא
פדלעיל: כט גי"ה קריתי ושינתי.

ולע"ד אין פאן בית מיחוש מפל החששות שחשש מעכ"ת פי שתי תשובות בדבר חדא
דר"ה לאו מקום סתירה היא גבי סוטה דמש"ה קיי"ל ספק ר"ה טהור והיינו אפי' היכא
דשייף קצת סתירה באפילה ובלילה כמ"ש התוס' דפ"ק דנדה (ד"ב סע"א) ואף דהאידינא
לית לן ר"ה לענן שבת הא לענן טומאה שנינו (פ"ו דטהרות) הרבה דברים שהן רה"י
לשבת ור"ה טומאה ואפני' חצר שהרבים בוקעים (בה) ובקעה בימות החמה (ר"ה
לטומאה) וגם למ"ש בגליון תוס' שם ב' ירושלמי היינו באפילה דוקא משא"כ כשהלבנה
זורחת כמ"ש מעכ"ת וכ"ה בהדיא בפ"ה דטהרות גבי נגע בא' בלילה שהוא ס' ר"ה
כמ"ש בתוספתא שם הובאה בר"ש שם ובתוס' רפ"ק דנדה (דף די רע"א) ומ"ש התוס'
בסוטה דף ק"ח ע"ב מפשנה ג' פ"ח דטהרות לע"ג דהתם ה"ט משום גזירת פלים
הנמצאים שגזרו באושא לשון אף בר"ה על ודאי מגען שהוא ספק טומאתן פדאית'
בפ"ד דטהרות (מ"ה) ובפ"ק דשבת.

ומאבד ביום ה"ט כמ"ש הר"ש שם וצ"ע ותו דגם אם נסעה בדרף לבדה בלא חבורה
אין לחוש פלל דבכה"ג לא מקרי קינוי פלל רק הוכחה שהוכיח אותה ומיחה בה (שלא)
לעבור על דברי חז"ל אבל לא משום שעלה על לבו לחשדה לעשות מעשה ח"ו וקינוי

שבתורה אינו אלא בַּשְׁחוּשְׁדָּה בְּאֵמַת כְּדַאִיתָא בִּיבְמוֹת דְּרַף נ"ה ע"ב ע"ס בְּתוֹסְפוֹת ד"ה לְשִׁקְיָנָא לָהּ וּבְרַש"י שָׁם וּלְחִילוּק זֶה נִתְפָּנֵן הַב"ש ס"י קע"ח (בְּסוּפּוֹ) וּמְוַכָּרָה הוּא ג"כ בַּגְמ' רַפ"ק דְּסוּטָה וְלֹא תִקְשִׁי אֵהָא דַּא"ר תְּנִינָא מְסוּרָא לָא לִימָא אֵינְשׁ כּו' מְהָא דְקִי"ל ר"י ור"ע הִלְכָה כַר"ע ור"ע אָמַר וְקָנָא חוּבָה וְאַף דְהֶרְמַב"ם (ספ"ג מְהִי סוּטָה) פִּי הָא דִּיבְמוֹת ד' נ"ה לְעַנְנִי שְׁאִין הַמִּים בּוּדְקִין כּו' הִינְנוּ מְשׁוּם דַּס"ל הִלְכָה כַר' יְהוֹשֻׁעַ דְּמִתְנִיתִין (רִישׁ סוּטָה) דְלֹא כַר' תְּנִינָא וְלֶהֲרַמְב"ם בְּלֵאָה"נ אֵין לְחוּשׁ (פֶּלֶל) (כ"כ) בַּנ"ד שְׁהִיָּה בֵּינוּ לְבִינָה (נ"ל לַפ"מ דְּמִשְׁמַע מְדַבְּרִיו כִּינֵשׁ הִלְכוֹת סוּטָה וּבַכ"מ ספ"ד אָבֵל צַע"ג מַס"פ כ"ד מַה' אִישׁוֹת) וּמְגוֹדֵל טְרִדוּתִי לֹא אוּכַל לְהֶאֱרִיךְ וְה' יָמָיו וְשְׁנוּתָיו יֶאֱרִיךְ כְּנִפְשׁ או"נ מְלוּנ"ח שְׁנִיאֹר וְלָמֵן בְּמו' בְּרוּךְ זֶלֶה"ה: ל ה' יִשְׁפֹּת שְׁלוֹם וְחַיִּים טוֹבִים לְאו"נ בַּד"ז הֶרֶב הַגְּדוֹל הַמְּפֹרָסִם מוֹהַר"ר יִשְׂרָאֵל נ"י וְלִגִּיסוֹ הֶרֶב הַמְּוֹפְלָג מוֹה' יַעֲקֹב נ"י מ"צ דַּק' וּוִיטַעֲפִסֵק יַצ"ו: אַחַד"ש כְּמִשְׁפָּט לְאוֹהֲבֵי שְׁמוֹ בְּאִתִּי מִן הַמוֹדִיעִים אֵיךְ בְּהִיּוֹת פֶּה מוֹכ"ז שְׁיִלְהִי קִיץ הָעֶבֶר שְׁאוּל שְׁאוּל הָאִישׁ מְאִתִּי עַל אוֹדוֹת אֲשֶׁתּוֹ אֲשֶׁר יֵצֵא עֲלָיָה קוֹל עֲנוֹת תְּלוּשָׁה אֵיךְ שְׁהוֹדִית לְפָנַי אֵינָה בְּנִי אָדָם בְּעִיר' שְׁוִינְתָּה תַּחַת בְּעֵלָהּ.

וּבְעֵלָה חִקְרָה וְדַרְשָׁה הַטִּיב וְכַחֲשָׁה לוֹ וְאָמְרָה שְׁלֵא הִיָּתָה שׁוּם מַעֲשֵׂה מִמֶּשׁ בְּעוֹלָם רַק אֵינָה קִירוּב וְהוּא סוּמָךְ וּמֵאֲמִין לְדַבְּרֵיהָ שְׁדַבְּרָה לוֹ בְּלִבְד וְלֹא לְדַבְּרֵי שְׁאָר בְּנֵי הַתְּרִתִּי לוֹ אֲזַבְּשִׁיטוֹת לְפִי מְשֻׁנָּה אַחֲרוּנָה דְּסוּף גְּדָרִים דַּא"ל דְּדוֹקָא בְּאוֹמְרָת לְבַעֲלָה דִּינָא הָכִי דַּז"א כְּמִבְּנָאָר מְלִשׁוֹן הַטּוֹש"ע ס"י קט"ו שְׁלֵא הִזְכִּירוּ פֶּלֶל בְּעֵלָה וְכ"ה בְּהֶדְיָא בַּב"ש שָׁם סַק"ל בְּפָנַי כְּנֻגָה עֲדִים כּו' (וְכ"מ בְּהֶרָא"ש ספ"ב דִּיבְמוֹת) וְכ"ה בְּהֶדְיָא בְּפִסְקֵי מַהֲרַא"י ס"י רַכ"ב וּבְשְׁאָר תְּשׁוּבוֹת רַאשׁוֹנֵי וְאַחֲרוֹנֵי וּפְשׁוּט הוּא.

וּמְבֹנָאָר שָׁם בַּמַּהֲרַא"י דְּרַגְלִים לְדַבְּרֵי הִינְנוּ שְׁיֵשׁ רַגְלִים לְדַבְּרֵי בְּלֵא"ה פִּי בְּלִי אֲמִירְתָּה אָבֵל לֹא מַחֲמַת שְׁנִרְאָה מִהַדְּבָרִים שְׁאֲמָרָה אֵמַת כּו' וְהִינְנוּ שְׁיֵשׁ רַגְלִים לְדַבְּרֵי ע"י עִידֵי כְּיַעֲוֹר כִּי הִנֵּי עוֹבְדֵי דְשְׁיִלְהִי גְּדָרִים שְׁמִשְׁם הוֹצִיא מַהֲרַא"י חִידוּשׁ דִּין זֶה לַפ"ד הַתּוֹס' בְּכַתְּוִבוֹת ד' ס"ג ע"ב ד"ה אָבֵל כּו' וּמְכֻנְעָר הַדְּבָר כּו'.

וְהִנֵּה דְרִשְׁתִּי וְחִקְרִתִּי מִבְּנֵי עִירָה שְׁהִיו אֲזַבְּמַחֲנִינוּ וְלֹא נִשְׁמַע עָלֶיהָ שׁוּם כְּיַעֲוֹר בְּעוֹלָם וְצִוְיִיתִי לְחַקֹּר שָׁם עוֹד כָּל מַה שְׁאֲפָשֶׁר וְאֵין קוֹל וְאֵין עוֹנָה רַק הַקּוֹל הֶרָאשׁוֹן לְבַד מַה שְׁהוֹדִית כְּנ"ל.

וְהִנֵּה מְבֹנָאָר שָׁם בַּמַּהֲרַא"י דְּאַף דְּקִצְוֹנְתָּה וְאָמְרָה שְׁאוֹהֲבָת אֵת בְּעֵלָה אַפ"ה אוֹמְרִים שְׁעֵינִיָּה נִתְנָה בְּאַחַר וּבְתִשְׁבוֹבוֹת נוֹדַע בִּיהוּדָה כְּתַב דְּאַף אִם אֵין סְבָרָא לֹאמַר שְׁעֵינִיָּה נִתְנָה בְּאַחַר אַפ"ה לֹא וְנִהְיָמְנָא לַפְמ"ש הַר"ן סוּף גְּדָרִים דְּמַדְאוּרֵיָּתָא לֹא מְהִימְנָא כּו' יַע"ש ס"י ע'.

עוֹד זֹאת מְבֹנָאָר בַּמַּהֲרַא"י שָׁם דְּאַף שְׁהוֹדִית לְפָנַי גְּבָרָא דְמְהִימֵן לִי כְּבִי תְרִי וְלִבּוֹ סוּמָךְ עָלָיו אַפ"ה שְׁרָא יַע"ש הַטַּעַם בְּאַרְיִכוֹת (וְלַע"ד זֶה הִיא כְּנֻגַת רַמ"א הוֹדִית לְפָנַי א' כּו' וְהַמְרָשִׁים טַעָה וְצִיָּין מַהֲרִי"ק בְּמַקּוֹם מַהֲרַא"י וְנִסְתַּלְקָה בְּזֶה הַשְּׁגָת הַב"ש סַק"ל מַנ"ל הָא כּו' וְתִירוּצוֹ אֵינוֹ מוּכָן דְּסוּף סוּף הָא בְּהֶדְיָא כְּתַב רַמ"א אַף שְׁמֵאֲמִין הַבַּעַל לְעַד כּו') וּמַש"ה גַּם בַּנ"ד לֹא חֲשַׁשְׁתִּי אוּלַי הוֹדִית לְפָנַי גְּבָרָא דְמְהִימֵן וְהַתְּרִתִּי בְּפִשְׁטוֹת.

והנה עתה הפעם חזר הבעל וּבא אלי ועומ' בדיבורו שאינו מאמין רק לדברי אשתו וּדברה אליו וּנְקָא וְהָצִיעַ לְפָנַי אִיךָ שְׁקֵמוּ עָלַי עוֹרְרִין וְהִפְרִישׁוּ מֵאֲשֶׁתּוֹ וְהִנֵּה הוּא גָר בְּכַפֵּר הַשְּׂיִיךְ לְמַחְנִיכֵם הַטְּהוֹר וְלִזְזָת אֲמַרְתִּי עִם הַסֵּפֶר כִּי עֲלִיכֶם הַמַּצְוָה הַזֹּאת לְקַרֵּב אֶת הַמְּרוֹחֲקִים בְּזֵרוּעַ וְעַמְּכֶם הַמְּדַע וְהַחֲכָמָה וְאִם יִיטִיבוּ דְבָרֵי בְּעֵינֵיהֶם יִתְּנוּ עֵינֵיהֶם וְיִצְדְּקוּ לְבַא ג"כ עה"ח בְּכֹחַ הַיִּתְרָא דְעַדִּיף וְהִנֵּה זֶה שְׁלוֹם מֵאֲדָה"ש כְּנֹפֶשׁ הַטְּהוֹר וְנֹפֶשׁ א"נ ד"ש מְלוֹנ"ח שְׁנִיאֹר וְלָמֵן בֵּא"א מו' בְּרוּךְ זֶלֶה"ה: לֹא תִשׁוּבָה עַל אֹדוֹת הָאֲמִתְלִי שְׁלֹא נִתְקַבְּלָה בְּעֵינָיו לְאֲמִתְלֵא מְבֹרְרֵת וְדִאִית יָפָה כִּינּוּן מַעַכ"ת כִּי לְמִיחָשׁ מִיְבֻעֵי אוֹלֵי הַיִּתְהָ הוֹדָאָתָה תַחֲלָה מַחְמַת חֶסֶד וְיִדְעָה שְׁתֹּאסֵר עַל בְּעֵלָה.

ואח"כ אָמַר לָהּ בְּעֵלָה שְׁתֹּאסֹר וְחִזְרָה בָּהּ. וְהִגַּם שְׁחֶסֶד וְיִדְעָה זֶה הוּא דְבָר רְחוּק קֶצֶת אַעפ"כ לְמִיחָשׁ מִיְבֻעֵי אִיךָ אַעפ"כ לְפִי הַמוֹבֵן מִמְּכַתֵּב מַעַכ"ת דַּעַכ"פ מִיְדֵי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא אֲמִתְלֵא שְׁלָה בְּעֵינָי מַעַכ"ת דְּאוֹלֵי הוֹדִית מַחְמַת הַיִּרְאָה שְׁיַעֲיֵד בְּפָנֶיהָ בְּמִקוֹם הַמְּשַׁפֵּט יַעֲנִישׁוּהָ וְכַמ"ש בַּגַּב"ע.

הנה אם הוא ספק שקול לפי ראות עיני מע"ל. נלפע"ד לסמוך בשעת הדחק הגדול כִּזֶּה (שֵׁישׁ לָהּ בָּנִים וְכו') ע"ד הַב"י בַּש"ע ס' קע"ח שֵׁא"צ לְהוֹצִיאָהּ אִם אֵינוּ מְאֲמִין בְּלָבוּ לְדַבְרֵי הָעֵד אִיךָ שְׁשׁוֹתֵק וְשְׁתִּיקָה כִּהוֹדָאָה בְּכָל דְּנֹכְתָא וְכַמ"ש לְקַמּוֹ.

ונקט שותקת לרבותא. דאפי' אינה אומרת מפ' טמאה אני צריך להוציאה אם מאמין לדברי העד וגם לאפוקי מכחשת לפמ"ש בב"י ס' קט"ו ואף שחלק עליו רש"ל שצ"ל בטור והוא שותק וכו'.

מ"מ הדין דין אמת והוא תלמוד ערוך בקידושין ד' ס"ו בְּעֹבְדָא דֵהוּא סְמִיא לְפַמְש"ש הַרְשָׁב"א בְּתִשׁוּבָה לְרַמְב"ן ס' קל"ג בְּשֵׁם רַש"י וְלֹא מְכַחֲשִׁתּוּ אֲלָא שׁוֹתֵקֵת וְגַם מְוַכְרַח לומר כן לְכָל הָעוֹמְדִים בְּשֵׁטֶת רַמְב"ן וְרַשְׁב"א וְסִיעֵתָם הַחוֹלְקִים עַל פִּי ר"ת בְּסוּגְיָא זֶה כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּקִידוּשֵׁי רַשְׁב"א וְרִיטְב"א וְכַר"ן שֵׁם וּמְפָרְשִׁים דְּלֹאוּ מְשׁוּם שְׁתִּיקָה כִּהוֹדָאָה אֶסֶר אַבְי בְּכוֹלְהוּ.

אלא משום נאמנות העד ואפי' באינו יודע והוא סמיא לא ידע מידי דלא כמ"ש הַר"ן בְּשֵׁם הַתּוֹ לְשֵׁטֶת ר"ת (וְהֵם הַתּוֹ יִשְׁנִים אֲבָל בַּתּוֹ שְׁלָנוּ תִי בַע"א) וְא"כ אִם הָאִשָּׁה מְכַחֲשֵׁת מ"ט דְּאַבְי וְגַם רַבָּא לַל"ל מְשׁוּם דְּבָר שְׁבַעְרָנָה וְכו'.

בלאה"נ ע"א לא מהימן בכה"ג אפי' בשאר איסורים וכ"ש גבי אשה דתלמוד ערוך הוא רפ"ק דְּסוּטָה ד"ג ע"ב וְדַל"א ע"ב דַּע"א לֹא מְהִימֵן בְּלֹא קִנּוּי וְסַתִּירָה וּמִיָּירֵי וְדִאֵי שְׁהַבְעֵל אֵינוּ יוֹדֵעַ דְּוָמִיא דֵהַשְׁקָאָת סוּטָה שְׁקִינָא לָהּ וְדו"ק: אֲלָא וְדִאֵי דְּמִיָּירֵי שְׁאִינָה מְכַחֲשֵׁת וְא"ל דַּמ"מ לֹא שְׁוִיא נִפְשָׁא חַד"א אֲלָא בְּאַמִּירָה בְּפִי דו"א כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּהַדְיָא בְּחִדּוּשֵׁי רַשְׁב"א וְרִיטְב"א בְּקוֹשְׁיָתָם עַל פִּי ר"ת.

וכ"כ הַתּוֹס' שְׁלָנוּ ד"ה אָמַר רַבָּא וְתִירוּצָם לֹא שְׁיִיךְ כ"א בְּבַעַל וְלֹא בְּאִשָּׁה עֲצָמָה שְׁיִוֹדַעַת הָאֲמִת. וְא"ל דַּס"ל לְרַשְׁב"א וְסִיעֵתוֹ כַּמ"ש ר' יְרוּחֵם נַכ"ג ח"ב הוּבָא בְּשָׁ"ף ס' קכ"ז לְחַלֵּק בֵּין דְּבָר שְׁבַעְרָנָה לְשָׂאֵר אִיסוּרִים בְּאִם שְׁתַּקַּת תַּחֲלָה וְאַח"כ אָמַר לֹא שְׁתַּקִּיתִי אֲלָא מְפָנִי שְׁלֹא חֲשַׁשְׁתִּי וְכו' דו"א דר' יְרוּחֵם הוֹצִיא דִין זֶה מִשְׁטַת ר"ת לְפַמ"ש בְּתוֹס' יִשְׁנִים שְׁהַעֲד אָמַר לֵהוּא סְמִיא שְׁגַם הוּא יוֹדֵעַ כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ וְאֵהָא פְּלִיג רַבָּא וְאָמַר אֵין דְּבָר

שְׁבַעֲרוֹה וכו' פּי דְגַבֵּי דְבַר שְׁבַעֲרוֹה לֹא מְהַנִּי שְׁתִּיקָה לְמַהוּי פְּהוּדָאָה מְמַשׁ אַע"ג שֶׁא"ל הָעֵד שֶׁהוּא יוֹדֵעַ וְדוֹמְיָא דְטְהָרוֹת שְׁנַטְמָאוּ לְפָנֶיהָ לְפָר"ת.

וְהֵינּוּ ע"כ מְשׁוּם שְׁיִכּוּל לֹמַר לֹא חֲשַׁשְׁתִּי וכו' אֲבָל הַרְשָׁב"א וְסִיעֲתָם הִקְשׁוּ זֹאת עַל פִּרְ"ת וְכָתְבוּ בְּהֶדְיָא דְפִין לְחַלְקָא פְּלָל בְּזָה בֵּין דְבַר שְׁבַעֲרוֹה לְשָׂאָר אֲסוּרִים ע"ש בְּחִידוּשֵׁי רִשְׁב"א וְרִיטְב"א.

וְיָבֵר מִן דִּין הֵנָּה בְּתוֹשׁוֹ לְרַמְבַּ"ן הַנֶּ"ל כְּתוּב בְּהֶדְיָא שְׁאֵינָה מְכַחֶשֶׁת שְׁעֵדִינָן אֵינָה מְכַחֶשֶׁת. וְהָא דְלֹא פִי שְׁאוּמְרַת טְמָאָה אֲנִי מְשׁוּם דּו"א מְוַכְרַח בְּגַמ' דְּמִינֵי רֵי בְּהִכִּי וְגַם דְּדִינָא דְהִכִּי דְדָאָף שְׁאֵינָה אוּמְרַת בְּפִי חֲזִיב לְהוֹצִיאָהּ אִי מְהִימָן לִי כְּבִי תְרֵי וְדִיבּוּרָה לֹא מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִיד דָּאִי לֹא מְהִימָן הָעֵד כְּבִי תְרֵי אָף שְׁאוּמְרַת בְּפִי שְׁמָא עֵינֵיהָ נִתְנָה בְּאַחַר.

וְאָף אִי לֹא מִיִּסְתַּבְּרָא לְמִיִּתְלֵי בְּהִכִּי מ"מ מְשׁוּם מְגַדֵּר מִלְתָּא הִפְקִיעוּ חֲכָמִים לְקַדוּשֵׁי בְּכָל מִי שְׁאוּמְרַת כֵּן לִפ"ד רִשְׁב"א בְּחִידוּשֵׁי סוּף גְּדָרִים ***(וְאֶדְרַבְּהָ אֶפְשָׁר דְּשׁוּמְתָת הוּא רְבוּתָא גַם לְרַבָּא לְהַקְלֵי בְּלֹא מְהִימָן כְּבִי תְרֵי דְכ"ש אוּמְר' טְמָאָה אֲנִי כְּמ"ש בִּירוּשְׁלַמִּי בְּאֵת לְאַסְנֹר עֲצָמָה הִתִּירָה בְּאֵת לְהִתִּיר עֲצָמָה אֶסְרָה וְאֵע"פ שְׁאֵינָן רְאִיָּה לְדְבַר זְכָר לְדְבַר (ע"ש סוּף גְּדָרִים): ***(וְתוֹדַע עוֹד מְדַלָּא א"ל שְׁמוּאֵל לְסַמְיָא לְשִׁאוּל מְאַשְׁתּוֹ אִם תּוֹדָה תֵּאֶסֶר גַּם אִי לֹא מְהִימָן כְּבִי תְרֵי וְאִם תִּכְחִישׁ גַּם אִי מְהִימָן שְׁרֵי לִפ"ד רִשְׁב"א בְּתוֹשׁוֹ לְרַמְבַּ"ן א"ו שְׁדִיבּוּרָה לֹא מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִיד אָף בְּע"א מְאַחַר דְּע"א לֹא פְלוּם הוּא ***(וְעֵינָן ש"ף סִימָן קכ"ז שְׁתַּפְּס עֵינָר כְּרִשְׁב"א וְסִיעֲתוֹ בְּפִי הַסְּגִיָּא וְהִבִּיא עוֹד הִרְבֵּה מְגִדוּלֵי הַפּוֹסְקִים דְּס"ל הִכִּי וְע"ש בְּסִסְק"ט דְּגַם רִשְׁב"א וְסִיעֲתוֹ מוֹדִים דְּשְׁתִּיקָה פְּהוּדָאָה בְּדְבַר שְׁיִודַע הָאֲמַת וְע"ש בְּס"ק ט"ז שְׁכ"מ בְּגִמְרָא רַפ"ג דְּכְרִיתוֹת וּפְשׁוּט הוּא לְמַעֲיִין הֵיטֵב בְּחִידוּשֵׁי רִשְׁב"א וְרִיטְב"א דְּל"פ פְּלָל אֶפְר"ת בְּכַה"ג וְהִיא דְּאֶכְלֶת חֲלָב הָרֵי אֲכַל בְּשִׁגְגָה וְלֹא יָדַע גַּם לִפ"ד הָעֵד רַק דְּלִפְר"ת צ"ל שֶׁא"ל הָעֵד שְׁאֶחָר שְׁאֶכְלוּ גּוֹדַע לוֹ (כְּמ"ש הָר"ן בְּשֵׁם תוֹס'): ***(וְכֵן מְשַׁמַּע בְּהֶדְיָא ג"כ מִל' הַרְמְב"ם ה' אִישׁוֹת פְּכ"ד ה' י"ח אִמְר' אֲשֶׁתוֹ שְׁזִינְתָה וְכו' וְאִם הִיא מְאַמִּינָה כּו' וְאִין ב"ד כּוֹפִין וְכו' בְּדְבַר מִן הַדְּבָרִים וְכו' עַד שְׁיַעֲיִדוּ ב' עֵדִים וְכו' בְּפִנְיָהֶם בְּרִצּוֹנָה כּו' וְכו' זֶה מְמַשׁ כ' ר' יְרוּחָם נכ"ב ח"ג.

וְכ"מ בְּהֶדְיָא ג"כ מִל' הַרְמְב"ם הַכ' אִיסוּרֵי בִיאָה פ' י"ח הַל' ח' וְכַדָּאִי הֵם כָּל הַפּוֹסְקִים הַנֶּ"ל לְסַמְוֵה עֲלֵיהֶם בְּשַׁעַת הַדְּחָק בְּצִירוּף סְפָק אֲמַתְלָא מְקַנְבְּלַת נְגִיד דְּעַת רַש"ל וְסִיעֲתוֹ קֶצֶת מְהֻאֲחָרוּנִים וְעוֹד יֵשׁ לְהִבִּיא רְאִיָּה מְמ"ש הָרָא"ש סוּף גִּיטִין הוּבָא בְּטוּש"ע סְסִי מ"ח לְהַלְכָה דְּלֹא מִתְסַרֵי לְבַעֲלָהּ בְּהוֹדָאָת פִּיהָ וְע"א הַמְסִינֵעַ לָהּ דְּאָף שֶׁהוּא קְרוֹב הָרֵי בְּאִיסוּרִים ע"א נְאָמָן אֶפִי קְרוֹב וְאֲשֶׁה עֵינֵי תוֹסְפוֹת רַפ"ג דְּכְרִיתוֹת.

וְעוֹד דְּבַנ"ד נְמִי הָעֵד הוּא חֲתָנוּ וְע"ש בְּפִרִישָׁה וְבד"מ סְסִי מ"ו דְּמַדְמוּ לָהּ לְאוּמְר' טְמָאָה אֲנִי וְכו' בְּתוֹס' רִי"ד פ"ק דְּקִידוּשֵׁין גְּבִי דְּבִיתָהוּ דְר' חֲזִיָּא. וְא"ל דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם דְּשְׁתַּקְהָ עַד עֲקָשׁוֹ.

דְּא"כ הִכִּי מִיִּתִּי רַב חֲסִדָּא רְאִיָּה מְדַבְּרִיתָהוּ דְר"ח לְהִהוּא גְּבָרָא דְּקַדִּישׁ וְכו' וְדוּחַק לֹמַר דְּאִמָּא דְּדְבִיתָהוּ קִינִיתָ וְא"ל בּוּ בִיּוֹם. וְגַם הֵנָּה לִי לְר"ח לְשִׁוְלָהּ וְלְחַקְרָהּ וְיֵשׁ לְהֶאֱרִיף

בזה אלא שאין הזמן גרמא: והנה ממ"ש רמ"א בהג"ה סי' קט"ו ס"ו אין ראיה לסתור פסק הב"י בש"ע סי' קע"ח לפמ"ש ח"מ וב"ש שם דמייירי שיש רגלים לדבר בלא"ה.

וממ"ש הח"מ וב"ש פאן אין הקרע ג"כ דלא ס"ל כרש"ל דשאני הכא דליפא רק עד אהד על הודאתה והיא מכחישתו שלא הודית מעולם. אבל אם היתה מודה בב"ד פנ"ל י"ל דמהני עדות הנחשד למהגוי רגלים לדבר עכ"פ משא"כ בנדון שבהגהות רמ"א יהיה פל הענין תלוי בעדות הנחשד והוא ע"א וק"ל.

אך באמת ודאי מסתימת ל' רמ"א לא משמע פלל כפי' הח"מ וב"ש דכל כה"ג ודאי ה"ל לרמ"א לפרש ולא להיות העיקר חסר מן הספר ומכ"ש מאחר דבסיפא הודית לפני א' מייירי רמ"א בדליפא רגלים לדבר פמבואר ממש"ש ח"מ וב"ש א"כ ספינא חריפא כו' רק האמת יורה דרכו למעיין בפסקי מהרא"י שפיאר היטב טעם החומרא משום דכיון דאילו אמרי' עיניה נתנה באחר ה"ל עדות גמורה דנטמאת ע"י צירוף ומאן לימא לן דבכה"ג אמרי' עיניה כו' פ"י דלא אמרי' עיניה כו' אלא בדליפא רק שוין נפשה סד"א אילו לא אמרי' עיניה כו' ולא בדאיפא עדות גמורה אילו לא אמרי' כו' ** (ואזיל לטעמין דלעיל שם פתב דהא דשוין נפשה חד"א לא מיתסר' משום שגראי הדברים אמת משא"כ בעדות גמורה:)** וכיון דלא אמרינו פלל עיניה כו' אין צריך לרגלים לדבר ואפ"ה אין ללמוד מפאן לנ"ד לאסור בלא רגלי' לדבר משום דהעד הו' חתנו ואינו מצטרף עמה לעדות גמורה והודאת בע"ד כק' עדים לא שנייה הכא דמחייבא לאחריני לאסרה על הבעל וכדאימתא התם בגמ' אלא דשוין נפשה חד"א ולהו' מילתא ודאי בעי רגלים לדבר ולא מספקא למהרא"י אלא בעדות גמורה ע"ש ה"ט ודו"ק וכדמסיק מהרא"י שם אהו' מלתא גופא משום דהנחשד היה קרוב לבעה"ב וכו'.

ואף דלפי הטעם שכ' שם מהרא"י להתיר בנדון שלו לא שנייה להתיר אלא בהודית לפני א' אף שהוא נאמן כשנים אבל לא בהודית לפני ב"ד אף שנחשד הוא קרוב. והיינו משום דעכ"פ רגלים לדבר איפא אף שאין פאן צירוף עדות גמורה.

והיינו דלא כב"י וש"ע מ"מ הכי רמ"א בהג"ה לא הנפיר רק דין צירוף עדות גמורה וממילא משמע שאין פאן קרובים. ובכה"ג מיתסרא בלי רגלים לדבר.

אבל היכא דבעי רגלים לדבר י"ל כמ"ש הש"ע סי' קע"ח דע"א לא מקרי רגלים לדבר. ומש"ה לא הגיה רמ"א שם פלום אש"ע וכל זה לרנוחא דמלתא אבל באמת י"ל דאף מהרא"י לא ס"ל בנדון שלו דעדות הנחשד מקרי רגלים לדבר משום עדותו לחוד רק משום שהיו ניפרים דברי אמת להבעה"ב שהוכיחו והודה דרף וידוי ובקשת תשובה פמבואר שם.

וגם היו שם שארי אומדנות והוכחות פמו שצ"ל פן לפ"ד הח"מ וב"ש שהיו שם רגלים לדבר בלי אמירת הנחשד. אבל אין ללמוד פלל מפאן לע"א הכא להעיד בלא דרף וידוי ותשובה פלל פיון דע"א לא מהימן לא מקרי רגלים לדבר דדלמא משקר לגמרי ולצעורי מכיון (והפרש זה מצינו בעדות אשה בין מסל"ת למתפוננים להעיד) ובנ"ד לא הנה דרף וידוי ותשובה לפי המוכן ממכתבו ומגב"ע (אבל א"ל דטעמיה דרש"ל אינו משום דע"א מקרי רגלים לדבר אלא משום דלא אמרי' פלל עיניה נתנ' באחר אלא כשאמרה מעצמה

דוקא פדמישמע לכאורה מלשונו שבפרישה דז"א כמבואר בהקדא ברא"ש ספ"ב דיבמות דאף שמודה על ידי שאלה אמרינו הכי והא דאיצטריף התם טעמא להתיירא דאי איתא דעביד איסורא וכו' היינו משום דאיכא טעמא נמי לאיסורא דערק הנזאף כמ"ש במהרא"י): הנה מקור האיסור ברגלי' לדבר נובע מהני עובדא דשיליה נדרים כמ"ש מהרא"י ב' התוס' ורא"ש דיבמות פ"ב וישם מבואר דלא הוצרכו לפרש באומרת טמאה אני אלא לשטת ר"ת אבל לפרש"י דמפקי' מבעל בעידי פיעור א"ש בלא"ה משום דהתם הנה פיעור גדול דערק הנזאף וכו' וכ"כ התוס' בהקדא פ"ק דכתובות דנזאף שאני.

וא"כ אין ללמוד מפאן לע"א דלכ"ע לא מפקי' בע"א פדיליף מקרא רפ"ק וספ"ה דסוטה (וכן בא ללמוד מפאן לייחוד גרידא שאין אומרים כו' דלא כב"ש) ועיין פסקי מהרא"י שם דאין להחמיר בהא באשת פהו יותר מבאשת ישראל ובתשו' צ"צ הביא ראיה לזה מתשו' מהר"ם בהג"מ ומ"ש הב"ש ב' הצ"צ להחמיר באיסור פהונה היינו באיסור דלא שייף בישראל כלל: וצ"ל לפ"ז בפסוגיא דיבמות ד' פ"ח ע"ב דברי לה לאו היינו שראתה מיתת בעלה דא"כ היא מזידה ואף באשת ישראל אסורה אלא כדפרש"י שם בתחלת הפסוגיא ע"י סימנים וכו' או כדפרש"י בכתובות ד' כ"ב ע"ב אין לבי נוקפי וכו' אלו הנה קיים וכו' ודלא כר"ן שם (ואעפ"כ דעת הצ"צ בנדון שלו שבב"ש פליא' דעת ממני דהא משנה אחרונה דסוף נדרים מייגרי באונס דלא שייף אלא באשת פהו וא"ל דשם זנות חד הוא דא"כ בפסוגיא דיבמות הנ"ל נמי וצ"ע) וע"ש בצ"צ דלא מקרי רגלים לדבר מה שיש רגלים לדבר והוכחה דקושטא קאמרה בהודאה רק שיש רגלים לדבר אף גם בלי הודאתה ע"ש.

אף אעפ"כ לולי צירוף ספק שקול דאמתלא שילה בעיני מעכ"ת פנ"ל לא מלאני לבי לסמוך ע"ד רשב"א וסיעתו דלעיל לחוד בפ"ה הפסוגיא דקידושין אף שפן תפס הש"ף עיקר יען כי הוא דוחק גדול אליבא דאב"י אמאי החליט שמואל לאיסור לההוא אי מהימן ליה דלאו גזלנא הוא ולא א"ל לשאול מאשתו אולי תכחיש וע"כ צ"ל דמייגרי שפבר שאל ושתקה וכל כה"ג ה"ל לגמ' לפרש ולא להיות העיקר חסר מן הספר.

אלא ודאי דשתיקתו גורמת האיסור וישוב כל הפוג' על נכון לא עת האסר פה: ועובדא דר"ת שפרא"ש סוף גיטין וטוש"ע ססי' מ"ח וכן עובדא דיהודית דבייתהו דר"ח וכו' נלפע"ד דא"ש אף למשנה ראשונה דלא חיישי' שנתנה עיניה באחר (דלא כהפריש' דלעיל) וה"ט כמ"ש הר"ן שם ב' אחרים דמדינא ודאי אין האשה נאמנת וכו' להפקיע עצמה וכו' אלא משום דהא מלתא דטמאה אני לה פסיפא לה תקינו במשנה ראשונה וכו' (וכ"ה בהקדא בגמ' שם דלא עבידא לבזויי נפשה וכו' וכ"מ מפשט ל' המשנה חזרו לומר שלא תהא אשה מקלקלת וכו' דה"ט קאי אכל השלש נשים אלו בשנה שלא לכוף להוציא פמשנה ראשונה אבל לא ליתן טעם אמאי מותרת דהא ה"ט לא שייף ולא איצטריף בב' נשים האחרונות וא"כ לא איצטריף נמי משום היתר דאומרת טמאה אני) והלכף אפשר לומר דגם במשנה אחרונה לא התירו אלא באומרת היא לבדה ולא בדאיכא עד המסייע לה וכדעת רש"ל וסיעתו משא"כ בעובדא דיהודית ועובדא דר"ת הנ"ל דלא שייף כ"כ ה"ט דבזויי נפשה מוקמי' אדינא דלא מהימנא להפקיע עצמה ואף בדאיכא עד המסייע לה (ואף שע"א אפילו קרוב נאמן באיסורין).

ומיהו לפ"ז עכ"פ ליכא איסורא דאורייתא בכה"ג אף לפ"ד רש"ל וכמשמעות לשון
הר"ן תקינו במשנה וכו' והלכה בספק שקול דאמתלא הנ"ל יש להקל ולסמוך על שטת
רשב"א דלעיל וע"ד הרמב"ם ור' ירוחם דלעיל: ***(אבל דוחק לחלק בין להפקיע עצמה
מבעלה ע"י הפקעת הקדושים למפרע לפי דבריה ובין לאסור עצמה לבעלה.

דעכ"פ צריכה גט דהא ר' חייא אמר לדביתיהו לאו כל פמינה דאסרת לה עלי משמע
דהעיקר תלוי באיסור לחוד וכ"מ מלשון ר"ת שברא"ש וטוש"ע שלא הזכיר לשון
הפקעה פלל אלא לשון איסור לחוד:**) * והנה באמת לפי נוקפי קצת באמתלא שלא לפי
המבואר בגב"ע הראשונה המעשה באריכות שהיתה הכחשה ביניהם בשעת הודאתה
שהיא אמרה לו הלא לא שלחתי אחריה וכו' דמוכח קצת שאמרה האמת אף אין מזה
הוכחה גמורה והכל לפי ראות עיני מעכ"ת וסיעתו הב"ד בשמעם ספור והמשך הדברים
שביניהם אז בשעת ההודאה ואף שנוכח שמתמת עצת בעלה חזרה בו והכחישתו י"ל
שמתחלה הודית מפני היראה שסברה פי יתיה די לה בתשובה לבד ולא היתה יודעת
שתיאסר עליו.

וכשהודיע בעלה שתתגרש בנדאי אזי אין כל הפחדים פדאי לה נגד הגירושין לכן חזרה
בה אף אני בחיז ואין לדין אלא מה שענינו רואות. ואעפ"כ אילו היתה אשת ישראל
אפשר הייתי סומך להתיר בפשיטות אף לפי שהיא אשת כהן מעלה עשו ביוחסין שלא
טמעו חללים ח"ו איני רוצה לסמוך על דעתי עד שיסכימו שני גדולי הוראה פי היכי
דלמטיין שיבא מפשורא: לב ה' ישפות שלום לעבדו ידדו הדב הפנפולג בתורה ויראת
ה' אוצרו חסידא ופרישא כש"ת מוה' יעקב נ"י מסמילא: ענוותו תרבני לצרפני להיות
נמנה לדבר מצוה רבה התרת עגונא בכחא דהיתרא עדיף וכמצוה עלינו מפי חז"ל.

אשר הרבה שקדו בתקנת עגונות ואף גם כאן בנ"ד דעת מהרש"ל ביש"ש ספ"ו להתיר
לגמרי באומר אמרו במקום עגון פדעת ר"י שברא"ש פ' המגרש ובקמזים שם ורי"ו
נכ"ד ח"ג ודלא כפר"ח והגם פי חלילה לנו לסמוך ע"ז לבד נגד סתימות בעלי הש"ע
דכ"ע גרירי בתרייהו אף אעפ"כ פדאי הוא לסמוך להקל בנ"ד דמסתבר טובא דבכה"ג
שא' מהשומעים כתב הגט מודים כל הפוסלים באומר אמרו משום דלא חשיבא לשמה
לבד ולא משום שליחות וכמ"ש כת"ר.

אלא שמרוב ענוותנותו וכו'. והנה יש להאריך בזה הרבה בטוב טעם ודעת להתיר בזה
גם להאומרים דבעי שליחות לכתובה וגם לעשות סמוכות לדעת רש"ל הנ"ל בבירור
ולבון ההלכות וישוב הסוגיות על מכוון אף פי מעשה הפתב עלי לטורח גדול ואין הזמ"ג
פעת בקיץ שהלילות קצרות וכל היום איני מופנה מכל צד פי העם נצב עלי מבוקר עד
ערב ובשלהי קייטא אשיב פנאי שלי לכתוב באריכות המענה א"ה כ"ד או"נ שניאור
זלמן בא"א מוה' ברוך זצ"ל: ולענין הסתימות פשיטא דיש עוד צד להקל לבד מדעת
הש"ע דלעיל ולהתיר במקום עגון עכ"פ עפ"י מ"ש הפרישה סי' קמ"א ס"ק פ"ד.

דידו הנ"ל: לג תשובה הנה דעת רש"ל ביש"ש ספ"ו להקל לגמרי באומר אמרו היכא
דאיכא למיחש לעגונא ולסמוך ע"ד ר"י בעל התוס' והרא"ש ספ"ט בשמו וכ"כ רי"ו
נכ"ד ח"ג בשם התוס' ופוסקים אחרים.

ושגגה יצאה מלפני הפר"ח לכתוב ע"ד רי"ו דליתא נהרי אין אומרים למי שלא ראה את
החדש כו' ואשתמטתיה שכ"כ ג"כ הטור ברמזים בהקדא ב' ר"י וגם מסיק שם דצריך
לחוש לדברי שניהם לפסול כו' דהיינו לדעת ר"ח ולדעת ר"י משום דלר"י פשר באומר
אמרו ע"ש.

וכ"כ בהקדא בחי' רמב"ן ספ"ו בשם בעלי התו' וכ"פ הריטב"א בפ"ק דקנדישין להלכה
ולזה נתפנין המ"מ פ"ד מה' זכי' ע"ש בלח"מ שהט"ס שם הוא פסוף לשונו לבד ולא
בתחלת לשונו דלא כפר"ח. ומ"ש הרא"ש אלא לחוש לדברי שניהם כו' היינו להחמיר
בחתם סופר אף לפ"ד הגאון ר"ס ו"ל כמש"ש בהקדא ואפשר שלא פסק הגאון לגמרי
כו' אבל ר"י גופיה ס"ל פשמואל וכו' אומרין דמכשרי באומר אמרו לפמ"ש התוס'
ב' ר"י כמ"ש הרא"ש (נהן תוס' ר"ש משנ"ץ) וא"נ ס"ל לר"י נמי להחמיר כן היינו ודאי
לחומרא בעלמא המ"ש רש"ל בהקדא וכ"מ ממ"ש המרדכי בפ"ז ב' ר"י הזקן בתשו'
בחתם סופר ועד דאם נשאת וילדה פדאי הוא ר"ח לסמוך עליו להכשיר הנלד ואם לא
ילדה יש להסתפק מה יאמר רבינו הזקן כו' וזי הנה ספק שקול לא ה"ל להחמיר כן
בספיקא דרבנן להוציא אשה מבעלה וגם ה"ל לחוש לספק גט מעושה ומ"ש בסמ"ג
ורשב"א ור"ן ב' ר"י לפסול גם באומר אמרו מספיקא ומשמע לכאורה דהוא ס' שקול
הוא מדברי סה"ת ב' ר"י ואשפחן בדוכתי טובא דהתוס' וסה"ת אין מתנבאים בסגנון א'
ב' ר"י וכן בעלי התוס' עצמן וזה יצא ראשונה בענין וסוגיא דנ"ד דהרא"ש ספ"ב כ' ב'
ר"י בעל התו' דבעי שליחות לכתובה וכ"כ בתוס' שלנו ד"ט ע"ב ומש"ה פסולי חשו'
אפי' בגדול עע"ג ובסה"ת סי' קי"ח וקי"ט מכשיר בפשיטו' וכן בסמ"ג ובנדאי ל"פ על
רבו ר"י להתיר בפשיטות כ"כ ובפרט באיסור א"א אלא דס"ל כמ"ש בתוס' שלנו דכ"ב
סע"ב ב' ר"י ועוד נראה כו' משום דרישא אתי נמי כר"א ולידידה דנקא חשו' פשרים
כו': והנה בחי' רמב"ן ספ"ו לאחר שתמה על הרי"ף וכתב אלו הייתי ראוי לחלוק הייתי
מכשיר בו דשמואל עדיפא ור' נמי ס"ל פנותיה ור' סתמינהו כו' מ"מ אגני אומר שהיא
ספיקא כו' (כמ"ש הר"ן בשמו) מסיק לבסוף ושוב מצאתי דעת ר"י בעל התוס' ו"ל
שפכריע כר' באומר אמרו דכשר ולא תעשה (שכ"ה גי' רמב"ן אר"ה אמר ר') ואפי'
באתם חתומו ופוסל סתם סופר ועד ואע"ג דלא שכיחא גזרי' לרב חסדא בתרונניהו לפי
הפי' שכתבנו למעלה וזהו דעת שראוי לסמוך עליו בחנור השמועה עכ"ל.

ושם למעלה כ"כ לתרין הא דאר"ח הא מני ר"י הוא דנקא אע"ג דר"ח ס"ל פשר ולא
תעשה אפילו באתם חתומו וכ"כ בסה"ת בשם ר"י דהא דאמרינן בגמרא פנין דאמר מר
פשר ול"ת לא שכיח דיחויא הוא וכל האמוראים (ולזה נתפנין ג"כ הרא"ש במ"ש ור"י
הוכיח כו') דפליגי בכשר ול"ת סברי כו' ר"ל דאפי' הסוברים לא תעשה סברי כו'
דלהאומרים תעשה א"צ לשום הוכחה דפשוט הוא בגמ' דלידידהו איכא למיחש לחורבא
ולרב דמכשיר חתם סופר ועד צ"ל לפ"ז דאומר אמרו פסול לגמרי ופליגי אפוליהו אמוראי
דאמרי פשר ול"ת (ול"גבגמ' אר"ה אמר רב כגי' שלנו אלא אר"ה לחוד או אר"ה אמר
ר' כגי' הרמב"ן) וטעמיה דרב א"א לומר משום דמילי לא מימסרי לשליח דהא רב ס"ל
דמימסרי פדאיתא בפ' פל הגט ועכצ"ל דטעמיה דרב נמי משום דלא לייתי לידי חורבא
ובהא פליגי פוליהו אמוראי וס"ל דמשום חשש חורבא אין לפסול אלא חתם סופר ורב
ס"ל איפכא להכשיר חתם סופר ולפסול אומר אמרו פי היכי דלא לייתי לידי חורבא

וסבא זו הוּנְפְרָה בְּרִשְׁבָּ"א ספ"ו ודלָא פְּמַהֲרֵשׁ"א שָׁם וְאֶדְרָבָה לְפִי דַעַת סה"ת ב' ר"י
 א"ש דל"ק מ' קוֹשְׁיָת הַרְשָׁבָ"א מְשׁוּם דְּאִי מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ חוֹרְבָא ה"ל לְפִסְוֹל אִפִּי בְּדִיעְבַּד
 פְּמוֹ לְרַב א"ו מְשׁוּם דְּכֻלְהוּ אֲמוּרָאֵי ס"ל דְּחַתְמָם סוֹפֵר פְּסוּל כַּמ"ש סה"ת ב' ר"י ***(וְלִזְהָ
 נְתַפְּוּן ג"כ הָרָא"ש בַּמ"ש וְכִיּוֹן דְּחַתְמָם סוֹפֵר פְּסוּל לִיכָא לְמִיחָשׁ לְחוֹרְבָא דְלְכָאוּרָה הוּא
 שְׁפַת יִתֵּר וּמִלְתָּא דְּפִשְׁיטָא אֲלָא דְּבָא לִיתָן טַעַם הָא דְּשִׁמוּאֵל וּר"ח לָא חִיְיָשִׁי לְחוֹרְבָא
 פְּרַב וּבִישׁ"ש הַגִּי' בְּרָא"ש דְּכִיּוֹן כּו' שְׁהִיא נְתִינַת טַעַם:**) * * * וּלְפִי"ז אַף אַת"ל דְּבַמְסַקְנָא
 ס"ל לר"י נְמִי פְּדַעַת הַגָּאוֹן לְפִסְוֹל אֲוֹמֵר אֲמָרוּ מִיָּהָ עַכ"פ י"ל דְּפִסְוֹל מְדַרְבְּנָן פְּרַב
 מְשׁוּם חוֹרְבָא) דְּהִלְכְתָּא פְּנוּתִיָּה בְּאִיסוּרֵי פְּדַפְתַּח ר"י בְּרָאשׁ דְּבָרֵי וְהִתְפָּרַשׁ שְׁפִין פְּסוּל
 דְּרַבְּנָן וּבִין פֶּשֶׁר וּל"ת הוּא מְשׁוּם דְּל"ת הוּא רַק לְכַתְּחִלָּה וּבְדִיעְבַּד פֶּשֶׁר (וּבְשַׁעַת הַדְּחַק
 אִפִּי לְכַתְּחִלָּה כַּמ"ש הַתּוֹס' מַש"ה חִיְיָשִׁינָן לְחוֹרְבָא וְכ"ה לְהַדְיָא בַּסַּה"ת בְּסִי' ק"כ
 וּכַ"ה) מַשְׂא"כ בְּפִיִּסְוִלָא דְּרַבְּנָן: וְהִנֵּה גַם בַּסַּה"ת מְקוֹר דְּבָרֵי הַסְּמ"ג וְרִשְׁבָּ"א וְר"ן צ"ל
 כּוֹן בְּטַעְמִיָּה דְּרַב דְּפּוֹסֵל אֲוֹמֵר אֲמָרוּ מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ חוֹרְבָא דַּא"ל דְּרַב נְמִי ס"ל כַּס"ד דְּגַמְרָא
 דְּכִיּוֹן דְּכֶשֶׁר וּל"ת לָא שְׁכִיחַ כּו' דַּא"כ נִימָא דְּכֻלְהוּ אֲמוּרָאֵי דַּס"ל פֶּשֶׁר וּל"ת הָכִי ס"ל
 פְּרַב וּמַנ"ל לר"י לְפִסְוֹל חַתְמָם סוֹפֵר דְּלָא פְּרַב דְּהִלְכְתָּא פְּנוּתִיָּה בְּאִיסוּרֵי: ***(וְהַמְעַיִן
 בַּסַּה"ת יִרְאֶה לַעֲיִן שְׁפָדִי לְהוֹלִיד דִּין חֲדָשׁ שְׁחִיד' ר"י לְפִסְוֹל חַתְמָם סוֹפֵר הַקְּדִים תְּחִלָּה
 דְּהָא דְּאֲמָרִינוּ בְּגַמְרָא דְּכִיּוֹן דְּכֶשֶׁר וּל"ת ל"ש דִּיחֻוּיָּא הוּא וּלְכַל הָאֲמוּרָאִים אִפִּי דְּאֲמָרֵי
 פֶּשֶׁר וּל"ת ס"ל דְּחַתְמָם סוֹפֵר פְּסוּל וּמַש"ה אִין לְנוּ לְסַמְוֹד עַל רַב לְהַכְשִׁיר אַע"ג דְּהִלְכָּה
 פְּנוּתִיָּה בְּאִיסוּרֵי:**) * * * וְהִנֵּה לְרַב דְּסַבִּירָא לִיָּה דְּמִילֵי מִימְסָרֵי לְשַׁלִּיחַ וְטַעְמִיָּהּ הוּא דְּרַבִּי
 מְאִיר וּר"י בְּמַתְנֵי דַּסְפ"ו הוּא מְשׁוּם בְּזִיוֹן דְּבַעַל לְחוּד א"כ הָא דְּפּוֹסֵל בְּאֲוֹמֵר אֲמָרוּ
 אַע"ג דְּלִיכָא בְּזִיוֹן דְּבַעַל ע"כ מְשׁוּם דַּס"ל דְּהִלְכְתָּא פְּמַתְנֵי דַּרְפ"ז וְכַתְּנָא פְּנוּתִיָּה דְּרַב
 אֲשִׁי עַד שְׁיִשְׁמְעוּ לְאִפּוּקֵי אֲוֹמֵר אֲמָרוּ כּו' וְס"ל לְרַב דַּה"ט מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ חוֹרְבָא וְלֹא מְשׁוּם
 דְּמִילֵי לָא מִימְסָרֵי לְשַׁלִּיחַ וְהָא דְּקַתְּנֵי עַד שְׁיִאֲמַר לְסוֹפֵר כּו' הָא עַד לָא קֵאֵי אַבְעַל אֲלָא
 דַּאִינוּ עַד פֶּר דְּבִלֵּא"ה צ"ל כּוֹן בְּפִיִּסְוִל ח"י הַעֲדִים דַּאִינוּ אֲלָא מְדַרְבְּנָן לְדִידָן וְכַמ"ש
 בַּפְּנִי וְהִלְכָּה אַף גַּם בְּמַסְקָנָא דַּסַּה"ת דְּמַסִּיק וּמַסִּי' ב' ר"י לְהַחְמִיר וּלְפִסְוֹל אֲוֹמֵר אֲמָרוּ
 מְסַפֵּק דְּשָׂמָא הִלְכָּה כְּבָרִיָּתָא עַד שְׁיִשְׁמְעוּ לְאִפּוּקֵי מִמָּאן דְּמַכְשִׁיר כּו' שְׁפִיר י"ל דְּבַמָּה
 דְּפַתַּח סִיָּים דְּהִיָּנוּ מְדַרְבְּנָן מְשׁוּם דְּנַפְּיק מִיָּנִי' חוֹרְבָא פְּמוֹ לְרַב דְּהִלְכְתָּא פְּנוּתִיָּה בְּאִיסוּרֵי
 וְס"ל הָכִי בְּטַעְמָא דְּמַתְנֵי תִין וּבְרִיָּתָא וְאַף שְׁהוּא סְפֵק דְּרַבְּנָן הָרִי גַם חַתְמָם סוֹפֵר הוּא סְפֵק
 דְּרַבְּנָן וּפּוֹסֵל ר"י מְסַפֵּק וְאֶדְרָבָה הַשְּׁתָּא א"ש טוּבָא טַעְמָא דַּר"י דְּמַחְמִיר כ"כ בַּס' דְּרַבְּנָן
 וּלְפִסְוֹל אֲפִילוּ בְּדִיעְבַּד וְאַפִּילוּ אַם נִיִּסְתָּ אֲלָא דַּה"ט דְּכִיּוֹן דַּא"א לְהַכְשִׁיר בְּשִׁנְיָהֶם דְּהִיָּנוּ
 בְּאֲוֹמֵר אֲמָרוּ וּבַחַתְמָם סוֹפֵר הַהֲכָרַח לְפִסְוֹל א' מְהֵם פִּי הִיכִי דְּלָא לִיתִי לִידֵי חוֹרְבָא וְלֹא
 יְדַעִינוּ אִינְהָ מְהֵם פְּסָלוּ חַכְמִים יֵשׁ לְנוּ לְפִסְוֹל שְׁנִיָּהֶם (וּל"ד לַב' שְׁבִילִין כּו' דְּבִזְא"ז
 שְׁנִיָּהֶם טְהוּרֵי דַּש"ה דְּנַפְּיק מִיָּנִיָּה חוֹרְבָּה וְהַהֲכָרַח לְפִסְוֹל א' מְהֵם וְדַמִּי מִמֶּשׁ לְכַבֵּת
 אַחַת) אֲבָל אִי ה"ט דְּאֲוֹמֵר אֲמָרוּ פְּסוּל מְסַפֵּק דְּלִמָּא מִילֵי לָא מִימְסָרֵי לְשַׁלִּיחַ (כְּמַשְׁמַעוֹת
 לְשׁוֹן הַרְשָׁבָ"א וְר"ן) דְּהוּא סְפֵק דְּאֲוֹרִיָּתָא ה"ל לְהַחְמִיר בְּסַפֵּק דְּאֲוֹרִיָּתָא וּלְהַקֵּל בְּסַפֵּק
 דְּרַבְּנָן.

וּמ"ש הַרְשָׁבָ"א וּמִיָּהּ גַּט בְּטַל לָא הָוִי דְּלִמָּא הִלְכָּה פְּשִׁמוּאֵל כּו' ז"א מַסַּה"ת אֲלָא הוֹסְפָה
 מַד"ע וְלִאֲפּוּקֵי מַדַּעַת הָרִי"ף אֲבָל בַּסַּה"ת לָא הִבִּיא כְּלָל דַּעַת הָרִי"ף כ"א דַּעַת ר"ח לְבַד
 וּר"ח לָא פְּסַק אֲלָא דַּאִין הִלְכָּה בְּאֲמוּרָאֵי דְּמַכְשִׁירֵי כּו' לְאִפּוּקֵי מִמָּאן דְּמַכְשִׁיר אֲוֹמֵר אֲמָרוּ

כו' והא"ש טובא מ"ש בסה"ת (וכ"ב בסמ"ג) והובא בפרדכי דלאחר שיהביא מהתוספתא דלא יועיל ע"י כתי"ל לסופר לכתוב כו' מסיים בזה"ל וא"כ אין אדם יכול לשלוח כתי"ל לב"ד שבמקום אחר שיכתבו ויתנו כו' דפשע הלשון משמע דהב"ד יצוו לכתוב וליתן ולא שיהי עצמן יכתבו וימסרו ליד האשה דלא ה"ל לקרותם ב"ד אלא סופר ועדים ושלוח לגירושין דלשונב"ד שבמשנה היינו שמצווים לכתוב וליתן פדתנו בדר"מ שעשאן ב"ד וגם ר"י אמר הרי אלו ילמדו כו' משום דסתם ב"ד אינם אומנים לכתוב הגט פסופרים כמ"ש הרמב"ם בפירוש המשנה ומ"ל לסה"ת לכנותם בשם ב"ד אם לא שהם יצוו לכתוב לספרי דדיני דמיגר גמירי ונהרי פבר פסק לפסול אומר אמרו מספק דשמה הלכה כו' ולמאי דפרישית דה"ט משום חורבא א"ש משום דבב"ד ליפא למיחש לחורבא כמ"ש בסה"ת ס"י קכ"ד ומש"ה אין לפסול אומר אמרו אלא באומר לשנים וכ"ה בהדיא בסה"ת פסימנים וגם פסל אמר הבעל לשנים אמרו לסופר כו' לשנים דוקא ואלו היה הטעם משום דמילי לא מימסרי לשלוח ה"ה אפי' אמר לג' וכדא"ר אשי אפילו אמר לבי תלתא כו' ולא ה"ל ליתן מכשול בלשוננו בספק א"א ח"ו (והא"ש נמי אריכת הפלפול בסה"ת בסי' קכ"ד דנ"מ לדינא הא דאסיק שם דבג' ליפא למיחש לחורבא) והא"ש טובא נמי שינוי לשון סה"ת ב' ר"י דמתחלה ליישב דעת הגאון פי' הטעם משום דרב אשי מתרץ המשנה בהכי הכי ס"ל ולבסוף בפסק הלכה פי' הטעם להחמיר ולפסול באומר אמרו דשמה הלכה פבריי' עד שישמעו לאפוקי כו' ולא הזכיר שם רב אשי פל' אלא ה"ט משום דרב אשי פי' המשנה אפי' אמר לבי תלתא ומשום דמילי לא מימסרי לשלוח וכולהו ר"י הוא דר"י תרתי אמר אבל ר"י בעל התוס' ס"ל דמשום דרב אשי מתרץ המשנה בהכי אין ראיה כ"כ דס"ל הכי להלכה ופליג אשמואל וכולהו אמוראי דמכשרי רק שאעפ"כ יש לחוש שמה הלכה פבריי'תא לפסול באומר לשנים עכ"פ משום חורבא דמסייעא לרב דהלכתא פנותיה באיסורי דהא בפרייתא וגם במשנה לא הונכרו שלשה וקושיות הגמרא א"ה עד שיאמר לג' כו' ע"כ ס"ל לרב לתרץ כמ"ש התו' שם לס"ד דגמ' (לפמ"ש בסה"ת דבג' ליפא למיחש לחורבא) והלכך מאחר דאף גם לסה"ת ב' ר"י אינו פוסל אלא מספיקא דרבנן ודאי דכדאי הם התו' והרא"ש בשם ר"י לסמוך עליהם בשעת הדחק להקל במקום עיגון כמ"ש רש"י ל ואף דגם לדידהו פשר ולא תעשה לכתחלה שעת הדחק שאני כמ"ש התוס') והא דלא חש רש"י ל לדעת הרי"ף דפסק במשנה ובריי'תא דפ"ז היינו משום תמיהת ר"י על הגאון שבסה"ת ורא"ש דמה שיישב הרמב"ן הוא פנ"ן משום דפרק התקבל קדים לפ' מי שאחזו והוי מחלוקת ואח"כ סתם לא נעלם זאת מעיני ר"י בעל התוס' פמבואר בתוס' דע"ב שהוכיחו שם דפ' התקבל קדים דלא פריש"י ורא"ש אלא דדעת ר"י דכינן דכולהו אמוראי קמאי ובתראי (דהיינו רב ושמואל ור"ה ור"ג ורב ששת ור"ח ורבה ורב יוסף מבבל ועולא ורבב"ח מא"י) לא ס"ל הכי הכי הילכתא פדאשפחן בדוכתי טובא ואמוראי פליגי אסתם משנה ואמרי דהלכתא פיהידיא דבריי'תא פדאי' ספכ"ב דשבת ודוכתי טובא ואפילו לר' יוחנן דס"ל הלכה כסת"מ אשפחן טובא דאין הלכה כסתם משנה פליגי עליה פדאי'תא רפ"ג דמגילה ורפ"ד שם ופ"ג דמפות די"ז אבל חכמים אומרים כו' וה"נ י"ל פן דהכי קים להו לאמוראי דחכמים פליגי אר' יוסי דאמר תרתי ומש"ה אין הלכה כסתם משנה דרפ"ז ולא דספ"ט חתם סותר כו' דר' יוסי היא ומדע דהא הא דאמר ר"י הלכה כסת"מ היא

מימרא דרבב"ח (דאמוראי ניהו אליבא דר"י כדאי ר"פ א"ט) ורבב"ח אמר הכי פשר ומעשה ותדע עוד דהא ר' סתמיניהו לכולהו סתמי ור' אית ליה בהדיא בירושלמי דכשר ולא מעשה (ולגל' הרמב"ן הגי' כן בגמרא ש'לנו ג"כ ומש"ה כ' אלו הייתי ראוי לת'וק הייתי מכשיר כו'): והנה הגם שדברי ר"י א"צ חזוק ממני ח"ו ומי אנכי כו' אף תורה היא כו' ולפע"ד אין שום ראיה כלל ממתניתין דפ"ז ואוקימתא דרב אשי שם ואדרבה כו' פי הנה התו' וסייעתם ספ"ב הביאו מסוגל' דזבחים רפ"ק דלא בעי' שליחות לכתובת הגט מדלא מפסלי טופסי גיטין אלא משום דסתמא לאו לשמה כו' ודחקו ליישב ממתניתין ובריייתא דרפ"ז דבעינן שיאמר לסופר כתוב כו' דהיינו נמי משום דלא חשיב לשמה כו' וכמ"ש הר"פ בהגהת סמ"ק דשינויניא דחיקא הוא ובפרט מ"ש הר"ן לתרץ קושית הר"א"ה גבי אומר אמרו דלמ"ד מילי מימסרי לשליח פיון דשלוחו של אדם כמותו הנה כאלו שמע מפי הבעל וחשיב לשמה ואי לא מימסרי לא חשיב לשמה וזהו דוחק גדול דמימסרי ולא מימסרי הוא ענין הנמסר לחכמים בתורה שבע"פ בקבלתם איש מפי איש כדאמר ר' חנינא מקובל אני כו' ור' יוסי אומר אף אנו מקובלים כו' וזה אינו ענין כלל לדעת ב"א וכוונתן לשמה ובפרט לפמ"ש הרשב"א ספ"ב תוספות ביאור לשטת התו' משום דלא חשיבי פוונתן פוונתן מעליא אע"פ שמתכוונין לשמו ולשמה כו' ואיך אפשר למתלי פוונתם בקבלת חכמים אי מילי מימסרי לשליח או לא מימסרי אלא שהר"פ לא כתב שום ישוב לסוגיא דזבחים וגם סוגיא דספ"ד דגיטין מרנוחת בפשיטות יותר לשטת התוס': אמנם הנלפע"ד ליישב הפל על נכון ע"פ פשט לשון המשנה ובריייתא דפ"ז הרי הגט בטל עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתמו דמשמע מפשט הלשון דבטל ממש גם בח"י העדים שלא שמעו מפיו והגם דלאוקימתא קמייתא דרישא ר"מ וסיפא עד שיאמר ר"י היא י"ל דהרי הגט בטל בח"י העדים לר"מ דוקא דס"ל ע"ח פרתו ובסופר מייירי דלא אמר אמרו ובטל לרב משום בזיון הבעל ולשמואל משום דמילי לא מימסרי לשליח וזה ל כאלו נכתב שלא מדעת הבעל לגמרי וכמו דאמרי' הכי במתני' אבל לאוקימתא דרב אשי ע"כ צ"ל דר' יוסי ס"ל כר' יהודה דלדידה דין פתיבה ונתימה שוין לכל דבר כדאי ברפ"ק וכמ"ש בפנ"י ובב"ש רס"י קכג וכ"ה להדיא בירושלמי דמתניתין ר' יהודה היא ובגמ' דילן לא אצטרף רב אשי לפרושי הך מלתא משום דכבר פי' בריש מכילתין דתנא דמתני' דמשוי פתיבה ונתימה להדי גבי בפ"נ ובפ"נ ר' יהודה היא א"נ דס"ל כר' יהודה כמתניתין דרפ"ב שם כמ"ש התו' שם רפ"ק ומינה נשמע דה"נ בכולה מכילתין כל היכא דמשוי תנא דמתני' פתיבה ונתימה להדי ר' יהודה היא או דס"ל כר' יהודה ולא אצטרף תו לפרושי.

והנה ר' יהודה נדאי דלא ס"ל פ"א דע"מ פרתו דא כ אין צריף כלל ע"ח דבקררא לא פתיב אלא חד וכתב וע"כ ס"ל כר"מ דע"ח פרתו ועלייהו קאי וכתב דקרא אלא דס"ל דקאי נמי אפתיבה דלא כר"מ דס"ל דקאי אח"י העדים לחוד שהן הן מקיימי דבר ור"י ס"ל דקאי אתרנוייהו משום דהעדים הם מקיימי הפתב בספר פרייתות ואם אין ספר פרייתות אין עדים והנה לר"מ נדאי דבעינן שליחות לע"ח דהא דאינהו פרתו בשליחות הבעל הוא כודאי דהא הבעל הוא המגרש וכורת ותדע שהרי אם פתב הגט בכת"י א"צ לע"ח אפי' לר"מ כדפרש"י ותוס' רפ"ק ומ' ש הר"א"ש פ"ב דלר"מ לא בעי' שליחות לע"ח וכ"מ בתוס' היינו משום דאזלי לשיטתם דס"ל דאף לר"מ בעי' ע"מ דוקא שאין

דָּבָר שֶׁבְּעָרְוָה כּוּ' מִשׁוּם דַּס"ל דְּעֵיקָר הַפְּרִיטוֹת הוּא בְּשַׁעַת הַמְּסִירָה לְיָדָה דַּא"כ א"צ עֲדִים.

אָבֵל לַפ"ד הָרִי"ף וְרַמְבַּ"ם וְרַשְׁבַּ"א וְרַמְבַּ"ן וְר"ן אפ"י לר"א סג"י בע"ח וְאָף גַּם הַר"א וְהַרְנַ"ה הַחֹלְקִים ל"פ אֶלָּא לר"א וְלֹא לר"מ וְאָף גַּם לְשַׁטַּת הַתּוֹס' וְרֹא"ש דְּגַם לר"מ בַּעֲי' ע"מ מ"מ פִּינּוֹן דְּבָלָאוּ ע"ח לָאוּ פְלוּם הוּא וְאִינְהוּ נְמִי פְּרִתִי שְׁפִיר י"ל דְּבַעֲי' שְׁלִיחוֹת וּל"ד פְּלָל לְכַתִּיבָה לר"מ דְּמַשֵּׁם הַבֵּיא הָרֹא"ש רֹאֲיָה לר"מ מִשׁוּם דְּתַרְנוּןִיָּהּוּ מְוַכְתָּב נִפְקָא לְהוּ כּוּ' דְּשֹׁאנֵי פְּתִיבָה לר"א דְּלֹא פְּרִתָּה פְּלָל כ"א ע"מ לְחֻדְיָיָהּוּ (וּבְהַדְּיָא אֶמְרִינּוּ בַּגַּמ' ד"י ע"ב דַּלְר"מ בַּעֲי' בְּנֵי פְּרִיטָה לַע"ח וַא"כ י"ל דַּה"ה דְּבַעֲי' שְׁלִיחוֹת דְּחֻדָּא מְלִתָּא הִיא וְהָא בְּהָא תַּלְיָא לְפּוּם רִיקָטָא דְּלִישְׁנָא דְּגַמְרָא גְּבִי עֶבֶד וּכְמ"ש בַּב"ש סִימָן קכ"ג אֶלָּא שְׁכ"כ לַפ"ד הַתּוֹס' וְזֶה אִינוּ (וְהָא דְּנִקְט בַּגְּמָרָא ד' י' דְּלָאוּ בְּנֵי פְּרִיטָה וְלֹא נִקְט דְּלָאוּ בְּנֵי שְׁלִיחוֹת י"ל כְּמ"ש בַּפְּנ"י סַפ"ה דְּמַש"ה אֵין הַנְּכָרִי בְּתוֹרַת שְׁלִיחוֹת לְגִיטִין מִשׁוּם דְּאִינוּ בְּתוֹרַת גִּיטִין וְלֹא מִשׁוּם דְּיִלְפִינּוּ מִתְּרוּמָה מָה אֲתָם כּוּ' ע"ש וְעוֹד דְּהָא בַּלֵּא"נ הַמ"ל בַּגְּמָרָא מִשׁוּם דְּלָאוּ בְּנֵי עֲדוֹת נִינְהוּ כְּמ"ש הַתּוֹס' שָׁם).

וְהִנֵּה מִדְּר"מ נִשְׁמַע לְדַר' יְהוּדָה וְאֶפְי' לְכַתִּיבָה פְּמוֹ דְּבַעֲי' לְשַׁמָּה וְתַלוּשׁ בְּכַתִּיבָה פְּמוֹ לְחַתִּימָה אַע"ג דְּלֹא פְּתִיב אֶלָּא חֲד וְנִכְתַּב אֶלָּא מִשׁוּם דְּהַעֲדִים הֵם מְקִימֵי דְּבָר הַסְּפָר פְּרִיטוֹת וּמַש"ה ס"ל דְּנִכְתַּב דְּקָרָא קָאֵי אַתְּרַנּוּיָּהּוּ יַחַד דְּנִקָּא וּמַש"ה מְשׁוּי' לְהוּ לְעַנּוּן לְשַׁמָּה וְתַלוּשׁ וּמַש"ה נ' יֵשׁ לְהַשְׁוֹתָם יַחַד ג"כ לְעַנּוּן שְׁלִיחוֹת מַה"ט וּל"ד פְּלָל לְדִין פְּתִיבָה לר"א.

דַּה"ל דְּנִכְתַּב דְּקָרָא קָאֵי אַכְתִּיבָה לְחֻדְיָהּוּ וּמַש"ה לֹא בַּעֲי' רַק לְשַׁמָּה וְתַלוּשׁ וְלֹא שְׁלִיחוֹת. וַא"ש סוּגְיָא דְּנִבְחִים אֶלִּיבָא דְּהַלְכָתָא דְּקִי"ל כַּר"א בַּגִּיטִין וְכֹן סוּגְיָא דַּסַּפ"ב וְכֹן ס"פ הַתְּקַבֵּל דְּכֹלְהוּ אֶמּוּרָאֵי מְכַשְׂרֵי.

וַיֵּשׁ עוֹד לְהַאֲרִיף בְּזֶה הַרְבֵּה אֶלָּא שְׁאִין הַז'ג: אֶמְנָם פֶּל זֶה לְפַלְפּוּלָא בְּעֵלְמָא לְעֵשׂוֹת סְמוּכוֹת לְדַעַת רַש"ל אָבֵל לְמַעֲשָׂה בְּנֻדָּי שְׁקֻשָּׁה הַדְּבָר לְהַקֵּל בְּאוּמַר אֶמְרוּ אפ"י בְּמִקּוּם עֵיגוּן לְסַמּוּךְ ע"ד רַש"ל נִגְדַּ סְתִימַת בְּעֵלֵי הַש"ע דַּכ"ע גְּרִירֵי בְּתַרְיָיָהּוּ וּבַפְּרָט בְּהַגְהַת רַמ"א שְׁהַחֲלִיט לְסַפֵּק מְגוּרְשָׁת.

מִיָּהּוּ הִבּוּ דְּלֹא לּוֹסְרִף עֲלֵה כְּשֵׁיִשׁ עוֹד צַד לְהַקֵּל פְּעוּבָדָא דַּנ"ד שְׁפַתְבַּ הַגֵּט א' מִהַשְׁוּמְעִים מְפִי הַבְּעַל דַּעכ"פ לַפ"ד הָאוּמְרִים דְּפָסוּל אוּמַר אֶמְרוּ הוּא מִשׁוּם דְּלֹא חָשִׁיב לְשַׁמָּה עַד שְׁיִשְׁמַעוּ מְפִי הַבְּעַל כְּמ"ש הַר"ן בְּשֵׁם הַרְמַבַּ"ן סַפ"ו אֵין לְפָסוּל בַּנ"ד כְּמ"ש כַּת"ר וּבַפְּרָט לַפְמ"ש הַרְשֵׁב"א תּוֹסַפַּת בְּיֹאזֵר דְּבָלָא צְוּי הַבְּעַל לֹא חָשִׁיב פְּנוּנְתָן פְּנוּנָה מְעַלְיָא אַע"פ שְׁמַתְפּוּנָנִים לְשִׁמּוֹ וְלְשַׁמָּה כּוּ' וַא"כ בַּנ"ד י"ל דְּחַשִׁיבָה פְּנוּנָה מְעַלְיָא כְּשֹׁאֲמוּר בְּפָה מְלֹא הַרְיָנִי פּוֹתֵב לְשִׁמּוֹ וְלְשַׁמָּה כּוּ' פְּמוֹ שְׁשִׁמַּע מְפִי הַבְּעַל שְׁצוּהָ לְשְׁלוּחוֹ לּוּמַר לְסוּפֵר לְכַתְּוֵב לְשִׁמּוֹ וְלְשַׁמָּה כּוּ' וַא"ל דְּלֹא מְקַרֵּי צְנוּאָת הַבְּעַל פְּשִׁלָּא יַיְחַד הַדְּבּוּר לְסוּפֵר זֶה שְׁבַחַר בּוֹ שְׁלוּחוֹ זֶה אִינוּ דְּהָא דְּנִקְט רַשְׁבַּ"א לְשׁוֹן צְנוּאָה וְכֹן בַּתּוֹס' וְרֹא"ש שָׁם הִינּוּ מִשׁוּם דְּאִינְהוּ לֹא מִיָּירֵי הֵתָם בְּאוּמַר אֶמְרוּ אֶלָּא כְּשִׁלָּא צְוּהָ הַבְּעַל פְּלָל דּוּמְיָא דְּסוּגְיָא דְּנִבְחִים (וַא"פ"ה דְּנִקָּא בַּגִּיטִין מִשׁוּם דְּלֹא חָשִׁיב לְשַׁמָּה אָבֵל בְּמַתְנָה לֹא מִיְפָסֵל כַּה"ג אֶלָּא דְּנִקָּא דְּצוּהָ לַב' כְּתִבּוּ וְתַנּוּ וְהֵם שְׁיָנוּ צְיוּוּיָו וְאֶמְרוּ לְאַחֲרֵים) (וּמ"ש הַר"ן שָׁם לְשׁוֹן צְנוּאָה גְּבִי מְקִלֵי לֹא מִיְמַסְרֵי לְשַׁלִּיחַ דַּע"כ הִינּוּ בְּאוּמַר אֶמְרוּ דַּא"כ בְּמַתְנָה נְמִי פָּסוּל הִינּוּ מִשׁוּם דְּהַר"ן

אזיל לשטתיה דס"ל פהרא"ה פדלקמן) אבל באומר אמרו אדרבא הרי עיקר צווי הבעל לא נמסר אלא להסופר שיבחר השליח וכן לעדים שיבחר לו כמ"ש התוס' דס"ז ד"ה אמרו כו' ל"ד לעד מפי עד כו' אבל פאן עיקר העדות לא נמסרה אלא לאלו וה"ה בעיקר הצווי לסופר ואף גם באומר אמרו סתם ומדעתכם צ"ל ה"ט ממש שעיקר העדות לא נמסרה אלא להעדים שיבחרו כמבואר ממ"ש התוס' דס"ו ע"ב ד"ה כת"י הא כו' פאלו אמר להם בפ"י כו' או לחתום כו' ולא מיפסל משום עד מפי עד וטעמם ונימוקם עמם דכ"מ בהדיא מלשון הגמרא שם הא כתב הגט נעשה באומר אמרו ומודה ר"י באומר אמרו כו' דלשון מודה משמע דמודה לר"מ ור"מ מתיר בין בכתיבה בין בכתומה באומר לג' ובכה"ג נמי מתיר ר"י באומר אמרו ואפ"י לב' ואף בכתומה ולא מיפסל משום עד מפי עד ואף למסקנא דלא מודה ר"י באומר אמרו היינו משום דמילי לא מימסרי לשליח ולא משום עד מפי עד אלא דאף דהעיקר העדות לא נמסרה מהבעל להראשונים שאמרו להם אמרו אלא להאחרונים בלבד אעפ"כ ע"פ הקבלה שקבל ר"י מרבותיו לא תליא מלתא בדעת הבעל כי עה שהבעל מוסר העדות להאחרונים ע"י הראשונים שנעשו שלוחיו לכך אין מסירה זו פלום ע"פ התשבע"פ והקבלה ואף את"ל דמשה"נ הוי עד מפי עד מ"מ לענן דמילי לא מימסרי לשליח להאומרים דלא בעינן שליחות בכתיבה דאין לפסול אלא משום לשמה כי מאחר דמילי לא מימסרי לשליח אין להראשונים דין שליח ממש לומר שלוחו של אדם פמותו וכאלו שמעו הסופר והעדים מפי הבעל להיות חשוכה פנונתם לשמה כמבואר מלשון הר"ן לפ"ד רמב"ן א"כ בנ"ד אף דמילי לא מימסרי לשליח מ"מ מאחר שהסופר שמע בעצמו מפי הבעל שצנה לשלוחו לומר לכל מי שירצה שיכתוב לשמו ולשמה כו' י"ל בפשיטות דעדיף טפי לענן פנונה לשמה מסופר אחר שלא שמע פלום מפי הבעל רק מהראשונים שאמר להם אמרו סתם ומדעתכם דחשיבי פנונתם לשמה למ"ד דמודה ר"י דמילי מימסרי לשליח באומר אמרו וכדמשמע בר"ן בהדיא וכמ"ש התוס' דלעיל: וא"ל דלפמ"ש הר"ן שם לעיל בשם הרמב"ן ובעינן נמי וכתב פלומר שיכתבנו לה הבעל ואין הסופר והעדים עומדים (כ"ה הגי' בחי' רמב"ן) במקום הבעל אלא כששמעו כו' ומש"ה דוקא למ"ד דמילי מימסרי לשליח ושלוחו של אדם פמותו הם עומדים במקום הבעל כששמעו אפילו מפי שלוחו ולמ"ד דלא מימסרי אפילו שמעו מפי הבעל רק שאמר להם ע"י שליח אין ועומדים במקומו מאחר דשלוחו אינו פמותו במילי.

דזה אינו שהרי לפ"ז הא דבעינן שיהיו עומדים במקום הבעל הרי זו תורת שליחות ממש דשלוחו פמותו ונהרי הרמב"ן ס"ל דלא בעינן שליחות לכתובת הגט כמ"ש בחידושו ספ"ב ורפ"ג באריכות ובאמת שלשון זה הטעה להב"ש סימן ק"כ סק"ז דרמב"ן ס"ל דבעינן שליחות לכתובה כי לא היו לפניו חי' רמב"ן לגיטין וע"ק דאם מדין שליחות בעינן שישמעו מפי הבעל א"כ בשליח קבלה נמי בעינן שליחות ממש ע"ש בר"ן דהא כתיב ונתן בידה אלא דשלוחה פמותה (וגם מש"ש הב"ש רס"י קכ"ג דסתמא הנה פסולא דרבנן היא פליאה נשגבה וצע"ג ומהתוס' עירובין שהביא) (ע"כ מצאנו דברי קדשו בזה ונראה שחסר בהעתק): לד אודות האשה העגונה יגעתי ולא מצאתי צד להתיר אא"כ ידוע בברור שכשפשט השכ"מ את ידו נגד ידי אשתו כשהתחיל המסדר לומר עמו הרי זה גיטף ונשתתק והגט נשאר בידו לא הניח ידו על המטה או ע"ג (גופה) (גופו) אלא

היתה ידו פשוטה פה עד שלקחה האשה הגט מידו להצניעו וכה"ג מקרי קרוב ידו אליה ומהני לפ"ד רשב"א ור"ן וטור ב' רמב"ם ואף דטוש"ע (סי' קל"ח) כתב דתרתני בעינו כו' מ"מ בשעת הדחק כה"ג אפ"ש לסמוך ע"ד רוב רוה"פ.

ובפ"ט ש"מא מת פ"ב היב"ם, וגם מאי דמספקא ליה למעכ"ת לחויש לדעת התו' (דע"ח סע"א) דבעי' שתדע האשה שהיא מגורשת נלע"ד דגם התוס' מודים דאין הגירושין תלוין ועומדים עד שעה שתדע דוקא אלא פשתדע ה"ז מגורשת למפרע משעת נתינה כמ"ש הרשב"א בש' הראב"ד ג"כ הוא בטב"א כו' וכ"ד התוס' פמבואר בדבריהם ד' ע"ט ע"א ד"ה היתה עומד' כו' ע"ש דקתני פ"ן שהגיע לאור הגג מגורש' ואף שיש לפלפל בזה לא רצייתי להארי' פי לפע"ד רחוק הדבר מאד שהיתה ידו פשוטה כ"כ כמו שהיתה פשוטה בשעת אמירת ה"ז גיטך וקרוב לנדאי ששינתה מקומה והנחה ע"ג גופו או ע"ג המטה פשנשתק ומשם לקחה האשה הגט מידו וא"כ א"ל ליה הקרוב הראשון שקרוב ידו אליה מתחלה והיינו ממש מ"ש הר"ן אם תפס הבעל גט ולקחתו האשה כו' וברשב"א הובא ב"י מבואר דאפי' פתח ידו לא מהני עד שיקריבהו אליה וכו' ומוכח מדבריהם דמה שנטל הגט מן הלב"ל לא מיקרי קרבו אליה דדוק ג"כ לומר דמייירי שכתבו בעצמה באותו מקום עצמו או שאחזו בידו שלא לשם גירושין דוקא דכל כה"ג הו"ל לפ"ש ובפ"ט מדפירשו שיקרבהו אליה דוקא ולא אשמעינן רבותא טפי אפילו בלא קרבו אליה אם תפסו בידו לשם גירושין דומיא דקרבו אליה שהיא לשם גירושין ומ"ש ב' פני יהושע בפסגיא דגטין דף כ"ח והיינו מש"ש שהיא חזקה העשויה להשתנות היינו דוקא אי לא מתניתין דגטין אלא תרומה אטרומה לק"מ כו' (ע"ש) והט"ז ב"ד סי' שצ"ז מייירי שפ"ב מת בנדאי דאיתרע לה חזקה דחיים ע"ש ובט"ז אה"ע סי' קנ"ו סק"ח שכ"כ בהדיא ומ"ש המ"א בא"ח סי' ח' (סקי"א) דחזקה העשויה להשתנות אינה פלום כמ"ש בתשו' הר"ן שבב"י יו"ד סי' ר"א צע"ג ונהפוך הוא דהר"ן לא כ"כ אלא שאינה מוציאה מידי חזקה אחרת שפנגדה ותדע עוד מסוגיא דרפ"ק דנדה דמוקמי' אשה בחזקת' ואין לה חזקה העשויה להשתנות גדולה מזו דמגופה חזינא ורוב הנשים רואות מל' ללמ"ד כמ"ש בסי' קפ"ד וקכ"ט ולפי שאין הוראה אלא להתיר וכחא דהתירא עדיף לא רצייתי להאריף וה' ימיהם ושבנותיהם יאריף פנפשיכם ונפש א"נ ד"ש מלונ"ח שניאור ולמן בא"א מוה' פרוף זלה"ה: עוד מענין הנ"ל לה אחר שובי נחמתי דאפי' נשארה ידו פשוטה עד שלקחה האשה הגט מידו פנוו שהיתה פשוטה תחלה ממש ולא שינתה מקומה פ"ל אין להקל לפע"ד משום דכתיב ונתן ולא שתקח מעצמה כמ"ש הרמב"ם פ"א ובנ"ד הרי לקחה מעצמה שלא מחמת אמירת הבעל ואפי' לפ"ד ר"י שברא"ש וש"פ דכשהבעל התחיל הנתינה אף שהאשה גמרה מקרי ונתן ה"ט משום שהתחלת נתינת הבעל היא הגורמת המביאה לידי גמר נתינה ע"י האשה פגון בדעקם לה חרצ'י דמשם הוא ראיית ר"י פמבואר בסה"ת וסמ"ג ורשב"א ור"ן הובא ב"י גילה דעתו ורצונו שתקח הגט ולק"ה היא לוקחתו מש"ה נקראת לקיחה זו על שמו למיקרי ונתן הואיל והוא התחיל ליתן ומחמת התחלה זו נגמרה הנתינה בידי האשה וכש"כ ג"כ קפ"ה ידה אחר שנתן הבעל לידה דלולי שנתן לידה לא היתה יכולה לעשות פלום וגם עכשיו קפ"ה ידה מרצונו כמ"ש הרשב"א ונהר"ן הובא ב"י מש"ה נקרא הפל על שמו ואף דמ"ש רשב"א ור"ן שקפ"ה מרצונו אין הפי' שצוה לה לקפוץ שהרי כתבו תחלה ב' ר"ת דכעין גזילה היא

אֵלָא וּדְאֵי שְׁקִפְצָה מְעַצְמָה וְאֵפ"כ ס"ל לר"י כמ"ש הריטב"א בְּשֵׁמוֹ פ"ק דב"מ ד"ז הוּבָא ב"ש"ע שְׁם פִּינּוֹן שְׁבַרְצוֹן הַבַּעַל הַגֵּיַע הַגֵּט לַיְדָה וְהִיא קִפְצָה יְדָה מִתּוֹךְ פֶּה פְּאִילוֹ תַּפְסָה מְרֻצוֹנוֹ דְּמִי עכ"ל [ובימי הב"ח וב"ש לא יצאו לאורה עדיין ולכן השיגו על הרמ"א בד"מ בַּחֲנָם) מ"מ מִחֲמַת הַבַּעַל בָּאָה קִפְצָה זו כמ"ש קִפְצָה יְדָה מִתּוֹךְ פֶּה פְּלוֹמֵר וְשִׁיבָה וְשִׁיבָה רְצוֹנוֹ לְגַמְרָה הַנְּתִיבָה וְשִׁיבָה הַחֵיִל הוּא מ"ש"ה נִקְרָאת עַל שְׁמוֹ מֵאַחַר וְשִׁיבָה עוֹשֶׂה לְדַעְתּוֹ לְגַמְרָה הַתְּחִלָּתוֹ.

וְעוֹד וְשִׁיבָה לְשִׁיבָה בְּיָדָה לֹא הִיְתָה עוֹשֶׂה פְּלוֹם. אֲבָל ב"ד אִיךְ אֶפְשָׁר לְמַקְרִי וְנִתְּן הוּא מֵהַ שִׁיבָה לְקַחְתָּה מְעַצְמוֹ לְהַצְנִיעוֹ וְאִין שׁוֹם שְׁיִיכּוֹת לְלַקִּיחָהּ זֹו עִם הַתְּחִלָּת וְנִתְּנָתוֹ כְּשִׁפְשֻׁט יָדוֹ לִיתְּנָה לְשֵׁם גְּיֻרֻשִׁין וְלֹא בָּאָה מִחֲמַתָּה וּבִסְיֻבָּתָה פְּלָל וּכְלָל אִפִּי' ע"י גְּרָמָא בְּעֻלְמָא וְלֹא ע"י גוֹרָם דְּגוֹרָם וְגַם לֹא הִיְתָה בְּדַעַת הָאִשָּׁה פְּלָל כְּשִׁלְקָהּ לְהַצְנִיעַ וְשִׁיבָה לְוַקְחָתוֹ מִחֲמַת שֶׁהַבַּעַל הַתְּחִיל לִיתְּנָה אֵלָא רַק מְדַעַת עֲצָמָה לְבַד פְּשִׁטָּא דְּמַקְרִי לְקַחְתָּה מְעַצְמָה מִמֶּשׁ וְלֹא מַקְרִי וְנִתְּנָה פְּלָל אִיךְ אֵם הַבַּעַל הַרְגִישׁ כְּשִׁלְקָהּ וְאִפִּי' אִם פְּתַח יָדוֹ כמ"ש הַרְשֵׁב"א הוּבָא ב"י בְּלִי שׁוֹם חוֹלֵק וְאִשָּׁה זֹו מִן הַשְּׂמִים יִרְחַמוּ עָלֶיהָ.

לֹו שְׂאֵלָה הוּבָא לְכָאֵן מִחֲנִנּוֹ ק"ק דּוּבְרָאוּוֹנִי גֵט אִשָּׁה ע"י שְׁלִיחַ מִמְּסֻטִּיסְלָאוֹ וְהֵגֵט הוּא כְּלוֹ קְמִשְׁוֹנִים פְּסוֹ פְּנִיּוֹ חֲרוֹלִים אוֹתִיּוֹתִיּוֹ דְּבוּקִים וְיִשׁ מֵהֵן שְׁנִשְׁתַּבּוּ צוּרְתָן וְנִרְאִין הַדְּבָרִים שְׂבַעַת שְׁנִמְסָר לְהַשְׁלִיחַ הִיְתָה הֵגֵט פְּהוּגָן וּבְהַכְשֵׁר יִצָּא מֵאֵת הַבַּד"צ דְּשֵׁם אִיךְ מִחֲמַת שְׂלֹא נִזְהָרוּ לְכוֹרְכוֹ יָפָה נִשְׁשֻׁטֵשׁ וְנִתְּפָשְׁטוּ הָאוֹתִיּוֹת מִכַּחַ לְחוֹת הַדִּיּוֹ שְׁקוֹרִין גְּיֻפְלָאִסִּין עַד שְׁנִרְאִין דְּבוּקִין וְהוּא בְּמַקּוֹם עֵיגוֹן כִּי הַבַּעַל הוּא מִהַנּוֹסְעִים לְאֲדַעַס וּבְקִנְיֻשִׁי הַשִּׁיגוֹ אֵצְלוֹ וְהִיְתָה אֶפְשָׁר לְמַצּוֹא צַד הִיְתָר מִחֲמַת שֶׁהַקְּלוּלִים הֵם בְּטוֹפְסֵי הֵגֵט וְלֹא גְרַע מִחֲסָר תִּי' אַחַת פְּמוּבָא ב"ש"ע סִימָן קכ"ו סְעִיף מ"ט וְיֵמָה גַם שְׂאִין חֲשֵׁשׁ לְתַמְנָן הָאוֹתִיּוֹת הַצְּרִיכִים תִּיקוֹן פְּאֶשֶׁר הוּבָא בְּסִי' קכ"ה סְעִיף ט"ז וּבִתְשׁוֹ' מ"ב סִימָן כ"ב וְסִימָן נ"ב אֵפ"כ לֹא מְלֵא לְבַנּוֹ לְהַתִּירוֹ מִחֲמַת פְּמָה רִיעוּתִי' הַנְּמַצְאִים בְּתוֹרְףֵי הֵגֵט פְּאֶשֶׁר עֵינֵי מַכ"ת תְּחִיבָה מִישְׁרִים וְאִנְחָנוּ שׁוֹלְחִים הֵגֵט עִם הַהַרְשָׁאָה וּבְצֻרְףֵי לְזָה שְׂלֹא נִכְתְּבָה הַהַרְשָׁאָה פְּהוּגָן שְׁחֲסָר פְּמָה וְכִמָּה תִי' וְאוּלַי יִשׁ לְחוּשׁ עַל מְסֻדְרֵי הֵגֵט פְּאֶשֶׁר הוּבָא ב"ש"ע סִימָן קמ"א סְעִיף לָמ"ד בַּהַג"ה לְזֹאת אִנְחָנוּ מַחֲלִים פְּנִי קִדְשׁוֹ לְמַחֲוֹל לְעֵינֵי הַיֵּטֵב וְלְהַשִּׁיבָנוּ דַּעְתּוֹ הַנְּכוֹנָה בְּזָה פְּדַת מֵהַ לְעֲשׂוֹת וְלְתַשׁוּבָתוֹ הַרְמָה אִנְחָנוּ מְצַפִּים: תְּשׁוּבָה עֲנוּנֹתָם תְּרַבְּנֵי לְהִיּוֹת נִמְנָה לְדַבֵּר מְצוּהָ רַבָּה מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ עֵיגוֹן פְּמִבְּנֹאָר בְּמַכְתָּבָם וְשִׁעֲמָם וְנִמְוָקָם עִמָּם וְלַע"ד אִיךְ גַם רַמ"א בַּהַג"ה לֹא מִיְיָרִי אֵלָא כְּשִׁישׁ שְׂעַת הַדְּחַק לְכַתּוּב גֵּט אַחַר אִם לֹא בְּהוֹצָאָה מְרוּבָה פְּגוֹן שֶׁהַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים נְחוּצִים לְזַרְכָּם וּמִהַעֲיָכּוּב יִגִיעַ לְהֵם ה"מ וְכַה"ג שְׂאֵל אֵלָא לְכַתּוּב אַחַר אֵלָא בְּדוֹחַק וְה"מ אִזִּי יִשׁ לְתַמְנָן כו' שִׁכ"ה מְשֻׁמְעוֹת הַלְשׁוֹן שִׁע"י הַדְּחַק עכ"פ אֶפְשָׁר לְכַתּוּב גֵּט אַחַר אֲבָל כְּשִׂא"א פְּלָל לְכַתּוּב גֵּט אַחַר הִיְנִינוּ מְקוֹם עֵיגוֹן שֶׁהַתִּיר רַמ"א בְּהַדְיָא ב"ד מ"מ יַעו"ש וְכ"פ הַלְבוּשׁ וְא"ש דַּלְק"מ מ"ש הַב"ח מְסִי' ט"ז בַּהַג"ה וְע"ז סְמָךְ רַמ"א וְלֹא הַנְּצָרָךְ לְהַנְפִיר זָה בְּס"ו וְיֵמָה גַם שְׁפָל הַדִּיבּוּקִים הֵם בְּטוֹפְסֵי אִיךְ אֵפ"כ פֶּל מֵהַ דְּאֶפְשָׁר לְתַמְנָן ע"י גְּרִירָה בֵּין הַדְּבִיקוֹת נְכוֹן לְתַמְנָן וְלֹא מְשׁוּם מְרֵאִית הַעֵינֵי לְבַד כמ"ש הַב"ש אֵלָא כמ"ש בְּתַשׁוּבַת הָרֵא"ש פְּלָל מ"ה וְרַמְזָה ב"ד מ"מ סִימָן ט"ו לְעֵינֵי הָאֲרַכְתָּ הַנּוֹיִן דְּבְמַקּוֹם עֵיגוֹן יִאֲרִיכוּ הַב"ד הַנּוֹיִן כִּי מְסֻתְמָא הַבַּעַל צְנוּהָ לְכַתּוּב גֵּט פְּתִיקוֹן חו"ל וְאִם לֹא פְּתָבוּ הַסּוֹפֵר פְּרֵאוּי נִיחָא לִיהַ לְבַעַל שְׁיִתְמַנּוּהוּ וְשִׁלְיַחְוִתִּיהָ דְּבַעַל קַעֲבִיד וְכו' וְהוּבָאָה בְּטוֹר סְסִי' קכ"ו וְתַמִּיחַת הַרִיב"ש הוּבָאָה ב"י שְׁם לַק"מ ב"ד

עכ"פ לשטת הרא"ש ותו' ורמב"ן דס"ל דלא בעי שליחות ממש לכתיבה יעו"ש בספ"ב דגיטין רק משום דלא חשיב לשמה ובגרינת הדביקות שבין האותיות לא שינוי ה"ט שאחר שכל האות נכתבה כבר לשמו ולשמה ואלו היתה מיתתקנה מאיליה פשר ואפשר דגם בהארכת הנוי י"ל פן שדינם פטופס דלא בעי לשמה מדינא.

ברם כגון דא צריף לאודועי פליאה נשגבה לא אוכל לה ויגעתי אתמול כל היום ולא מצאתי היתר ברור מדוע לא נכתב בגט דמתקרי אמטשיסלאו כמו שנקראת בפי כל וגם בשטרות ואגרות בלשון ישראל רק בספריהם ואפשר גם בשטרותיהם כתוב כמ"ש בגט ושם העברי עיקר אף בשמות העיירות כמ"ש בתשובת מהרי"ק סי' ק"ו דמאחר שניתקן דלא לייתי למטעי כו' יש לנו לכתוב בשם המתפרסם יותר בין העברים דפירסום הגוים לא מעלה כו' ויש להאריך להרחיב הדיבור הרבה מזה דלא דמי לקיצור השם וכו' אלא ששמתי מחסום לפי שלא להוציא לעז ח"ו וכו' ואם יוכשר בעיני הרב דמ"ץ למחול ולשלוח מכתבו לשם ולגדולי הוראה שבמדינה אפשר שיתקן הדבר על להבא וה' ישם שלום כ"ד א"נ ד"ש שניאור זלמן באמ"ו מוהר"ר ברוך זללה"ה: עוד מענין זה לכבוד הרב המאה"ג הגאון האמיתי רבה דעמיה ומדברנא דאומתיה קדוש יאמר לו כק"ש מוהר"ר שניאור זלמן נ"י לז הנה שמעתי מפי אחי שרומעכ"ת מתרעם על שאנו פותבים בגיטין מסטיסלאו כי הגידו לפני מעכ"ת שהיא נקראת בפי ישראל אמציסלאו ובפיהם מסטיסלאו לכן דעת רומע"ל שראוי לכתוב אמציסלאו דמתקרי מסטיסלאו כמו שכתבאר ברמ"א סימן רכ"ח סעיף ג' הגם פי מי אנכי שאבא עד היום ואני פדאי שיבואו דברי לפני מעכ"ת אף תורה היא וללמוד אני צריף ובטוח אני בענותנותו האמיתי שיקבל דברי ואם יישרו בעיניו יסכים עליהם.

ואמנם אשר העיד פן בפני מעכ"ת שיקר ענה כי העיר נקראת בפי ההמוני הן ישראל הן א"י אמציסלאו ובכתב ישראל פותבי אמשטיסלאו אף לכאורה שהיה ראוי לכתוב דמתקרי אמציסלאו פנין שנקראת בפי פולם כף והנה לא עלינו לבד התמיהה פי גם על כל העיירות שפיוצא פי עיר צערקו נקראת בפי הכל צערקו ובגיטין פותבים ששערקו וגם בשמות האדם מצינו פן כי שם שטעסא פותבין פן בגט ובפי הכל קורין שצעסא וכן שם שצערא פותבין שטערא ומסתמא הטעם שהוא כמו שם דנערו פמו אברהם אברלין אהרן ארלין וכיוצא ואין זה שינוי פי הכל יודעים שההמונים משנים הלשון מעיקר השם ולכן אפשר גם בשמות עיירות לא נלמוד מההמונים שמעתיקים הלשון לדומה ולקרוב עד שנעשה אצלם שבועה שקוקה נזיר נזיק וכן באלו העיירות מחליפין הס' בצ' ומבליעין הט' והכל יודעים שההמונים משנים פונה שמות ועיקר השם הוא.

פנו שכותבין אף מה ששמעתי שמע"ל מתרעם שיש בו חשש ממזרות דרבנן חלילה תמהתי אם יצא זה מפיו הקדוש פי בדיעבד בנודאי אין שום חשש דלא גרע משם האיש והאשה שאם כתב חניכתו וחניכתה פשר בדיעבד וכן אם כתב שם הטפל לבד לדעת רמ"א סימן קכ"ט סעיף א' ולא גרע השם שנקרא בפי גוים משם טפל וגם בגר אם כתב שם גיותו לבד פשר מזה הטעם דלא גרע מחניכה ומכ"ש בשמות עיירות שאפילו אם שינה מקום עמידת העדים לא תצא לדעת הב"י בסי' קכ"ח וכן הוא דעת רוב הפוסקים וכן לענין שינוי מקום עמידת האיש והאשה כמו שאנו פותבים דעת הרמ"א בסימן הנ"ל

להכשיר בשעת הדחק ומכ"ש בנדידון דידן שגם לכתחלה ראוי לכתוב כמו שפוטבין בכל השטרות ואף אם נאמר שראוי לכתוב דמתקרי אמציסלאו כמו שקורין העולם מ"מ כדיעבד אין שום חשש פקפוק וחלילה להוציא לעז על כמה אלפים נפשות ובודאי שמע השומע וטעה ולא יצא מפיו הקדוש אף עדיין יש לתמוה פי לכאורה הנה ראוי לכתוב אמשטיסלאו כמו שפוטבין בשטרות ישראל וכונו שמבואר ברמ"א סימן קכ"ח סעיף א' שאם הכל הוא שם אחד פוטבין שם ישראל לבד כמו הרעדיש רעדיש אלא מאחר שבדיעבד הוא פשר בנודאי דלא גרע משם הטפל ובפרט שהכל הוא שם אחד אין בידי לשנות ממה שנהגו גדולי ארץ אשר היו לפנינו במחנינו ומהם אבי ז"ל והרב הגדול מוהר"ר ישראל ז"ל מלובאוויץ והרב המפורסם מוהר"ר דוב ז"ג שקטנם עבה ממחני ובנודאי דקדקו יפה ואולי ידעו שמה שפוטבין אמטשיסלאו נשתנה אחר כך ומאחר שאין השינוי ניכר כל כך לא רצו לשנות בגיטין ומי יבא לדון אחריהם את אשר כבר עשוהו וגם שלא להוציא לעז על הגיטין הראשונים כמו שמבואר בסימן קמ"ב סעיף ט"ז והוא מהגמרא וכן כ' הפוסקים גבי מי שרוצה לתייג האותיות ובכמה מקומות באחרוני הגם שיש לחלק פי לענין שם העיר יאמרו שנגנה השם מ"מ מצינו פיוצא בו לענין עיר שאין בה אלא בורות ואגמים בסי' קכ"ח סעיף ז' ובנודאי בשינוי גמור אין לחוש לזה אבל בנדידון דידן אין פאן שינוי הניכר כ"כ ובפרט שאנו גרים ותושבים בין האומות והם קראו בשמותם עלי אדמות ויודעים עיקר השם לכן אין בידי לשנות ממה שנהגו הגדולים אשר לפנינו נחסי נפש ומה לי להאריך לאיש פמוהו פי מה אבין ולא עמו הוא ובקשתי למחול עכ"ה להודיענו דעתו הנשגבה ושלום למר ולתורתו דברי המצפה לתשובתו הרמיה ומבקש לשנות בצמא את דבריו יעקב בהרב הגדול מוהר"ר משה זצללה"ה ליפשיץ מ"צ דק"ק אמשטיסלאו יצ"ו וזה שחשיב על זה הנה בהשקפה ראשונה במכתבו שאין בידו לשנות המנהג שפתי אל לפי מאמר רז"ל פשם שמצנה לומר דבר הנשמע כו' אמנם מקרוב הצצתי עוד הפעם במכתבו והכל הולך אחר הסיתום אשר בקשה נפשו הטהור בסיום מכתבו להודיע דעתי ומצפה לתשובתי אמרתי ללבי הנה עדיין יש איזה פתח תקנה לזאת באתי לפרש שיחתי בקצרה אולי יתקבלו דברי ויכנסו באזניו הטהור: הנה מעולם לא עלה על דעתי לכתוב אמציסלאו בצ' פי זה דיוע לכל שקריאת הצ' בפי פלהיא נכתבת בסי' ש' פי הן קרובות מאוד במבטא כמו טשאריי וטשערקוב ודומיהן ואריכות כת"ר בזה אף למותר אף דעתי היתה מתחילה שיכתבו אמטשיסלאו והנה לפי מ"ש כת"ר שבכתבי ישראל במחנהו הטהור פוטבין אמטשיסלאו ראוי ונכון לכתוב פן גם בגיטין לכתחלה עכ"פ לד"ה פי שם ישראל עיקר.

ולפ"ד הב"ש סימן קכ"ט סק"ג אפילו כדיעבד פסול אם כתב שם הטפל לבד דלא ברמ"א וכ"פ הט"ז שם ומסיים דהג"ה זו לאו דסמכא היא להלכה כלל. אלא דהתם מיירי בשם האיש והאשה אבל בשם העיר ים לצדד ולהקל כדיעבד משום דמסתמא נתיסדה העיר שנים רבות קודם שנתיישבו ישראל בתוכה ואז הנה שמה מסתמא מסטיסלאו לחוד ומאחר שזהו שמה הראשון יש להכשיר כדיעבד כמו בגר בשם העפוי"ם דכשר כדיעבד וכמו שכתב כת"ר) משום שזהו שמו הראשון כמו שכתב הלבוש וכמבואר בתוספות ורא"ש שמה הביא ר"ת ראיה למומר בשם ישראל.

וְכָל זֶה בְּדִיעֲבַד אֲבָל לְכַתְחָלָה וְדַאי לִכ"ע צָרִיף לְכַתּוּב שֶׁם הָעֵינְקָר שֶׁהוּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְאֵת"ל דְּמַסְטִיסְלָאוּ הוּא קִיצוּר הַשֵּׁם וְהַפֶּל שֶׁם א' וְכִמוּ הַרְעֵדִי"ש וְרַעֲדִי"ש א"כ א"צ לְכַתּוּב פֶּאן דְּמַתְקִרְיָא מַסְטִיסְלָאוּ וְכִמוּ אֵילוּ הִיָּה עֵינְקָר הַשֵּׁם שֶׁהוּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַרְעֵדִי"ש וְהַנְּפָרִים הֵיוּ קוֹרִין בְּקִיצוּר רַעֲדִי"ש דְּאֵתִי בְּמַכ"ש לְכַתּוּב שֶׁם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְבָדוּ (אֲבָל בְּאַמַּת אֶפְשָׁר דַּל"ד פֶּלֶל לְהַרְעֵדִי"ש שֶׁהָא"א בְּחָטָף וְסְמוּכָה וְרַהוּטָה לְהַרְי"ש אֲבָל אֲמַסְטִיסְלָאוּ הָאֵל"ף בְּסַתֵּם וְדַמִּי לְקַאֲזְמִירָז וּפּוֹזְנָא בַס' מַהֲר"מ) לְכַתְחָלָה עַכ"פ שֶׁהָרִי אִפִּי' בְּקִיצוּר דְּיִשְׂרָאֵל אֵין פּוֹתְבִים לְכַתְחָלָה שֶׁם הַקִּיצוּר אֵלָא שֶׁם הָעֵינְקָר וְלֹא הַתִּיר הָרָא"ש לְכַתְחָלָה אֵלָא בְּחִנִּיכָה שֶׁהַפֶּל קוֹרִין בּוֹ אֵלָא שְׁחוּתֵם בְּשֵׁטֶר כּו' וְהֵינּוּ דְּיִשְׂרָאֵל קוֹרִין כֵּן וְלֹא נִכְרִים וְכֵן מ"ש הַתּוֹס' א"נ פְּשֵׁהֲפִינוּי דּוּמָה לְשֵׁם כּו' (עַב"י דְּהָרָא"ש וְהַטּוֹר לָא ס"ל הֵף שִׁנּוּיָא) מֵיָרִי הַפֶּל בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּנִכְרִים וְכַמ"ש מַהֲרִי"ק ס' ק"ו בְּשֵׁם ר"ת דְּפָרְסוּם הַנְּכָרִים אֵינוּ מַעֲלָה כּו' הוּבָא ב"י וְלֹא אֲשַׁפְחוּ דְּמַהֲנֵי קִיצוּר הַנְּכָרִים אֶפְיָלוּ בְּדִיעֲבַד אִם פְּתָבוּ לְבָדוּ אֵלָא בְּדִיעֲבַד אֵלָא כְּמֹו חִזְקִיָּה מַחֲזִקִיָּהוּ וְהַלְפָּה מֵאַחַר דְּמַדִּינָא בַעִי לְכַתּוּב שֶׁם יִשְׂרָאֵל לִכ"ע אֵין לְחוּשׁ לְלַעַז עַל גִּטִּין הָרַאשׁוֹנִים כְּמוֹ"ש בַב"ש סִימָן קכ"ה סק"י דְּאֵין לְחוּשׁ לְלַעַז אֵלָא בְּדָבָר שֶׁהוּא חוּמְרָא בְּעֵלְמָא וְלֹא מַדִּינָא.

אִף אֵין רְצוּנֵי לְהַאֲרִיף בְּזֶה פֶּלֶל כִּי בְּאַמַּת לֹא זֹאת הִיָּתָה עֵינְקָר קַפִּידִתִּי פֶּלֶל רַק עַל גִּיטִין הַנְּשַׁלְחִים מַעֲיָרְכֵם לְעֵינְרוֹת שְׁאִינָן סְמוּכוֹת לְעִירְכֵם וּמַכ"ש לְעֵינְרוֹת הַרְחוּקוֹת שְׁאִין מִפִּירִין וְיֹדְעִים פֶּלֶל בְּשֵׁם מַסְטִיסְלָאוּ וְשִׁנְקִרְאָת עִירְכֵם בְּכַתְבֵי נִכְרִים רַק נֹודַעַת וּמְפּוֹרְסָמַת עִירְכֵם וְשִׁגוֹר בְּפִי הַפֶּל בְּשֵׁם אֲמַטְשִׁיסְלָאוּ וְכִשְׁרוּאִין בְּגַט שֶׁם מַסְטִיסְלָאוּ סוּבְרִים שֶׁהִיא עִיר אַחֲרַת מְמַדִּינוֹת רְחוּקוֹת פְּאֶשֶׁר קָרָה לִי וְלִרְבִים עַמְדֵי אֶשֶׁר קָרְאָנוּ בְּגַט הַנְּשַׁלַּח מַעֲיָרְכֵם לְדוּבְרָאוֹנוֹא וְע"פ מִקְרָה נְשַׁלַּח אֵלֵי לְעֵינִין בּוֹ בְּאִיזוֹ שְׁאִילָה שֶׁהִיָּתָה בּוֹ וְנִבְהַלְנוּ מִרְאוֹת.

וְזֹאת סִיפְרֵתִי לְאַחִיו נ"י שֶׁהָרִי זֶה מְבוֹאָר בְּסִימָן קכ"ח ס"ג בַּהַג"ה בְּלִי שׁוּם חוּלְק דְּאֵם יֵשׁ לְעִיר שֶׁם אַחַר בְּמִקּוּם הַנְּתִינָה דִינָה פְּשֵׁם הַבְּעַל בְּסִימָן קכ"ט וְשֵׁם מְבוֹאָר הֵיטֵב דְּאֵם פְּתַב מְקוּם הַפְּתִיבָה לְחוּדִיָּה פְּסוּל לִכ"ע אִפִּי' בְּדִיעֲבַד וְאִם נִיָּסַת תְּצַא וְהַנֹּלָד מְזוֹר מְדַרְבָּנָן פְּמְבוֹאָר שֶׁם בְּטוֹר וּבַב"ש: לַח מוֹדַעַת זֹאת דַּס' דְּאוֹרְרִיָּתָא לְחוּמְרָא וּבְשִׁנּוּי הַשֵּׁם כָּל דְּהוּא מְקָרִי חֲסָפָא בְּגִמְרָא פ"ו וְהִנֵּה לִילִי הַפְּתִיבָה הַנְּהוּגָה בַתִּי' רַק הַמְבֹטָא לְחוּד וְדַאי שְׁיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּקִרְיָאָת שֶׁם זֶה אוֹלֵי נְגוֹר מְשֵׁם בַת שְׁבַע שְׁנַעֲשָׂה מְמַנּוּ קִיצוּר הַשֵּׁם בְּשֵׁא (וְמָה שֶׁקוֹרִין בְּשֵׁא הוּא לְרַפְיוֹן לְשׁוֹן הַמְדִינָה כְּמוֹ בִילִיעַ גַּעֲלִיא וְדוּמִיָּהֶן בְּמַדִּינַתְנּוּ וְלֹא בְּשֵׁאֵר מְדִינוֹת) אִף גַּם לְשֶׁר הָעֵרִיסָה כְּמוֹ שֶׁם.

הָעֵרִיסָה סְתִירָה מְאָסְתֵר וְסֵאִיָּה מְשַׁרָּה (וְרִיסָא) (וְרִיסָה) מְרַבְּקָה וְשֵׁאֲרָקָה מְשַׁרָּה. אִף שְׁכוּתְבִין שֵׁאֲרָקָה וְסֵאִיָּה לְכַתְחָלָה אִפִּי' בְּדִיעֲבַד מ"מ מוֹדִים דְּנַגְוֹר מְשַׁרָּה וְרַבְּקָה מְדוּכּוֹתְבִי ה' לְבַסּוֹף ע"ש בַב"ש וְכ"מ מְפָשֵׁט ל' הַב"ש גְּבִי בַטְשִׁיל שֶׁהוּא שֶׁם הָעֵרִיסָה וְהוּא כִּינּוּי לְבַת שְׁבַע וְכֵן בְּתַקְא.

מְכִי"ק רַבִּינוּ נ"ע ע"י הַעֲתָקוֹת וְנַרְאָה שְׁיֵשׁ בַּה ט"ס (וְגַם חֲסֵר): לַט נְבַהֲלֵתִי מִרְאוֹת וְנַעֲוִיתִי מְשַׁמּוֹעַ מִהַמְעַשָּׂה אֶשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה בְּיִשְׂרָאֵל הַנַּעֲשָׂה סְמוּף לְגַבּוּלְכֶם לְגַרְשׁ בְּגַט פְּסוּל מְדָאוֹרְרִיָּתָא (שְׁפִתְבוּ בְּהַגֵּט שֶׁם הָאֶשֶׁה רַחֵל) אִף אִם הִיָּה שֶׁם הָעֵרִיסָה רַחֵל.

מֵאַחַר שְׁנִקְרָאָת בְּפִי כָּל רֵאשִׁי'. וּמַכ"ש שֶׁלֹּא נֹודַע שֶׁם הָעֵרִיסָה בְּבִירּוֹר.

וע"כ עליכם מוטל הדבר חובה למנוע המגרש שלא ישא אחרת ח"ו עד אשר יתן גט פשר לאשתו וברצונה דוקא פדת תה"ק. ולא בע"כ ס"ו וגם לגמור ביניהם כפי טוב בדבר שבממון קודם הגט פדתולשלות פקודתם שלא לעשות חופה ח"ו בכל תוקף וחרות לקיום הדת הנתונה לנו מהקיר"ה ולגזור בכלל ובפרט בגז"ח על השוחטים שלא ישחטו על התונה חס ושלום שום בהמה ועוף ואם יעברו ח"ו תהא שחיתתן נבילה פדין עובר וכו'.

ולשומעים יונעם ותבוא עליהם ברפת טוב מה הטוב. כ"ד המבקש בבקשה פפולה ומכופלת בכל ישונה ובל יאחר ח"ו.

א"נ ד"ש שניאור זלמן באמ"ו מוה' ברוך זלה"ה: מ אודות האשה הנקראת כפי כל שרה לאה ונשגגה יצאו מלפני מע"ל לכתוב בגט שרה דמתקרא לאה שגיאות מי יבין פתיב ואין אדם עומד על ד"ת אא"כ וכו' מ"ש מע"ל שכ"ד כל הראשונים כו' אין זכרון לראשונים בזה אלא מ"ש בב"י דל"פ מהרי"ק ומנה' ישראל דמהרי"ק מייירי פשנקרא במקום הכתיבה בשם א' ובמקום הנתנה בשם אחר ומוהר"ר ישראל מייירי פשנקרא בשני השמות במקום א'.

והבין רומע"ל דהיינו שנקרא בשניהם יחד ראובן שמעו וזהו מקור הגהת רמ"א לפ"ד רומע"ל ושגגה היא פי מ"ש הב"י שנקרא בשני שמות יחד ר"ל שמקצת ב"א קורין אותו בשם זה ומקצת בני אדם בעיר זו קורין אותו בשם אחר.

אבל פשנקרא בשניהם יחד א"א לומר דל"פ מהרי"ק דאדרבה בכה"ג מבואר בהדיא במהרי"ק דכותבים בגט ב' השמות ביחד ולא בדיעבד דוקא כמ"ש מוהר"ר ישראל וכ"כ ג"כ רמ"א בד"מ אות י"ט בשם סדר גיטין אם נתנו לו ב' שמות במילתו יש לכתוב בלא מתקרי וכ"כ בסדר גיטין שלנו ממהר"ר ר"י מקראקא סי' י"ט וכ"כ בנחלת שבועה אות י"ב וכ"כ בס' גט פשוט ס"ק ס"ג ובס' בית מאיר סי"ד ומ"ש רמ"א בהג"ה סי"ד להכשיר בדיעבד דוקא פי' בס' גט פשוט שם דמייירי במי שנשתנה שמו מחמת חולי וכה"ג ומתחלה היה נקרא בשם א' לבד ביו' מילתו וכ"מ בד"מ מקור הגה"ה זו וכ"מ מלשון הט"ז ס"י זה שפירש פן פוננת רמ"א בהגה"ה זו דמייירי בנשתנה שמו וזקלק בזה על הלבוש שחילק בזה בין שינוי ע"י חולי לשינוי אחר והט"ז ס"ל דבכל שינוי שם יש לכתוב דמתקרי לכתחלה ובדיעבד פשר אם כתב שניהם יחד כהגהת רמ"א זו ע"ש בט"ז.

ומ"ש הב"ש דל' רמ"א אינו מדוקדק היינו משום דסתם רמ"א לשינוי ולא פירש דהיינו דוקא בנשתנה שמו אחר מילתו אף באמת לק"מ פלל וכלל לפמ"ש בסדר גיטין שלנו ס"י הנ"ל דאף שנקרא כפי כל בב' השמות יחד אם עולה לס"ת באחד מהם לבד צריך לכתוב דמתקרי.

ורמ"א בהג"ה זו כתב או שעולה פן לס"ת מכלל דברי שאיני עולה פן לס"ת אלא דאפשר דלא שכיחא מילתא פלל שיהיה נקרא בשני שמות יחד במילתו וגם נקרא פן בשניהם יחד כפי כל בעירו ולס"ת עולה בשם א' בלבד.

אלא אם אחר מילתו נתחדש בו שינוי להקרא כפי כל בעירו בב' שמות אזי שכיחא מילתא לעלות לס"ת בשם הראשון שבמילתו לבדו אם לא נשתנה ע"י חולי אלא ע"י צחוק

וכה"ג כמ"ש בְּתִשׁוּבַת רַמ"א או בְּשֵׁם הַשָּׁנִי לְבָדוֹ אִם נִשְׁתַּנֶּה ע"י חוֹלֵי שְׁהַשָּׁנִי הוּא עֵינְקָר כמ"ש בסי"ח וא"ש מ"ש בד"מ מְקוֹר הַגַּה"ה זו עִם סְתִימוֹת ל' רַמ"א בהג"ה זו מְשׁוּם דְּנִקְטָה בְּקִצְרָה עֵינְקָרָא דְּדִינָא וְשִׁכְשִׁנְקָרָא בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד בְּפִי כָּל אֶף שְׁאִינוּ עוֹלָה פֶּן לִס"ת מְאִיזָה טַעַם שְׁיִהְיֶה אִפ"ה פֶּשֶׁר בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד בְּגִט בְּדִיעֵבֵד אַבְּל אִם נִקְרָא בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד וְגַם עוֹלָה פֶּן לִס"ת מוֹדָה רַמ"א דְּצָרִיךְ לְכַתּוּב שְׁנִיָּהֶם יַחַד בְּלֹא דְמִתְקָרִי וְאַפְּי' בְּדִיעֵבֵד פֶּסוּל אִם פֶּתַח דְּמִתְקָרִי עַל הַשָּׁנִי שְׁזָהוּ שְׁנִינּוּי גְּמוּר וְכַדְעַת הַב"ש.

ומ"ש מע"ל שְׁאִינוּ מְבִנְיָר בַּב"ש לְפֶסוּל בְּדִיעֵבֵד הָרִי בְּסִיּוּם דְּכָרִיו גְּבִי מְשָׁה לִיב פֶּתַח בְּהִדְיָא דִּי"ל דְּפֶסוּל בְּדִיעֵבֵד. ומ"ש לְשׁוֹן דִּי"ל הִינּוּ מְשׁוּם דְּאִינוּ נִקְרָא בְּפִי כָּל יְהוּדָה רַק שְׁעוֹלָה לִס"ת מִש"ה אֲפֹשֶׁר לְצַדֵּד לְהַכְשִׁיר בְּדִיעֵבֵד אִם פֶּתַח מְשָׁה דְמִתְקָרִי יְהוּדָה.

אַבְּל בְּנִקְרָא בְּפִי כָּל כְּמוֹ שְׁעוֹלָה לִס"ת פְּשִׁיטָא דְּפֶסוּל וְכ"פ בְּהִדְיָא בִּס' גִּט פְּשׁוּט וּבִס' בֵּית מְאִיר בְּפְשִׁיטוֹת לְפֶסוּל בַּכָּה"ג בְּדִיעֵבֵד וְה"ה וְהוּא הַטַּעַם בְּאַשְׁהָ שְׁאִינָה עוֹלָה לִס"ת כָּלֵל אִין צַד וּמְקוֹם לְהַכְשִׁי' כָּלֵל וְכָלֵל וְאִי לְזֹאת הַחַיּוּב מוּטָל עַל אֱלוּפֵי הַקְּהָל לְצוּוֹת עַל הַבַּעַל שְׁלֹא יִשָּׂא אַחֲרֵת עַד שְׁיִשְׁלַח גִּט כְּפֶשֶׁר לְאַשְׁתּוֹ לְקָרִימְנָצוּק בְּכָל יְשׁוּנָה וּבִל יֵאָחֵר.

כ"ד הַמוֹדִיעַ נְאֻמָּה: מֵא עֵינֵי תִשׁוּבַת ח"צ סִימָן קט"ז וְכ"ד תִּשׁוּבַת הַרְבֵּה עַל רַמ"א בַּאֲה"ע סִימָן א' וְלִק"מ אֶף לִפ"ד בְּדַעַת רַמ"א שְׁהַחֲלִיט לְהַלְכ' פְּסוּקָה בְּלִי חוֹלֵק דְּבִאֲרוּסָה לֹא גִזַּר אִם דַּעַתוֹ לְפִטוֹר דִּי"ל דְּשִׁאֲנֵי יְבָמָה שְׁאִין בְּיָדוֹ לְחַלּוֹץ לָהּ בַּע"כ כְּמוֹ בְּאֲרוּסָה שְׁבִידוֹ לְזָרוּק לָהּ גִּט לִד' אֲמוּתִיָּה וְאֶף שְׁגִזַּר רַגְמ"ה ע"ז ה"ל תְּקַנְתָּא לְתַקְנָתָא כַּמ"ש הַח"צ שָׁם: אַבְּל הָאֵמֶת יוֹרָה דְּרַכּוֹ שְׁלֹא כ"כ רַמ"א בְּסִימָן א' לְהַלְכָה פְּסוּקָה בְּלִי שׁוּם חוֹלֵק מְדֻסִּיִּים שָׁם וְכ"ש אִם הִיא אֲרוּסָה כּו' וּמֵה לְלַמֵּד בַּק"ו דְּבַר הַפְּשׁוּט לְהִיטַר בַּלֵּא"ה וּבְלֵאָה ט כָּלֵל כִּי לֹא נִגְזַר ע"ז כָּלֵל.

וְגַם מְדַכְלֵל אֲרוּסָה בְּהִדְיָא יְבָמָה וּבַחֲדָא מַחֲתָא מַחֲתִינָהוּ וְכַמ"ש בַּבְּה"י שָׁם. וְתִירוֹץ הַח"צ בְּסִימָן קכ"ד הוּא דְּחוּק וְכ"מ בְּהִדְיָא מְלִשׁוֹן וְה"ה בְּכָל מְקוֹם מְצוּהָ שְׁפָרַמ"א שָׁם דַּהֲל"ל וְכֵן בְּמְקוֹם מְצוּהָ.

א"ו דְּגַם בְּאֲרוּסָה מְטַעַם מְצוּהָ אֲתִיבָן עֲלָהּ דַּמ"ש מֵהַרִּי"ק דְּמִי יְכָרִיחוּנוּ כּו' אִין זֶה מְסַפִּיק אֲלֵא שְׁאִין עֲלִיו עוֹן אֲשֶׁר חָטָא מְעַגוֹן אֲרוּסָתוֹ. עֵינֵי אַה"ע סִימָן ע"ז בַּח"מ וְכ"ש מַחֲלֻקָּתָא הֵרָא"ם וְהַבָּאִים אַחֲרָיו דְּמְבִנְיָר שָׁם דְּבִאֲרוּסָה לַכ"ע ש"ד.

אַבְּל מ"מ הָרִי יֵשׁ לוֹ ב' נְשִׁים כָּל זְמַן שְׁלֹא גִירָשׁ וּמְשַׁמְעוֹת ל' מֵהַרִּי"ק שָׁם שְׁהַתִּיר לִישָׂא אַחֲרֵת קוֹדֵם הַגִּירוּשִׁין וְגַם א"א לְגַרְשׁ הַמְטוֹרְפָת וְעַכְצ"ל דְּכִינּוּן שְׁאִין עֲלִיו חַיּוּב לְכַנְסוֹ אֲרוּסָתוֹ מִמִּילָא מוֹתֵר לִישָׂא אַחֲרֵת מְשׁוּם פ"ו דְּבְמְקוֹם מְצוּהָ לֹא גִזַּר ר"ג.

וּבַפֶּרֶט שְׁזָה לִישָׂא אִשָּׁה אֲשֶׁר חָפֵץ בָּהּ דְּבַר מְצוּהָ מִקְרִי אֶף לְעַנְיָן כִּיבּוּד אַב דְּאוּרִיָּתָא כַּמ"ש מֵהַרִּי"ק שָׁם קס"ז שְׁהָאָב הַמוֹחָה הוּא כְּמְצוּהָ לְעַבּוֹר עַל ד"ת. א"כ לְהַסוּבְרִים דַּר"ג גִּזַּר אֶף בְּמְקוֹם מְצוּתָא: בּוּם כ"ש שְׁגִזַּר בְּמְקוֹם פ"ו דְּמְצוּתָא: בּוּם עֲדִיפָא מִפ"ו כַּמ"ש בַּר"י מִינֵץ סִימָן י'.

וְזָהוּ שְׁפִינִים רַמ"א אֲמָנָם כּו' וְלָכֵן פֶּתַח בְּסִימָן קנ"ט בְּלִשׁוֹן י"א אֶף לְפִי הַפְּשֶׁר שְׁעֲשֵׂהָ שָׁם רַמ"א בַּהַג"ה שְׁלֹא יִחַלּוֹק עַל מ"ש בְּהַגְמ"ר דְּלֹא כַּמ"ש בַּד"מ דְּפִלְיָגִי וּמ"ש הַח"צ סִימָן קכ"ד מִמֵּהַרִּי"ק שְׁוֹרֶשׁ כ"ג וּפִי לְשׁוֹן מֵהַרִּי"ק בְּשׁוֹרֶשׁ ק"א בְּפִי דְּחוּק מְאֹד לֹא

לעזר ולא להועיל דסוף סוף התיר מהרי"ק לישא על הארוסה בלא גט פי א"א לגרש מי שיצאה מדעתה.

וכן הבין בש"י סימן כ"ח במהרי"ק דלא כמ"ש בפשוטו בח"צ שם וממ"ש בפירוש ס"ג לק"מ דהא בפירוש ק"א הקדים והתנה בתנאי כפול מאחר שכן הוא שאין לחוש לשעבוד הקנס כו'. וכוננתו שפירוש שאין עליו קנס אם לא יכנס והוא אין בדעתו לכונסה אזלינו בטר דעתיה אבל אם יש עליו קנס וכל שאינו פורע הקנס חל עליו החרם לכונס לא אזלינו בטר דעתיה דבטלה דעתו דבע"כ מייחייב לכונס כל זמן שאינו פורע.

ולכן בסוף פירוש ס"ג שהאב אינו ניתן הנדוניא שפסק ונמצא שנפטר מן הקנס והחרם התיר לו מהרי"ק לישא אחרת רק שלא יבא לידי קלות להתיר גם בע"א הצריך טובי העיר אבל אם היה נותן הנדוניא לא היה מתיר מפח החרם והקנס ומש"ש וע"ד התרת הבעל כו' לא קאי בארוסה המורדת דהל"ל הארוס ולא הבעל וגם מדסיים הקדיחה לו תבשילו דלא שייך בארוסה שבבית אביה היא א"ו מלתא באפי נפשה היא ומיירי בנשואה.

וכ"כ בקדיא בד"מ סי' ע"ז דבנשואה מיירי הכא ולא בארוסה אבל אירוסין מצד עצמן אינן אוסרים עליו אשה אחרת הואיל ובקידו שלא לכונס כמ"ש מהרי"ק שם ק"א. וז"ש רמ"א אם אינו רוצה לכונס כו' דממילא משתמע דדוקא היכא דתליא מלתא בריצונו הונ' דשרי.

ומ"ש הח"צ סי' קכ"ד מתשובת מיימון. בר מינה דהיא מחמרא טובא שכ"כ אפי' במורדת וכבר דחאה רמ"א מהלכה בסי' ע"ז.

והדין עמו דהא רבים מתירים אפי' בנשואה המורדת ואפשר שגם המחמירים לא התמירו אלא מטעם המבואר במהרי"ק הקדיחה לו כו' כמ"ש בב"ש סימן ע"ז ולא מדינא ובארוסה לא שייך ה"ט שפך אחד יאמר כו' שהרי היא תשיב אמריה לו לך לחופה ואני אחריה.

וממהרי"ל אין ראיה פלל דנראה שם בעליל גודל ענותנותו שלא רצה לתקוע עצמו לדבר הלכה להורות בימי רבותיו רק דבר שהתירו פשוט מאוד לכ"ע בלי חולק ופוצה פה לאיסור לכן לא רצה לסמוך על היתר זה לישא על הארוסה שלא נמצא מפורש בספרים שלפניו ואדרבה בתשובת מיימון מפורש לאיסור אף דלא קי"ל הכי לכן התיר מטעמא אחרת ועד"מ סימן א' שרמז לתשובת מיימון דאסרה אלא שסיים ונ"ל דהמיקל וסומך כו' עד כ"ש בתקנה בעלמא ומש"ה הביא בהג"ה דעת המתירין בסתם ודעת המחמירים בלשון י"א אלא מדכתב בלשון אמנם כו' משמע שדעתו לחוש לסבא זו.

עיין שכנה"ג בכללי הפוסקים סימן ל"ג. ומשה"נ הביא סבא זו לבדה בסימן קנ"ט רק שלא תהיה בהלכה פסוקה כתבה בלשון י"א.

ונ"מ להקל בשעת הדחק ומ"ש הח"צ להקל בקטן מההיא דחגיגה. ל"ד פלל דהתם מיירי במ"ע המושלת על האב לחנך בה בנו כדי שיקיים מעצמו פשיגדיל שזו היא מצות חינוך דכתיב חנך לנער על פי דרכו גם פי יזקין כו'.

ואם פן החוגר פשיגדיל פטור וגם בעודנו קטן פטור אבל למספי איסור בידים לקטן דאסור לכ"ע לאו משום חינוך אתינו עלה אלא מדכתיב לא תאכלום קרי ביה לא תאכלום פדאיתא בפ' חרש דחינוך אינו מוטל אלא על האב בלבד כמ"ש הרמב"ם עיין א"ח סימן שמ"ג.

אין להקל בו באונס דלא שנייה בו אלא בגדולהרי פשמכניסין הפלה לחופה עמו ונבעלת לו ספי ליה איסור בידים ובפרט שהוא אונם דלא שנייה בגדול פלל והלפה אם אכשר לדחות הנשואין ולא יתפרד הזוג אין להקל פלל, ע' שב יעקב סימן ל"ו: מב באה"ע סימן צ' בב"ש הקנ"ג שהיא הכניסה כו' ל"ד היא אלא ה"ה שהכניס הוא פדאיתא בגמרא ע"ש פרא"ש ורנ"ה ורמב"ן וכ"מ בהד"א מלשון הטור פס"ק וזהב כו' וכן מה שהחתן כו'.

וכ"ה בהד"א במהרי"ק בפ"מ הר"מ מרקנטי בפ"מ תשובת הרי"ף א"כ התנו עמו שייכניסם לה כו' אין בע"ח כו' ע"ש. וכ"ה בהד"א בח"מ סימן צ"ז סכ"ה.

וטעמא דמלתא משום דבהא לאו בדעתו לחוד תליא מלתא. עי' תוספות ב"ק דק"י סע"ב והחמ"ח שפ"ח לשון הש"ע פשהכניס לה ולא במתנה י"ל דס"ל כהד"מ דהרא"ש וטור פליגי על תשובת הרי"ף שבמהרי"ק וק"ל לחלק כמ"ש הב"ש והב"ש אג"ל לשיטתיה.

ודוק היטב שם בסי' קי"ח ס"ט בהג"ה במתנות שנתנו להחתן כו' עי' ד"מ סי' נ"ה בב"ז וע"ש בב"ז דמייירי במתנות שמצד הפלה. אבל של אבי החתן מבואר בהד"א בתשו' מהרי"ל דאפילו הסבלונות של הפלה ששלח לה חמיה חוזרים אליו ואפילו הטבעת קידושין ע' חמ"ח סימן נ' סק"ה רק שאר טבעות ודומיהם שנותנים להפלה (או להחתן לכבוד הפלה לפ"ד האחרונים במהרי"ל) מב' הצדדים היינו אפילו מהשושבינים של החתן ולא של אבי החתן עצמו אע"ג דאפשר שצריך אבי החתן לשלם להשושבינים לימים דהיינו פשהם ישאו בניהם ויהיה הוא להם שושבין אפ"ה לא חילקו הקהילות.

ע"ש במהרי"ל סי' ס"ד ובמהרי"ו סי' ס"ה נמי מוקי תשובת מהרי"ל במתנות של הפלה שהם נ"מ שלה. אבל מתנות של החתן לא מצינו בשום מקום שיהיו נ"מ שלה.

ואף את"ל דהם נ"מ לא עדיפי מסבלונות ששלח לה חמיה דהדרי. וטעמא דב"ז הוא משום שאביה נתנם לו ואיכא עגמת נפש.

וגם בתשובת מהרי"ל שם מדמי הסבלונות שחוזרים משום עגמת נפש להא דאמרין בגמרא מנהרי הדרי כו'. ועפי' נ' ס"ד דמנהרי דידה נמי הדרי לה אבל מתנות שנתנו לו מאביו ליכא למ"ד דיתחזרם לחמיו כמשמעות האחרונים לפ"ד מהרי"ל ודבריהם צע"ג למענין היטב בתשובת מהרי"ל (ע"ש ובסי' פ"ד שהטבעות ניתנים להפלה) שם והוכחת מהרי"ל מתשובת מהר"ם אינה אלא על ר'נשטה דלא ירתי לה מידי אבל מתנות שזכה בהן בחייה לא פקע זכותו במיתתה אפי' במה שנתן לו חמיו אלא משום עגמת נפש לפ"ד ב"ז.

ואף גם זאת אפשר דדוקא בשל חמיו לבד או לכל היותר אף של כל צד הפלה כמ"ש בבאה"ט ב' כנה"ג ומשום דנותנים בשביל פבודה. אבל של צד החתן אין דמות למ"ש מהרי"ל שם דקהלות לא חילקו כו' דהתם הפקיעו ירושת הפעל לגמרי שלא יירשנה

בעלה מפח התקנה וממילא יורש אביה כל מה שהיה לו זכות בחייה אף כמה שלא שינה
בו עגמת נפש הואיל וכבר הפקיעו ירושת הבעל לגמרי משום לא פלוג.

אבל להוציא מיד הקתן מה שזכה בו בזכייה גמורה ולא בתורת ירושה אין להוציא אלא
משום עגמת נפש לחוד דלא שינה למימר דמשום לא פלוג הפקיעו זכותו שזכה במתנה
זו.

שא"כ נפקע זכותו מכל מתנות שבעולם דמ"ש מתנה זו משאר מתנות שנתנו לו אחרים
שלא ביום חתונתו כיון שאין בה משום עגמת נפש ואת"ל לא פלוג בחזרה סגי בחזרה
לאב כל מה שנתן הוא אבל להחזיר לו מה שנתנו אחרים אין לזה מקום כלל אם לא
מתורת ירושה שהאב יורש את בתו וכמה שלא זכתה ריא בחייה איה זנפה בו אביה
במיתה.

וצ"ע בב"ז: תם